

UNIVERSITET OCH HÖGSKOLOR ÅRSRAPPORT 2018

UNIVERSITET OCH HÖGSKOLOR ÅRSRAPPORT 2018

Universitet och högskolor
Årsrapport 2018

Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2018

Rapportnummer: 2018:5

Redaktörer: Marie Kahlroth, Johan Gribbe

Trender och tendenser i högskolan: Marie Kahlroth

En introduktion till den svenska högskolan: Aija Sadurskis

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå: Tomas Gustavsson, Anna Bengtsson,
Sofia Berlin Kolm, Julia Elenäs, Per Helldahl, Fredrik Svensson

Utbildning på forskarnivå: Ingrid Pettersson, Anna Bengtsson, Sofia Berlin Kolm

Internationell studentmobilitet: Tomas Egeltoft

Utbildning och arbetsmarknad: Anders Viberg, Anna Bengtsson

Högskolans personal: Annika Haglund, Eva Stening

Högskolans ekonomi och finansiering: Johan Gribbe

Högskolans forskning: Marie Kahlroth, Johan Gribbe, Eva Stening

Internationella jämförelser: Marie Kahlroth, Niklas Karlsson, Eva Stening

Nyckeltal: Eva-Marie Larsson, Niklas Karlsson

Tabeller: Eva-Marie Larsson

Grafisk form: Consid Communication

Omslag: Textilhögskolans examensutställning EXIT17. Design av Louise Christiansson

Tryck: Åtta45

Universitetskanslersämbetet • Löjtnantsgatan 21 • Box 7703, 103 95 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post registrator@uka.se • www.uka.se

Förord

SVERIGES UNIVERSITET OCH HÖGSKOLOR säkerställer att högutbildad kompetens tillförs samhället och de utför även merparten av den offentligt finansierade forskningen. Med över 400 000 studenter och 75 500 anställda är detta en sektor som engagerar många. Tillsammans omsatte lärosätena nästan 71 miljarder kronor 2017, varav 56 miljarder var statliga medel. Med årsrapporten vill Universitetskanslersämbetet bidra med ett uppslagsverk till alla dem som söker fakta om den stora och samhällsviktiga sektor som landets universitet och högskolor utgör. I år har vi dessutom infört ett nytt kapitel, *Högskolans forskning*, där vi beskriver denna omfattande del av lärosätenas verksamhet med den statistik som finns tillgänglig.

Utifrån utvecklingen som beskrivs i årsrapporten kan vi konstatera att lärosätena står inför flera utmaningar de kommande åren, exempelvis:

- Utbildningarna som leder till arbeten inom vård och skola behöver byggas ut för att möta arbetsmarknadens behov av kompetens – men intresset att läsa flera av dem skulle behöva öka betydligt. Hur kan intresset för bristutbildningar stimuleras?
- Hur kan forskningsanknytningen säkras också för ämnen där det är begränsad tillgång på forskningsresurser i förhållande till antalet studenter?

Rapporten inleds som vanligt med en sammanfattande bild av de viktigaste trenderna och tendenserna inom högskolesektorn. Sedan följer en introduktion till den svenska högskolan och därefter kapitel som behandlar olika delar av högskolan: utbildning på olika nivåer, internationell studentmobilitet, relationen mellan utbildning och arbetsmarknad, högskolans personal, verksamhetens ekonomi, högskolans forskning och ett kapitel där vi sätter den svenska utvecklingen i ett internationellt perspektiv. Rapporten avslutas med nyckeltal och en tabellbilaga. Dessutom kan figurunderlag samt en separat tabellbilaga med ytterligare fakta laddas ned från UKÄ:s hemsida.

Tack till alla våra uppgiftslämnare vid lärosätena! Ett särskilt tack vill vi rikta till Textilhögskolan vid Högskolan i Borås som bidragit med bilderna till årets rapport.

Jag önskar er en givande läsning!

Anders Söderholm
Generaldirektör

Innehåll faktarutor

Lagstiftning på högskoleområdet	18	Utlandsstudier – vad händer sedan?.....	101
Ansvar för utbildningsutbudet.....	19	Internationella studenter	104
Flexibelt högskolesystem.....	21	Samverkan om dimensionering av utbildning.....	116
Kvalitetssäkring av högre utbildning.....	23	Uppdrag om samverkan kring kompetensförsörjning i hälso- och sjukvård.....	117
Ny tillträdesproposition	30	Fakta om personalstatistiken	120
Kompletterande utbildningar för personer med utländsk utbildning.....	32	Anställningskategorier för forskande och undervisande personal	121
Gymnasieungdomars studieintresse.....	36	Medellöner	129
Lärosätenas arbete med att främja en hållbar utveckling: En tematisk utvärdering.....	40	Anställningskategorier för personal med andra än forskande och undervisande arbetsuppgifter	133
Distansutbildning gynnar breddad rekrytering	42	Olika typer av intäkter	138
Bedömning av utländska utbildningar.....	50	Ovanligt stor uppräkningsindex för statlig konsumtion försvårar jämförelser	140
Studie av avhoppet från yrkesexamensprogram	54	Myndighetskapital och balanserad kapitalförändring	143
Förkunskaper, social bakgrund och rekrytering till högskolan	64	Riksrevisionens granskning av lärosätenas myndighetskapital	143
Studenter med funktionsnedsättning	71	Resurstilldelning för utbildning på grundnivå och avancerad nivå	144
Tryggare villkor för stipendiefinansierade doktorander	76	Resurstilldelning för forskning och utbildning på forskarnivå	152
Examenstillstånd på forskarnivå	78	Lärosäteskategorier.....	163
Forskarskolor för yrkesverksamma lärare.....	81	Arbetstidens fördelning vid universitet och högskolor	165
Doktoranders aktivitet.....	84	ISCED – Internationell klassificering av utbildning och utbildningsnivå.....	175
Undersökning om internationell mobilitet bland doktorander	87	Delmål för mål 4 i Agenda 2030.....	183
Utvärderingar av utbildning på forskarnivå.....	89		
Inresande och utresande studenter.....	92		
Okänt land	93		
Stipendier och studieavgifter	97		
Internationaliseringsutredningens delbetänkande.....	99		

Innehåll

Trender och tendenser i högskolan 9

En introduktion till den svenska högskolan..... 17

Universitet, högskolor och andra utbildningsanordnare	18
Högskolans verksamhet.....	18
Vem beslutar om högskolan?	19
Vem finansierar?	19
Vilken forskning bedrivs?	20
Vad är högskoleutbildning?	20
Vem får studera?	22
Hur säkras kvaliteten i högre utbildning och forskning?	23
Lista över svenska lärosäten.....	25

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå 27

Sökande och antagna.....	28
Nybörjare i den svenska högskolan	33
Det totala antalet studenter i svensk högskoleutbildning.....	40
Utbildningsvolym mätt i helårsstudenter.....	44
Examinerade.....	46
Genomströmning.....	52
Läroutbildningen.....	58
Breddad rekrytering.....	63

Utbildning på forskarnivå..... 73

Nybörjare på forskarnivå.....	75
Breddad rekrytering till utbildning på forskarnivå.....	81
Doktorander.....	83
Examina på forskarnivå	85
Genomströmning.....	87

Internationell studentmobilitet 91

Fortsatt fler nya inresande studenter hösten 2017	92
Nya inresande studenter läsåret 2016/17.....	94
Totala antalet inresande studenter läsåret 2016/17	97
Utresande studenter	98
Studentmobilitet som en del i en ökad internationalisering.....	104

Utbildning och arbetsmarknad 107

Lägre arbetslöshet för högskoleutbildade.....	108
Ungefär lika hög etablering oavsett nivå på examen.....	108
Framtida brist inom skola och sjukvård.....	116

Högskolans personal..... 119

Personalen totalt	120
Den forskande och undervisande personalen.....	121
Personal med andra än forskande och undervisande uppgifter	133

Högskolans ekonomi och finansiering..... 137

Lärosätenas ekonomi.....	139
Finansiering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå	144
Finansiering av forskning och utbildning på forskarnivå	151

Högskolans forskning..... 159

Forskningsresurserna.....	161
Hur mycket arbetstid ägnas åt forskning?.....	165
Vetenskaplig produktion.....	169

Internationella jämförelser 171

Högskolesektorn i Europa.....	172
Befolkningens utbildningsnivå i OECD-länderna....	175
Investeringar i eftergymnasial utbildning	180
FN:s och EU:s utbildningsmål.....	183

Nyckeltal för lärosäten 187

Nyckeltal för yrkesexamensprogram 199

Tabeller 205

Statistikens kvalitet.....	222
----------------------------	-----

TEXTILHÖGSKOLANS EXAMENSUTSTÄLLNING EXIT16
DESIGN AV DRUA SIF SIMONE ALBRECHTSEN

TRENDER OCH TENDENSER I HÖGSKOLAN

DE SENASTE ÅREN har problemen med kompetensförsörjningen inom skola och vård blivit allt mer uppenbara. Staten har därför tillfört lärosätena ytterligare anslag för att bygga ut framförallt lärarutbildningar samt sjuksköterskeutbildning och specialistsjuksköterskeutbildning. Men intresset för flera av dessa utbildningar har inte ökat i takt med behoven av utbildade. Till några av de utbildningar som behöver byggas ut har antalet sökande till och med minskat den senaste tiden, exempelvis till sjuksköterskeprogrammet och de flesta lärarutbildningarna.

Intresset för högskoleutbildning är dock fortfarande stort, trots den fortsatta positiva utvecklingen på arbetsmarknaden. Visserligen minskar antalet sökande sedan några år tillbaka, men är fortfarande på en historiskt hög nivå. Situationen skiljer sig därmed från den senaste högkonjunkturen för tio år sedan som föregick finanskrisen. Då var intresset för högskolestudier betydligt mindre och det fanns ledig kapacitet i högskolan som kunde tas i anspråk när konjunkturen vände.

Parallellt med en liten minskning av antalet sökande kan vi notera att högskolan inte längre överproducerar. Under flera år utbildade lärosätena fler studenter än deras årliga anslag täckte, men 2017 vände denna trend. Lärosätena har nu anpassat antalet studenter till sina anslag och det innebär att studentantalet inte har ökat – trots att staten har ökat anslagen för att finansiera de pågående utbyggnaderna av utbildningen.

Staten har under lång tid tillfört omfattande resurser till lärosätenas forskning medan tillskotten till utbildning har varit betydligt mindre. Under 2017 ökade dock lärosätenas utbildningsresurser mera än forskningsresurserna för första gången på ett decennium. Fortfarande är dock svensk högskola forskningstung i ett internationellt perspektiv. Utbildning på grundnivå och avancerad nivå är relativt väl spridd på många lärosäten, medan forskning och utbildning på forskarnivå till stor del är koncentrerad till de största universiteten. Dessutom skiljer sig fördelningen av utbildningen på olika ämnen från hur forskningsresurserna fördelas, vilket betyder att arbetsuppgifterna för anställda vid olika lärosäten och inom olika ämnen delvis skiljer sig åt.

Svag ökning av antalet nybörjare – på grund av fler inresande

Efter flera års minskning av antalet nybörjare på grundnivå och avancerad nivå vände utvecklingen 2016/17, då antalet i stället ökade svagt och uppgick till 85 950. Hela ökningen består av inresande studenter, huvudsakligen betalande studenter. Antalet svenska nybörjare minskade däremot för sjunde året i rad.

Lärosätena ska anpassa sitt utbildningsutbud till studenternas efterfrågan och arbetsmarknadens behov, men är relativt fria att besluta om utbildningsutbudet inom ramarna för sina examenstillstånd och de statliga anslagen. De senaste åren har dock staten tillfört ytterligare anslag till många lärosäten för att de ska bygga ut utbildningar på grundnivå och avancerad nivå som leder till examen mot yrken där det behövs fler utbildade. Under 2017 och 2018 utökas utbyggnaderna, framför allt inom lärar- och förskolläraryrket. I mindre skala – huvudsakligen finansierade via omfördelningar – pågår även utbyggnader av yrkesexamensprogrammen mot läkare, civilingenjör och högskoleingenjör.

På vissa av de utbildningar som ska byggas ut ökade antalet nybörjare läsåret 2016/17, men inte på alla. Antalet nybörjare ökade på yrkesexamensprogrammen mot sjuksköterska, barnmorska, läkare, civilingenjör, högskoleingenjör, grundlärare och förskollärare, men minskade på programmen mot specialistsjuksköterska, yrkeslärare och ämneslärare. För första gången sedan 2011, då nuvarande lärarutbildning infördes, minskade det totala antalet nybörjare på lärarutbildning svagt och uppgick till 13 680 läsåret 2016/17. Antalet nybörjare på lärarutbildningar skulle i stället behöva öka betydligt för att möta samhällets behov.

Antalet helårsstudenter på grundnivå och avancerad nivå minskade läsåret 2016/17 – för sjätte året i rad. Minskningen var dock marginell, 500 helårsstudenter. Det totala antalet helårsstudenter var därmed 293 800, varav 42 procent fanns inom det i särklass största ämnesområdet juridik och samhällsvetenskap. Att statens pågående utbyggnader ännu inte har börjat få effekt i form av fler studenter beror på flera saker: Parallellt med de pågående permanenta utbyggnaderna av utbildning på

grundnivå och avancerad nivå har tidigare tillfälliga utbyggnader upphört. Samtidigt har lärosätena under flera år utbildat fler studenter än deras årliga anslag täcker. Nu överproducerar dock inte lärosätena längre, utan har under 2017 anpassat utbildningsvolymen till anslagen. Därför har antalet helårsstudenter totalt sett inte ökat.

Svensk utbildning på grundnivå och avancerad nivå är ovanligt flexibel genom att det finns ett stort antal kurser som kan läsas fristående. Kurserna kan kombineras så att studenten har möjlighet att ta ut en examen efter slutförda studier, men många läser enstaka kurser av privat intresse eller för yrkesmässig kompetensutveckling. I flera år har dock antalet helårsstudenter på fristående kurser minskat påtagligt, samtidigt som antalet studenter på generella program och yrkesexamensprogram har ökat. Trenden är likadan bland högskolenybjärna, allt fler av dem som är nya i högskolan börjar studera på ett program. Det är alltså tydligt att högskolan blir allt mer programinriktad och att utbudet av fristående kurser minskar.

Genomströmningen ökar – men många hoppar av sin utbildning

Studenternas prestationsgrad har ökat de senaste åren. Genomströmningen är generellt lägre på fristående kurser än på program och inriktningen mot en allt högre andel studenter på program har lett till ökad genomströmning på grundnivå och avancerad nivå. Med andra ord tar studenterna de poäng de har registrerat sig för i högre utsträckning.

Men det är många studenter som hoppar av sin utbildning. Av dem som började studera på ett program läsåret 2015/16 var tre fjärdedelar kvar på programmet följande läsår. Andelen varierar från 59 till 96 procent mellan programmen och lägst kvarvaro var det på program som leder mot en tvåårig högskoleexamen, följt av ämneslärarprogrammet. Högst är kvarvaron på psykoterapeutprogrammet, följt av läkarprogrammet. Män hoppar av sin utbildning i högre utsträckning än vad kvinnor gör – det gäller särskilt på kvinnodominerade utbildningar som förskolläro- och sjuksköterskeutbildning. Social bakgrund spelar däremot

generellt inte någon roll för benägenheten att hoppa av studierna.

Tidiga avhopp förklarar delvis varför examensfrekvensen ligger långt under 100 procent. För dem som studerar på ett yrkesexamensprogram varierar examensfrekvensen från under 50 procent (arkitektexamen och högskoleingenjörsexamen) till 89 procent (läkare och barnmorska). På vissa yrkesexamensprogram förekommer det dock att en hög andel av studenterna i stället tar en annan examen, exempelvis gör 32 procent av arkitektstudenterna så.

Bland dem som studerar på generella program är examensfrekvensen ännu lägre och lägst är den på de tvååriga högskoleexamensprogrammen med 22 procent. På övriga generella program är examensfrekvensen visserligen högre, men den ligger under 50 procent på samtliga. Många studenter byter dock program och tar en annan examen, vilket höjer de totala examensfrekvenserna med omkring 10 till 15 procentenheter för de generella programmen. Examensfrekvensen stiger med nivån på examen. På avancerad nivå är examensfrekvensen högre än på grundnivå och bland masterstudenterna tog drygt 60 procent en examen. Av nybjärna på forskarnivå 2009 hade 74 procent avlagt en doktorsexamen inom åtta år och 6 procent hade avlagt en licentiatexamen. Sammanlagt var det alltså 20 procent av nybjärna på forskarnivå som inte hade avlagt någon examen efter åtta år.

Färre examinerade för första gången på flera år

Trots att arbetsmarknadens behov av utbildade är stort minskade antalet examinerade läsåret 2016/17 för första gången på flera år. Minskningen är delvis ett resultat av att antalet nybjärare tidigare minskat under flera år. I ett längre perspektiv har dock antalet examinerade ökat betydligt. För tio år sedan examinerades ungefär 52 000 personer årligen från grundnivå och avancerad nivå. Därefter ökade antalet och läsåret 2015/16 uppnåddes det högsta antalet någonsin då 68 300 tog examen på grundnivå och avancerad nivå. Men läsåret 2016/17 minskade alltså antalet och 63 400

personer tog en examen på grundnivå eller avancerad nivå (64 procent kvinnor och 36 procent män).

På flera av de utbildningar där det finns behov av fler utbildade på arbetsmarknaden minskade antalet utfärdade examina läsåret 2016/17: civilingenjörsexamen, högskoleingenjörsexamen samt på lärarutbildningarna sammantagna. Däremot ökade antalet specialist-sjuksköterskeexamina, medan antalet sjuksköterskeexamina var i stort sett oförändrat jämfört med föregående läsår.

På forskarnivå minskade också antalet examina 2017, efter att ha ökat i flera år. Antalet doktorsexamina minskade med 150 och antalet licentiatexamina med 190. Även på denna nivå är förklaringen delvis det tidigare minskande antalet nybörjare. Totalt utfärdades 2 840 doktorsexamina och 500 licentiatexamina under 2017.

Volymen av utbildning på forskarnivå

Ungefär fyra procent av studenterna som tar en examen på grundnivå och avancerad nivå fortsätter till forskarnivå. De senaste tjugo åren har antalet nybörjare på forskarnivå pendlat mellan 3 000 och 4 000. Mellan 2012 och 2016 har trenden varit nedåtgående, men 2017 ökade antalet nybörjare svagt, från 3 000 till 3 060. En förklaring till att forskarutbildningen inte har ökat – trots att lärosätenas intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå har ökat betydligt – är att doktorandernas studiesociala villkor har förbättrats genom att utbildningsbidrag har ersatts av doktorandanställning. Det har nämligen medfört att lärosätenas kostnader för doktorandernas försörjning har ökat.

Utbildning på forskarnivå rekryterar i hög grad internationellt och 2017 var 41 procent av nybörjarna utländska doktorander. Jämfört med 2007 har antalet utländska doktorandnybörjare ökat medan antalet svenska nybörjare på forskarnivå har minskat. Den totala volymen har dock inte förändrats, utan antalet nybörjare på forskarnivå var lika många 2017 som 2007. Det har medfört att andelen utländska doktorandnybörjare har ökat från 29 till 41 procent under det senaste decenniet.

Svenska och utländska doktorandnybörjare finns delvis inom olika ämnesområden. Bland svenska nybörjare dominerar medicin och hälsovetenskap tydligt, medan utländska nybörjare till stor del finns inom naturvetenskap respektive teknik. Inom dessa ämnesområden är andelen utländska doktorandnybörjare närmare 60 procent.

Vi kan också konstatera att andelen av den svenska befolkningen som påbörjar en utbildning på forskarnivå har minskat påtagligt den senaste tioårsperioden. Av dem som föddes 1977 hade 1,6 procent påbörjat en forskarutbildning senast vid 30 års ålder. Bland dem som föddes 1987 var motsvarande andel 0,8 procent. Om man önskar att andelen ska öka igen, samtidigt som forskarutbildningen ska fortsätta att rekrytera många utländska doktorander, behöver alltså volymen på forskarutbildningen öka.

Etablering på arbetsmarknaden

Personer med eftergymnasial utbildning har i allmänhet en starkare ställning på arbetsmarknaden jämfört med dem som har en utbildning på gymnasienivå. Dessa har i sin tur ett stort försteg på arbetsmarknaden framför personer som bara har grundskoleutbildning. Men försteget på arbetsmarknaden följer inte med upp på forskarnivå. Det är nämligen ingen större skillnad i andelen som har etablerat sig på arbetsmarknaden tre år efter examen bland personer som har en doktorsexamen (83 procent) jämfört med personer som har en examen på grundnivå och avancerad nivå (82 procent). Däremot finns det tydliga skillnader mellan doktorsexaminerade och examinerade på grundnivå och avancerad nivå när det gäller vilken sektor de etablerar sig i på arbetsmarknaden.

Av etablerade som avlagt en examen på grundnivå eller avancerad nivå arbetade 45 procent inom privat sektor, 47 procent inom kommunal sektor (där landstingen ingår) och 8 procent inom statlig sektor. För personer som avlagt en doktorsexamen dominerade den statliga sektorn (där universitet och högskolor ingår) med 53 procent av de etablerade, medan 18 procent var verksamma inom kommunal sektor och 30 procent inom privat sektor.

Det finns idag ingen heltäckande bild av behovet av forskarutbildade på arbetsmarknaden, men det är tydligt att efterfrågan varierar stort mellan sektorer och ämnesområden.

Social bakgrund – inte bara betyg – avgör om ungdomar börjar studera i högskolan

Det är en relativt konstant andel av årskullarna som påbörjar högskoleutbildning senast vid 24 års ålder. För personer som är födda under 1980- och 1990-talen har andelen pendlat mellan 43 och 45 procent.

Det är dock stora skillnader i övergången till högskolan beroende på studenternas sociala bakgrund. Ju högre utbildning föräldrarna har, desto större sannolikhet är det att ungdomarna påbörjar högskolestudier. Av dem som har de allra högsta betygen från gymnasieskolan börjar dock de flesta studera i högskolan och för dem har den sociala bakgrunden inte så stor betydelse. Men många från hem med högutbildade föräldrar börjar studera i högskolan trots att de har låga betyg. Det motsatta gäller för ungdomar från hem med lågutbildade föräldrar. Det finns en stor grupp ungdomar från studieovana hem som har höga gymnasiebetyg men ändå inte studerar i högskolan. Det är därmed tydligt att föräldrarnas utbildningsnivå och inte enbart betygen avgör om ungdomarna börjar studera i högskolan.

Den sociala bakgrunden har betydligt större betydelse för övergången till högskolan jämfört med huruvida ungdomar har svensk eller utländsk bakgrund. Det är ingen större skillnad i övergången mellan dem som har svensk respektive utländsk bakgrund men antingen är födda i Sverige eller har invandrat före sju års ålder. Övergången är till och med lite högre i de senare grupperna. Bland ungdomar som invandrat efter skolstart (i åldern 7–18 år) är dock övergången påtagligt lägre och har dessutom minskat de senaste åren.

Männens utbildningsnivå halkar efter kvinnornas

Det finns stora könsskillnader på grundnivå och avancerad nivå. Övergången till högskolan

är betydligt högre bland kvinnor än bland män. Bland personerna som föddes 1992 hade 52 procent av kvinnorna och 36 procent av männen påbörjat högskolestudier senast vid 24 års ålder. Av nybörjarna läsåret 2016/17 var 57 procent kvinnor och 43 procent män och bland svenska nybörjare var andelen kvinnor ännu högre: 59 procent. Män och kvinnor studerar också delvis på olika utbildningar och kvinnorna har i genomsnitt högre prestationsgrad än män. Detta medför att kvinnorna är i ännu större majoritet bland de examinerade och läsåret 2016/17 var 64 procent kvinnor medan 36 procent var män.

Denna utveckling är inte unik för Sverige, utan så här ser det ut i de flesta OECD-länder. År 2006 var det ingen större skillnad i utbildningsnivå mellan kvinnor och män för OECD-länderna i genomsnitt. Sedan dess har kvinnornas utbildningsnivå ökat betydligt mer än männens och år 2016 hade 38 procent av kvinnorna och 33 procent av männen mellan 25 och 64 år minst två års eftergymnasial utbildning. I Sverige var kvinnorna mer välutbildade än männen redan 2006 och sedan dessa har könsskillnaden i utbildningsnivå ökat ytterligare. År 2016 hade 48 procent av kvinnorna och 35 procent av männen i Sveriges vuxna befolkning (25–64 år) minst två års eftergymnasial utbildning.

Internationell mobilitet

Ett sätt att få ett internationellt perspektiv på sin utbildning och därmed vara förberedd för en global arbetsmarknad är att studera utomlands under en period. Länderna inom Europeiska unionen har därför enats om att fler studenter behöver få denna erfarenhet och menar att minst 20 procent av alla examinerade ska ha studerat utomlands. Av studenterna som tog examen på grundnivå och avancerad nivå läsåret 2016/17 hade i genomsnitt 15 procent studerat utomlands. Det är dock stora variationer beroende på examen, andelen varierar från 1 procent på förskolläroprogrammet till nästan 50 procent på programmet mot civilekonomexamen.

Lsåret 2016/17 minskade antalet utbytesstudenter – både antalet svenska studenter som

reser ut till lärosäten i andra länder och antalet inresande utbytesstudenter – i förhållande till föregående läsår. Den senaste tioårsperioden har dock såväl inresande som utresande utbytesstudenter ökat svagt i antal, men fortfarande är det nästan dubbelt så många som kommer till svenska lärosäten för att studera jämfört med antalet utresande utbytesstudenter.

Totalt sett är det många som kommer till svenska lärosäten för att studera. Antalet inresande studenter på grundnivå och avancerad nivå har ökat stadigt efter den kraftiga minskning som skedde år 2011 när studieavgifterna infördes. Men ökningen gäller främst de inresande studenter som arrangerar sina studier på egen hand, så kallade freemover-studenter, och särskilt påtaglig är ökningen av betalande studenter. Vid de flesta lärosäten är dock antalet betalande studenter fortfarande förhållandevis få och i relation till den totala utbildningen på grundnivå och avancerad nivå utgör den studieavgiftsfinansierade verksamheten en begränsad del, knappt tre procent. Några lärosäten har dock många betalande studenter och vid dessa motsvarar verksamheten närmare tio procent av intäkterna till grundnivå och avancerad nivå. Det går därmed inte längre att generellt betrakta den studieavgiftsfinansierade verksamheten som en marginell företeelse i den svenska högskolan.

Förändrad sammansättning av högskolans personal

Under flera år har den forskande och undervisande personalen ökat i takt med att lärosätenas intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå har ökat. Utvecklingen varierar mellan anställningskategorierna och det har medfört att personalsammansättningen har förändrats. De största förändringarna är att andelen adjunkter av den undervisande personalen har minskat påtagligt, medan lektorerna och anställda på olika meriteringsanställningar har ökat. Utvecklingen speglar både högskolans ökade forskningstyngd under den senaste tioårsperioden och lärosätenas ambition att öka utbildningarnas forskningsanknytning.

Denna utveckling skiljer sig dock mellan olika ämnesområden. Ökningen av lektorerna samt minskningen av adjunkterna är tydligast

inom samhällsvetenskap som har sin tyngd i utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Ökningen av meriteringsanställningar har i stället skett främst inom naturvetenskap samt inom medicin och hälsovetenskap – ämnesområden som har sin tyngdpunkt i forskning. Det finns relativt få meriteringsanställningar inom samhällsvetenskap samt inom humaniora och konst jämfört med övriga ämnesområden, vilket innebär att möjligheterna att meritera sig för en högre anställning skiljer sig åt mellan olika ämnesområden.

Inom några anställningskategorier är det främst kvinnorna som har ökat i antal och det har medfört att andelen kvinnor i den forskande och undervisande personalen har ökat betydligt. Bland professorerna har antalet kvinnor nästan dubblats jämfört med 2007 – samtidigt har männen ökat med endast 10 procent. De senaste åren har männen till och med minskat i antal bland professorerna. Därmed har andelen kvinnliga professorer ökat med tio procentenheter, från 18 till 28 procent, sedan 2007. Mycket tyder på att utvecklingen mot en högre andel kvinnor av professorerna kommer att öka. Andelen kvinnor bland de nyanställda professorerna var 40 procent 2017, men männen är alltså fortfarande i majoritet bland de nyanställda professorerna.

År 2017 fanns det 50 800 helårspersoner anställda (exklusive doktorander) vid Sveriges universitet och högskolor, varav 30 000 forskande och undervisande anställda och 20 800 med andra arbetsuppgifter. Under 2017 ökade den forskande och undervisande personalen med 630 helårspersoner medan antalet anställda med andra uppgifter minskade med 340.

Tid och resurser till forskning ojämnt fördelade

Huvuddelen av den offentligt finansierade forskningen i Sverige bedrivs inom högskolan. De politiska prioriteringarna avseende lärosätenas forskning har varierat under den senaste tjugoårsperioden vad gäller fördelningen av resurser både mellan lärosäten och mellan olika ämnen. Forskningen är i hög grad koncentrerad till de stora breda universiteten och de fackinriktade universiteten. Dessa har också den

högsta andelen forskning i sin verksamhet – i genomsnitt omkring två tredjedelar. Den forskning som bedrivs vid universitet och högskolor omfattar ett brett spektrum av ämnesområden som delvis skiljer sig från utbildningen genom att den ekonomiska tyngdpunkten ligger på forskning inom medicin och hälsovetenskap samt naturvetenskap.

Den forskande och undervisande personalen ägnade i genomsnitt 47 procent av sin arbetstid åt forskning år 2015. Det finns dock stora skillnader mellan olika forskningsämnesområden. Inom naturvetenskap, teknik, medicin och hälsovetenskap samt lantbruksvetenskap och veterinärmedicin ägnade personalen störst andel av sin arbetstid åt forskning, mellan 51 och 56 procent. Anställda inom samhällskunskap respektive humaniora och konst ägnade en betydligt lägre andel av arbetstiden åt forskning, omkring 35 procent. Den varierande tillgången på forskningsresurser innebär också att lärare och forskare inom olika ämnesområden inte har samma möjligheter att meritera sig forskningsmässigt och att många lärare som undervisar på grundnivå och avancerad nivå inte själva är aktiva forskare.

Den vetenskapliga produktionen inom högskolan utförs huvudsakligen vid universiteten som står för drygt 90 procent av det totala antalet vetenskapliga publikationer som finns registrerade i Swepub. Det totala antalet vetenskapliga publikationer som finns i Swepub har legat omkring 58 000 årligen under de senaste åren. Närmare 60 procent av denna vetenskapliga produktion utgörs av tidskriftsartiklar.

Lärosätenas ekonomi

Första gången på tio år ökade intäkterna för utbildning på grundnivå och avancerad nivå mer än intäkterna för forskning och utbildning på forskarnivå under 2017. Lärosätenas totala intäkter var 70,9 miljarder kronor. Av dessa var 56 miljarder kronor statliga medel, vilket innebär 79 procent av finansieringen var statlig. Av de totala intäkterna avsåg 29,1 miljarder kronor utbildning på grundnivå och avancerad nivå och 41,3 miljarder kronor forskning och utbildning på forskarnivå.

Forskning och utbildning på forskarnivå finansieras till mindre än hälften av direkta statsanslag och under den senaste tioårsperioden har andelen extern finansiering har ökat. Det beror dels på ökade intäkter från icke-statliga externa finansörer, dels på att en högre andel av de statliga forskningsmedlen idag kanaliseras indirekt via forskningsfinansierande myndigheter. De statliga bidragen för forskning och utbildning på forskarnivå har minskat de senaste två åren, men minskningen har uppvägs av ökade bidrag från såväl privata stiftelser och organisationer utan vinstsyfte som offentliga forskningsstiftelser. Särskilt kraftig är ökningen av Wallenbergstiftelsernas bidrag till lärosätenas forskning som jämfört med 2007 har de tredubblats i fasta priser.

Även om studentvolymen inte ökar så förefaller lärosätena att satsa på utbildningen – de två senaste åren har lärosätena redovisat underskott för utbildning på grundnivå och avancerad nivå och personalkostnaderna har ökat. Det har medfört att den balanserade kapitalförändringen inom utbildning har minskat och sannolikt kommer att fortsätta minska under nästa år. Inom forskningen har lärosätena däremot redovisat överskott de senaste åren, vilket ytterligare ökar den balanserade kapitalförändringen.

TEXTILHÖGSKOLANS EXAMENSUTSTÄLLNING EXIT17
DESIGN AV AGATA CIECHOMSKA

EN INTRODUKTION TILL DEN SVENSKA HÖGSKOLAN

Högskolans verksamhet omfattar både utbildning och forskning. Inom sin verksamhet ska lärosätena samverka med det omgivande samhället. Högskoleutbildning är både hela utbildningsprogram som kan lägga en grund för yrkeslivet och kortare utbildningar som exempelvis vidareutbildning för yrkesverksamma. Högskolan ger också utbildning på forskarnivå och utför större delen av den offentligt finansierade forskningen i Sverige.

Universitet, högskolor och andra utbildningsanordnare

Den absoluta merparten av den högre utbildningen ges av statliga universitet och högskolor, men det finns också ett antal enskilda, icke statliga, utbildningsanordnare. De flesta enskilda utbildningsanordnare är små och har bara utbildning inom ett eller ett par områden, framför allt vårdutbildning eller teologisk utbildning. Två av de enskilda utbildningsanordnarna, Chalmers tekniska högskola och Stiftelsen Högskolan i Jönköping, var statliga lärosäten från början men har ombildats till stiftelser.

Inrättningar som bedriver högskoleutbildning, både universitet och högskolor, kallas med en gemensam term för lärosäten. Uttrycket "högskolan" har två betydelser: den verksamhet som bedrivs (högre utbildning och forskning) och den som bedriver verksamheten, dvs. lärosätet.

Universitet och högskolor skiljer sig huvudsakligen åt genom att det bara är universitet som har generellt tillstånd att utfärda examen på forskarnivå, medan högskolor måste ansöka om tillstånd för specifika områden. Beteckningen "universitet" är inte skyddad i lag, utan det är huvudmannen, i de allra flesta fall staten, som avgör när beteckningen får användas.

Ett universitet behöver inte ha ordet "universitet" i sitt namn. Karolinska institutet (KI) och

Kungl. Tekniska högskolan (KTH) har universitetsstatus men har behållit sina namn som är kända och inarbetade sedan länge.

En förteckning över samtliga 48 lärosäten återfinns i slutet av detta kapitel. Där redovisas även de enskilda utbildningsanordnare som har generellt tillstånd att utfärda examen på forskarnivå, under rubriken Universitet.

Högskolans verksamhet

Enligt högskolelagen ska högskolan bedriva utbildning som vilar på vetenskaplig eller konstnärlig grund, samt på beprövad erfarenhet. Högskolan ska också utföra forskning och konstnärlig forskning samt utvecklingsarbete. Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) ska dessutom bedriva fortlöpande miljöanalys.

I högskolans uppgifter ingår det att samverka med det omgivande samhället, och samverkan ska präglade hela verksamheten. Det kan till exempel handla om verksamhetsförlagda inslag i utbildningen, att undervisningen behandlar frågor med relevans för arbetslivet, att anordna arbetsmarknadsdagar eller att popularisera forskning och verka för att forskningsresultat kommer till nytta. Det kan också vara att erbjuda uppdragsutbildning och bedriva uppdragsforskning.

Det är stora skillnader mellan lärosätena i storlek. Mätt i antal registrerade studenter hade de största universiteten cirka 30 000 studenter 2017, medan de allra minsta enskilda utbild-

LAGSTIFTNING PÅ HÖGSKOLEOMRÅDET

Den statliga högskolan styrs av högskolelagen (1992:1434) som är instiftad av riksdagen. Lagen ger en ram för organisation och styrning, som att ange att varje lärosäte måste ha en styrelse och en rektor, men är för övrigt inte detaljerad. Av lagen framgår också vad som ska känneteckna högre utbildning, samt exempelvis att högskolan ska främja jämställdhet och bredda rekryteringen av studenter.

Högskolelagen kompletteras av högskoleförordningen (1993:100), förordning (1993:221) för Sveriges lantbruksuniversitet och förordning (2007:1164) för Försvarshögskolan, som alla är beslutade av regeringen. I dessa förordningar finns till exempel regler för anställning av lärare och doktorander, behörighetsregler för dem som söker till högre utbildning samt regler för kursplaner och betyg.

I bilagor till förordningarna finns så kallade examensordningar som innehåller beskrivningar av och mål för alla examina.

Motsvarande lagstiftning för enskilda utbildningsanordnare är lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina. Det finns också ofta avtal med regeringen där krav på de enskilda utbildningsanordnarna framgår.

På bemyndigande av regeringen utfärdar Universitets- och högskolerådet föreskrifter som kompletterar och förtydligar de bestämmelser som finns i högskolelagen och förordningarna.

Högskolan styrs också av regeringens årliga regleringsbrev. Av regleringsbrevet framgår bland annat storleken på anslagen och specifika uppdrag till lärosätena.

ningsanordnarna hade färre än 100 registrerade studenter. De flesta lärosäten är breda men några är profilerade, till exempel Karolinska institutet som främst är inriktat mot utbildning och forskning inom medicin och vård.

Lärosätena har stor frihet i att sätta samman sin personal. Tre anställningskategorier är reglerade i högskolelagstiftningen: professorer, lektorer och biträdande lektorer. Därutöver finns det många andra anställningskategorier för personal som forskar och undervisar. Doktorander är i allmänhet anställda och bidrar både till lärosätets forskning och undervisning.

Vem beslutar om högskolan?

Statliga lärosäten är egna myndigheter, placerade direkt under regeringen. Inom regeringen ansvarar Utbildningsdepartementet för frågor som rör universitet och högskolor samt forskning. Näringsdepartementet ansvarar dock för Sveriges lantbruksuniversitet.

Inom ramen för en övergripande lagstiftning fattar lärosätena de flesta beslut själva. Det gäller bland annat organisation, intern fördelning av resurser, utbildningsutbud, utbildningens innehåll och utformning samt hur många studenter som antas.

Regeringen beslutar om vilka examina som får förekomma och krav för examen, i form av omfattning och mål. Det finns begränsningar för vilka examina ett lärosäte har tillstånd att utfärda. Däremot finns inga begränsningar för vilka kurser som får ges, utöver det allmänna kravet att högskoleutbildning ska vila på vetenskaplig eller konstnärlig grund samt på beprövad erfarenhet.

Statens uppdrag till universitet och högskolor

Utbildningsdepartementet drar upp riktlinjer för de statliga lärosätenas verksamhet i ett årligt regleringsbrev, utom för Sveriges lantbruksuniversitet, som får sitt regleringsbrev från Näringsdepartementet. Regleringsbrevet anger anslag för lärosätets utbildning respektive

forskning, och innehåller de särskilda uppdrag som regeringen kan lägga på ett lärosäte.

Vilka utbildningar lärosätena ska ge, och hur många studenter de ska anta, beslutar lärosätena själva om i stor utsträckning. Det finns alltså ingen nationellt planerad utbildningsvolym i högskolan. Lärosätena beslutar också själva om vilken forskning de ska bedriva.

Enskilda utbildningsanordnares verksamhet styrs på olika sätt, till exempel genom avtal med regeringen.

ANSVAR FÖR UTBILDNINGSBUDGET

Det finns inga nationellt beslutade "utbildningsplatser". I stället bestämmer universitet och högskolor själva vilka utbildningar de ska ge, inom vissa begränsningar, och hur många studenter de ska ta in. Så har det varit sedan 1993 års högskoleordning infördes. Regeringen bestämmer hur omfattande utbildningen totalt kan bli genom att varje lärosäte har ett anslag, det så kallade takbeloppet. När regeringen vill att lärosätena ska satsa på specifika utbildningar så kan den antingen göra riktade satsningar i form av utökade anslag, eller så kan den ge ett lärosäte ett särskilt uppdrag.

Vem finansierar?

Riksdagen beslutar om resurstilldelningen för utbildning och forskning för respektive lärosäte.

För utbildning på grundnivå och avancerad nivå baseras anslaget på antalet registrerade studenter och deras avklarade högskolepoäng, det vill säga resurstilldelningen är resultatstyrd. Ett så kallat takbelopp anger den maximala ersättning som lärosätet kan få för genomförd utbildning.

Ersättningen är olika för olika så kallade utbildningsområden. De humanistiska, samhällsvetenskapliga, teologiska och juridiska utbildningsområdena, som tillsammans omfattar flest studenter, har lägst ersättning. De konstnärliga utbildningsområdena har högst ersättning, men de omfattar en mycket liten andel av studenterna.

Detta ersättningsystem gäller för de statliga universiteten och högskolorna, med undantag för Sveriges lantbruksuniversitet och Försvarshögskolan, som har egna budgeterings- och

rapporteringsprocesser. Chalmers tekniska högskola och Stiftelsen Högskolan i Jönköping omfattas också, men inte övriga enskilda utbildningsanordnare. Deras ersättning regleras i stället i allmänhet genom avtal med regeringen.

Större delen av de anslag för forskning och utbildning på forskarnivå som lärosätena får direkt från regeringen är i form av fasta basanslag och bara en mindre del är prestationsbaserad. En betydande del av den statliga finansieringen kommer dock inte direkt från regeringen. Den kanaliseras i stället genom forskningsfinansierande myndigheter, som styrs av olika departement, och ansöks om i konkurrens. Forskning och utbildning på forskarnivå finansieras också i betydande utsträckning av andra forskningsfinansierare än staten, exempelvis privata stiftelser eller EU.

Vilken forskning bedrivs?

Merparten av den offentligt finansierade forskningen i Sverige bedrivs inom högskolan. Bara en liten del bedrivs av forskningsinstitut. Det innebär att svensk högskola är relativt forskningsintensiva. I genomsnitt består drygt hälften av lärosätenas verksamhet, mätt i pengar, av forskning och utbildning på forskarnivå. Lärosätena varierar dock i forskningstygnd, de äldre universiteterna har mer omfattande forskning än de nyare. Högskolorna kan bedriva forskning även om de inte har tillstånd att utfärda examina på forskarnivå, men forskningen är mindre omfattande än på universiteterna.

Det framgår av högskolelagen att allmänna principer för forskning är att problem och metoder får väljas fritt samt att resultat får publiceras fritt. Resultat av offentligt finansierad forskning ska komma till nytta. Vetenskaplig trovärdighet och god forskningssed ska också värnas.

Av lärosätenas intäkter till forskning och utbildning på forskarnivå går mer än hälften till områdena medicin och hälsovetenskap respektive till naturvetenskap.

Professorer och lektorer ska finnas anställda för utbildning och forskning, men forskning bedrivs till stor del även av andra personalkategorier. På de lärosäten som ger utbildning på forskarnivå så kan doktorandernas forskning utgöra en betydande del av den forskning som bedrivs.

Vad är högskoleutbildning?

Med högskoleutbildning menas utbildning på eftergymnasial nivå som regleras i högskolelagstiftningen. Utbildningen definieras alltså bland annat av placeringen i utbildningssystemet (efter gymnasieskolan), och av kravet att utbildningen ska vila på vetenskaplig eller konstnärlig grund.

Högskoleutbildning är inte den enda formen av eftergymnasial utbildning. Andra exempel är utbildning inom ramen för Yrkes-högskolan och viss folkhögskoleutbildning.

Högskoleutbildningens struktur

Högskoleutbildning består av kurser som är placerade på antingen grundnivå, avancerad nivå eller forskarnivå, där nivåerna ska bygga på varandra. På forskarnivå ingår, utöver kurser, ett vetenskapligt arbete (kallat avhandling) som motsvarar minst halva studietiden. Nivåindelningen av den svenska utbildningen är en del av anpassningen till den så kallade Bologna-processen, som syftar till att göra högskoleutbildning mer jämförbar i de stater som ingår i processen.

Kurserna på grundnivå och avancerad nivå kan vara sammansatta till utbildningsprogram, och studenter kan antingen följa ett program eller läsa kurser fristående. Ett utbildningsprogram eller en kombination av fristående kurser kan ligga till grund för en examen på grundnivå eller på avancerad nivå.

Utbildningens omfattning uttrycks i högskolepoäng. Ett akademiskt år är normalt 40 veckor, vilket motsvarar 60 högskolepoäng vid heltidsstudier. Högskolepoängen i den svenska utbildningen kan jämföras med the European Credit Transfer and Accumulation System Credits (ECTS credits), där 60 credits motsvarar ett års heltidsstudier.

Undervisning

Det finns två lärarkategorier, professor och lektor, som är reglerade i högskolelagen. I övrigt bestämmer varje lärosäte hur olika personalgrupper deltar i undervisningen. Lärarnas under-

visningsskyldighet är inte reglerad utan beslutas av varje lärosäte. Undervisningen kan bestå av föreläsningar, seminarier, gruppdiskussioner, laborationer med flera undervisningsformer.

Betyg

Betyg sätts normalt på genomgången kurs eller prov. Varje högskola beslutar vilket betygssystem som ska användas, och flera olika betygssystem, med olika antal betygssystem, används. Två exempel är VG/G/U respektive A/B/C/D/E/Fx/F. Betyg sätts inte på examen.

Examina

Det finns tre slags examina i högskolan: generella examina, konstnärliga examina och yrkesexamina.

Generella examina ges på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. På grundnivå finns två examina, högskoleexamen (120 högskolepoäng) respektive kandidatexamen (180 högskolepoäng). På avancerad nivå finns också två examina, masterexamen (60 högskolepoäng) respektive masterexamen (120 högskolepoäng). Det finns två examina på forskarnivå: licentiatexamen (120 högskolepoäng) respektive doktorsexamen (240 högskolepoäng). Motsvarande konstnärliga examina finns på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå.

Det finns drygt 50 yrkesexamina, varav en del är på grundnivå och andra på avancerad nivå. Många av dessa avser så kallade reglerade yrken, det vill säga yrken som det krävs särskilda kvalifikationer för att få utöva, och examen kan då vara kopplad till en legitimation. Yrkesexamina som inte avser reglerade yrken är till exempel ingenjörsexamina. Av de yrkesexamina som utfärdas på avancerad nivå förutsätter några, till exempel barnmorskeexamen, en föregående examen på grundnivå. Övriga yrkesexamina på avancerad nivå utfärdas efter sammanhållna utbildningar som omfattar båda nivåerna. Ett exempel är tandläkarexamen som omfattar studier på både grundnivå och avancerad nivå.

För varje examen finns det mål för vad studenten ska ha uppnått som anges i högskoleförordningen (1993:100). Examensmålen är av tre slag: kunskap och förståelse, färdighet och

förmåga samt värderingsförmåga och förhållningssätt. Alla generella examina som har samma omfattning (exempelvis alla kandidat-examina eller alla masterexamina) har samma examensmål. Dessa är därmed allmänt hållna. Samma sak gäller för alla konstnärliga examina. Däremot har varje yrkesexamen egna mål.

Tillstånd att utfärda examina

Rätt att utfärda en examen kan dels följa av lagstiftning, dels av särskilda tillståndsbeslut som fattas av Universitetskanslersämbetet eller av regeringen. Statliga universitet får utfärda generella examina på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. Statliga högskolor har fått allmänt tillstånd att utfärda generella examina på grundnivå och masterexamen. De kan också, efter prövning, få tillstånd att utfärda masterexamen och examen på forskarnivå inom specifika områden.

Både universitet och högskolor måste ansöka om tillstånd att utfärda konstnärliga examina, oavsett nivå. Detsamma gäller alla yrkesexamina.

Enskilda utbildningsanordnare måste söka examenstillstånd, oavsett typ av examen och nivå på examen, och tillståndet ges av regeringen.

Om ett lärosäte inte längre uppfyller kraven för att få ge en examen så kan tillståndet att ge denna examen dras in.

FLEXIBELT HÖGSKOLESYSTEM

Jämfört med högskolesystemen i många andra länder är det svenska högskolesystemet förhållandevis flexibelt, bland annat eftersom utbildningsutbudet har ett stort inslag av fristående kurser av olika omfattning. Fristående kurser och program används bland annat som fort- och vidareutbildning, men oavsett syfte är utbildningen avgiftsfri för alla utom för studenter som kommer från ett land utanför EU/EES-området eller Schweiz och som inte studerar inom utbytesprogram. Av tradition har svensk högre utbildning därmed inte bara omfattat utbildning av ungdomar efter avslutad gymnasieskola utan också vidareutbildning av yrkesverksamma personer. Många studenter läser kurser utan avsikt att ta ut någon examen, och det är vanligt att återkomma till högskolan efter tidigare studier. Det medför att studenternas genomsnittsålder kan vara högre och examensfrekvensen lägre än i en del andra länder.

Vem får studera?

För att en person ska få börja studera i högskolan måste vissa behörighetskrav vara uppfyllda. Behörighetskrav finns i högskolelagen, i förordningar (framför allt högskoleförordningen) och i föreskrifter. För att bli antagen krävs det att den sökande har grundläggande behörighet. Dessutom kan det krävas särskild behörighet. Till de nationella kraven kommer de eventuella lokala behörighetskrav som ett lärosäte ställer.

För tillträde till utbildning på grundnivå finns detaljerade nationella krav för grundläggande och särskild behörighet. De som uppfyller kraven är behöriga men inte garanterade att bli antagna. När de sökande är fler än dem som kommer att antas så tillämpas urval. All utbildning på grundnivå, utom sådan utbildning som leder till en konstnärlig examen, använder mer eller mindre samma urvalsgrunder. Grunderna är framför allt betyg från gymnasieskolan och resultat på det så kallade högskoleprovet, men upp till en tredjedel av studenterna kan antas på andra grunder som respektive högskola beslutat. Den helt övervägande delen av antagningsprocessen är samordnad av Universitets- och högskolerådet men det förekommer även att lärosätena antar studenter lokalt.

För tillträde till utbildning på avancerad nivå och forskarnivå är de nationella kraven mindre omfattande. Examen på grundnivå är normalt krav för studier på avancerad nivå. För studier på forskarnivå krävs examen på avancerad nivå, alternativt minst 240 högskolepoäng, varav minst 60 högskolepoäng är på avancerad nivå. Det innebär att det räcker med ett års studier på avancerad nivå för att kunna fortsätta till forskarnivå. Oavsett om studierna på avancerad nivå är i form av fristående kurser eller till exempel ett yrkesprogram, ger de grundläggande behörighet till studier på forskarnivå.

Studieavgifter

Den högre utbildningen är avgiftsfri utom för studenter som kommer från ett land utanför EU/EES-området eller Schweiz och som inte studerar inom utbytesprogram. Dessa studenter måste betala både anmälnings- och studieavgifter för studier på grundnivå och avancerad nivå, och lärosätena är skyldiga att ta ut studieavgifter som täcker den fulla kostnaden för utbildningen, inklusive administrativa kostnader.

Hur säkras kvaliteten i högre utbildning och forskning?

Enligt högskolelagen ska högskolans verksamhet avpassas så att en hög kvalitet nås i utbildningen och forskningen. Ansvaret för utbildningens kvalitet ligger alltså på lärosätena, och kvalitetsarbetet är en gemensam angelägenhet för såväl högskolans personal som studenterna.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) gör återkommande utvärderingar av den högre utbildningens kvalitet. Under 2017 har UKÄ utarbetat en ny utvärderingsmodell som har tagits fram i dialog med universiteten och högskolorna och kommer att användas till och med år 2022.

För att få ett sammanhållet system för utvärdering av högskolans hela verksamhet har regeringen gett UKÄ i uppdrag att utveckla ett system för kvalitetssäkring av lärosätenas egna rutiner när de säkrar kvaliteten i forskningen. Systemet presenteras under 2018 och ska testas 2019.

KVALITETSSÄKRING AV HÖGRE UTBILDNING

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) genomför granskningar för att säkra kvaliteten i den svenska högskolan, på uppdrag av regeringen. Granskningarna genomförs enligt ett system för kvalitetssäkring som tagits fram i dialog med bland andra lärosätena och pågår under åren 2017–2022. Syftena med UKÄ:s granskningar är dels att kontrollera utbildningarnas resultat, dels att bidra till lärosätenas arbete med kvalitetsutveckling av högre utbildning. Det nationella systemet för kvalitetssäkring av högre utbildning består av följande fyra komponenter:

- examenstillståndsprövningar
- granskningar av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete
- utbildningsutvärderingar
- tematiska utvärderingar.

UKÄ:s ambition har varit att utveckla en modell som i olika delar kan användas för alla fyra komponenterna men som också kan vara ett stöd i lärosätenas interna kvalitetsarbete. Modellen består av följande sex bedömningsområden:

- styrning och organisation
- förutsättningar
- utformning, genomförande och resultat
- jämställdhet
- student- och doktorandperspektiv
- arbetsliv och samverkan

Bedömningsområdena utgår från såväl tillämplig svensk lag och förordning som från "Standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring inom det europeiska området för högre utbildning" (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area, ESG).

Lärosäten 2018

Universitet

Uppsala universitet 1, 2
Lunds universitet 3, 4
Göteborgs universitet 5
Stockholms universitet 6
Umeå universitet 7
Linköpings universitet 8, 9
Karolinska institutet 6
Kungl. Tekniska högskolan 6
Chalmers tekniska högskola (enskild) 5
Luleå tekniska universitet 10
Handelshögskolan i Stockholm (enskild) 6
Sveriges lantbruksuniversitet 1, 7, 11, 12
Karlstads universitet 13
Linnéuniversitetet 14, 15
Örebro universitet 16
Mittuniversitetet 17, 18
Malmö universitet* 29

* Malmö högskola till och med 31 december 2017

Högskolor

Blekinge tekniska högskola 19
Försvårshögskolan 6
Gymnastik- och idrottshögskolan 6
Högskolan i Borås 20
Högskolan Dalarna 21, 22
Högskolan i Gävle 23
Högskolan i Halmstad 24
Högskolan Kristianstad 26
Högskolan i Skövde 27
Högskolan Väst 28
Mälardalens högskola 30, 31
Stiftelsen Högskolan i Jönköping (enskild) 25
Södertörns högskola 6

Konstnärliga högskolor

Beckmans designhögskola (enskild) 6
Konstfack 6
Kungl. Konsthögskolan 6
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm 6
Stockholms konstnärliga högskola 6

Övriga enskilda utbildningsanordnare

Ericastiftelsen 6
Ersta Sköndal Bräcke högskola 5, 6
Evidens AB 5
Gammelkroppa skogsskola 32
Johannelunds teologiska högskola 1
Newmaninstitutet 1
Röda Korsets högskola 6
Sophiahemmet högskola 6
Stockholms Musikpedagogiska Institut 6
Svenska institutet för kognitiv psykoterapi 6
Skandinavien akademi för
psykoterapiutveckling 6
Teologiska Högskolan, Stockholm 6
Örebro teologiska högskola 16

Siffrorna hänvisar till de platser på kartan där respektive lärosäte finns. Några lärosäten har även mindre campus som inte är utsatta på kartan.

TEXTILHÖGSKOLANS EXAMENSUTSTÄLLNING EXIT 16
DESIGN AV CAISA NORDENSTÅHL

UTBILDNING PÅ GRUNDNIVÅ OCH AVANCERAD NIVÅ

Intresset för högskolestudier är fortsatt högt och för första gången på flera år ökade antalet studenter i utbildning på grundnivå och avancerad nivå läsåret 2016/17. Motsatt förhållande gäller dock de examinerade som minskade efter flera års ökning.

DETTA KAPITEL BESKRIVER högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå. Under höstterminen 2017 fanns det drygt 345 000 registrerade studenter på grundnivå eller avancerad nivå vilket var en ökning av antalet studenter för första gången på flera år. Antalet sökande fortsatte att minska något höstterminen 2017 men är fortfarande högt. För dem som antas och påbörjar högskolestudier varierar längden för studierna; många följer ett program och tar en examen efter ett antal år, medan andra bara studerar en kort tid i högskolan. Detta kapitel beskriver inflödet till, närvaron i och utflödet från utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Det är en process som omfattar flera olika populationer, sökande och antagna, nybörjare, registrerade studenter och examinerade. Kapitlet följer samma struktur.

Sökande och antagna

För att antas till högskolestudier måste den som ansöker uppfylla behörighetsvillkoren för den sökta utbildningen, det vill säga kursen eller programmet. Men det är många fler än bara de som är behöriga som söker till högskolan. En och samma person kan vara behörig till en utbildning, men inte till en annan.

Den absoluta merparten av sökandeprocessen sker via ett centralt antagningssystem som administreras av Universitets- och högskolerådet på lärosätenas uppdrag. Huvuddelen av antagningen sker till höstterminen, så det är där vårt fokus ligger för denna rapport, men viss antagning sker även till vårterminen.

Huvudsyftet med detta avsnitt är att belysa intresset för högskolestudier i den svenska befolkningen. Högskolan rekryterar dock även internationellt och det finns särskilda antagningsomgångar som riktas mot internationella sökande. Dessa antagningsomgångar ingår inte i den statistik vi redovisar här.

Färre sökte till högskolan

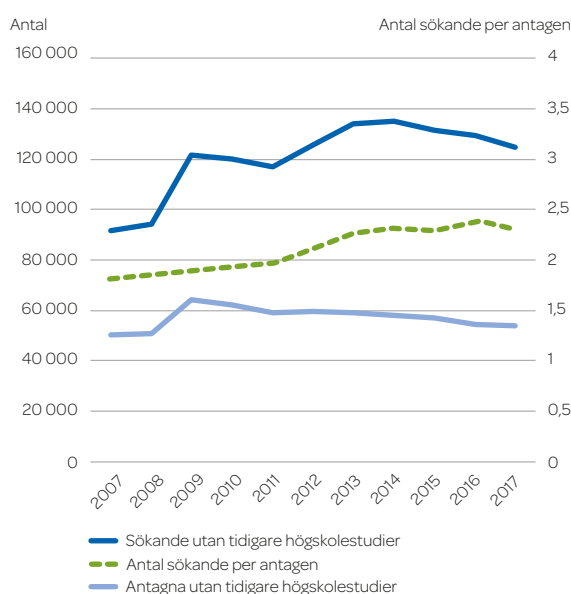
Hur stort är intresset för högskolestudier? Ett sätt att mäta detta är att följa upp antalet sökande bland dem som inte studerat på högskolan tidigare.

Inför höstterminen (HT) 2017 sökte 124 900 personer som inte tidigare studerat vid högskolan till utbildning på grundnivå eller avancerad nivå (antingen program eller fristående kurser). Jämfört med hösten 2016, då antalet sökande var 129 500, har antalet minskat med ungefär 4 procent.

Antalet sökande ökade kraftigt 2009, en ökning som sammanföll med att antalet 19-åringar i befolkningen var stort samtidigt som arbetsmarknadsläget försämrades. Antalet sökande utan tidigare högskolestudier fortsatte under följande år att hålla sig på en hög nivå för att nå en kulmen höstterminen 2014, då 135 300 personer utan tidigare högskolestudier sökte till högskolan. Sedan 2015 har trenden varit att antalet sökande har minskat svagt (figur 1). Läs mer om detta i *Sökande och antagna till högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå höstterminen 2017*, UF 46 SM 1701, UKÄ och SCB. Trots minskningen är antalet sökande fortfarande högt.

Höstterminen 2017 var 59 procent av de sökande utan tidigare högskolestudier kvinnor och 41 procent var män. Detta mönster har varit ganska stabilt under perioden 2007–2017: höstterminen 2007 var 60 procent kvinnor och 40 procent män, och sedan dess har förhållandet kvinnor /män varierat mellan 57/43 och 60/40.

Figur 1. Antal sökande och antagna utan tidigare högskolestudier HT 2007–HT 2017. Antal sökande per antagen avläses på skalan till höger.

Andelen 19-åringar minskar inte längre

Den största åldersgruppen bland de sökande utan tidigare högskolestudier höstterminen 2017 var 19-åringarna, och så har det varit den senaste tioårsperioden. Under höstterminerna 2011–2016 var dock trenden att 19-åringarna utgjorde en allt mindre andel av de sökande utan tidigare högskolestudier, vilket hänger samman med att 19-åringar utgjorde en minskande andel av befolkningen under dessa år. Denna trend verkar dock ha brutits. Andelen sökande utan tidigare högskolestudier som var 19 år utgjorde 22 procent höstterminen 2017, vilket var en lika stor andel som föregående hösttermin.

Antalet 19-åringar i befolkningen förväntas nu öka under många år framöver, efter en nedgång de senaste åren. Eftersom 19-åringar är den största åldersgruppen som söker till högskolan kan antalet sökande till högskolan förväntas öka, givet ett oförändrat intresse för högskolestudier. Antalet 25-åringar förväntas däremot minska fram till omkring år 2023, för att sedan öka igen.

Färre sökande per antagen bland dem utan högskolestudier

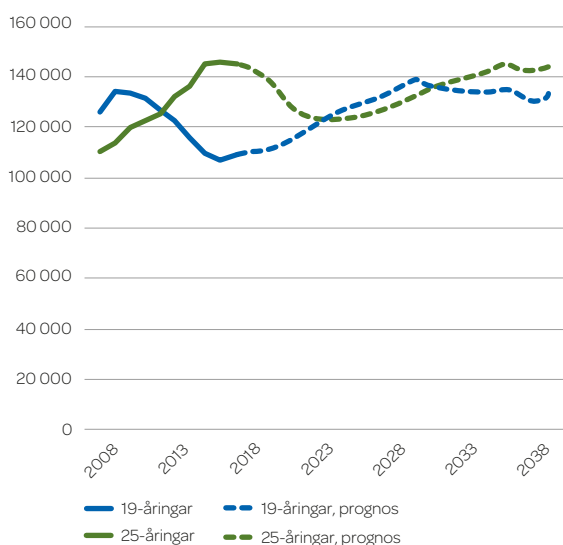
Av de 124 900 sökande utan tidigare högskolestudier som sökte till utbildning på grund-

nivå eller avancerad nivå höstterminen 2017 antogs 54 100 personer, ungefär lika många som föregående år – jämfört med hösten 2016 minskade antalet antagna marginellt. Tendensen över tid är att antalet antagna utan tidigare högskolestudier har minskat efter att ha nått en topp på 64 500 personer höstterminen 2009 (se figur 1). Bland de antagna hösten 2017 var 57 procent kvinnor och 43 procent män.

Eftersom antalet sökande utan tidigare högskolestudier minskade, innebär det att antalet sökande per antagen utan tidigare högskolestudier minskade höstterminen 2017 jämfört med ett år tidigare, från 2,4 till 2,3. Antalet sökande per antagen har varit svagt uppåtgående sedan 2007, då antalet sökande per antagen var 1,8.

Något fler antagna utan tidigare högskolestudier kom in på sitt förstahandsval hösten 2017 jämfört med föregående år, 62 procent av det totala antalet antagna utan tidigare högskolestudier jämfört med 61 procent hösten 2016. Detta gäller antagna till program. Den senaste tioårsperioden har andelen varierat. Andelen antagna utan högskolestudier som kom in på sitt förstahandsval var som högst höstterminen 2007 (71 procent). Höstterminen 2014, då antalet sökande var som högst, kom endast 54 procent av de antagna utan högskolestudier in på sitt förstahandsval.

Figur 2. Antalet 19- och 25-åringar 2008–2017 samt prognos över antalet 19- och 25-åringar 2018–2038. Källa: SCB.

Färre sökande till såväl yrkesexamensprogram som övriga program

Vi går nu över till att studera antalet sökande till olika utbildningsprogram. Då använder vi istället uppgifter om det totala antalet behöriga förstahandssökande, alltså sökande som är behöriga till sitt i första hand sökta alternativ. Här ingår både sökande som studerat i högskolan tidigare och de som inte gjort det. Hösten 2017 sökte totalt 165 100 behöriga förstahandssökande till program. Av dessa sökte 87 800 till ett program som leder till en yrkesexamen, medan 77 600 sökte till ett program som leder till en generell eller konstnärlig examen (i denna grupp är sökande till generella program den klart största delen). Dessa kan också delas in i program på grundnivå och avancerad nivå.

NY TILLTRÄDESPROPOSITION

I propositionen *Fler vägar till kunskap – en högskola för livslångt lärande* (2017/18:204) presenterar regeringen övergripande principer för hur tillträde, behörighet och urval till högskoleutbildning bör regleras i framtiden.

En utgångspunkt i propositionen är att bestämmelserna om tillträde till högskoleutbildning behöver vara enkla att förstå, överblicka och förhålla sig till för de sökande. Tillträdessystemet ska vara förutsägbart och bestämmelserna hållbara över rimligt lång tid. Genom ett antal riksdagsbeslut som fattats sedan år 2010 har bestämmelserna blivit svåröverblickbara, menar regeringen, som därför föreslår att dessa så kallade riksdagsbindningar hävs. I stället vill regeringen att riksdagen endast fastställer de övergripande ramarna för tillträdesbestämmelserna, samt att regeringen beslutar om preciseringar.

Regeringen föreslår att riksdagen ska besluta om att det för grundläggande behörighet till utbildning på grundnivå ska krävas att den sökande har nödvändiga kompetenser för att kunna tillgodogöra sig utbildningen. Regeringen avser att ge en myndighet i uppdrag att ta fram en beskrivning av dessa kompetenser. På så sätt blir det tydligare för personer som är intresserade av att söka en högskoleutbildning, men inte har en avslutad gymnasieutbildning eller motsvarande, vad som krävs för att de ska anses kunna tillgodogöra sig högskoleutbildning på grundnivå. En grundtanke är att behörighet till högskoleutbildning ska kunna uppnås på fler sätt än genom en avslutad gymnasieutbildning. Detta kan bidra till att bredda tillträdet till högskolan för olika grupper. Regeringen nämner i propositionen att ett nationellt behörighetsprov kan vara ett sätt att skapa en tydlig väg för dem som inte uppfyller den grundläggande behörigheten genom gymnasieutbildning, men som genom exempelvis arbetslivserfarenhet har de kompetenser som behövs.

En annan princip är att krav på särskild behörighet som ställs för tillträde till utbildning som påbörjas på grundnivå och som vänder sig till nybörjare, ska vara helt nödvändiga för att studenten ska kunna tillgodogöra sig utbildningen. Regeringen för också ett resonemang om att det för vissa utbildningar – till exempel lärarutbildningen – kan komma att krävas lämplighetsbedömning för att en person ska anses uppfylla kraven på särskild behörighet.

Regeringen föreslår ingen förändring av urvalsgrunderna till utbildning på grundnivå, eller platsfördelningen mellan urvalsgrunderna. Utredningen som föregick propositionen, *Tillträde för nybörjare – ett öppnare och enklare system för tillträde till högskoleutbildning* (SOU 2017:20), föreslog att minst 15 procent av platserna, mot minst en tredjedel idag, skulle fördelas efter resultat på högskoleprovet. I propositionen framhåller dock regeringen vikten av att det finns flera vägar in i högskolan – och att högskoleprovet därför även fortsättningsvis bör fylla en viktig roll.

Generella och konstnärliga program på grundnivå hade 63 000 behöriga förstahandssökande, medan 14 700 sökte till ett program på avancerad nivå.

Bland programmen på grundnivå hade program som leder till kandidatexamen 54 500 behöriga förstahandssökande, medan program som leder till högskoleexamen hade 2 500. Program på avancerad nivå kan delas upp i dem som leder till en magisterexamen och dem som leder till en masterexamen. Programmen på magisternivå hade 3 800 behöriga förstahandssökande och programmen på masternivå 10 700.

Antalet sökande till yrkesexamensprogram minskade med 2 procent jämfört med hösten 2016, och till generella och konstnärliga program sammantaget minskade antalet med 5 procent jämfört med hösten 2016. Minskningen av antalet sökande gäller endast till programmen på grundnivå, medan programmen på avancerad nivå hade ungefär lika många behöriga förstahandssökande som hösten 2016.

Civilingenjörutbildningen hade flest sökande av yrkesexamensprogrammen

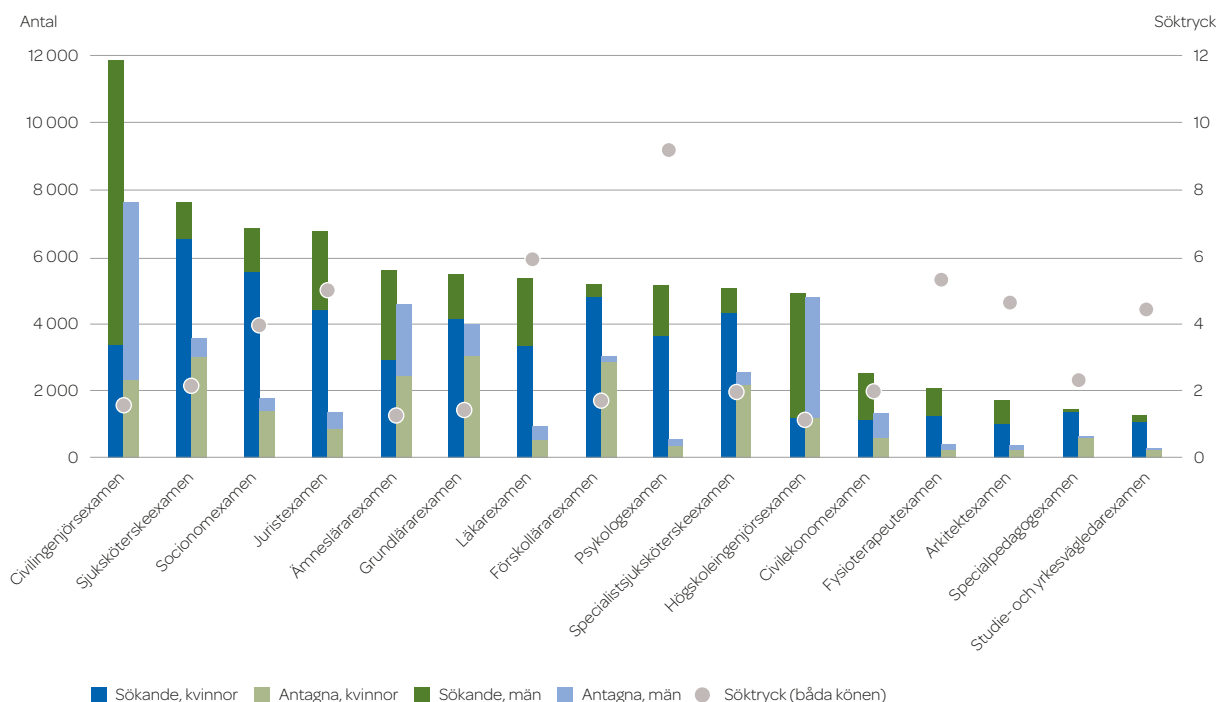
Bland de 87 800 behöriga förstahandssökande till yrkesexamensprogrammen sökte flest (11 840 personer eller 13 procent) till civilingenjörutbildningen. Därefter följde sjuksköterskeutbildningen med 7 630 (9 procent av behöriga förstahandssökande till yrkesexamensprogrammen), socionomutbildningen med 6 840 (8 procent) och juristutbildningen med 6 770 (8 procent).

Sammantaget var det dock de olika lärarutbildningarna som hade flest behöriga förstahandssökande. Utbildningarna till förskollärare, grundlärare, ämneslärare och yrkeslärare hade tillsammans 16 850 sökande höstterminen 2017, vilka utgör 19 procent av alla behöriga förstahandssökande till yrkesexamensprogram.

Högst söktryck på psykologprogram

Av de sökande till yrkesexamensprogrammen höstterminen 2017 antogs 42 600. Söktrycket, det vill säga antalet behöriga förstahandssökande per antagen, varierade kraftigt mellan de olika utbildningarna. Det yrkesexamensprogram

Figur 3. Antal behöriga förstahandssökande och antagna uppdelat på kön, samt söktryck på yrkesexamensprogram med fler än 1 000 behöriga förstahandssökande höstterminen 2017.

med minst 1 000 behöriga förstahandssökande som hade det högsta söktrycket höstterminen 2017 var psykologutbildningen med 9,1 behöriga förstahandssökande per antagen. Därefter följde utbildningarna till läkare (5,9), fysioterapeut (5,3) och jurist (5,1).

Färre sökande till många stora yrkesexamensprogram

Många yrkesexamensprogram hade färre sökande höstterminen 2017 jämfört med höstterminen 2016. Till de stora yrkesexamensprogram där antalet sökande minskade mest hör flera av dem som regeringen vill bygga ut. Sjuksköterskeutbildningen hade 11 procent färre behöriga förstahandssökande höstterminen 2017 jämfört med höstterminen 2016. Sökande till förskollärautbildningen minskade med 10 procent och ämneslärarutbildningen med 5 procent (mer om detta i avsnittet *Lärarutbildningen*).

Till flera yrkesexamensprogram har dock antalet behöriga förstahandssökande ökat. Störst ökning visade specialistsjuksköterskeutbildningen med 15 procent fler sökande höstterminen 2017 jämfört med höstterminen 2016. Även sökande till specialpedagogutbild-

ningen hör till dem som har ökat, med 9 procent fler sökande jämfört med 2016.

Sökande till yrkesexamensprogram vårterminen 2018

De flesta som söker till högskolan gör det inför höstterminen, men till många utbildningar är det även möjligt att söka till vårterminen. Tabell 1 visar de 20 yrkesexamensprogram som hade det största antalet behöriga förstahandssökande höstterminen 2017 och som har antagning till både vår- och hösttermin.

De flesta utbildningar hade färre behöriga förstahandssökande vårterminen 2018 jämfört med vårterminen 2017. Flest behöriga förstahandssökande till vårterminen 2018 hade sjuksköterskeutbildningen. Antalet minskade dock med 14 procent jämfört med vårterminen 2017. Antalet behöriga förstahandssökande till specialistsjuksköterskeutbildningen ökade däremot med 47 procent mellan vårterminen 2017 och vårterminen 2018.

Tabell 1. Behöriga förstahandssökande HT 2016–VT 2018 till de 20 största yrkesexamensprogram som ges både vår- och hösttermin. Siffrorna är avrundade till tiotal.

Program	HT 2016	HT 2017	Förändring HT 16-17 (%)	VT 2017	VT 2018	Förändring VT 17-18 (%)
Arbetssterapeutexamen	620	660	6	310	270	-11
Barnmorskeexamen	590	610	3	520	570	9
Biomedicinsk analytikerexamen	690	610	-12	100	70	-29
Civilekonomexamen	2 470	2 520	2	330	300	-11
Civilingenjörsexamen	11 990	11 840	-1	170	100	-41
Fysioterapeutexamen	2 270	2 050	-10	1 480	1 350	-9
Förskolläraexamen	5 760	5 170	-10	2 920	2 820	-3
Grundläraresexamen	5 510	5 480	-1	1 630	1 620	-1
Högskoleingenjörsexamen	5 170	4 910	-5	190	130	-31
Juristexamen	6 420	6 770	6	3 480	3 430	-1
Läkarexamen	5 310	5 350	1	3 790	3 640	-4
Psykologexamen	5 060	5 140	1	3 070	3 120	2
Sjuksköterskeexamen	8 570	7 630	-11	6 790	5 870	-14
Socionomexamen	7 120	6 840	-4	4 310	4 610	7
Specialistsjuksköterskeexamen	4 400	5 060	15	1 150	1 700	47
Specialläraresexamen	600	670	11	70	50	-23
Specialpedagogexamen	1 360	1 470	9	170	190	13
Tandläkarexamen	920	910	-1	450	450	-1
Yrkesläraresexamen	630	640	1	430	410	-3
Ämnesläraresexamen	5 890	5 570	-5	1 320	1 500	14
Alla yrkesexamensprogram	89 770	87 820	-2	33 580	33 180	-1

KOMPLETTERANDE UTBILDNINGAR FÖR PERSONER MED UTLÄNDSK UTBILDNING

Invandringen av utländska akademiker har ökat de senaste åren. De kompletterande utbildningarna för personer med avslutad utländsk utbildning, som funnits i olika former sedan början av 1990-talet, är ett verktyg för att göra det möjligt för utländska akademiker att arbeta i Sverige inom det yrke de utbildat sig för i andra länder. Utbildningarna kan innehålla såväl inslag av utbildning i svenska språket som andra delar av utbildningen som behöver kompletteras. Regeringen beslutar om dimensioneringen av utbildningarna och tillför lärosätena särskilda resurser.

Under senare år har satsningarna på kompletterande utbildningar ökat kraftigt i omfattning. I regleringsbrevet 2017 för universitet och högskolor gav regeringen i uppdrag till sammanlagt 20 lärosäten att ge utbildningar som leder till 16 yrkesexamen. De nya utbildningar som tillkommit är arkitekter, barnmorskor, biomedicinska analytiker, ekonomer, fysioterapeuter, ingenjörer, psykologer, socionomer och systemvetare. De utbildningar som fanns sedan tidigare är apotekare, jurister, läkare, lärare, receptarier, sjuksköterskor och tandläkare. Klart störst i termer av helårsstudenter är lärarutbildningarna (Utländska lärares vidareutbildning, ULV). Enligt Regleringsbrevet tilldelas de berörda lärosätena medel för att ge kompletterande

lärarutbildningar till maximalt 500 helårsstudenter. Övriga utbildningar är betydligt mindre och många av dem omfattar var och en färre än 50 helårsstudenter vid de berörda lärosätena.

Lärosätena har under 2017 inlett sitt arbete med att utveckla de nya utbildningar de fått i uppdrag att ta fram. Av de aktuella lärosätenas årsredovisningar framgår att några lärosäten redan startat utbildningar under 2017, medan många andra har antagit de första studenterna till vårterminen 2018. Av årsredovisningarna framgår också att antalet behöriga sökande varierat, och till några utbildningar var det endast ett fåtal behöriga sökande.

I mars 2018 skickade Utbildningsdepartementet ut en promemoria på remiss med förslag på ändringar i förordningen (2008:1101) om högskoleutbildning som kompletterar avslutad utländsk utbildning. Bland annat föreslogs att utbildningen ska få omfatta ytterligare 30 högskolepoäng i svenska och engelska om det behövs för att studenten ska kunna tillgodogöra sig utbildningen, utöver de 120 högskolepoäng som utbildningen högst får omfatta idag. Se *Kompletterande utbildning för personer med avslutad utländsk utbildning*, Utbildningsdepartementet, promemoria U2018/01274/UH.

Nyborjare i den svenska högskolan

Av de som sökte till högskolan och inte tidigare har studerat i den svenska högskolan antogs hösten 2017 färre än hälften. Samtidigt är det inte alla som antas som påbörjar sina högskolestudier och många antas via andra vägar. Den senaste uppföljningen, höstterminen 2016, visade att nästan 90 procent av de som sökt och antagits också hade registrerat sig och därmed blivit nyborjare i högskolan.

Fortsatt färre svenska högskolenyborjare

Läsåret 2016/17 började drygt 85 950 nya studenter (högskolenyborjare) studera på grundnivå och avancerad nivå vid svenska universitet och högskolor. Det är en ökning med 150 studenter jämfört med föregående läsår. Antalet svenska högskolenyborjare minskade för sjunde året i rad, om än lite mindre än de senaste läsåren, medan antalet inresande högskolenyborjare ökade för tredje året i rad.

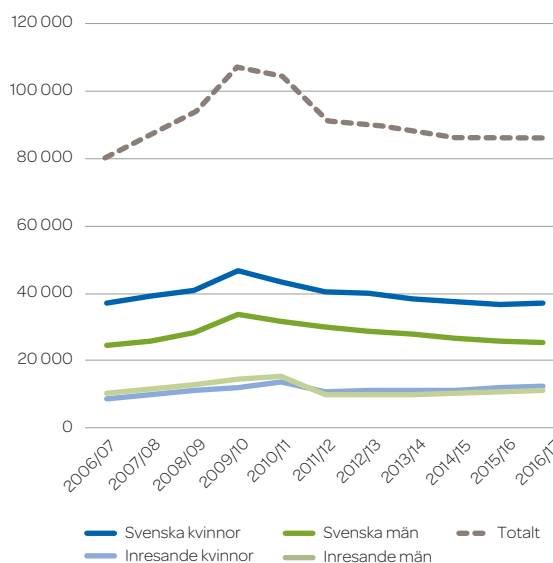
Minskningen 2016/17 bland svenska högskolenyborjare uppgick till mindre än 1 procent, eller drygt 400 studenter. De inresande nyborjarna ökade däremot med 550 studenter, vilket motsvarar knappt 2 procent. Hela minskningen av antalet svenska högskolenyborjare läsåret 2016/17 beror på att antalet svenska män minskade. Medan antalet svenska kvinnor ökade med 100 jämfört med föregående läsår minskade antalet män med 500 studenter.

Trenden med färre svenska nyborjare samtidigt som att antalet inresande nyborjare ökar medför att inresande studenter utgör en allt större andel av högskolenyborjarna. Andelen inresande studenter har ökat för varje år sedan läsåret 2011/12 och utgjorde 2016/17 drygt 27 procent av det totala antalet nyborjarstudenter, en något högre andel än föregående läsår. De inresande studenterna utgör dock en betydligt mindre andel av det totala antalet studenter i högskolan, eftersom de i genomsnitt studerar kortare tid än svenska studenter. Mer information om inresande nyborjare finns i kapitlet *Internationell studentmobilitet*.

Mellan läsåren 2006/07 och 2009/10 ökade antalet högskolenyborjare kraftigt på grund av ökad efterfrågan i samband med konjunkturförsvämring i kombination med ökande antal 19-åringar i befolkningen. För att möta den ökade efterfrågan tillförde staten resurser för tillfälliga utbyggnader av utbildningen på grundnivå och avancerad nivå. Sedan toppnoteringen läsåret 2009/10 då antalet nyborjare var 107 000 har antalet minskat med nästan 20 procent i takt med att lärosätena gradvis har anpassat utbildningsvolymen till förändrade ekonomiska förutsättningar. Läs mer om detta i kapitlet *Högskolans ekonomi och finansiering*.

Av nyborjarna läsåret 2016/17 var 57 procent kvinnor och 43 procent män och bland de svenska nyborjarna var andelen kvinnor ännu högre (59 procent). Antalet kvinnor bland svenska nyborjare var 36 900 medan antalet män var 25 500. Den långsiktiga trenden är dock nedåtgående för både män och kvinnor, och från rekordåret 2009/10 har antalet kvinnor minskat med 21 procent medan männen minskat med 24 procent. Bland de inresande studenterna ökade antalet män med 200 studenter till 11 100, medan antalet kvinnor ökade med knappt 350 studenter till 12 450. Detta är en ökning med 2 procent för både män och kvinnor jämfört med föregående läsår. Fram till och med läsåret 2010/11 var det alltid fler inresande män än kvinnor, men i samband

Figur 4. Antal högskolenyborjare läsåren 2006/07–2016/17.

med att studieavgifter då infördes för studenter från länder utanför EU/EES och Schweiz sjönk antalet inresande män betydligt mer än antalet kvinnor, och inresande kvinnor har varit i majoritet sedan dess.

De flesta högskolenybörjare har studerat i enbart gymnasieskolan

De allra flesta som påbörjar högskolestudier och tillhör den svenska befolkningen har avslutat ett program i gymnasieskolan. Av de 62 400 svenska högskolenybörjarna läsåret 2016/17 hade 67 procent enbart studerat i gymnasieskolan. Detta var en liten minskning i jämförelse med läsåret innan. Det finns dock andra vägar in i högskolan och samma läsår hade 16 procent av högskolenybörjarna både avslutat en gymnasieutbildning och studier i kommunal vuxenutbildning (Komvux). Ytterligare 11 procent hade enbart studerat på Komvux. För 5 procent av högskolenybörjarna saknades registeruppgifter om utbildningsbakgrund läsåret 2016/17.

Det är vanligast att högskolenybörjarna har läst ett högskoleförberedande program på gymnasiet. Läsåret 2016/17 var andelen 55 procent vilket var en ökning med 1 procentenhet i jämförelse med föregående läsår, och i jämförelse med 2013/14 har andelen ökat med 9 procentenheter. De högskolenybörjare som läst ett yrkesförberedande program har i stället minskat. Andelen har mer än halverats på tre år, och endast 12 procent av högskolenybörjarna läsåret 2016/17 hade läst ett yrkesförberedande program. Se även *Studenter och examinerade på grundnivå och avancerad nivå 2016/17*, UF 20 SM 1801, Statistiska meddelanden, UKÄ och SCB.

Stora skillnader i övergången till högskolestudier mellan olika gymnasieprogram

Elevkullen som gick ut gymnasieskolan läsåret 2013/14 var den första med betyg från den nya gymnasieskolan (Gy2011). I och med införandet av den nya gymnasieskolan inrättades 18 nationella program, varav tolv är yrkesprogram och sex är högskoleförberedande program. En examen från ett högskoleförberedande program ger automatiskt grundläggande behörighet till

högskolan. Men en elev som går ett yrkesprogram kan också få grundläggande behörighet till högskolan.

Lsåret 2013/14 tog 75 100 elever gymnasieexamen. Av dessa hade 47 procent påbörjat högskolestudier inom tre år, det vill säga senast läsåret 2016/17 (se tabell 2). Det är det första läsåret som vi kan följa upp elever tre år efter att de har tagit sin gymnasieexamen i den nya gymnasieskolan. Jämförelser med tidigare läsår är alltså inte möjliga.

Två tredjedelar (66 procent) av alla elever som tog gymnasieexamen på ett högskoleförberedande program hade påbörjat högskolestudier inom tre år, medan motsvarande andel för elever från ett yrkesförberedande program endast var 10 procent. Av samtliga elever var det en större andel av kvinnorna än männen som tre år efter gymnasieexamen hade påbörjat högskolestudier, 52 respektive 42 procent. Av de elever som tog gymnasieexamen på ett högskoleförberedande program var dock andelen i stort sätt samma mellan könen, 67 procent av kvinnorna och 66 procent av männen.

Det är stora skillnader mellan de olika högskoleförberedande programmen i övergången till högre utbildning. Övergången var störst från Naturvetenskapsprogrammet, där 89 procent hade påbörjat högskolestudier inom tre år. Minst andel var det från Estetiska programmet, där 42 procent hade påbörjat högskolestudier. Störst skillnad i övergången mellan kvinnor och män var det på Samhällsvetarprogrammet, där 63 procent av kvinnorna hade påbörjat högskolestudier inom tre år medan andelen av männen var 52 procent. Övergången från de yrkesförberedande programmen var störst från Vård- och omsorgsprogrammet (30 procent) och Barn- och fritidsprogrammet (23 procent). Totalt hade 16 procent av kvinnorna och 6 procent av männen från yrkesförberedande program påbörjat högskolestudier inom tre år.

Färre 19-åringar påbörjar högre utbildning

År 2016 hade knappt 13 procent av 19-åringarna (födda 1997) påbörjat en högskoleutbildning. För dem som är födda under 90-talet är andelen som påbörjat högskolestudier vid 19 års ålder

Tabell 2. Andel elever som påbörjat högskolestudier senast läsåret 2016/2017 av de som tog gymnasieexamen 2013/2014, procent. En riksrekryterande utbildning är en utbildning som elever från hela landet kan söka på samma villkor. Samtliga uppgifter är avrundade till närmaste heltal.

	Fördelning av eleverna som tog gymnasieexamen 13/14 (%)			Andel elever som påbörjat högskolestudier senast läsåret 2016/17 (%)		
	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män
Samtliga				47	52	42
Högskoleförberedande program	65	71	59	66	67	66
Ekonomiprogrammet	10	11	10	62	65	58
Estetiska programmet	9	12	6	42	43	39
Humanistiska programmet	1	2	<1	75	74	81
International Baccalaureate	1	1	<1	61	64	56
Naturvetenskapsprogrammet	15	16	15	89	88	89
Samhällsvetenskapsprogrammet	21	27	14	59	63	52
Teknikprogrammet	8	3	13	74	76	74
Yrkesförberedande program	35	29	41	10	16	6
Barn och fritid	3	4	2	23	27	12
Bygg och anläggning	5	<1	10	2	2	2
El och energi	5	<1	10	8	11	7
Fordon och transport	3	<1	6	1	1	1
Handel och administration	3	4	2	10	10	9
Hantverk	3	6	<1	7	7	6
Hotell och turism	1	2	<1	10	10	14
Industri tekniska	2	<1	3	17	28	16
Naturbruk	3	4	2	16	19	9
Restaurang och livsmedel	2	3	2	5	6	3
VVS och fastighet	1	<1	3	2	0	2
Vård och omsorg	3	5	<1	30	32	19
Riksrekryterande utbildningar	<1	<1	<1	20	24	20
	100	100	100			

högre jämfört med de som är födda på 80-talet. Allra högst var övergången bland de födda 1990, då drygt 15 procent hade påbörjat högskolestudier vid 19 års ålder. De tre senaste åren har dock trenden varit nedåtgående, och år 2016 sjönk andelen av 19-åringarna som påbörjat högskolestudier för tredje året i rad. Det var den lägsta övergången hittills bland de som är födda på 90-talet.

Om övergången till högskolan i stället följs upp till och med det år man fyller 24 år ökar övergångsfrekvensen avsevärt. Uppföljningen 2016 omfattade årskullen född 1992, och av dem hade knappt 44 procent påbörjat högskolestudier. Andelen som påbörjat högskolestudier senast vid 24 års ålder har dock varit relativt konstant de senaste åren, och pendlat mellan 43 och 45 procent för de som är födda under 80- och 90-talen. Se även *Stor skillnad mellan kommuner i övergång till högskolestudier* –

Rekrytering till högre utbildning från Sveriges län och kommuner, Statistisk analys 2017/3, UKÄ.

Stora skillnader mellan kvinnor och män i övergången till högskolan

Skillnaden är stor mellan män och kvinnor när det gäller hur stor andel som antingen påbörjar högskolestudier i Sverige eller har studiemedel från CSN för att studera utomlands (se figur 5). Dessutom ökar skillnaden mellan könen ju äldre årskullen blir. Av dem som föddes 1992, som är den senaste årskull som man kunnat följa till och med 24 års ålder, hade 14 procent av männen påbörjat högskolestudier vid 19 års ålder, att jämföra med 17 procent av kvinnorna.

Om uppföljningstiden utökas med två år, det vill säga till och med det år man fyller 21 år, hade 28 procent av männen och 39 procent av

GYMNASIEUNGDOMARS STUDIEINTRESSE

Statistiska centralbyrån (SCB) undersöker intresset för högskolestudier bland elever i gymnasieskolans årskurs 3 samt orsaker till att elever planerar eller inte planerar att läsa vidare i högskolan. Resultaten är baserade på en enkätundersökning som utfördes bland cirka 5 800 elever och svarsfrekvensen var 39 procent.

Av eleverna i gymnasieskolans årskurs 3 hade hösten 2017 runt 60 procent planer att påbörja högskolestudier inom de närmaste tre åren. Bland elever på högskoleförberedande program hade ungefär 80 procent studieplaner jämfört med cirka 25 procent på yrkesprogram.

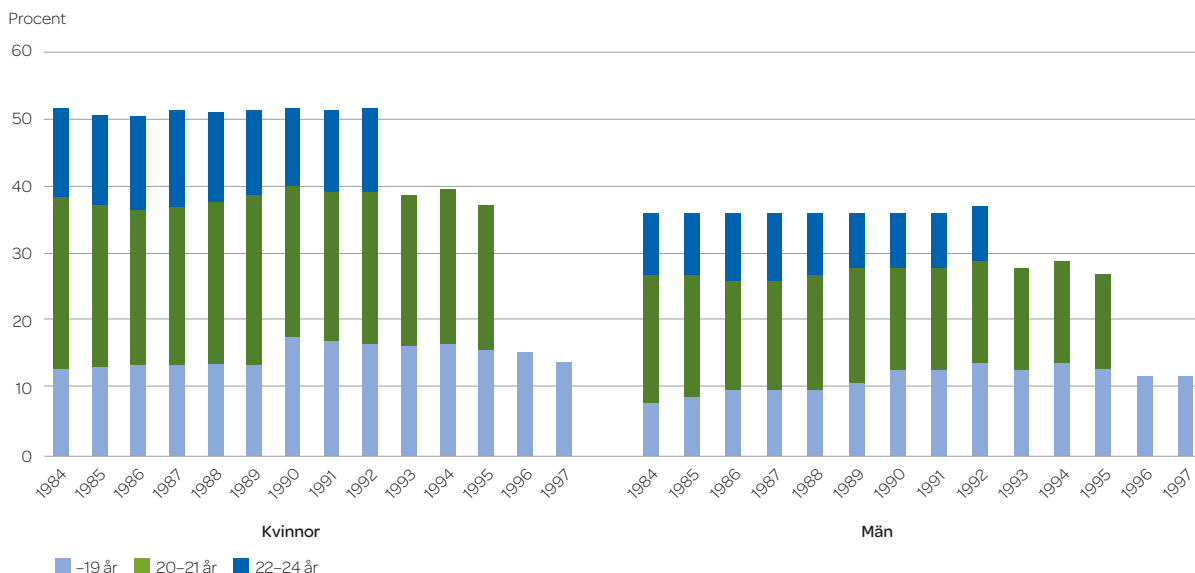
En större andel kvinnor planerade att läsa vidare, liksom elever där båda föräldrar har eftergymnasial utbildning.

Bland elever där båda föräldrarna har eftergymnasial utbildning planerade omkring 95 procent av de som var utrikesfödda att studera vidare, jämfört med 75 procent av dem som var födda i Sverige. För de flesta elever till varför de ville läsa vidare på universitet eller högskola var det framtida yrket anledningen.

Omkring 20 procent av kvinnorna och 30 procent av männen i gymnasieskolans årskurs 3 hade inga planer att påbörja högskolestudier inom de närmaste tre åren.

Källa: SCB, Gymnasieungdomars studieintresse läsåret 2017/18

Figur 5. Andelen av årskullarna födda 1984–1997 som påbörjat högskolestudier i Sverige eller har studiemedel från CSN för att studera utomlands senast vid 19, 21 respektive 24 års ålder.

kvinnorna påbörjat högskolestudier. Skillnaden mellan kvinnor och män ökade således från 3 procentenheter till 11 procentenheter på två år.

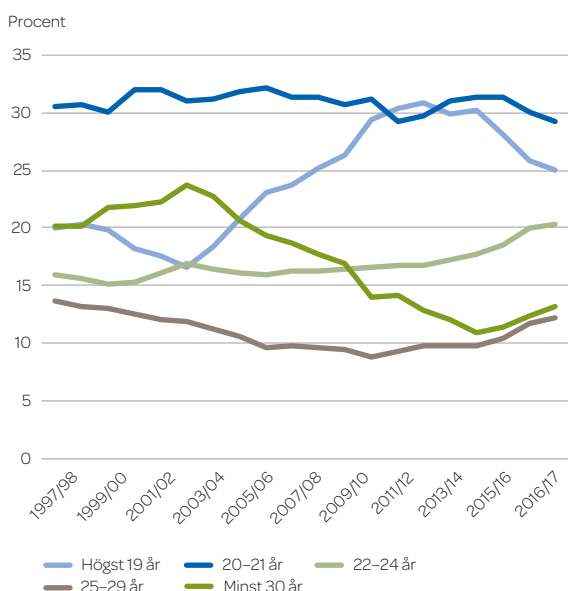
Om övergången till högskolan i stället följs upp till och med det år man fyller 24 år ökar både övergångsfrekvensen och skillnaden mellan könen ytterligare. Vid denna ålder hade 52 procent av kvinnorna och 36 procent av männen påbörjat högskolestudier. Även i de senare årskullarna, som endast kan följas upp vid 19 och 21 års ålder, är skillnaden mellan män och kvinnor tydlig och har varit relativt konstant de senaste åren.

Medianåldern för svenska nybörjare ökar igen

Efter en tidigare ökning har andelen yngre svenska högskolenybörjare minskat de senaste läsåren. Lsåret 2016/17 var knappt 75 procent av högskolenybörjarna 24 år eller yngre, vilket var en minskning med 1 procentenhet jämfört med föregående läsåret. Framförallt var det andelen som var 19 år eller yngre som minskade. Konsekvensen är att svenska högskolenybörjare i genomsnitt blivit äldre. Medianåldern för svenska högskolenybörjare läsåret 2016/2017 var 21,8 år för kvinnor och 21,4 år för män. Jämfört med läsåret 2015/2016 har medianåldern ökat med 0,2 år för kvinnor och 0,1 år för män.

De senaste årens minskning av yngre högskolenybörjare följer på en uppgång under perioden 2002/03 till 2013/14. Under denna period ökade andelen unga högskolenybörjare (24 år eller yngre) från 64 procent till 79 procent. Framför allt var det andelen som var 19 år eller yngre som ökade, medan andelen som var 30 år eller äldre minskade. Mer information finns i *Nybörjare i högskolan 2016/17: Svenska nybörjare fortsätter minska, men inresande nybörjare ökar*, Statistisk analys 2017/4, UKÄ.

Figur 6. Andelen svenska högskolenybörjare i olika åldra läsåren 1997/98–2016/17.

Nybörjare på fristående kurser fortsatte att minska

All utbildning på grundnivå och avancerad nivå ges i form av kurser som antingen kan läsas fristående eller kombineras till program. Programmen kan leda till yrkesexamen, generell examen eller konstnärlig examen.

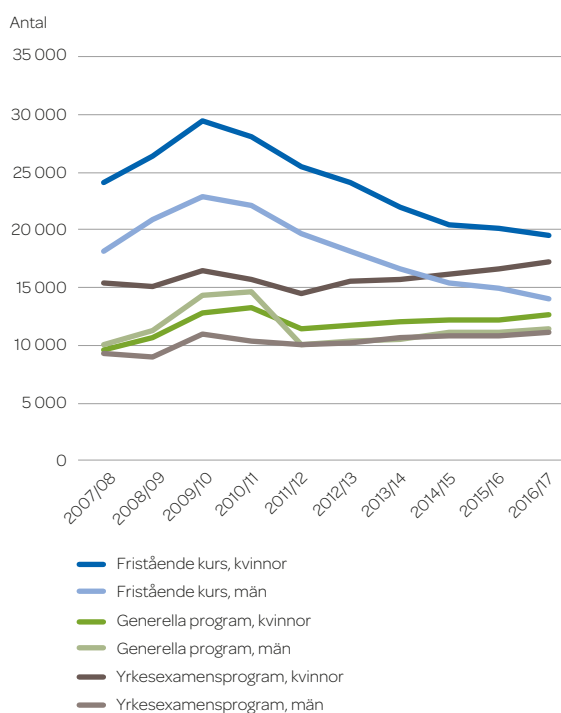
Under flera år har antalet svenska nybörjare på yrkesexamensprogram och generella program ökat, samtidigt som antalet nybörjare på fristående kurser har blivit färre. Denna trend fortsatte läsåret 2016/17 då antalet svenska nybörjare på fristående kurser minskade med 1 280 studenter. Det innebär att antalet nästan halverats på sju år, från 34 800 till 17 750 nybörjare. Även antalet inresande nybörjare minskade

på fristående kurser jämfört med föregående läsår, från 16 110 till 15 820 studenter. Nästan varannan nybörjare på fristående kurser var en inresande student.

Lsåret 2016/17 påbörjade drygt 27 740 svenska studenter sina högskolestudier genom att börja studera på ett yrkesexamensprogram, vilket var en ökning med 900 studenter från läsåret innan. Läsåret 2016/17 utgjorde nybörjare på yrkesexamensprogram knappt 45 procent av det totala antalet svenska högskolenybörjare. En bidragande orsak till ökningen är utbyggnaden av lärar- och vårdutbildningar. Antalet inresande nybörjare som läste ett yrkesexamensprogram var endast 620 läsåret 2016/17, en marginell ökning från förra föregående läsår.

Högskolenybörjarna på generella program var 24 020 till antalet och utgjorde 28 procent av de totalt 85 950 högskolenybörjarna. Jämfört med föregående läsår har antalet ökat med 750 nybörjare. Antalet svenska nybörjare var oförändrat jämfört med föregående läsår medan antalet inresande nybörjare på generella program ökade med 750 studenter, det vill säga 12 procent jämfört med föregående läsår.

Figur 7. Samtliga högskolenybörjare fördelade efter studieform (kurs, program mot generell examen eller yrkesexamensprogram) läsåren 2007/08–2016/17.

Färre programnybörjare på generella program

Hittills har vi endast beskrivit antalet nybörjare i högskolan, det vill säga studenter som aldrig tidigare studerat i högskolan. Vi övergår nu till att beskriva utvecklingen av det totala antalet nybörjare på program – programnybörjare – vilket inkluderar både högskolenybörjare och personer som har studerat tidigare i svensk högskola.

Många som påbörjar ett program har nämligen tidigare erfarenhet av högskolestudier. För nybörjare på generella program mot magister- eller masterexamen är det nödvändigt att ha studerat tidigare, eftersom det är ett behörighetskrav att ha en utbildning på grundnivå för att kunna antas på dessa program.

Program mot kandidatexamen har störst omfattning bland de generella programmen, och läsåret 2016/17 var antalet nybörjare 25 150. Det var förvisso i nivå med föregående läsår, men i jämförelse med läsåret 2015/16 har antalet minskat med 580 nybörjare. De senaste fem åren har antalet kvinnor minskat mer än antalet män. Läsåret 2016/17 var könsfördelningen jämn: 57 procent kvinnor och 43 procent män. Så har könsfördelningen sett ut under många år. Inresande nybörjare utgjorde 4 procent av nybörjarna på program som leder till kandidatexamen läsåret 2016/17.

Av de generella programmen har program mot den tvååriga högskoleexamen minst omfattning och antalet har sjunkit under flera år. Läsåret 2016/17 var det 1 570 nybörjare på ett högskoleexamensprogram, vilket var en minskning med 500 studenter från föregående läsår. På fyra år har antalet nybörjare därmed halverats. Antalet kvinnor har minskat med knappt 57 procent och män med drygt 46 procent. Inresande studenter utgjorde en marginell del av studenterna på högskoleprogram – endast 1 procent av studenterna var inresande, vilket var en minskning i jämförelse med föregående läsår.

På de generella programmen på avancerad nivå var antalet nybörjare på masterprogram 14 110 och på magisterprogram 4 060. I jämförelse med föregående läsår ökade antalet studenter på masterprogram med 700 studenter, medan antalet nybörjare på magisterprogram minskade med drygt 200 studenter. Antalet nybörjare på

masterprogram har ökat för varje läsår de senaste fyra läsåren, medan antalet nybörjare på magisterprogram har varit relativt konstant i flera år.

Båda programtyperna på avancerad nivå har en hög andel inresande nybörjare: 36 procent på magisterprogram och 40 procent på masterprogram. Denna höga andel beror på att merparten av de inresande studenterna, som inte är utbytesstudenter, läser program på avancerad nivå, se även kapitlet *Internationell studentmobilitet*. Bland nybörjarna på generella program är det fler kvinnor än män på program som leder till kandidatexamen och magisterexamen. På program som leder till masterexamen är könsfördelningen jämn, medan det är fler män på program som leder till högskoleexamen.

Nybörjare på yrkesexamensprogram lika många som förra året

Antalet nybörjare på program som leder till en yrkesexamen var oförändrat jämfört med läsåret innan och uppgick till 49 020 studenter läsåret 2016/17. Den långsiktiga trenden är dock att antalet programnybörjare på yrkesexamensprogram ökar och i jämförelse med läsåret 2012/2013 har antalet ökat med 3 000 nybörjare. Av de 49 020 programnybörjarna hade 20 660 tidigare studerat i den svenska högskolan.

Det är få inresande nybörjare på yrkesexamensprogram, läsåret 2016/17 var endast 850 av nybörjarna inresande studenter. Antalet har ökat de senaste läsåren, men de utgör fortfarande bara cirka 2 procent av det totala antalet nybörjare på program mot yrkesexamen.

Totalt finns ett femtiotal yrkesexamensprogram och storleksskillnaden mellan programmen är betydande. Program mot civilingenjörsexamen, som är det enskilt största yrkesexamensprogrammet, hade 7 220 nybörjare läsåret 2016/17 – men mer än tio program hade färre än 100 nybörjare. Slår man ihop de olika programmen som leder till lärarexamen är dock dessa tillsammans allra störst, med 14 000 nybörjare läsåret 2016/17.

Det totala antalet nybörjare på de elva största yrkesexamensprogrammen (se tabell 3) var läsåret 2016/17 fler än 39 700, vilket motsvarade drygt 80 procent av det totala antalet yrkesexamensnybörjare. Av de stora yrkesexamens-

programmen var det framförallt program mot civilekonomexamen som växte i jämförelse med föregående läsår. Programmet hade 10 procent fler nybörjare än året innan. Den största minskningen procentuellt sätt var det på program mot juristexamen som minskade med 6 procent i jämförelse med läsåret innan. På övriga program var det endast små förändringar läsåret 2016/17.

Under 2015 inledde staten en successiv utbyggnad av högskolan med avsikt att öka antalet nybörjare på flera utbildningar inom områden där det är brist på utbildade. Detta gäller framförallt lärarutbildningar samt sjuksköterske-, barnmorske-, och specialist-sjuksköterskeutbildningar. Under 2017 utökade staten dessa satsningar och tillförde ytterligare medel till lärar- och förskolläraryt utbildning. Antalet programnybörjare ökade på sjuksköterskeprogrammet, barnmorskeprogrammet och förskollärarytprogrammet läsåret 2016/17 jämfört med läsåret innan, men minskade på specialist-sjuksköterskeprogrammet, yrkeslärarprogrammet, ämneslärarprogrammet och lärarprogrammet.

Ojämn könsfördelning på yrkesexamensprogrammen

På en majoritet av yrkesexamensprogrammen är könsskillnader stora och sammantaget var 63 procent kvinnor och 37 procent män läsåret 2016/17. Endast inom tio program var könsfördelningen i intervallet 40–60 procent eller jämnare. För de mindre yrkesexamensprogrammen kan dock könsfördelningen variera stort mellan olika läsår. Bland de större yrkesexamensprogrammen (tabell 3) är könsfördelningen 40–60 procent eller jämnare på program som leder till civilekonomexamen, juristexamen, läkarexamen och ämneslärarexamen. Förändringarna är relativt små jämfört med förra läsåret, förutom på program mot civilekonomexamen där andelen kvinnor har minskat med 4 procentenheter.

De flesta program domineras generellt av kvinnor, med undantag för de inom teknikområdet där det är fler män. Det är dock jämn könsfördelning på flera yrkesexamensprogram. Mest mansdominerade är några av de små programmen: sjöingenjörprogrammet, sjökaptensprogrammet och officersprogrammet. Även de större programmen mot högskoleingenjör-

Tabell 3. Nybörjare på de generella programmen samt de elva största yrkesexamensprogrammen (med mer än 1 000 nybörjare läsåret 2016/2017). Antalsuppgifterna är avrundade till närmaste hundratal. Procenttalen är avrundade till närmaste heltal.

Program mot	Antal nybörjare		Förändring (%)	Könsfördelning (%)		Andel inresande (%)
	2015/16	2016/17		Kvinnor	Män	
Högskoleexamen	2 100	1 570	-25	38	62	1
Kandidatexamen	25 100	25 150	0	57	43	4
Magisterexamen	4 300	4 060	-6	58	42	36
Masterexamen	13 400	14 110	5	48	52	40
Yrkesexamen	49 100	49 020	0	63	37	2
varav						
Civilekonomexamen	1 340	1 470	10	47	53	2
Civilingenjörsexamen	7 070	7 220	2	32	68	3
Förskollärarexamen	3 890	3 940	1	93	7	<1
Grundlärarexamen	3 960	4 060	2	76	24	<1
Högskoleingenjörsexamen	4 480	4 350	-3	25	75	<1
Juristexamen	1 790	1 690	-6	59	41	3
Läkarexamen	1 640	1 680	3	56	44	9
Sjuksköterskeexamen	5 740	5 920	3	85	15	<1
Socionomexamen	2 590	2 640	2	79	21	<1
Specialistsjuksköterskeexamen	2 320	2 220	-4	86	14	<1
Ämneslärarexamen	4 630	4 550	-2	51	49	2

examen och civilingenjörsexamen är mansdominerade. Mest kvinnodominerat är barnmorskeprogrammet, där det för andra året i rad inte fanns några män bland nybörjarna läsåret 2016/17, följt av förskolläraryrket och specialpedagogprogrammet. Se även kapitlet *Nyckeltal för yrkesexamensprogram samt Nybörjare i högskolan 2016/17*, Statistisk analys 2017/04, UKÄ.

LÄROSÄTENAS ARBETE MED ATT FRÄMJA EN HÅLLBAR UTVECKLING: EN TEMATISK UTVÄRDERING

UKÄ genomförde under 2017 en tematisk utvärdering av lärosätenas arbete med hållbar utveckling inom utbildning. Detta var den första tematiska utvärdering som gjordes inom ramen för det nya nationella kvalitetssäkringssystemet.

Utvärderingen visade att många lärosäten kunde ge exempel på kurser eller utbildningsprogram där hållbar utveckling integrerats på ett framgångsrikt sätt, och en del lärosäten har kommit långt i sitt övergripande arbete med att integrera hållbar utveckling i utbildningen. Dock identifierades även flera utvecklingsområden, och endast ungefär hälften av lärosätena hade lärosätesövergripande mål för hållbar utveckling inom utbildning på plats. UKÄ:s bedömargrupp rekommenderade därför lärosätena att arbeta systematiskt med att formulera tydliga mål för arbetet med hållbar utveckling och se till att de följs upp.

På vissa lärosäten fanns en osäkerhet kring innebörden i begreppet hållbar utveckling, och bedömargruppen rekommenderade lärosätena att låta Högskolelagens definition (1 kap 5 §) samt Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen utgöra en utgångspunkt för deras arbete med hållbar utveckling.

Se *Universitetets och högskolors arbete med att främja en hållbar utveckling*, Rapport 2017:12, UKÄ.

Det totala antalet studenter i svensk högskoleutbildning

I högskolan utgör nybörjarna endast en del av samtliga studenter. I studentpopulationen som helhet ingår, förutom nybörjarna, också de som är kvar i studier sedan tidigare och de som återkommit till studier i högskolan efter en tids frånvaro. Under höstterminen 2017 fanns det totalt 345 500 registrerade studenter på grundnivå och avancerad nivå (figur 8). Av dessa var 30 400

inresande studenter, vilket motsvarar knappt 9 procent av det totala antalet studenter.

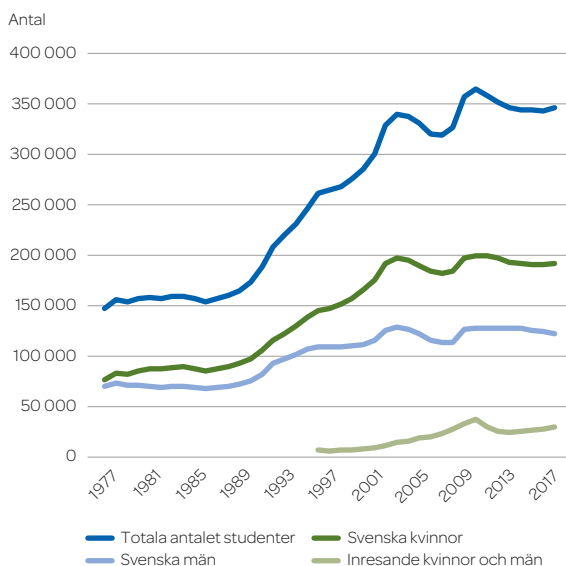
Höstterminen 2017 ökade antalet registrerade studenter med 2 300 jämfört med hösten 2016, vilket motsvarar mindre än 1 procent ökning. Det är första gången på flera år som antalet registrerade studenter ökar jämfört med föregående år och inresande studenter stod för ökningen. Medan det var 150 färre svenska studenter höstterminen 2017 än 2016 ökade antalet inresande studenter med 2 450. Detta motsvarar en ökning med 9 procent. Liksom bland nybörjarna var det antalet svenska män som minskade, medan antalet svenska kvinnor ökade. Ur ett längre perspektiv är antalet studenter i den svenska högskolan fortfarande högt. På 1950-talet studerade färre än 50 000 personer vid högskolan och i slutet av 1960-talet hade antalet ökat till drygt 100 000. I och med högskole-reformen 1977, som innebar att i stort sett all eftergymnasial utbildning fördes in i högskolan, ökade antalet studenter ytterligare och vid början av 1980-talet var antalet registrerade studenter nästan 160 000.

Under 1990-talet och i början av 2000-talet byggde staten ut högskolan och antalet studenter ökade från 173 000 till 340 000. Under den påföljande högkonjunkturen minskade antalet studenter under några år, men i spåren av den ekonomiska krisen ökade efterfrågan på utbildning igen. Mellan höstarna 2008 och 2010 ökade antalet studenter kraftigt, och hösten 2010 fanns det 365 000 studenter i högskolan. En tillfällig utbyggnad av högskolan 2010–2011 gav lärosätena möjlighet att under några år utbilda fler studenter än någonsin tidigare. De senaste åren har universiteten och högskolorna anpassat sig till förändrade ekonomiska förutsättningar och antalet studenter har därför minskat, se kapitlet *Högskolans ekonomi och finansiering*. År 2015 inleddes en permanent utbyggnad av högskolan och hösten 2017 fanns det alltså 345 500 registrerade studenter i högskolan.

I samband med 1977 års högskolereform, då kvinnodominerade utbildningar som lärar- och vårdutbildningar införlivades i högskolan, ökade andelen kvinnor. Innan 1977 var det fler män än kvinnor som studerade i högskolan. Sedan dess har andelen kvinnor alltid varit större än andelen män. Andelen kvinnor har ökat under perioden,

men könsfördelningen bland de svenska studenterna har sedan början på 2000-talet hållit sig kring 38–40 procent män och 60–62 procent kvinnor.

Figur 8. Registrerade studenter i utbildning på grundnivå och avancerad nivå per höstterminerna 1977–2017.

Allt fler studerar på distans

Det vanligaste sättet att bedriva studier på i högskolan är i utbildning som bedrivs på campus. Hösten 2017 studerade 273 300 studenter av de totalt 345 500 registrerade studenterna enbart på campus (79 procent) vilket är 1 600 fler än föregående år (se figur 11). 58 300 studerade på distans och 14 000 kombinerade studier på campus med studier på distans. Distansutbildning definieras i statistiken som utbildning där lärare och student i huvudsak är åtskilda i tid och/eller rum. Distansutbildning har utvecklats för att öka utbildningars tillgänglighet och för att bredda lärosätenas rekryteringsbas.

De två senaste höstterminerna har antalet distansstudenter ökat. Hösten 2017 ökade antalet studenter som studerade enbart på distans alltså till 58 300, en ökning med knappt 600 studenter på ett år och med 1 000 studenter på två år. Ökningen från förra höstterminen berodde på att antalet kvinnor som läste på distans ökade med drygt 1 100 studenter, däremot minskade antalet män med drygt 500 studenter. Av hela studentpopulationen var det 17 procent som

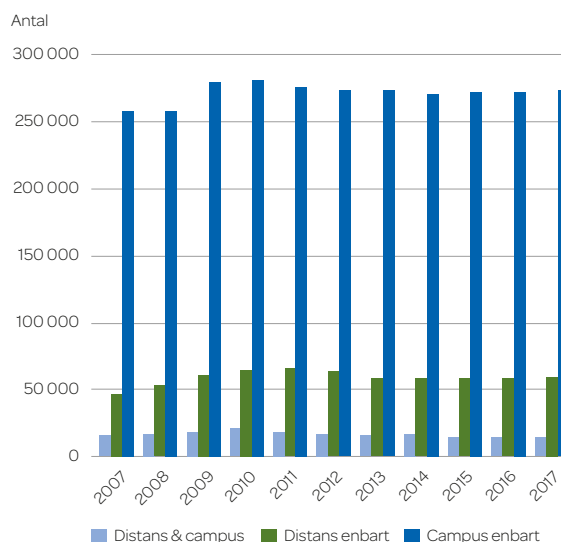
läste enbart på distans hösten 2017 och 4 procent kombinerade studier på campus med studier på distans.

Mellan höstterminerna 2002 och 2011 ökade antalet studenter som läste enbart på distans kraftigt till 65 200 studenter. Därefter minskade antalet distansstudenter under två år och upp gick 2014 till 57 300 studenter. Men de senaste åren har alltså distansstudenterna ökat i antal på nytt och höstterminen 2017 var de 58 300.

Som nämnts tidigare är det fler kvinnor än män som studerar i högskolan. Både bland dem som läser enbart på campus och bland dem som läser både på campus och distans var 58 procent kvinnor höstterminen 2017. Bland dem som läser enbart på distans är könsfördelningen snedare med 69 procent kvinnor. Bland de studenter som enbart läser på distans är utbildning inom juridik och samhällsvetenskap vanligast för både män och kvinnor, följt av humaniora och teologi. Minst antal distansstudenter finns det inom det konstnärliga området. Den stora majoriteten av studenterna som läser enbart på distans läser fristående kurser men nästan 29 procent av studenterna läser på något program.

Lärosäten satsar olika mycket på distansutbildningar och flest distansstudenter hösten 2017 hade Umeå universitet (8 660) och Linnéuniversitetet (8 420).

Figur 9. Antal registrerade studenter i enbart campusstudier, antal i distansstudier samt antal som kombinerar distans- och campusstudier HT 2007–HT 2017.

DISTANSUTBILDNING GYNNAR BREDDAD REKRYTERING

I *Distansutbildning i svensk högskola. Redovisning av ett regeringsuppdrag*, Rapport 2017:18, redovisar UKÄ en kartläggning och analys av distansutbildningsverksamheten vid universitet och högskolor. Enligt en enkät svarade 34 lärosäten att de bedrev distansutbildning, och hälften uppgav att de har samarbete med kommuner, landsting och regioner via kommunala lärcentra eller motsvarande. Lärcentra kan till exempel fungera som bas för utlokaliserad högskoleutbildning, och kan alltså användas av distansstudenter som inte kan eller vill flytta till en ort som har universitetscampus. Lärcentra kan också erbjuda distansstudenter olika typer av service, exempelvis fungera som mötesplats och för att tentera.

Att studera på distans är, jämfört med att studera på campus, alltså mera flexibelt avseende både rum och tid. Detta gör att distansutbildning gör högre studier tillgängliga för studenter som annars inte hade kunnat studera.

I rapporten jämförs studenter som enbart studerar på distans med studenter som enbart studerar på campus. Exempelvis studerar kvinnor mer på distans än män, i synnerhet på program. Detta visar att distansutbildningar på programnivå är särskilt viktiga för kvinnor. Distansstu-

denterna är också äldre än campusstudenterna och har ofta hemmavarande barn, vilket kan innebära en starkare etablering på hemorten. Jämfört med campusstudenterna har en mycket lägre andel av distansstudenterna studiemedel, vilket skulle kunna tyda på att de studerar vid sidan av jobbet. Distans- och campusstudenter har olika sociala bakgrunder, då distansstudenter i högre grad har lågutbildade föräldrar.

Baserat på dessa resultat drar UKÄ slutsatsen att distansutbildning underlättar för en breddad rekrytering och ett livslångt lärande för alla människor som bor utanför orter med universitets- och högskolecampus. Lärosätena framhåller också detta i sina strategier. Dessutom läser distansstudenter i de nordliga länen oftare program vid lärosäten som ligger i samma län som de är folkbokförda i, medan studenter i storstads- och sydliga län oftare läser fristående kurser i ett annat län än hemlandet. Detta belyser vikten av att erbjuda distansutbildning i hela landet.

För mer information om detta, se *Distansutbildning i svensk högskola. Redovisning av ett regeringsuppdrag*, Rapport 2017:18, UKÄ.

Stora skillnader mellan lärosäten

Det är en stor skillnad mellan de största och minsta lärosätena om man ser till antalet studenter. Läsåret 2016/17 var Stockholms universitet störst med 45 900 av totalt 402 200 registrerade studenter på grundnivå och avancerad nivå. Därefter följer Göteborgs universitet, Uppsala universitet och Lunds universitet som alla hade drygt 35 000 studenter. Betydligt färre studenter hade de konstnärliga högskolorna, Försvarshögskolan och de flesta enskilda utbildningsanordnarna.

På det stora flertalet lärosäten var kvinnor i majoritet bland studenterna, liksom i högskoleutbildningen totalt sätt. På två tredjedelar av lärosätena var andelen kvinnor större än 60 procent. Men på några lärosäten är männen i majoritet bland studenterna. Störst andel män, 65–70 procent, var det på de tekniskt inriktade lärosätena Kungl. Tekniska högskolan, Chalmers tekniska högskola och Blekinge tekniska högskola, samt på Försvarshögskolan.

Juridik och samhällsvetenskap populäraste ämnesområdet

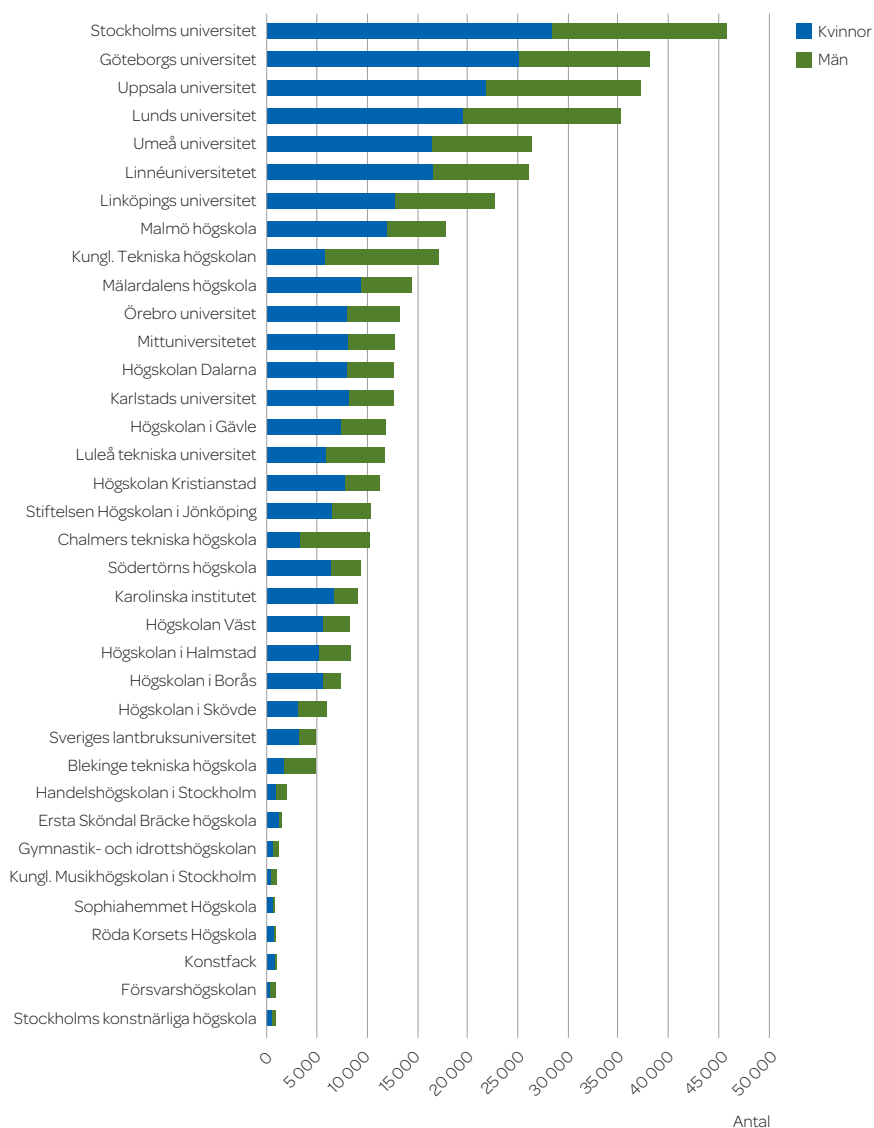
Studenterna i högskolan är registrerade på kurser inom olika ämnesområden som är en övergripande gruppering av olika ämnen i

högskolan. Liksom tidigare år var det överlägset största ämnesområdet läsåret 2016/17 juridik och samhällsvetenskap med 206 000 av de totalt 402 200 registrerade studenterna. Inom detta ämnesområde fanns mer än dubbelt så många studenter som inom det näst största området, humaniora och teologi, med drygt 93 600 studenter. Lägst antal studenter fanns inom det konstnärliga ämnesområdet med 12 000 studenter. Storleken mellan ämnen har varit liknande de senaste åren. Inom de flesta områden var andelen kvinnor större än andelen män, endast inom områdena teknik och naturvetenskap var andelen män större (tabell 4). Naturvetenskap är ämnesområdet med jämnast könsfördelning: 45 procent kvinnor och 55 procent män. Vård och omsorg var det mest kvinnodominerande ämnesområdet med 84 procent kvinnor, medan teknik var det mest mansdominerande området med 66 procent män. Se även *Studenter och examinerade på grundnivå och avancerad nivå 2016/17*, UF 20 SM 1801, Statistiska meddelanden, UKÄ och SCB.

Allt fler studenter läser på avancerad nivå

Lsåret 2016/17 läste drygt 26 procent av studenterna på avancerad nivå, vilket är i nivå med läsåret innan. Inom ämnesområdet medicin och

Figur 10. Antal registrerade studenter i utbildning på grundnivå och avancerad nivå per lärosäte, läsåret 2016/17. Lärosäten med minst 500 studenter ingår i diagrammet.

Tabell 4. Antalet registrerade studenter på grundnivå och avancerad nivå per ämnesområde samt andel registrerade på avancerad nivå läsåret 2016/17. Antalsuppgifterna är avrundade till närmaste hundratal. Procenttalen är avrundade till närmaste heltal.

	Antal	Könsfördelning (%)		Andel på avancerad nivå (%)		
		Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män
Totalt	402 200	60	40	26	26	27
Juridik och samhällsvetenskap	206 000	64	36	23	23	22
Humaniora och teologi	93 600	62	38	9	9	9
Teknik	81 000	34	66	31	29	32
Naturvetenskap	71 100	45	55	21	22	19
Vård och omsorg	38 800	84	16	29	30	26
Medicin och odontologi	33 900	73	27	33	31	39
Övrigt område	22 200	60	40	18	17	20
Konstnärligt område	12 000	60	40	18	18	17
Okänt	7 200	57	43			

odontologi fanns den största andelen studenter på avancerad nivå med knappt 33 procent, vilket är en ökning med 2 procentenheter i jämförelse med läsåret innan. Lägst andel studenter på avancerad nivå var det inom ämnesområdet humaniora och teologi med drygt 9 procent, vilket var i nivå med läsåret innan.

Det är något vanligare att män läser på avancerad nivå än kvinnor. Högst var andelen inom ämnesområdet medicin och odontologi där 39 procent av männen läser på avancerad nivå jämfört med 33 procent av kvinnorna. I övriga områden är skillnaden mellan män och kvinnor inte så stor. I jämförelse med läsåret innan var andelen studenter på avancerad nivå lika stor eller lite större inom samtliga ämnesområden.

Deltagandet i högskoleutbildning högst vid 22 års ålder

Andelen av den svenska befolkningen som studerar i högskolan varierar mellan olika åldersgrupper (figur 11), men högst är studiedeltagandet i åldrarna 21–23 år. I samtliga åldrar eller åldersgrupper är deltagandet större bland kvinnor än män. Det största deltagandet återfinns bland 22-åringarna där 26 procent av befolkningen studerade på grundnivå eller avancerad nivå höstterminen 2017, vilket är samma andel som 2016. Skillnaderna mellan

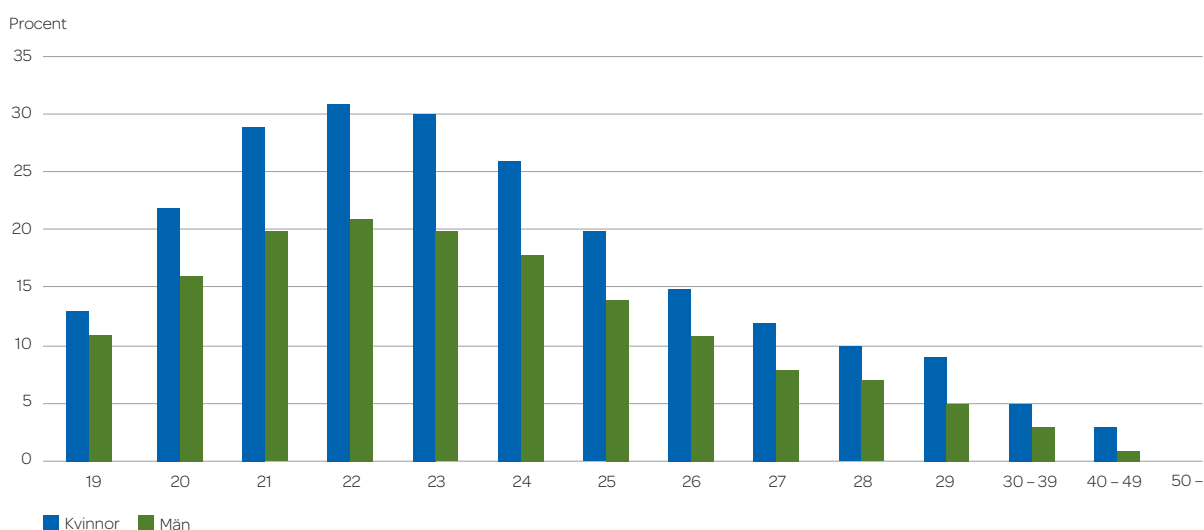
män och kvinnor är dock ganska stora: vid 19 års ålder är könsskillnaden endast 2 procentenheter, men två år senare har skillnaden växt till 9 procentenheter. Störst skillnad är det vid 22 års ålder, då drygt 31 procent av kvinnorna deltar i högskoleutbildning men endast 21 procent av männen.

Utbildningsvolym mätt i helårsstudenter

I detta avsnitt beskrivs den volymmässiga utvecklingen av utbildning på grundnivå och avancerad nivå, mätt i antal helårsstudenter. Till skillnad från föregående avsnitt är det inte studentpopulationen – det vill säga individerna – som är i fokus i detta avsnitt, utan utbildningens omfattning och inriktning.

Med helårsstudenter menas registrerade studenter som har räknats om till helårsekvivalenter genom att dela summan av studenternas kursregistreringspoäng med 60 (60 högskolepoäng motsvarar ett års heltidsstudier). Eftersom inte alla studenter är registrerade på heltid under hela året så finns det färre helårsstudenter än registrerade studenter. Utvecklingen av antalet helårsstudenter totalt sett redovisas per läsår (höstterminen plus vårtermin) där 2016/17 är det senaste läsåret.

Figur 11. Andel av befolkningen i olika åldrar som var registrerade i utbildning på grundnivå eller avancerad nivå höstterminen 2017.

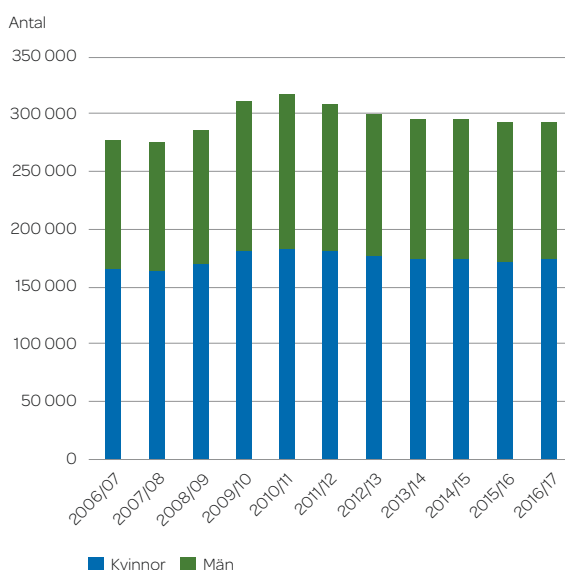
Årlig minskning av antalet helårsstudenter sedan 2010

Läsåret 2016/17 uppgick antalet helårsstudenter på grundnivå och avancerad nivå till 293 800 jämfört med 294 300 läsåret 2015/16. Det är en minskning med cirka 500 helårsstudenter. Det är främst två saker som påverkar utbildningsvolymen: dels studenternas efterfrågan, dels anslagens storlek. Antalet helårsstudenter har minskat varje år sedan toppnoteringen 2010/11. De utbyggnader av utbildning på grundnivå och avancerad nivå som gjorts de senaste åren har inte fått genomslag ännu. Sett i ett längre tidsperspektiv har dock antalet helårsstudenter ökat kraftigt. I början av 1990-talet fanns det ungefär 150 000 helårsstudenter. I början av 2000-talet hade antalet mer än fördubblats och uppgick till 300 000, och läsåret 2016/17 fanns det 293 800 helårsstudenter på grundnivå och avancerad nivå.

Fristående kurser fortsatte att minska i volym

Lsåret 2016/17 utgjorde yrkesexamensprogram 46 procent av utbildningsvolymen, medan generella program utgjorde 30 procent och konstnärliga program 1 procent av den totala utbildningsvolymen. Resterande 23 procent utgjordes av fristående kurser. Fristående

Figur 12. Antalet helårsstudenter 2006/07–2016/17.

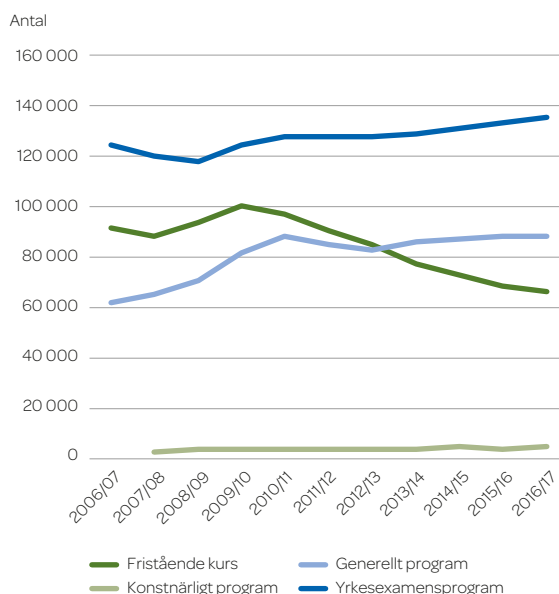
kurser har fortsatt sin nedåtgående trend. Lsåret 2006/07 utgjorde dessa 33 procent av utbildningsvolymen, och läsåret 2016/17 var andelen 23 procent. Generella program har i stället ökat andelsmässigt från 22 till 30 procent under samma period. En delförklaring till denna förändring i utbildningssammansättning är troligen att många fristående kurser tydligare har införlivats i strukturen för generella program och därför inte längre ges som fristående kurser.

Mellan 2015/16 och 2016/17 minskade antalet helårsstudenter på fristående kurser med 2 200 helårsstudenter medan generella program ökade med 1 700 helårsstudenter. Övriga förändringar var små. Sedan toppen 2009/10 har fristående kurser minskat från 101 100 till 66 300 helårsstudenter.

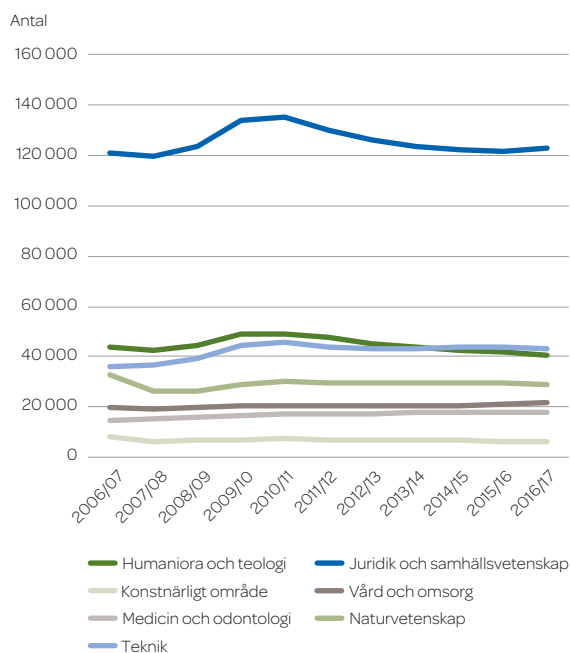
Det största ämnesområdet är juridik och samhällsvetenskap

Juridik och samhällsvetenskap är det i särklass största ämnesområdet med 123 000 helårsstudenter läsåret 2016/17. Det motsvarar 42 procent av utbildningsvolymen. Teknik utgjorde cirka 15 procent, humaniora och teologi 14 procent och naturvetenskap 10 procent. Resterande tre ämnesområden utgjorde tillsammans mindre än 20 procent av den totala utbildningsvolymen.

Figur 13. Antal helårsstudenter på yrkesexamensprogram, generella program, konstnärliga program samt på fristående kurser läsåren 2006/07–2016/17.

Figur 14. Antal helårsstudenter inom de sju största ämnesområdena läsåren 2006/07–2016/17.

Fördelningen av helårsstudenter mellan de olika ämnesområdena såg ungefär likadan ut läsåret 2016/17 som föregående läsår. Juridik och samhällsvetenskap ökade med 1 200 helårsstudenter medan vård ökade med 700 helårsstudenter. Inom humaniora och teologi minskade däremot antalet helårsstudenter med 1 100 jämfört med läsåret innan. Övriga förändringar var på mindre än 1 000 helårsstudenter. I ett längre tidsperspektiv har fördelningen mellan de olika ämnesområdena varit relativt stabil, men läsåret 2014/15 blev teknik större än humaniora och teologi, och läsåret 2016/17 är teknik fortsatt näst största ämnesområde.

Examinerade

De studenter som har fullföljt en utbildning och uppfyller kraven i examensordningen kan begära ut ett examensbevis. Att avlägga en examen blir för många ett avslut på en intensiv period av studier i livet. Det är emellertid inte alla studenter som avlägger en examen. Bland personerna som inte tar ut någon examen finns till exempel studenter som läser en kortare tid på fristående kurser, personer som avbryter sina studier i förtid och personer som fullföljt sina studier men aldrig begär ut något examensbevis. I detta avsnitt

presenteras utvecklingen av antalet examinerade och examina, liksom vilka slags examina som är vanligast.

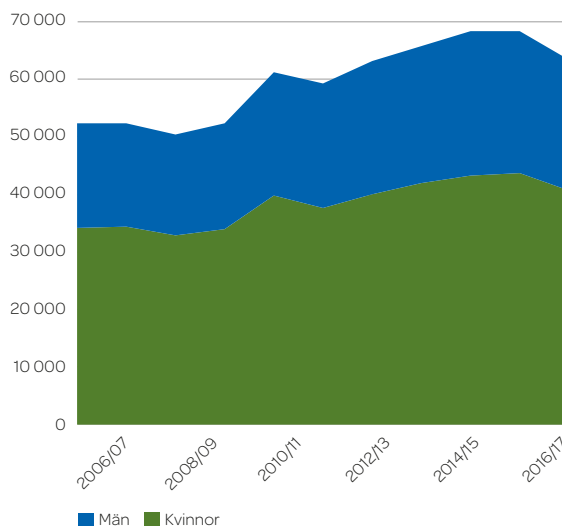
Färre examinerade

För första gången på flera år minskade antalet examinerade studenter på grundnivå och avancerad nivå. Läsåret 2016/17 examinerades 63 400 personer (40 700 kvinnor och 22 700 män), vilket är 4 900 färre än läsåret 2015/2016. Minskningen gäller både kvinnor och män. En anledning till det minskade antalet examinerade kan vara att möjligheten att ta ut en examen enligt äldre studieordning är begränsad efter den 30 juni 2015. Läsåret 2016/17 utfärdades 3 000 färre examina än föregående läsår enligt den äldre studieordningen.

I ett längre perspektiv har emellertid antalet examinerade studenter ökat betydligt. Läsåren 2006/07–2009/10 examinerades kring 52 000 personer årligen. Därefter ökade antalet och läsåren 2014/15 och 2015/16 uppnåddes det högsta antalet examinerade hittills med cirka 68 300 vardera läsår. Denna ökning kan förklaras av en ökning av antalet nybörjare i högskolan några år tidigare.

Könsfördelningen har varit ungefär densamma sedan läsåret 2006/07, knappt två tredjedelar av de examinerade är kvinnor och drygt en tredjedel män. Vidare var 6 100 av de examinerade inresande studenter läsåret 2016/17 (läs mer i kapitlet *Internationell studentmobilitet*).

Figur 15. Antal examinerade studenter läsåren 2006/07–2016/17 fördelat på kvinnor och män.

För att mäta utflödet av högskoleutbildade till arbetsmarknaden kan de studenter som för första gången examineras på grundnivå och avancerad nivå vara ett bättre mått än det totala antalet examinerade. Läsåret 2016/17 var det 50 000 som examinerades för första gången. Det innebär att av alla som examinerades var det 79 procent som tog ut en första examen, och 21 procent som redan tidigare hade en eller fler examina. Andelen som examinerades för första gången var lägre bland kvinnor än bland män, 77 procent i jämförelse med 83 procent. En förklaring till det är att kvinnor i större utsträckning än män fortsätter med utbildningar på avancerad nivå och därmed tar ut en andra examen.

Läsåret 2016/17 utfärdades 76 000 examina, 49 000 till kvinnor och 27 000 till män. Antalet examina var alltså betydligt högre än antalet examinerade samma läsår (63 400 personer), vilket framför allt beror på så kallade dubbel-examina.

Vanligt med dubbelexamina inom vårdutbildningar

Antalet examina överstiger alltså antalet examinerade studenter, och denna skillnad har ökat den senaste tioårsperioden. Den vanligaste förklaringen till att antalet examina och examinerade skiljer sig åt är att det ibland är möjligt att ta ut två olika examina efter samma utbildning,

Figur 16. Antal examinerade, förstagångsexaminerade respektive examina läsåren 2006/07–2016/17.

så kallad dubbelexamina. Det förekommer också, även om det är mindre vanligt, att en student tar ut två examina efter olika utbildningar samma år, till exempel en kandidatexamen i början av året och en magisterexamen i slutet av året.

Den vanligaste kombinationen av examina är en yrkesexamen och en generell examen som har samma omfattning, till exempel att en student fått både en sjuksköterskeexamen och en kandidatexamen i omvårdnad. Förekomsten av dubbelexamina varierar mycket mellan olika yrkesexamina. Vanligast är detta inom vårdutbildningar. Till exempel tog 74 procent av de som tog en arbetsterapeutexamen och 70 procent av de som tog en sjuksköterskeexamen också ut en generell examen under läsåret 2016/17.

Fler examina på grundnivå än på avancerad nivå

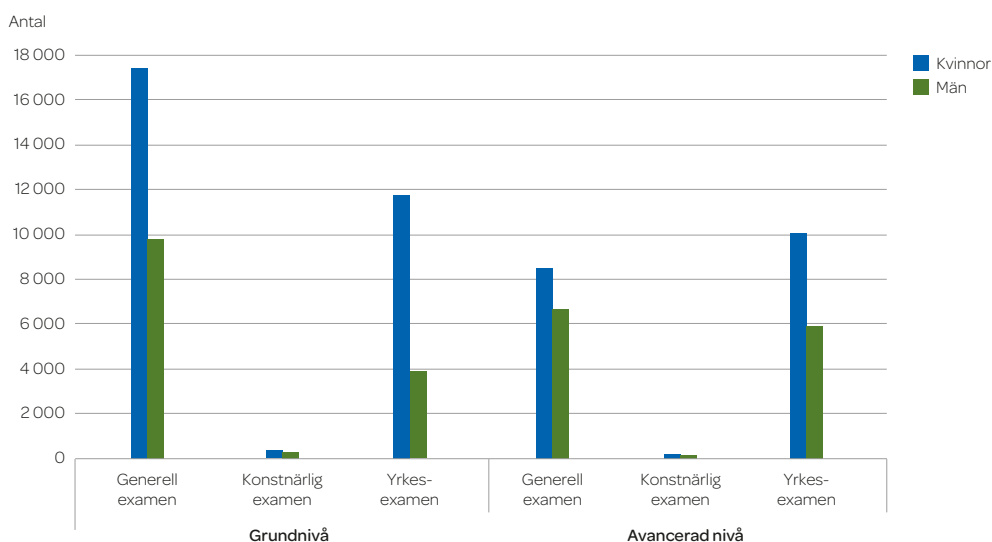
Det finns examina både på grundnivå och avancerad nivå. På båda nivåerna delas examina in i generella examina, yrkesexamina och konstnärliga examina.

Det var 38 200 personer som examinerades på grundnivå och 27 200 på avancerad nivå läsåret 2016/17. Att summan av examinerade på respektive nivå blir större än det totala antalet examinerade (63 400) förklaras av att samma person kan avlägga examen på båda nivåerna under ett och samma läsår.

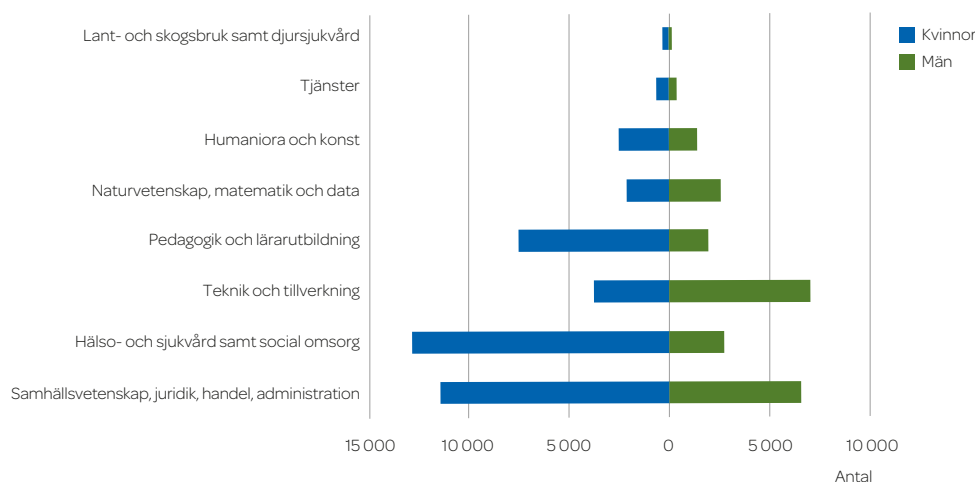
Skillnaden mellan kvinnor och män var större på grundnivå än avancerad nivå. På grundnivå var 66 procent av de examinerade kvinnor och 34 procent män, medan motsvarande för avancerad nivå var 59 procent kvinnor och 41 procent män.

Fördelningen mellan grundnivå och avancerad nivå varierar mellan lärosätena. På universiteten var mellan 40 och 69 procent av det totala antalet utfärdade examina på avancerad nivå. Det gällde dock inte de nyare universitetet (Karlstads universitet, Linnéuniversitetet, Mittuniversitetet och Örebro universitet) där 22–35 procent av utfärdade examina var på avancerad nivå läsåret 2016/17. I detta avseende liknade de nyare universitetet högskolorna, vars utfärdade examina till mellan 13 och 39 procent var på avancerad nivå läsåret 2016/17. Undantaget var Gymnastik- och idrottshög-

Figur 17. Antal examina per nivå läsåret 2016/17.

Figur 18. Antal examinerade studenter efter SUN-inriktning, oavsett examenstyp och oavsett om examen var på grundnivå eller avancerad nivå läsåret 2016/17. SUN står för Svensk utbildningsnomenklatur.

skolan, där 49 procent av antalet utfärdade examina var på avancerad nivå. De konstnärliga högskolorna utfärdade jämförelsevis få examina, men en förhållandevis stor andel av dessa (nästan hälften) var på avancerad nivå. Uppgifter om antal examina på respektive lärosäte, fördelade på nivå, finns i tabell 1 i den separata tabellbilagan till denna årsrapport.

Flest examinerade inom samhällsvetenskaplig utbildning

Ett sätt att beskriva de examinerade är att se inom vilka områden de examinerats. Av de olika utbildningsinriktningarna var samhällsvetenskap, juridik, handel och administration störst, med totalt 18 030 examinerade (11 420 kvinnor och 6 610 män) läsåret 2016/17. Inriktningen hälsa- och sjukvård samt social omsorg var näst störst samma läsår, med totalt 15 560 examinerade (12 810 kvinnor och 2 750 män). I denna inriktning återfinns flera stora

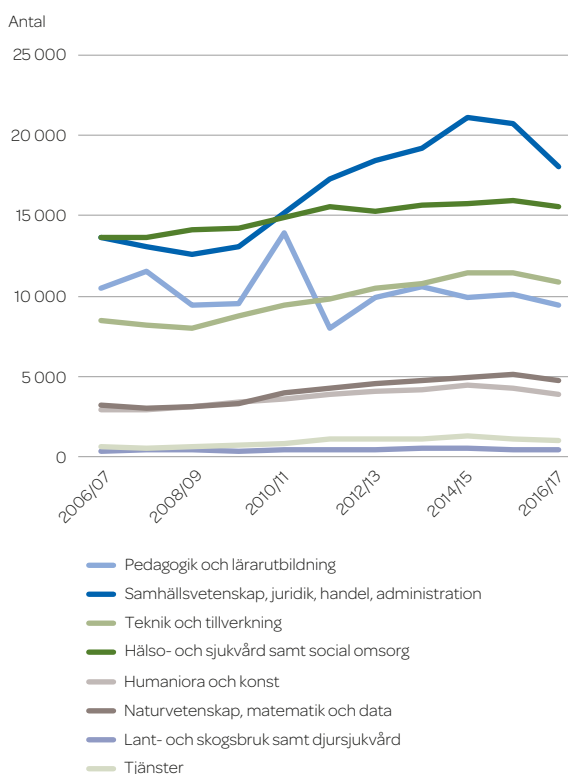
kvinnodominerade yrkesexamina, till exempel sjuksköterskor.

På tredje respektive fjärde plats fanns examinerade inom teknik och tillverkning (10 860 totalt, 3 770 kvinnor och 7 090 män) respektive pedagogik och lärarutbildning (9 470 totalt, 7 470 kvinnor och 2 000 män). Inom dessa inriktningar finns ingenjörs- respektive lärarutbildningar. Resterande fyra inriktningar är betydligt mindre: inom naturvetenskap, matematik och data examinerades 4 750 personer (2 130 kvinnor och 2 620 män), inom humaniora och konst 3 940 (2 480 kvinnor och 1 460 män), inom tjänster 1 030 (620 kvinnor och 410 män) och inom lant- och skogsbruk samt djursjukvård 480 (320 kvinnor och 160 män).

I jämförelse med läsåret 2015/16 har antalet examinerade inom inriktningen samhällsvetenskap, juridik, handel och administration sjunkit betydligt, med 13 procent eller 2 700 examinerade. Även övriga inriktningar, förutom lant- och skogsbruk samt djursjukvård, minskade i jämförelse med föregående läsår.

Figur 19. Antal examinerade studenter efter SUN-inriktning, oavsett examenstyp och oavsett om examen är på grundnivå eller avancerad nivå läsåren 2006/07–2016/17.

SUN står för Svensk utbildningsnomenklatur.

Den senaste tioårsperioden har antalet examinerade ökat inom alla inriktningar, med undantag för inriktningen pedagogik och lärarutbildning där antalet examinerade minskat med 10 procent i jämförelse med läsåret 2006/07. Bland övriga inriktningar har antalet examinerade ökat mest inom inriktningen samhällsvetenskap, juridik, handel och administration.

Sjuksköterskeexamen störst

Under läsåret 2016/17 utfärdades totalt 31 800 yrkesexamina, varav 69 procent till kvinnor och 31 procent till män. Dessa utfärdades inom 53 olika yrkesexamensprogram – men 12 program stod för över 80 procent av samtliga yrkesexamina eftersom de allra flesta program är relativt små. De yrkesexamina som utfärdades i störst antal var sjuksköterskeexamen följt av civilingenjörsexamen, förskolläraryxamen, specialistsjuksköterskeexamen, högskoleingenjörsexamen och socionomexamen. De vanligaste yrkesexamina bland män är civilingenjörsexamen och högskoleingenjörsexamen, medan det för kvinnor är sjuksköterskeexamen och förskolläraryxamen. Om de olika lärarexamina slås samman så utgjorde de nästan en fjärdedel av de yrkesexamina som utfärdades läsåret 2016/17. Lärarexamen, som 2011 ersattes av fyra olika examina (förskolläraryxamen, grundlärarexamen, yrkeslärarexamen och ämneslärarexamen) utfärdades fortfarande i stor utsträckning läsåret 2016/17, men kommer alltmer att ersättas av de nya examina.

Könsskillnaderna var stora. Störst skillnad rådde för förskolläraryxamina där 95 procent var kvinnor och 5 procent var män. Lägst skillnad mellan könen fanns bland ämneslärarexamina och läkarexamina.

I jämförelse med läsåret 2015/16 var antalet sjuksköterskeexamina i princip oförändrat, medan antalet civilingenjörsexamina minskade med nästan 500 examina. Även antalet juristexamina och socionomexamina minskade med 300 respektive 270 färre examina. Mest minskade antalet utfärdade lärarexamina, vilket är en följd av att denna examen har ersatts av fyra nya examina (läs mer om detta i avsnittet *Lärarutbildningen*).

Tabell 5. De tolv yrkesexamina som utfärdades i störst antal läsåret 2016/17, könsfördelning och förändring i jämförelse med 2015/16.

	Antal	Könsfördelning (%)		Förändring i antal examina jämfört med 2015/16
		Kvinnor	Män	
Sjuksköterskeexamen	4 220	87	13	10
Civilingenjörsexamen	3 980	33	67	-480
Förskolläraexamen	2 380	95	5	30
Specialistsjuksköterskeexamen	2 320	87	13	100
Högskoleingenjörsexamen	2 260	31	69	-120
Socionomexamen	1 920	88	12	-270
Grundläraresexamen	1 750	82	18	360
Ämnesläraresexamen	1 590	56	44	670
Läraresexamen	1 530	71	29	-1 320
Läkarexamen	1 350	53	47	170
Juristexamen	1 330	62	38	-300
Civilekonomexamen	980	57	43	-40

BEDÖMNING AV UTLÄNDSKA UTBILDNINGAR

Utöver dem som avlägger examen vid svenska universitet och högskolor tillförs den svenska arbetsmarknaden också de högskoleutbildade som har invandrat till Sverige eller av någon annan anledning har studerat i ett annat land.

Under 2017 utfärdade Universitets- och högskolerådet (UHR) drygt 7 900 utlåtanden. Den vanligaste bedömningsjämförelsen var kandidatexamen. Cirka 270 utbildningar ansågs motsvara svensk högskoleexamen, cirka 5 180 kandidatexamen, cirka 1 670 magisterexamen eller masterexamen och 145 doktorsexamen. Bland yrkesexamina gällde de flesta utlåtandena ingenjörsutbildningar, närmare 1 000 bedömdes motsvara högskoleingenjörsexamen och cirka 350 civilingenjörsexamen. De inkomna ansökningarna för bedömning under 2017 omfattade 147 utbildningsländer. Klart flest ansökningar avsåg Syrien (2 601). Därefter följde Irak (593), Iran (456), Indien (397), Ryssland (315), Storbritannien (314) och USA (299).

I vissa yrken krävs legitimation

Om en utländsk utbildning gäller arbete inom hälso- och sjukvården, där legitimation krävs, så är det Socialstyrelsen som gör bedömningen och utfärdar legitimationen. De senaste uppgifterna som finns tillgängliga är från 2016 och då utfärdade Socialstyrelsen 2 030 legitimationer för personer med utländsk utbildning, varav cirka 1 170 var läkarlegitimationer och 430 sjuksköterskelegitimationer. Antalet kan jämföras med att Socialstyrelsen samma år utfärdade cirka 9 480 legitimationer till personer med svensk utbildning. På motsvarande sätt gör Skolverket prövningar för lärarlegitimation. Under 2017 utfärdade Skolverket legitimationer till 6 200 personer med utländsk lärar- eller förskolläraryt utbildning.

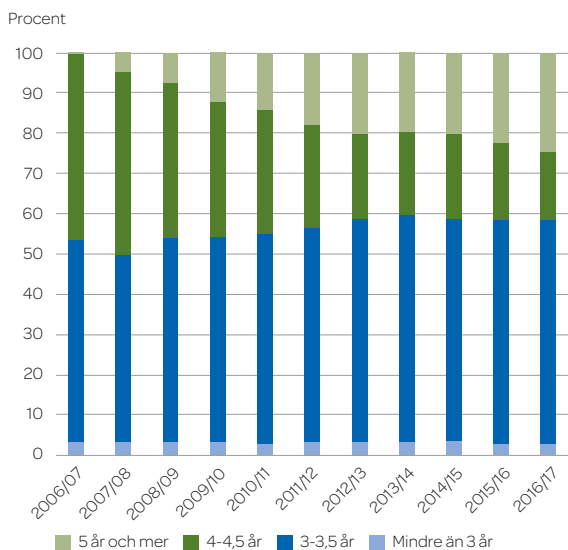
Källa: UHR, Socialstyrelsen och Skolverket.

Utbildningstider på fem år eller mer ökar

Sedan examina på tre nivåer infördes 2007 fortsätter många att studera efter en examen på grundnivå och tar också ut en examen på avancerad nivå. Detta har medfört att utbildningstiderna har förlängts under den senaste tioårsperioden. Med utbildningstid menas här den nominella tiden för utbildningen, alltså hur lång tid utbildningen tar om man följer normal studietakt, och inte den tid studierna faktiskt tar.

Över hälften av studenterna som tog en examen 2016/17 hade en utbildningstid mellan 3 och 3,5 år, och denna andel har ökat något den senaste tioårsperioden. En utbildningstid mellan 4 och 4,5 år har däremot stadigt minskat under perioden. Samtidigt har andelen studenter som tog en examen med de längsta utbildningstiderna, 5 år eller mer, ökat från 4 till 25 procent mellan läsåren 2006/07 och 2016/17. Förändringarna i utbildningstid avspeglas i att antalet examinerade som avlägger en fyraårig magisterexamen nästan har halverats under

Figur 20. Fördelningen av nominell utbildningstid för examinerade studenter på grundnivå och avancerad nivå, läsåren 2006/07–2016/17.

perioden. I stället har antalet examinerade som avlägger en femårig masterexamen ökat i stort sett varje år sedan införandet 2007.

En högre andel kvinnor än män är över 35 år vid examen

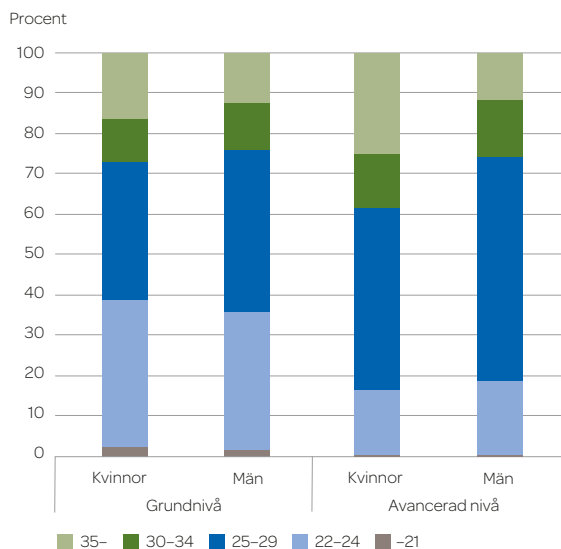
Det finns vissa skillnader mellan könen när det gäller ålder vid tid för examen. På grundnivå var 36 procent av kvinnorna respektive 34 procent av männen mellan 22 och 24 år när de tog examen. 40 procent av männen, men bara 34 procent av kvinnorna, var mellan 25 och 29 år vid examen. Däremot var det en högre andel kvinnor än män som var över 35 år när de tog examen, 16 procent i jämförelse med 12 procent.

På avancerad nivå är studenterna naturligt nog äldre när de avlägger examen. För både män och kvinnor var den i särklass vanligaste åldern vid examen mellan 25 till 29 år, 45 procent av kvinnorna och 55 procent av männen. Även på avancerad nivå var fler kvinnor än män över 35 år när de tog examen: 25 procent jämfört med 11 procent.

Fler högutbildade kvinnor än män

Utbildningsnivån i befolkningen har ökat stadigt sedan 1950-talet och allt fler är högutbildade. Till högutbildad räknas här de som har en examen efter minst tre års högskoleutbildning.

Figur 21. Andel av de examinerade som examinerats vid olika åldrar efter utbildningsnivå och kön, läsåret 2016/17. Notera att ålderskategorierna inte är lika stora.

Årskullarna födda mellan 1950 och 1992 har följts upp vid olika åldrar: vid 25, 30, 35 och 40 års ålder samt efter 40 års ålder. Den yngsta årskullen som har gått att följa upp är den som är född 1992, och den följs upp vid 25 års ålder. Inresande studenter ingår inte i dessa uppgifter.

Av årskullarna födda i början av 1950-talet var cirka 14 procent högutbildade enligt denna definition. Nivån steg sedan till cirka 16 procent bland dem som föddes i mitten av 1950-talet. Från och med dem som föddes i mitten av 1960-talet ökade sedan andelen högutbildade för varje årskull, och i den senaste årskull som har kunnat följas till åtminstone 40 års ålder (årskullen född 1976) hade 31 procent minst en treårig högskoleexamen uppföljningsåret 2016/17. I de yngsta årskullarna var omkring 11 procent högutbildade vid 25 års ålder. Det är den högsta nivå som noterats vid denna ålder, vilket kan tyda på att fler än tidigare tar ut en examen vid lägre ålder. Det finns också en koppling till att nybörjarna i högskolan blev yngre under en period.

Kvinnor har ökat sin utbildningsnivå i avsevärt högre utsträckning än män. I början av 1950-talet var ungefär lika många kvinnor som män högutbildade i befolkningen, men därefter har kvinnorna ökat sin utbildningsnivå betydligt mer än männen. För de som var födda 1960 var skillnaden i utbildningsnivå 6 procentenheter och för de som föddes 1970 hade den

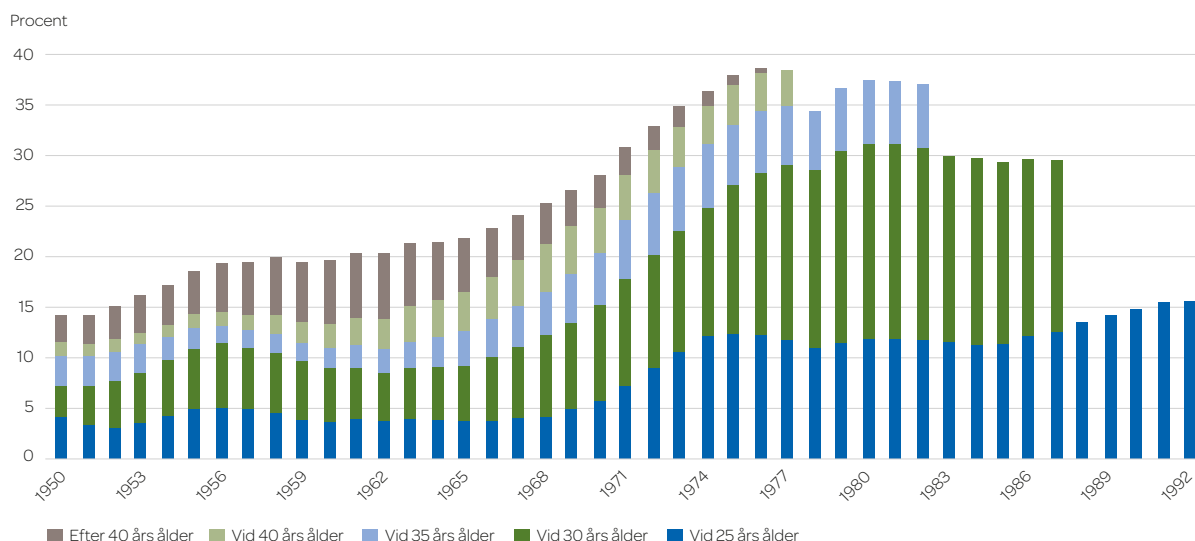
ökat till 11 procentenheter mellan könen. År 2017 var 39 procent av kvinnorna födda 1976 högt utbildade vid 40 års ålder, medan det bland män födda samma år bara var 23 procent som var högt utbildade.

I detta sammanhang kan det vara värt att notera att andelen 19-åringar som påbörjat en högskoleutbildning har sjunkit de tre senaste åren (läs mer om detta i avsnittet *Nybörjare i den svenska högskolan*). Därmed kommer troligen även andelen högt utbildade i de yngre årskullarna att minska om några år.

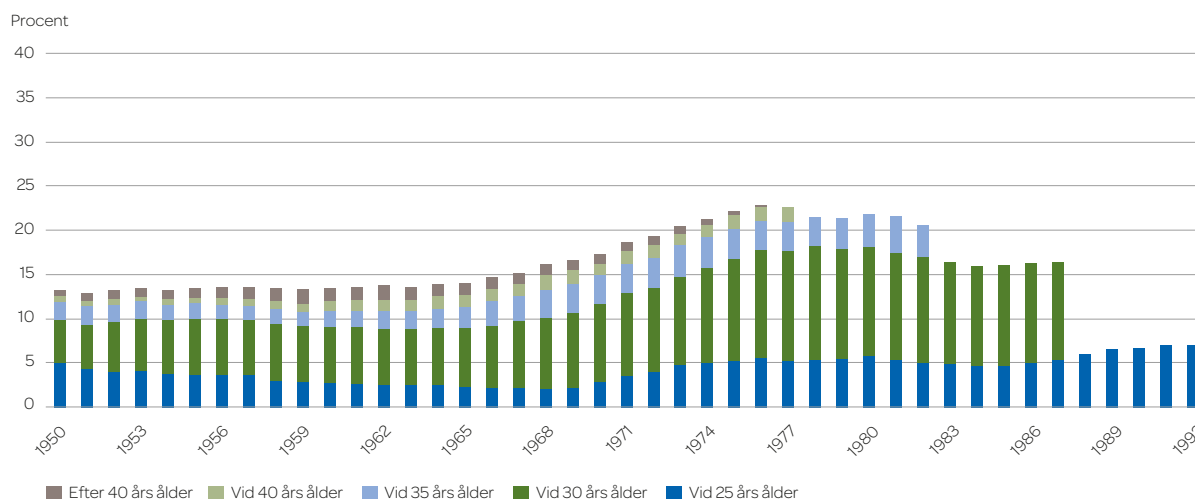
Genomströmning

Medan antalet examinerade är ett resultatmått som är användbart för att uppskatta inflödet på arbetsmarknaden kan det behövas andra mått för att beskriva genomströmningen på de olika utbildningarna. Tre sådana mått är kvarvaro det andra läsåret, examensfrekvens och prestationsgrad. Dessa mäter studenters genomströmning på olika sätt. Kvarvaro det andra läsåret är ett bra mått på vad som händer i början på längre utbildningar. Om många

Figur 22a. Andel av kvinnor födda mellan 1950 och 1992 som vid 25, 30, 35 och 40 års ålder eller senare avlagt en examen efter minst tre års högre utbildning vid uppföljning 2017.

Figur 22b. Andel av män födda mellan 1950 och 1992 som vid 25, 30, 35 och 40 års ålder eller senare avlagt en examen efter minst tre års högre utbildning vid uppföljning 2017.

hoppas av utbildningen i ett tidigt skede blir kvarvaron det andra läsåret lägre. Examensfrekvensen mäter hur stor andel av studenterna på ett utbildningsprogram som tagit examen inom nominell studietid plus tre år. För dem som läser fristående kurser fungerar båda dessa mått dåligt, så genomströmningen på fristående kurser följs enbart upp med måttet prestationsgrad.

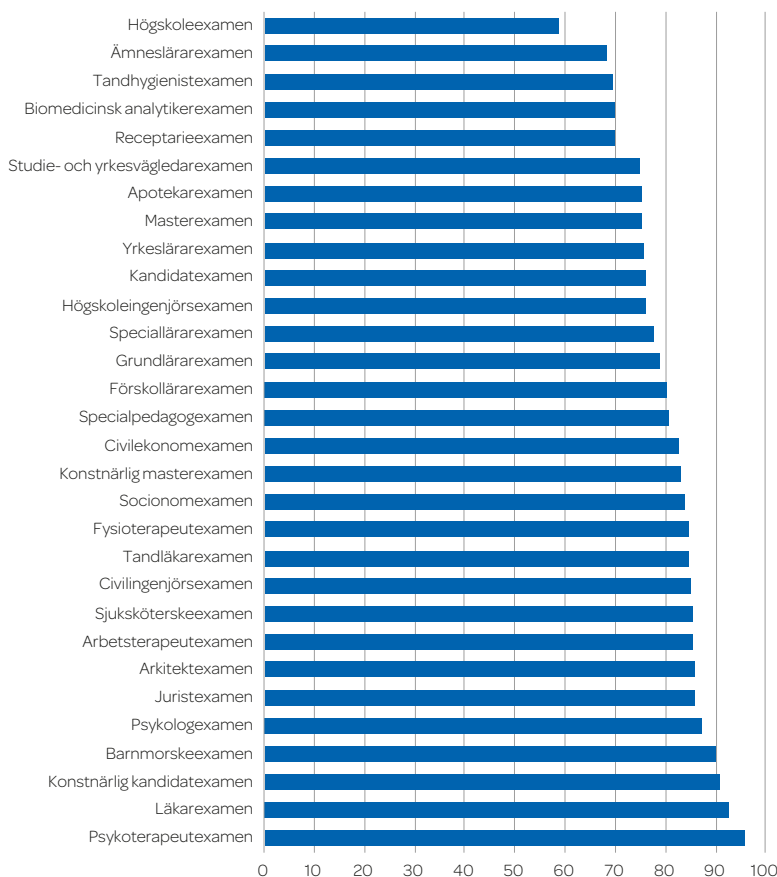
Programstudenters kvarvaro det andra läsåret

För programstudenter är kvarvaro läsåret två en tidig och tydlig indikation på genomströmning och i slutändan även på examensfrekvensen. Måttet har också fördelen att det kräver en kortare uppföljningstid och kan därmed i högre grad beskriva nuläget. Måttet baseras på huruvida en programnybörjare var registrerad på samma program någon termin under läsåret

två. Detta innebär att det inte går att utesluta att några av de studenter som klassificeras som "ej kvar" i själva verket har ett längre studieuppehåll. Men eftersom större utbildningar jämförs mot varandra bör sådana enskildheter inte ha någon större betydelse.

Figur 23 redovisar andelen studenter som var kvar på utbildningen läsåret två för dem som påbörjade sina programstudier läsåret 2015/16. Totalt sett var 76 procent kvar på sitt respektive nybörjarprogram det andra läsåret. Men denna andel varierar mycket mellan de olika utbildningarna. Av de program som hade minst 200 nybörjare läsåret 2015/16 var kvarvaron högst på psykoterapeututbildningen (96 procent), följt av läkarutbildningen (93 procent). Lägst var kvarvaron bland de studenter som påbörjat en utbildning mot en tvåårig högskoleexamen (59 procent). Näst lägst kvarvaro var det på ämneslärarutbildningen (68 procent).

Figur 23. Kvarvaro läsåret två för de som påbörjade studier läsåret 2015/16. I figuren ingår program med över 200 nybörjare.

STUDIE AV AVHOPPEN FRÅN YRKESEXAMENSPROGRAM

I vilken utsträckning studenter som påbörjat en utbildning faktiskt genomför och slutför den påverkar lärosätens resursutnyttjande och effektivitet. För studenten är det också en fråga om att satsa tid och pengar på en utbildning som kanske inte fullföljs.

I en studie har UKÄ analyserat genomströmning med två mått: tidiga avhopp respektive kvarvaro termin 1 till 6 på de tio största yrkesexamensprogrammen för nybörjare, från höstterminen 2012 till och med vårterminen 2014. Andelen tidiga avhopp varierar stort – från 8 procent på läkarprogrammet till 35 procent på ämneslärarprogrammet. Vi har undersökt de tidiga avhoppens relation till studenternas kön, ålder vid nybörjarterminen, svensk respektive utländsk bakgrund, social bakgrund och gymnasiebetyg. Analyserna visade att män överlag hoppar av i högre utsträckning än kvinnor. Detta är särskilt tydligt på kvinnodominerade utbildningar, exempelvis på förskollärläro- och sjuksköterskeprogrammen. Ålder vid utbildningsstarten påverkar också risken att hoppa av, då det totalt sett är en något högre andel yngre än äldre nybörjare som hoppar av. Variationen är dock stor mellan programmen. Även utländsk bakgrund ökar på vissa program risken

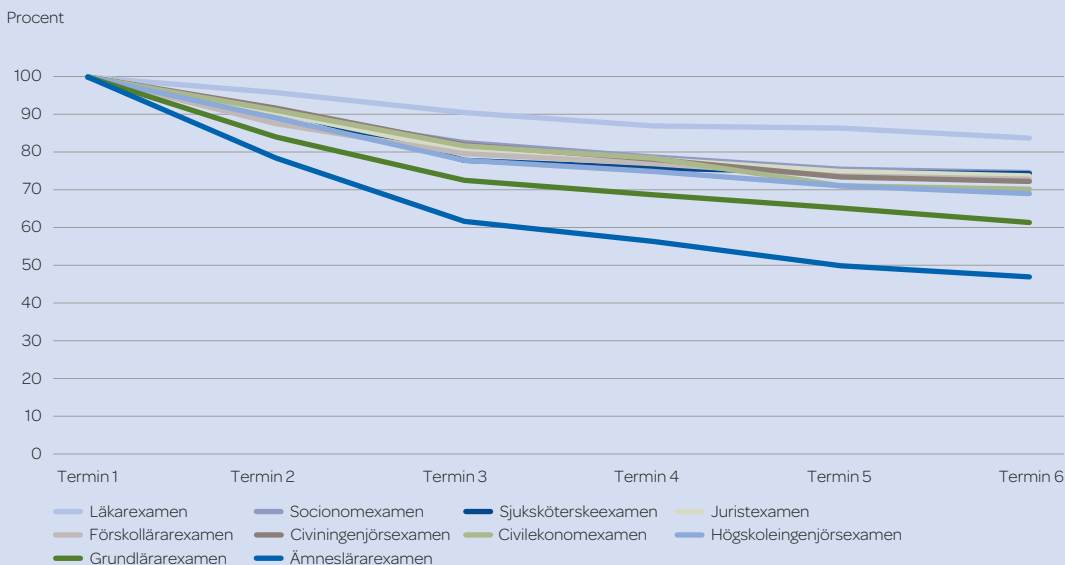
för avhopp. Tydligast är detta på utbildningar till ämneslärare, grundlärare och förskollärare. Gymnasiebetyget påverkar också benägenheten att hoppa av – låga gymnasiebetyg ökar risken att hoppa av på alla program förutom socionomprogrammet. Social bakgrund mättes i studien som den högst utbildade förälderns utbildningsnivå. När analyserna görs per program konstateras dock att social bakgrund inte spelar någon stor roll för benägenheten att hoppa av studierna.

En viktig slutsats är att social bakgrund överlag inte påverkar benägenheten att hoppa av en påbörjad utbildning. Resultaten tyder på att breddad rekrytering till högskolan inte kommer att påverka genomströmningen negativt såvida kraven på förkunskaper inte sänks.

Analyseras i stället måttet för kvarvaro mellan termin 1 och 6 per yrkesexamensprogram utmärker sig tre program – läkarprogrammet, som totalt sett har högst kvarvaro över de studerade terminerna, samt ämnes- och grundlärarprogrammet som totalt sett har lägst kvarvaro.

Se *Tidiga avhopp från högskolan – Analyser av genomströmning på de tio största yrkesexamensprogrammen*, Rapport 2017:17, UKÄ.

Figur 24. Totala kvarvarofrekvenser termin 1–6 för de tio yrkesexamensprogrammen, procent.

Svag ökning av prestationsgrad

Prestationsgraden är ett mått som visar hur många högskolepoäng studenter tar av det antal högskolepoäng som de är registrerade för. Prestationsgraden beräknas som kvoten mellan studenternas totala antal helårsprestationer och antalet helårsstudenter, och anges i procent. För en mer detaljerad beskrivning av termen prestationsgrad, se *Genomströmning på grundnivå och avancerad nivå till och med 2015/2016*, UF 20 SM 1702, UKÄ och SCB.

Vid beräkning av prestationsgraden är det alltså kursregistreringarna som analyseras och olika variabler som är kopplade till dessa. Avklarade poäng för varje kursregistrering följs upp under registreringsperioden och de tre efterföljande terminerna, vilket betyder att uppföljningstiden för prestationsgrad totalt är fyra terminer.

De senaste uppgifterna om prestationsgrad, som vi presenterar här, är från läsåret 2014/15. Prestationsgrad kan användas som ett mått på genomströmning och är, till skillnad från

Tabell 6. Prestationsgrad i procent efter kön läsåren 2006/07–2014/15.

	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
Totalt	80	80	79	79	79	81	81	82	83
Kvinnor	83	82	82	81	82	83	84	84	85
Män	76	75	76	75	76	77	78	79	79

Tabell 7. Prestationsgrad i procent efter program/kurs och kön läsåren 2006/07–2014/15.

	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
Yrkesexamensprogram									
Totalt	89	89	89	89	89	90	90	90	90
Kvinnor	92	92	92	91	92	92	92	93	93
Män	85	85	85	85	85	86	86	86	86
Generella program									
Totalt	83	83	83	82	83	84	85	86	86
Kvinnor	86	86	86	86	86	87	88	88	89
Män	78	79	80	79	79	81	82	82	83
Fristående kurser									
Totalt	66	65	64	64	63	65	65	65	65
Kvinnor	68	67	66	66	65	66	67	67	67
Män	62	61	61	61	60	62	63	62	62

examensfrekvens och kvarvaro, tillämpligt på fristående kurser. De två sistnämnda måtten kräver i allmänhet att studenten följer ett utbildningsprogram eftersom man behöver ett tydligt startdatum för studierna. Måttet prestationsgrad möjliggör därmed en jämförelse mellan programutbildningar och fristående kurser – vilket är svårt att göra med andra mått på genomströmning.

Den totala genomsnittliga prestationsgraden, som är baserad på alla kursregistreringar för läsåret 2014/15, var 83 procent, vilket är en procentenhet högre än läsåret innan. Motsvarande siffra för läsåret 2006/07 var 80 procent. Kvinnor uppvisade en avsevärt högre prestationsgrad än män under samtliga läsår som undersökt. För läsåret 2014/15 var skillnaden mellan män och kvinnor sex procentenheter.

Hög prestationsgrad på programutbildningar – lägre prestationsgrad på fristående kurser

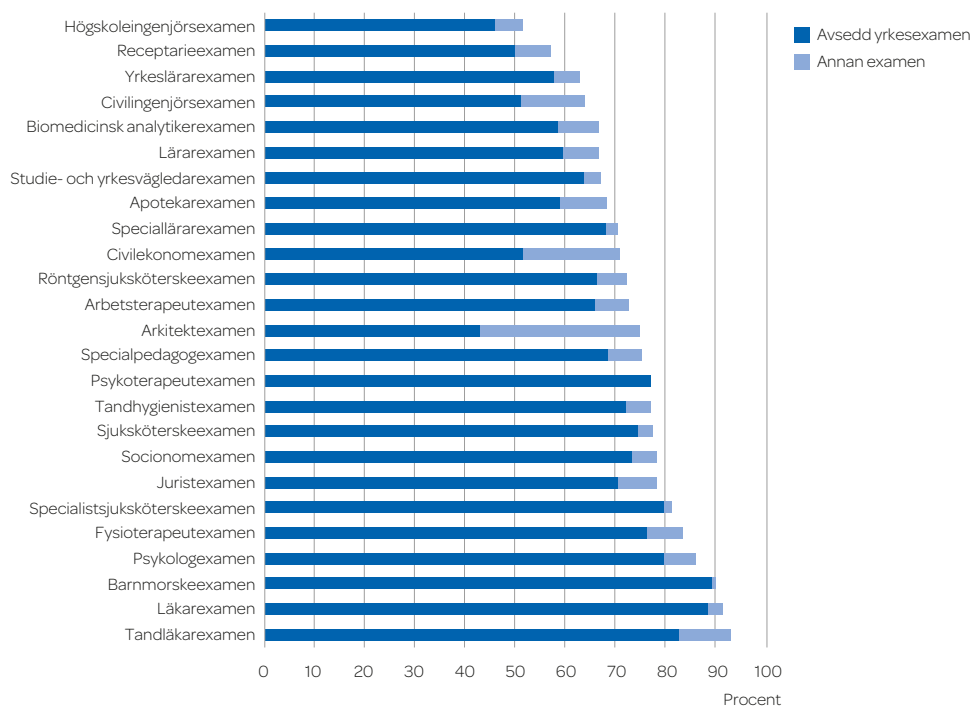
Prestationsgraden är betydligt högre för programstudenter än för studenter på fristående kurser,

och har varit så under hela den undersökta perioden. Högst prestationsgrad läsåret 2014/15 hade de som studerade på yrkesexamensprogram med 90 procent. På generella program var prestationsgraden 86 procent. Lägst prestationsgrad hade studenterna på fristående kurser med 65 procent. Kvinnor hade högre prestationsgrad än män oavsett om det var program- eller kursstudier.

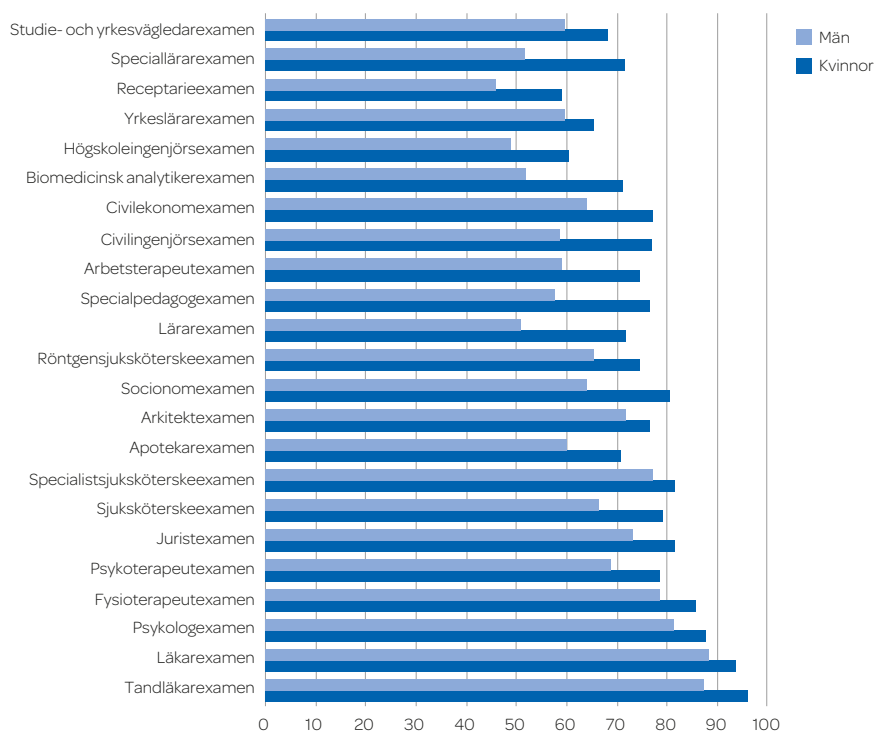
Examensfrekvens mäter programstudenternas genomströmning

Ett vanligt förekommande genomströmningsmått är examensfrekvens, det vill säga andelen studenter som tar ut examen inom viss tid. Eftersom det är en förutsättning att målet med utbildningen är just en examen är detta mått endast användbart för att mäta genomströmning för studenter som följer utbildningsprogram. Andelen studenter som tar ut en examen mäts efter utbildningens normala längd (så kallad nominell studietid) plus tre år. Den långa uppföljningstiden ska inte förstås som att studenterna tar så lång tid på sig – många är klara långt

Figur 25. Examensfrekvens för nybörjare på yrkesexamensprogram uppföljda till och med läsåret 2015/16. Andel examinerade inom nominell studietid plus tre år efter avsedd yrkesexamen och annan examen, procent. Diagrammet innehåller utbildningar med minst 200 nybörjare.

Figur 26. Examensfrekvens för nybörjare på yrkesexamensprogram uppföljda till och med läsåret 2015/16. Andel examinerade totalt inom nominell studietid plus tre år, uppdelat efter kön, procent. Diagrammet innehåller utbildningar med minst 200 nybörjare. Endast utbildningar med minst 30 kvinnor respektive män bland nybörjarna ingår. I examensfrekvensen ingår alla examina, inte bara den yrkesexamen som utbildningen leder fram till.

tidigare – utan avsikten är att mäta hur många studenter som “totalt” blir klara med en examen (med reservation för att vissa tar ännu längre tid på sig än så).

Examensfrekvensen mäter enbart andelen studenter som faktiskt tar ut sin examen, och fångar därmed inte upp de studenter som fullgjort sin utbildning men sedan inte ansökt om examen. Detta faktum får olika stor betydelse för olika examina, eftersom studenter kan förväntas ansöka om examen i högre utsträckning när examen är en grund för en yrkeslegitimation, till exempel sjuksköterskeexamen.

De senaste uppgifterna om examensfrekvens som finns tillgängliga är för studenter som följts upp till och med läsåret 2015/16. Beroende på utbildningens nominella längd omfattar uppgifterna om examensfrekvens studenter som påbörjat sina studier under läsåren 2005/06–2011/12.

Examensfrekvens på yrkesexamensprogrammen

Uppföljningen mäter både andelen med den yrkesexamen som nybörjarprogrammet leder fram till, och andelen med annan examen. I annan examen ingår generell examen (till exempel kandidat- och masterexamen) eller en yrkesexamen på någon annan utbildning.

För de studenter som följdes upp till och med läsåret 2015/16 var examensfrekvensen högst bland dem som studerade till barnmorska

eller läkare: 89 procent. Bland studenterna på arkitektutbildning hade endast 43 procent tagit ut en arkitektexamen. Ytterligare 32 procent av dessa studenter hade dock tagit en annan examen, vilket innebär att den sammanlagda examensfrekvensen trots allt var relativt hög. Lägst total examensfrekvens hade högskoleingenjörsutbildning, där knappt hälften av studenterna hade tagit ut en examen (se figur 25).

Högre examensfrekvens för kvinnor än för män på alla större utbildningar

På samtliga större utbildningar som följts upp till och med läsåret 2015/16 hade kvinnor högre total examensfrekvens än män (inklusive generella examina och andra yrkesexamina än den som utbildningen avsåg). Skillnaden var störst på utbildningar mot den gamla lärarexamen, där kvinnorna hade hela 21 procentenheter högre examensfrekvens. Skillnaden var stor även på speciallärarutbildningen samt på utbildningen till biomedicinsk analytiker, med 20 respektive 19 procentenheters högre examensfrekvens bland kvinnor. På utbildning mot specialistsjuksköterskeexamen var skillnaden mellan könen minst: endast 4 procentenheter högre examensfrekvens för kvinnor än för män (se figur 26).

Tabell 8. Examensfrekvenser för generella program med uppföljningsåret 2015/16 uppdelat på kön. Uppföljningstiden är nominell studietid plus tre år. SUN står för Svensk utbildningsnomenklatur.

Program (nominell studietid)	Antal	Samma examen				Summa	
		Samma SUN-inriktning	Annan SUN-inriktning	Annan examen	Ingen examen		
	Total	3 816	22	4	6	68	100
Högskoleexamensprogram (två år)	Män	1 996	18	3	5	75	100
	Kvinnor	1 820	26	5	8	60	100
	Total	26 161	38	8	2	52	100
Kandidatprogram (tre år)	Män	11 533	31	6	1	61	100
	Kvinnor	14 628	43	10	3	45	100
	Total	3 828	46	5	2	46	100
Magisterprogram (ett år)	Män	1 493	46	5	2	47	100
	Kvinnor	2 335	46	5	2	46	100
	Total	9 652	48	6	7	38	100
Masterprogram (två år)	Män	4 698	51	6	7	36	100
	Kvinnor	4 954	45	6	8	40	100

Examensfrekvens på generella program

Vi har också studerat examensfrekvensen för studenterna på program mot fyra generella examina: högskoleexamen och kandidatexamen på grundnivå samt magisterexamen och masterexamen på avancerad nivå (se tabell 8).

Uppföljningsåret för de generella programmen är 2015/16, samma som för utbildningar mot yrkesexamina. Klart lägst var examensfrekvensen för studenterna på högskoleexamensprogrammen – endast 22 procent hade tagit ut en högskoleexamen inom samma SUN-inriktning (Svensk utbildningsnomenklatur). Ytterligare 4 procent hade tagit ut en högskoleexamen, men med en annan inriktning än den påbörjade. Därtill var det 6 procent som hade tagit ut en annan examen. Detta ger en examensfrekvens på 32 procent – 68 procent av studenterna hade därmed inte tagit ut någon examen efter fem år. Studenterna på kandidatprogrammen hade betydligt högre examensfrekvenser, 38 procent hade tagit ut en högskoleexamen inom samma SUN-inriktning. Men det är stor skillnad mellan könen, 43 procent av kvinnorna och 31 procent av männen hade tagit examen. Utbildningarna på avancerad nivå har högre examensfrekvenser och högst är examensfrekvensen för studenterna på de tvååriga masterprogrammen. På avancerad nivå finns inte heller de stora könsskillnaderna som finns på utbildningarna på grundnivå.

Lärarytbildningen

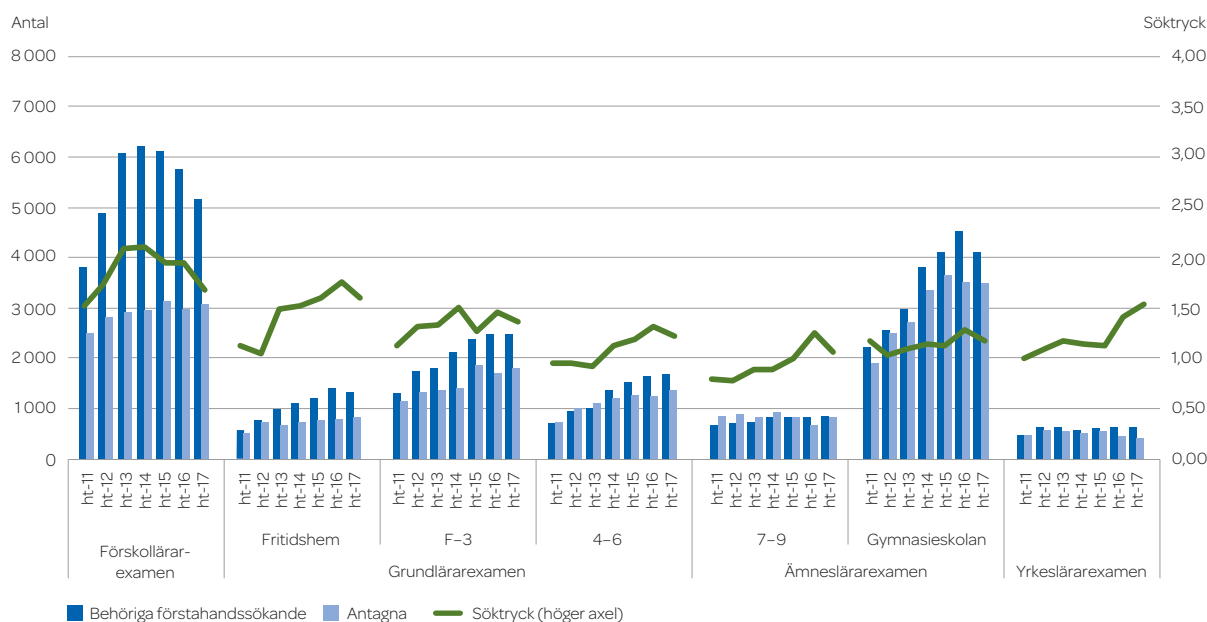
Lärarytbildningen är den största utbildningen sett till antal programnybörjare ifall samtliga lärarytbildningar slås samman. Den har också reformerats ett antal gånger de senaste decennierna, och staten har sedan 2015 tillfört lärosätena extra resurser för utbyggnad av lärarytbildning på grund av det stora behovet av lärare. Det finns alltså flera anledningar till att särskilt studera lärarytbildning i detta avsnitt.

Lärarytbildningen består sedan 2011 av fyra examina: förskolläraexamen, grundläraresexamen, ämnesläraresexamen och yrkesläraresexamen. Förskolläraexamen och yrkesläraresexamen ges på grundnivå medan grundläraresexamen och ämnesläraresexamen ges på både grundnivå och avancerad nivå. Sammanlagt var det 13 680 personer som påbörjade studier på program mot någon av de olika lärarexamina läsåret 2016/17 utan att ha studerat på en lärarytbildning tidigare.

Minskat söktryck till lärarytbildningen höstterminen 2017

Inför höstterminen 2017 var det 16 880 behöriga förstahandssökande som sökte till en lärarytbildning. Jämfört med höstterminen 2016 har antalet minskat med 900 sökande, men fördelat på examen och inriktningar ser

Figur 27. Antalet behöriga förstahandssökande och antagna till lärarytbildningar HT 2011–HT 2017 samt söktryck (avläses på höger axel) under samma period.

det olika ut. Antalet sökande har minskat till förskolläraryxamen, grundläraryxamen med inriktning fritidshem samt till ämnesläraryxamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan. Till övriga program och inriktningar var antalet i princip oförändrat.

Antalet antagna ökade däremot till hösten 2017, från 11 700 till 12 200, vilket medförde att söktrycket minskade för samtliga program förutom program mot yrkesläraryxamen.

Svag minskning av det totala antalet nybörjare på lärarutbildning

Eftersom många lärarprogram också har antagning till vårterminen kommer vi fortsättningsvis att fokusera på läsarsuppgifter i detta avsnitt. Läsåret 2016/17 påbörjade 13 680 studenter en lärarutbildning, vilket är något färre än föregående läsår då antalet var 13 780. Flest nybörjare var det på program mot förskolläraryxamen (3 790), följt av ämnesläraryxamen med inriktning mot gymnasieskolan (3 400) samt grundläraryxamen med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1–3 (1 820). Jämfört med föregående läsår ökade antalet nybörjare svagt på program mot förskolläraryxamen och grundläraryxamen

medan antalet nybörjare minskade på program mot yrkesläraryxamen och ämnesläraryxamen.

Majoriteten av nybörjarna på programmen mot förskolläraryxamen, grundläraryxamen och yrkesläraryxamen läsåret 2016/17 var kvinnor. Störst andel kvinnor läsåret 2016/17 fanns bland nybörjarna på program som leder till förskolläraryxamen (93 procent). Uppdelat på de olika inriktningarna var det enbart bland nybörjarna på program mot ämnesläraryxamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan, samt bland de nybörjare för vilka det saknas uppgift om inriktning, som andelen kvinnor inte översteg andelen män. Lsåret 2016/17 var det en precis jämn könsfördelning på program med inriktning mot gymnasieskolan, medan det var något fler män än kvinnor som hade okänd inriktning. Överlag har könsfördelningen varit ungefär densamma sedan 2011/12 då den nya lärarutbildningen infördes.

Lsåret 2016/17 minskade alltså det totala antalet nybörjare på lärarutbildning från 13 780 läsåret 2015/16 till 13 680 nybörjare. Detta var den första minskningen sedan förskolläraryxamen, grundläraryxamen, yrkesläraryxamen och ämnesläraryxamen ersatte den tidigare sammanhållna läraryxamen. Antalet nybörjare

Tabell 9. Antal nybörjare på olika lärarutbildningar läsåren 2011/12–2016/17.

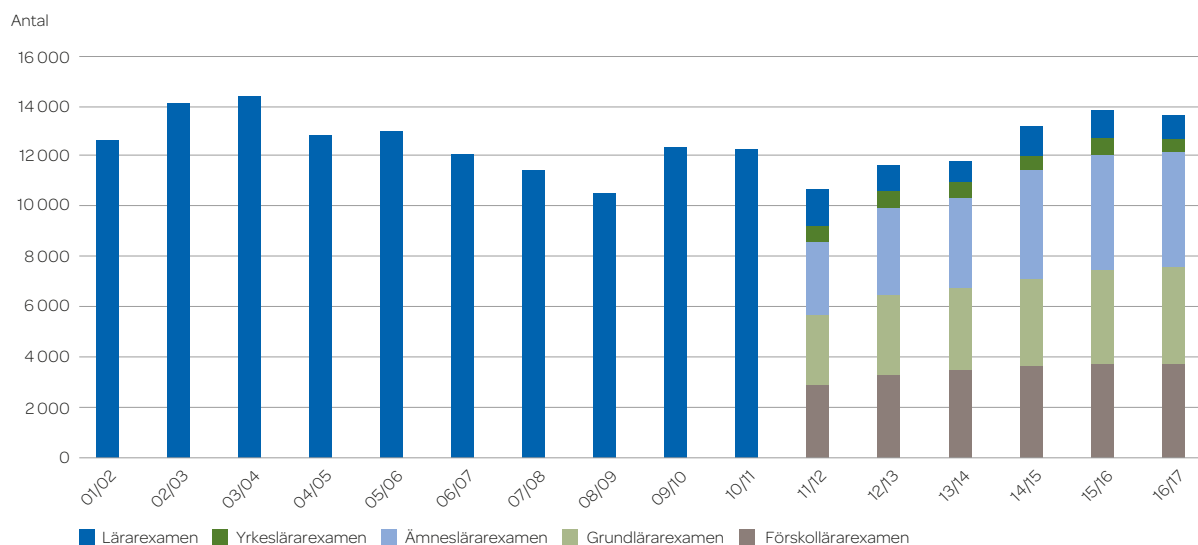
Redovisas per examen och inriktning. Uppgifterna är avrundade till närmaste tiotal.

	2011/12		2012/13		2013/14		2014/15		2015/16		2016/17		HT 2017	
	Antal	Kvinnor /Män (%)	Antal	Kvinnor /Män (%)	Antal	Kvinnor /Män (%)	Antal	Kvinnor /Män (%)	Antal	Kvinnor /Män (%)	Antal	Kvinnor /Män (%)	Antal	Kvinnor /Män (%)
Förskolläraryxamen	2 960	93/7	3 290	93/7	3 540	92/8	3 670	92/8	3 750	92/8	3 790	93/7	2 610	94/6
Grundläraryxamen														
Fritidshem	600	64/36	690	64/36	690	65/35	760	59/41	710	63/37	820	56/44	610	59/41
Förskoleklass, årskurs 1-3	1 310	93/7	1 470	92/8	1 470	90/10	1 580	91/9	1 870	90/10	1 820	90/10	1 490	90/10
Årskurs 4-6	850	73/27	1 070	72/28	1 120	70/30	1 180	71/29	1 210	69/31	1 230	69/31	1 090	71/29
Ämnesläraryxamen														
Årskurs 7-9	770	59/41	740	59/41	690	57/43	770	60/40	750	58/42	680	56/44	660	60/40
Gymnasieskolan	2 150	49/51	2 560	52/48	2 670	50/50	3 170	50/50	3 500	51/49	3 400	50/50	2 770	52/48
Okänt*			170	58/42	230	63/37	290	59/41	310	49/51	410	49/51	270	50/50
Yrkesläraryxamen	580	55/45	640	63/37	640	58/42	610	66/34	670	64/36	590	65/35	370	59/41
Läraryxamen**	1 550	68/32	960	72/28	810	69/31	1 150	64/36	1 010	64/36	950	67/33	560	67/33
Total	10 760	73/27	11 600	74/26	11 840	73/27	13 180	72/28	13 780	72/28	13 680	72/28	10 440	72/28

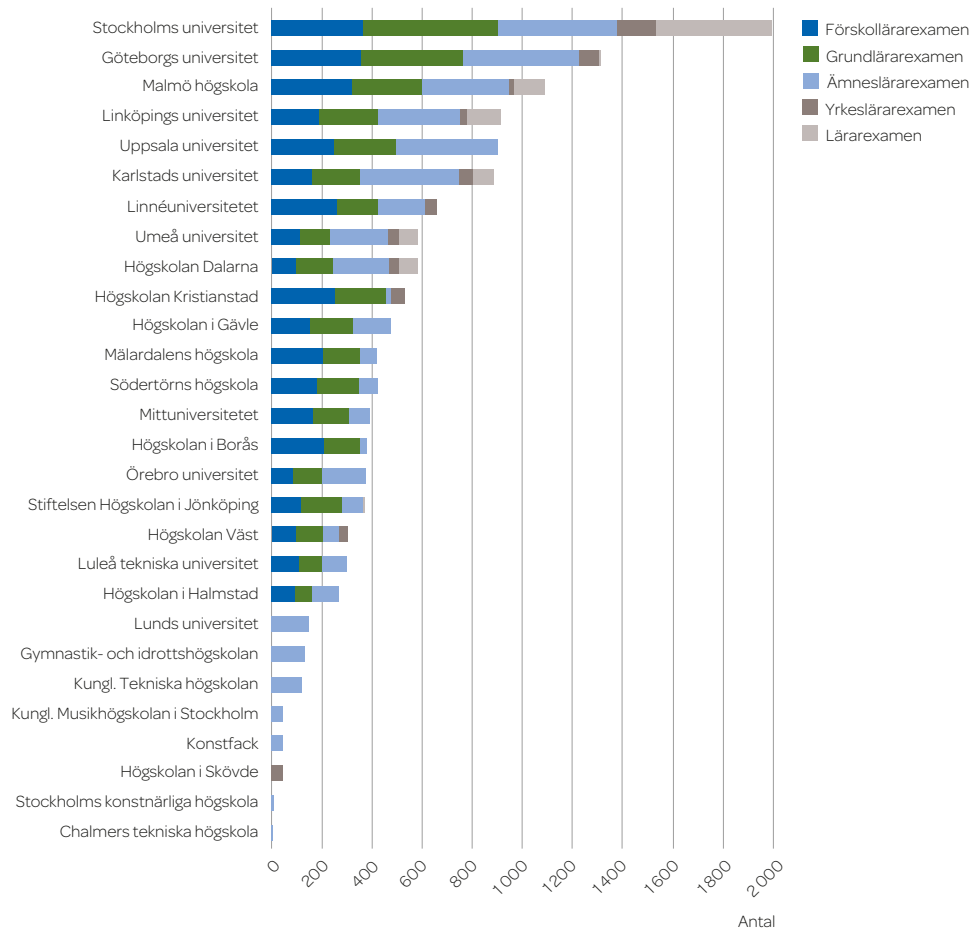
* Okänd inriktning betyder att uppgift om inriktning (årskurs 7-9 eller gymnasieskolan) saknas bland de registrerade. De flesta med okänd inriktning går en kompletterande pedagogisk utbildning (KPU), men alla KPU-studenter har inte okänd inriktning. Lsåret 2016/17 var det 1 020 av nybörjarna på program mot ämnesläraryxamen som gick en KPU.

** Många av dem som är registrerade som nybörjare på program mot läraryxamen läser Vidareutbildning av obehöriga lärare (VAL).

Figur 28. Antal nybörjare på lärarutbildning läsåren 2001/02–2016/17.

Figur 29. Antal nybörjare på lärarutbildning per lärosäte läsåret 2016/17.

på lärarutbildning har varierat påtagligt över tid men även om minskningen till just läsåret 2016/17 var marginell är den värd att notera eftersom det sedan 2015 pågår en utbyggnad av lärarutbildningen (läs mer om detta i avsnittet *Nyborjare i den svenska högskolan*). De senaste höstterminsuppgifterna visar samtidigt en svag ökning av nyborjare till hösten 2017 jämfört med hösten 2016, från 10 330 till 10 440 nyborjare, vilket kan indikera att antalet nyborjare ökar igen.

Sett till lärarutbildning vid enskilda lärosäten är Stockholms universitet störst, med sammanlagt nästan 2 000 nyborjare på lärarutbildning läsåret 2016/17. Därefter följer Göteborgs universitet och Malmö högskola som hade 1 300 respektive 1 100 nyborjare vardera på lärarutbildning. Sett till antalet nyborjare har storleken på lärarutbildning vid respektive lärosäte varit ungefär densamma de senaste läsåren.

Färre tog examen

Lsåret 2016/17 tog 7 690 studenter någon av de olika lärarexamina, vilket är 290 färre än föregående läsår. Av de examinerade tog flest en förskollärarexamen (2 380), följt av grundläraresexamen (1 750) och ämnesläraresexamen (1 590). Jämfört med föregående läsår (2015/16) ökade antalet som avlade en ämnesläraresexamen mest, från 920 till 1 590 examinerade. Framst är det antalet ämnesläraresexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan som har ökat, från 540

till 1 130 examinerade. Detta förklaras av att denna examen omfattar minst 300 hp, vilket motsvarar fem års heltidsstudier. Därmed är det först läsåret 2016/17 som de studenter som har studerat på program mot ämnesläraresexamen med inriktning mot gymnasieskolan börjar finnas med i examensstatistiken i större omfattning – förutsatt att de har avslutat sin utbildning inom den nominella studietiden. Tidigare år är det främst KPU-studenter (som går kompletterande pedagogisk utbildning) samt studenter som läst andra typer av kompletterande utbildningar, till exempel Vidareutbildning av obehöriga lärare (VAL II), som tagit en ämnesläraresexamen.

Det totala antalet examinerade har successivt minskat de senaste läsåren men mönstret har sett olika ut för nya och äldre lärarexamina. Till läsåret 2016/17 ökade antalet som tog någon av de fyra nya lärarexamina med sammanlagt 1 030 medan antalet som tog en äldre lärarexamen minskade med 1 320. Att den äldre lärarexamen har minskat över tid är väntat eftersom den ersattes av fyra nya examina till läsåret 2011/12. Likaså är det väntat att antalet examinerade från den nya lärarutbildningen ökar i takt med att fler påbörjar utbildningen. Hittills har dock inte antalet examinerade från den nya lärarutbildningen vägt upp minskningen av antalet äldre lärarexamina, vilket har medfört ett minskat antal examinerade på totalnivån.

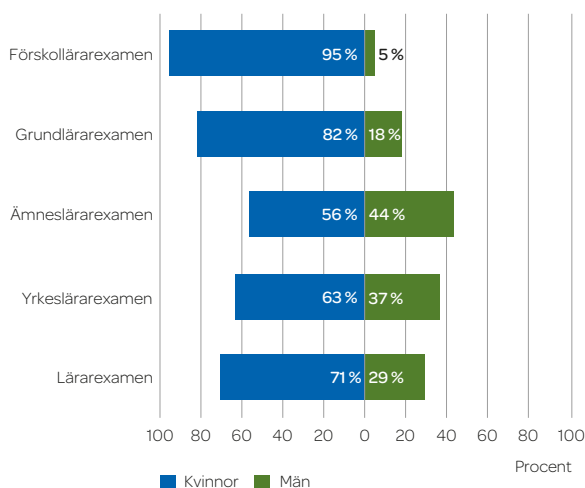
Tabell 10. Antal examinerade på lärarutbildning läsåren 2011/12–2016/17.

Uppgifterna är nettoräknade och avrundade.

	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Förskollärarexamen			20	1390	2350	2380
Grundläraresexamen						
Fritidshem			50	350	360	440
Förskoleklass/Årskurs 1-3				100	660	800
Årskurs 4-6				40	370	510
Summa			50	490	1390	1750
Ämnesläraresexamen						
Åk 7-9			20	120	390	470
Gymnasieskolan		<5	100	280	540	1130
Summa		<5	120	390	920	1590
Yrkesläraresexamen		60	210	450	470	440
Lärarexamen	6 450	8 240	8 650	5 420	2 850	1 530
Totalsumma	6 450	8 310	9 040	8 150	7 980	7 690

Även bland de examinerade är antalet kvinnor större än antalet män. Av samtliga examinerade från lärarutbildning läsåret 2016/17 var 77 procent kvinnor. Störst andel kvinnor var det bland dem som tog en förskolläraryxamen (95 procent) och störst andel män var det bland dem som tog en ämnesläraryxamen (44 procent).

Figur 30. Könsfördelningen bland examinerade från lärarutbildning läsåret 2016/17 (anges i procent).

Av dem som avlade en ämnesläraryxamen läsåret 2016/17 var det ungefär en tredjedel som gått en kompletterande pedagogisk utbildning (KPU). UKÄ har analyserat uppgifter om nybörjare och examinerade inom KPU. Statistiken indikerar att KPU-studenterna skiljer sig från studenter på den reguljära ämnesläraryrket på flera sätt, inte minst när det gäller vilka undervisningsämnen de har i sin examen. Bland KPU-studenterna är de vanligaste ämnena de naturvetenskapliga samt matematik och teknik, medan de vanligaste ämnena bland dem som har gått en så kallad reguljär ämnesläraryrket är de samhällsvetenskapliga samt svenska och engelska. En annan skillnad är att en något större andel av KPU-studenterna har avlagt en ämnesläraryxamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7–9. Läs vidare i *Nybörjare och examinerade på lärarutbildning: Var fjärde nybörjare på ämnesläraryrket är en KPU-student*, Statistisk analys 2018/3, UKÄ.

Risk för sjunkande behörighet bland lärare och förskollärare

UKÄ har deltagit i arbetet med Skolverkets prognos över lärarbehovet (*Redovisning av uppdrag att ta fram återkommande prognoser över behovet av förskollärare och olika lärarkategorier*, Skolverket, publicerad 2017-12-18). Prognosen utgår från lärarsituationen 2016 och fram till år 2031 beräknas det totala rekryteringsbehovet av lärare och förskollärare sammanlagt vara 187 000 heltidstjänster. Störst antas rekryteringsbehovet vara de första fem åren under prognosperioden, det vill säga under perioden 2017–2021, då skolor och förskolor skulle behöva rekrytera motsvarande 77 000 heltidstjänster.

Rekryteringsbehovet är beräknat utifrån att lärarbehovet fullt ut ska täckas av behöriga lärare och förskollärare. I prognosen jämförs det framtida examinationsbehovet dels med den beräknade framtida examinationen, dels med en analys av hur många nybörjare det skulle krävas för att täcka det framtida examinationsbehovet. Detta analyseras utifrån tre scenarier:

1. Huvudscenariot, det vill säga att lärarbehovet fullt ut täcks av behöriga lärare och förskollärare.
2. Huvudscenariot, fast med tillägget att examensfrekvensen höjs med 10 procentenheter.
3. Ett scenario där behörighetsläget antas vara detsamma som i utgångsläget, det vill säga en viss andel av lärarkåren som saknar pedagogisk högskoleexamen.

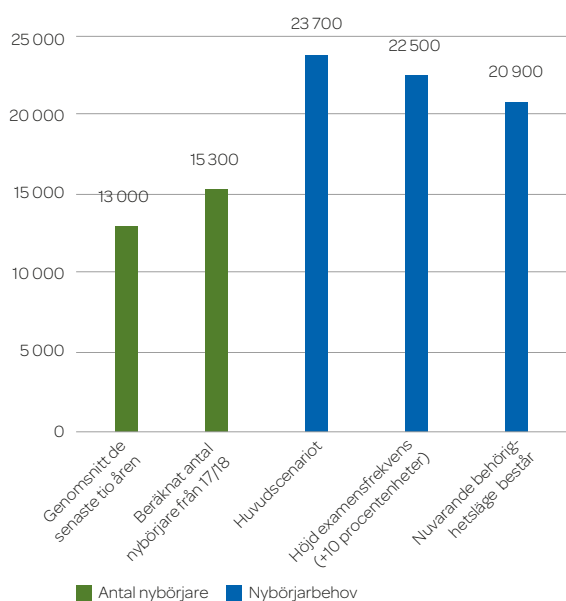
I scenario 1, där lärarbehovet fullt ut täcks av behöriga lärare och förskollärare, behöver i genomsnitt 23 700 nybörjare per år påbörja en lärarutbildning. I prognosen är det beräknade antalet nybörjare på lärarutbildning 15 300 per år, inklusive speciallärare och specialpedagoger. För att fullt ut täcka lärarbehovet med behöriga lärare och förskollärare skulle alltså det beräknade antalet nybörjare behöva vara 8 500 fler per år.

I scenario 2, där examensfrekvensen höjs med 10 procentenheter, blir nybörjarbehovet något lägre. För att lärarbehovet fullt ut ska täckas av behöriga lärare krävs då i stället i genomsnitt 22 500 nybörjare per år. Detta är alltså 7 200 fler jämfört med det beräknade antalet nybörjare.

I scenario 3 antas den framtida behörigheten vara densamma som idag. År 2016 var i genomsnitt cirka 9 procent av lärarkåren visstidsanställda som saknade en pedagogisk högskoleexamen. Om man accepterar att denna andel kvarstår under prognosperioden skulle behovet av behöriga lärare bli något mindre, och således även examinationsbehovet. I ett sådant scenario blir det årliga behovet av nybörjare på lärarutbildning 20 900 studenter, det vill säga 5 600 fler än det beräknade antalet nybörjare. Även i detta scenario är således det årliga nybörjarbehovet betydligt större än det beräknade antalet nybörjare på lärarutbildning.

Till samtliga scenarier ska tilläggas att det beräknade antalet nybörjare på lärarutbildning, speciallärarutbildning och specialpedagogutbildning i prognosen i sin tur är större än det faktiska genomsnittliga antalet nybörjare som de senaste 10 åren har legat på cirka 13 000 nybörjare per år. Så även om man skulle acceptera att en viss andel lärare i skolan saknar pedagogisk högskoleexamen så är behovet av nybörjare mycket större än det i prognosen beräknade antalet nybörjare – och ännu större än det genomsnittliga antalet nybörjare. Den

Figur 31. Genomsnittligt antal nybörjare på lärarutbildning, speciallärarutbildning och specialpedagogutbildning de senaste tio åren, och beräknat antal nybörjare under prognosperioden (gröna staplar) samt behovet av nybörjare per år på lärarutbildningarna enligt tre scenarier (blå staplar).

tolkning som görs i prognosen utifrån resultatet är därmed att behörighetsnivån bland lärare i skolan riskerar att sjunka gradvis i framtiden.

Breddad rekrytering

Lärosäten har enligt högskolelagen (1 kap. 5§) en skyldighet att aktivt främja och bredda rekryteringen till högskolan. Detta innebär att universitet och högskolor måste arbeta aktivt för att öka mångfalden och minska snedrekrytering – med andra ord säkerställa att inte någon studentgrupp missgynnas i övergången till högskolan. I Sverige har studier om snedrekrytering huvudsakligen rört fyra områden: kön, social bakgrund, utländsk bakgrund samt hemort (län och kommun).

Det är långt ifrån enbart högskolornas arbete och åtgärder som påverkar rekryteringen till högskolan. Den sociala snedrekryteringen har i stor utsträckning redan etablerats innan övergången till högskolan i och med att människor med skilda sociala bakgrunder läser olika gymnasieprogram. En annan orsak är att förkunskaperna (det vill säga gymnasiebetyget) är starkt kopplade till social bakgrund.

Här redogör vi för analyser av hur social bakgrund, utländsk bakgrund och hemort påverkar rekryteringen till högskolan. Som mått på studenternas sociala bakgrund används föräldrarnas utbildningsnivå, och för varje student används den högsta utbildningsnivån av de båda föräldrarna.

Rekrytering av kvinnor respektive män till högskolan redovisas inte här utan beskrivs i avsnittet *Nybörjare i den svenska högskolan*. För analyserna av snedrekrytering efter social bakgrund har vi följt upp individer födda i årskullarna 1982 till och med 1992, och för analyserna av snedrekrytering efter utländsk bakgrund har vi följt upp individer födda i årskullarna 1982 till och med 1991.

Oförändrad kraftig social snedrekrytering till högskolan

För att undersöka sambandet mellan social bakgrund och övergången till högskolan delades individerna in i sex grupper beroende på om den högst utbildade föräldern hade:

FÖRKUNSKAPER, SOCIAL BAKGRUND OCH REKRYTERING TILL HÖGSKOLAN

Tabell 11. Övergångsandelar (procent) till högskolan uppdelat på förkunskaper och social bakgrund (mätt som föräldrarnas utbildningsnivå) i årskullen födda 1991 med slutbetyg från gymnasieskolan

Föräldrarnas utbildningsnivå	Gymnasiebetyg					
	betyg < 11	11 ≤ betyg < 13	13 ≤ betyg < 15	15 ≤ betyg < 17	17 ≤ betyg < 19	19 ≤ betyg
Förgymnasial utbildning	11	24	46	65	73	91
Gymnasial ≤2	7	21	38	56	73	90
Gymnasial ≥3	11	27	44	64	78	89
Eftergymnasial <3	16	36	56	73	84	93
Eftergymnasial ≥3	22	46	65	81	90	95
Forskarutbildning	37	62	83	92	94	97
Differens mellan högsta och lägsta utbildningsnivå (procentenheter)	26	38	37	27	21	6

En ny studie visar att många unga från studieovana hem inte studerar vidare trots att de har höga betyg. Den sociala snedrekryteringen till högskolan är stor och väldokumenterad. UKÄ:s nya studie visar att det finns en relativt stor grupp ungdomar med höga gymnasiebetyg från studieovana hem som inte läser vidare.

Undersökningens population är de i den svenska befolkningen som föddes 1991 och har slutbetyg från gymnasiet. Ur tabellen nedan går det alltså att se hur övergången till högskolan varierar för grupper som presterat lika bra på gymnasieskolan uppdelat på den högst utbildade föräldern. Andelarna nedan avser de som tagit minst en högskolepoäng till och med det år de fyller 25.

Individerna i varje kolumn (lodrätt) har alltså liknande prestationer från gymnasieskolan, vilket gör att de framträder ett tydligt mönster: i varje kolumn ökar övergången till högskolestudier i takt med att den högst utbildade förälderns utbildningsnivå ökar. I kolumnen med de allra högsta betygen (över 19) är övergången till högskolan 97 procent bland de med de högst utbildade föräldrarna. Motsvarande siffra för de med de lägst utbildade föräldrarna är 91 procent – en relativt liten skillnad på 6 procentenheter. Skillnaderna blir dock större i betygskategorierna strax under de allra högsta betygen. I betygskategorierna 17–19 är skillnaden 21 procentenheter. Och i betygskategorierna 15–17 är skillnaden mellan den högsta och lägsta utbildningsnivå 27 procentenheter. Det är dessa skillnader som utgör potential för breddad rekrytering, kombinerat med förbättrade förkunskaper för nybörjarstudenterna som grupp.

Hur stor är då denna potential? För att försöka kvantifiera detta måste vi göra några enkla antaganden. Vi utgår ifrån de studenter som har minst 15 i medelbetyg från gymnasieskolan. Medelbetyget från gymnasieskolan är runt 14 så dessa har alltså presterat över medel. Antag vidare att övergångarna från gymnasieskolan till högskolan, för de tre relevanta kolumnerna, går att få upp till den nivå som den högsta utbildningsnivån har i respektive kolumn. Vi antar alltså att övergången till högskolan för den högsta betygskategorierna är 97 procent för hela kolumnen. Antagandet är i detta fall att alla med ett medelbetyg för 19 skulle ha samma övergång som de i den betygskategorierna med högst utbildningsnivå hos föräldrarna.

I betygskategorierna för kolumn 17–19 antas att 94 procent påbörjar högskolestudier och 92 procent för hela kolumn 15–17. Med den nivån på övergången skulle social bakgrund vara utan betydelse inom dessa betygskategorierna. Baserat på detta antagande finns i årskullen födda 1991 en potential att rekrytera ytterligare 5 440 studenter med gymnasiebetyg över 15. En majoritet av dessa, 3 283 personer, har inte någon förälder med eftergymnasial utbildning.

Samtidigt är övergången till högskolan hög bland de som inte har så höga betyg men som har föräldrar med hög utbildning. En majoritet (59 procent) av nybörjarstudenterna som påbörjar högskolestudier med låga gymnasiebetyg (under 15) i bagaget hade minst en förälder med eftergymnasial utbildning. Se *Förkunskaper, social bakgrund och rekrytering till högskolan*, Statistisk analys 2018/5, UKÄ.

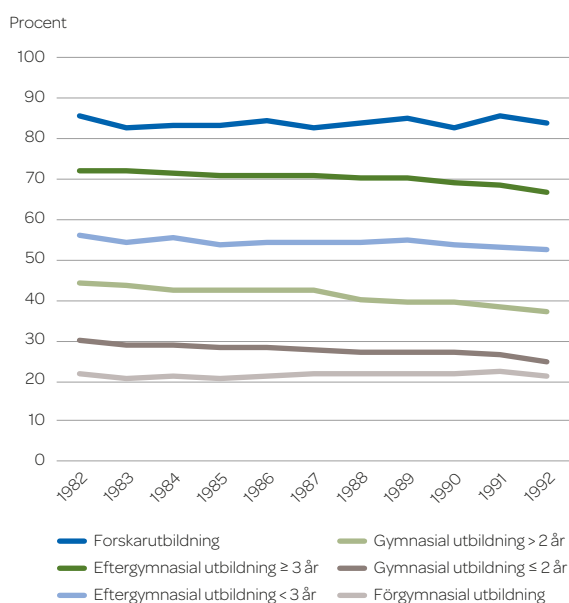
en förgymnasial utbildning (exempelvis folkskola eller grundskola); högst tvåårig gymnasial utbildning; längre än tvåårig gymnasial utbildning; kortare än treårig eftergymnasial utbildning; minst treårig eftergymnasial utbildning; forskarutbildning (licentiat- eller doktorsexamen).

Genom att för varje grupp redovisa antalet som har börjat i högskolan, jämfört med totala antalet i varje grupp, har hänsyn tagits till att de olika grupperna är olika stora i befolkningen.

Av alla i årskullen som föddes 1992 hade 43 procent påbörjat högskolestudier senast vid 25 års ålder (det vill säga fram till och med 2017) men föräldrarnas utbildningsnivå spelar stor roll för benägenheten att påbörja högre studier. Om föräldrarna hade en forskarutbildning var övergången till högskolan mycket högre, 84 procent, och hade de minst en treårig eftergymnasial utbildning (men inte forskarutbildning) var övergången 66 procent. Hade föräldrarna en förgymnasial utbildning var däremot övergången betydligt lägre, 21 procent. Däremellan placerar sig övriga grupper.

Analysen visar en tydlig bild av den sociala snedrekryteringen till högskolan, det vill säga att ju längre utbildning föräldrarna har, desto mer sannolikt är det att ungdomarna påbörjar högskolestudier. Den sociala snedrekryteringen har varit mer eller mindre oförändrad bland årskullarna födda mellan 1982 och 1992, dock syns en svag minskning i övergång i några av grupperna (se figur 32).

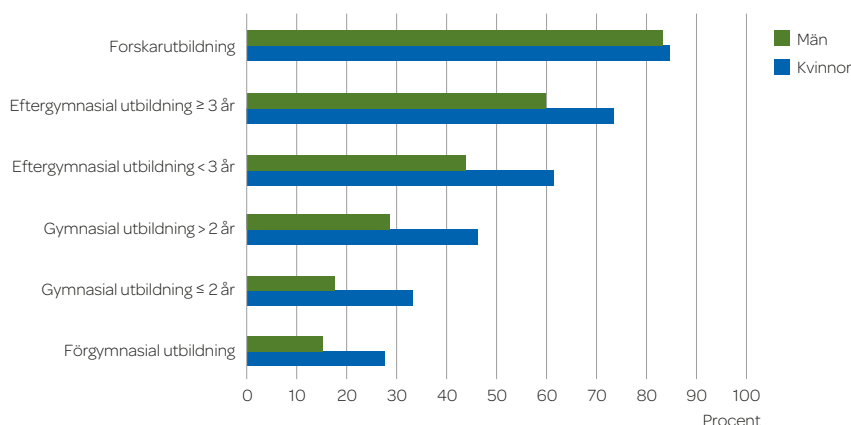
Figur 32. Andelen födda 1982–1992 som har påbörjat en svensk högskoleutbildning senast vid 25 års ålder, uppdelat på föräldrars utbildningsnivå.

Liten skillnad i övergång mellan kvinnor och män med forskarutbildade föräldrar

Av samtliga kvinnor födda 1992 hade 51 procent påbörjat högskolestudier senast vid 25 års ålder. Motsvarande andel bland männen födda 1992 var 36 procent. För kvinnor och män med forskarutbildade föräldrar var dock övergången relativt jämn: 85 procent för kvinnor och 83 procent för män. Skillnaderna i övergång mellan könen var som störst i grupperna med medelhögt utbildade föräldrar (längre än tvåårig gymnasieutbild-

Figur 33. Andelen kvinnor och män födda 1992 som har påbörjat en svensk högskoleutbildning senast vid 25 års ålder, uppdelat på föräldrars utbildningsnivå.

ning eller eftergymnasial utbildning kortare än tre år) där övergångarna var 18 procentenheter högre för kvinnor än för män. För studenter i grupperna med lågutbildade föräldrar (förgymnasial utbildning eller högst tvåårig gymnasieutbildning) var skillnaderna mellan könen något mindre, där övergångarna för kvinnor var 28 respektive 33 procent. Motsvarande andelar för män var 15 respektive 18 procent.

Social bakgrund påverkar val av högskoleutbildning

Studenter med olika social bakgrund läser också, i viss utsträckning, olika högskoleutbildningar. Den högsta andelen nybörjare med högutbildade föräldrar (med minst treårig eftergymnasial utbildning eller forskarutbildning) fanns inom området medicin och odontologi, medan lägst andel fanns inom området utbildning. Bland yrkesexamensprogrammen hade utbildningarna till läkare, arkitekt och psykolog högst andel nybörjare med högutbildade föräldrar, medan utbildningar till förskollärare, yrkeslärare och röntgensjuksköterska hade lägst andel nybörjare med högutbildade föräldrar. Dessa uppgifter avser läsåret 2015/2016 och mer information finns att inhämta i *Högskolenybörjare 2015/2016 och doktorandnybörjare 2014/2015 efter föräldrars utbildningsnivå*, UF 20 SM 1602, Statistiska meddelanden, UKÄ och SCB.

Minskning i övergång till högskolan bland personer som invandrat efter skolstart

För att undersöka sambandet mellan svensk respektive utländsk bakgrund och övergången till högskolan delades individerna in efter om de har svensk bakgrund (född i Sverige med minst en svenskfödd förälder) eller utländsk bakgrund, vilka redovisas i tre kategorier: personer som är födda i Sverige med utrikesfödda föräldrar; personer som har invandrat före sju års ålder; personer som har invandrat efter skolstart mellan sju och 18 års ålder.

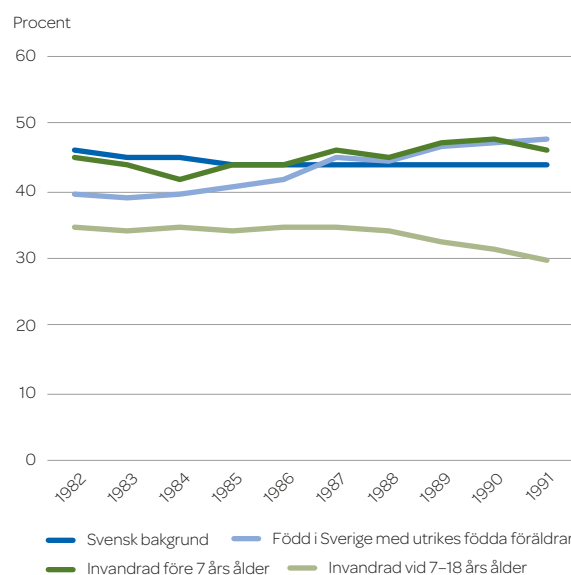
Personer med utländsk bakgrund som invandrat efter skolstart hade i alla årskullar lägst övergång till högskolan, och i de senaste

årskullarna hade övergången till och med minskat. I årskullen som föddes 1991 hade 29 procent påbörjat en högskoleutbildning senast vid 25 års ålder, vilket är en minskning med 5 procentenheter jämfört med årskullen som föddes 1987 (det är från och med den årskullen minskningen i övergång syns). Tidigare var övergången bland personer som är födda i Sverige av utrikesfödda föräldrar och bland personer som invandrat före sju års ålder också lägre än bland personer med svensk bakgrund. Den har dock ökat över tid och är nu högre.

I årskullen som föddes 1991 var övergången 47 procent bland de som föddes i Sverige med utrikes födda föräldrar, och 46 procent bland de som invandrade före sju års ålder, jämfört med 44 procent bland de med svensk bakgrund. Snedrekryteringen i förhållande till personer med svensk bakgrund har således försvunnit under den senaste tioårsperioden för de som är födda i Sverige med utrikesfödda föräldrar och de som invandrade före sju års ålder. Detsamma gäller alltså inte för personer som invandrat efter skolstart vid sju till 18 års ålder.

Det övergripande mönstret i övergången till högskolan för personer i de olika kategorierna med svensk och utländsk bakgrund ser lika ut för kvinnor och män. Men eftersom kvinnor börjar i högskolan i större utsträckning än män

Figur 34. Andelen födda 1982–1991 som har påbörjat en svensk högskoleutbildning senast vid 25 års ålder, uppdelat på svensk respektive utländsk bakgrund.

var övergången för personer i samtliga kategorier högre för kvinnor än för män.

Minskningen i övergång för dem som invandrat efter skolstart beror på en gradvis minskning både för kvinnor och män sedan årskullen som föddes 1987. Bland dem som föddes 1991 var männens övergångsandel 23 procent, medan den var 37 procent bland kvinnorna som invandrat i motsvarande ålder. Det är en minskning med 5 procentenheter för både kvinnor och män jämfört med dem som föddes 1987.

Skillnaderna i övergång för personer i de olika kategorierna kan bero på många olika, delvis okända, faktorer. Emellertid är det rimligt att anta (baserat på föregående avsnitt) att en bidragande orsak till skillnaderna är att personerna i de olika kategorierna skiljer sig åt avseende social bakgrund. Det kan vara så att om merparten av de invandrare som kommer till Sverige under en viss period är högt utbildade, så ökar chansen att deras barn kommer att börja studera i högskolan jämfört med barn till de som har kommit under en period när många hade en lägre utbildning.

Andelen med utländsk bakgrund ökar bland nybörjare

Sammansättningen bland nybörjarna i högskolan utifrån svensk eller utländsk bakgrund är ett resultat dels av befolkningens sammansättning i motsvarande ålder som nybörjarna, dels i vilken utsträckning personer med svensk eller utländsk bakgrund börjar studera i högskolan. Av de cirka 62 300 nybörjarna i högskolan som var under 65 år (exklusive inresande studenter) läsåret 2016/17 hade 76 procent svensk bakgrund och 24 procent

hade utländsk bakgrund. Föregående läsår, 2015/16 utgjorde nybörjarna med utländsk bakgrund 22 procent och för tio år sedan, läsåret 2007/08, utgjorde de 18 procent. En orsak till denna förändring av studentpopulationen är att andelen med utländsk bakgrund också har ökat i befolkningen som helhet under samma period. En annan orsak är att övergången till högskolan har ökat bland studenterna med utländsk bakgrund.

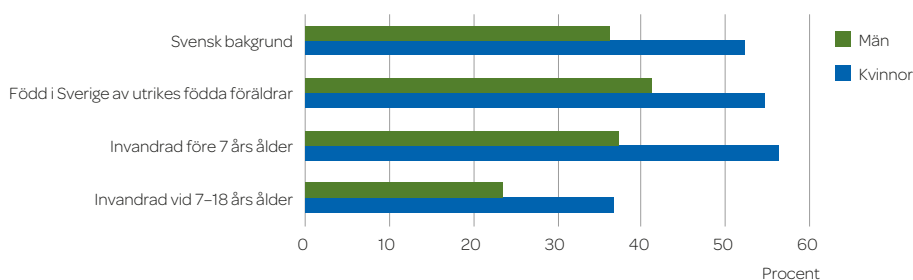
Hög andel nybörjare med utländsk bakgrund på utbildningarna till receptarie, apotekare och tandläkare

Nybörjare med svensk respektive utländsk bakgrund studerade i ungefär samma utsträckning på utbildningar som leder fram till en generell examen eller en yrkesexamen: läsåret 2016/17 utgjorde studenter med svensk bakgrund 76 respektive 75 procent i dessa examens kategorier, medan studenter med utländsk bakgrund utgjorde 24 respektive 25 procent.

På ett antal enskilda utbildningar såg dock studentsammansättningen annorlunda ut. Inom området lant- och skogsbruk fanns flera yrkesexamensprogram där alla nybörjare hade svensk bakgrund, exempelvis på utbildningarna till jägmästare, skogsmästare och skogstekniker. Dessa utbildningar är dock förhållandevis små med färre än 100 nybörjare på samtliga program inom lant- och skogsbruk läsåret 2016/17. Dessutom varierade andelarna något mellan programmen, men sett till området i sin helhet utgjorde nybörjare med svensk bakgrund 95 procent.

På utbildningen till fysioterapeut (tidigare sjukgymnast) var andelen med svensk bakgrund 90 procent, och på utbildningarna till yrkeslärare,

Figur 35. Andelen kvinnor och män födda 1991 som har påbörjat en svensk högskoleutbildning senast vid 25 års ålder, uppdelat på svensk respektive utländsk bakgrund.

Tabell 12. Yrkesexamensprogram med stor respektive liten andel nybörjare med svensk respektive utländsk bakgrund läsåret 2016/17. Program med minst 100 nybörjare redovisas.

Yrkesexamensprogram	Antal totalt	Svensk bakgrund (%)	Utländsk bakgrund (%)
Alla yrkesexamensprogram	27730	75	25
Stor andel med utländsk bakgrund			
Receptarieexamen	230	26	74
Apotekarexamen	220	26	74
Tandläkarexamen	220	31	69
Tandhygienistexamen	130	32	68
Biomedicinsk analytikerexamen	310	48	52
Röntgensjuksköterskeexamen	160	50	50
Liten andel med utländsk bakgrund			
Lant- och skogsbruk*	280	95	5
Fysioterapeutexamen	340	90	10
Yrkeslärarexamen	280	87	13
Arkitektexamen	140	86	14
Civilekonomexamen	1060	85	15
Psykologexamen	270	84	16
Civilingenjörsexamen	5110	82	18

* I Lant- och skogsbruk ingår flera program med färre än 100 nybörjare där andelen studenter med utländsk bakgrund är liten, såsom jägmästar- och lantmästarexamen.

arkitekt, civilekonom och psykolog var andelen med svensk bakgrund omkring 85 procent. Nybörjare med utländsk bakgrund var i stället överrepresenterade på vissa andra yrkesexamensprogram – i första hand på de naturvetenskapliga utbildningarna till receptarie och apotekare, där 74 procent hade utländsk bakgrund. Utbildningar som har en stor respektive liten andel med utländsk bakgrund såg ut på liknande sätt läsåret 2015/16. Läs mer om detta i *Svensk och utländsk bakgrund för studenter och doktorander 2016/2017*, UF 19 SM 1801, UKÄ och SCB.

Stor skillnad i övergång till högskolan beroende på hemort

Snedrekrytering efter studenters hemort kallas för regional snedrekrytering. Det är stor skillnad mellan kommuner och län i hur stor andel av befolkningen som påbörjar högskolestudier. Närhet till lärosäten kan utgöra grund för skillnader i övergången, men det finns också generella skillnader som exempelvis mellan stad och landsbygd samt mellan nordliga och sydliga delar av Sverige.

Av alla som föddes 1992 hade 44 procent påbörjat högskolestudier senast vid 24 års ålder. Hemmahörande i Jämtlands och Norrbottens län hade lägst övergång med 33 respektive 37 procent, medan invånare i Stockholms och Uppsala län hade högst övergång till högskolan

med 51 respektive 49 procent. På kommunnivå hade Ljusnarsberg kommun lägst övergång (16 procent) och Danderyds kommun hade högst (81 procent). Kvinnor hade högre övergångsfrekvens än män i praktiskt taget alla kommuner. Störst var könsskillnaden i Övertorneå, där 56 procentenheter fler kvinnor än män påbörjade högskolestudier.

Varför är skillnaderna i övergångsfrekvens så stora mellan olika kommuner och län? Geografisk närhet till lärosäten spelar som sagt en viss roll, vilket skulle kunna förklara varför övergångsfrekvenserna är höga i Uppsala och Lund med sina stora universitet. Likaså har Danderyd och Täby, som är belägna inom Storstockholm – en region med flera lärosäten, höga övergångsfrekvenser. Ett annat exempel är att kommuner som ligger nära Luleå tekniska universitet har högre övergångsfrekvens jämfört med kommuner som ligger längre inåt landet.

Men geografisk närhet räcker knappast som förklaring till skillnaderna. Det är exempelvis stora skillnader i mellan kommunerna i Storstockholmsregionen. Det behövs någon ytterligare förklaring, och det är troligtvis skillnaderna i ungdomars sociala bakgrund som har störst påverkan på övergångsfrekvensen.

Läs vidare i *Stor skillnad mellan kommuner i övergång till högskolestudier*, Statistisk analys 2017-09-05/3.

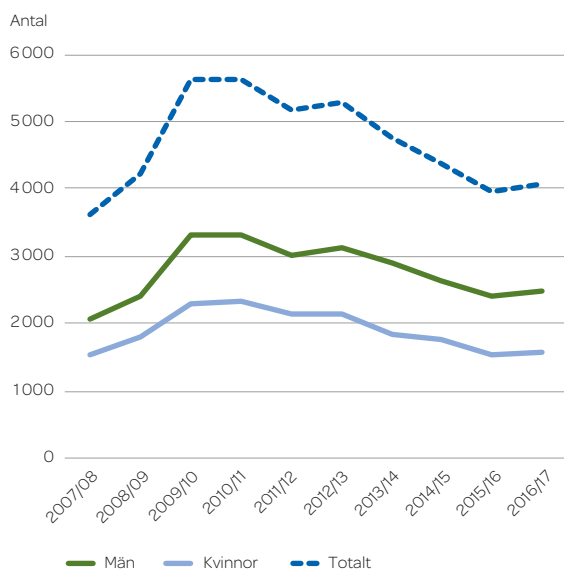
Basår – behörighetsgivande förutbildning

Basåret (behörighetsgivande förutbildning) är en förutbildning på högst ett år som ger personer särskild behörighet till vissa högskoleutbildningar på grundnivå. När personer antas till ett basår vid ett lärosäte antas de samtidigt till den högskoleutbildning som basåret ska ge behörighet till. Basåret har funnits i högskolan sedan år 1992. Sedan år 2003 kan lärosätena ge basårsutbildning för alla utbildningsprogram på grundnivå där det finns brist på behöriga sökande, under förutsättning att det finns en efterfrågan på arbetsmarknaden av examinerade från utbildningen i fråga.

Läsåret 2016/17 fanns det 4 070 studerande på basåret, vilket är en marginell ökning jämfört med läsåret 2015/16 då antalet var 3 960. Utvecklingen av antalet basårsstuderande följer i stort med utvecklingen av antalet nybörjare i högskolan.

Det är dock färre kvinnor än män som läser basår – läsåret 2016/17 var andelen kvinnor 39 procent, att jämföra med 43 procent 2008/09 som var det läsår då andelen kvinnor var som allra högst för den tioårsperiod vi analyserat. Det är framförallt unga personer (upp till 25 år) som studerar på basår: läsåret 2016/17 utgjorde unga studenter 83 procent av samtliga basårsstuderande.

Figur 36. Totalt antal studerande på basåret samt kvinnor och män läsåren 2007/08–2016/17.

Skillnad mellan lärosäten i övergången från basår till högskoleutbildning

Av de 3 960 personer som började på basåret 2015/16 hade 69 procent påbörjat en högskoleutbildning läsåret efter, det vill säga 2016/17. Kvinnor och män fortsatte i ungefär samma utsträckning – övergången var 68 procent för kvinnor och 70 procent för män.

En jämförelse mellan lärosäten som gav basårsutbildning läsåret 2015/16 visar att Kungl. Tekniska högskolan är det lärosäte med absolut flest basårsstuderande (890). Därefter kommer Mittuniversitet (320) och Chalmers tekniska högskola (260). Övergången från basår till högskoleutbildning skiljer sig åt mellan lärosätena: Sveriges lantbruksuniversitet hade högst övergång på 88 procent, därefter återfanns Chalmers tekniska högskola med 83 procent. Lägst övergång hade Blekinge tekniska högskola (52 procent) och Högskolan i Halmstad (54 procent).

Av de som fortsatte en högskoleutbildning efter basåret valde vissa att läsa högskoleutbildningen vid samma lärosäte som de läst basåret, medan andra bytte lärosäte efter basåret. Vid Lunds universitet och Mittuniversitet stannade flest av dem som fortsatte till högskoleutbildning kvar efter basåret och läste den efterföljande högskoleutbildningen vid samma lärosäte (85 respektive 84 procent). Av de som läste basåret vid Malmö högskola stannade endast 35 procent kvar och läste en efterföljande högskoleutbildning, medan 55 procent stannade kvar vid Blekinge tekniska högskola.

Kungl. Tekniska högskolan (KTH) och Teknikföretagen har gjort en analys av det tekniska basåret vid sju lärosäten baserat på uppgifter som samlats in direkt från lärosäten (*Basåret och mångfald*, 2018). Uppgifterna är insamlade direkt från lärosätena. Av de antagna till basårsutbildningen hade 20 procent utländsk bakgrund. Andelen antagna med utländsk bakgrund varierade mellan lärosätena, från 27 procent vid Högskolan i Gävle till 4 procent vid Umeå universitet.

En jämförelse mellan de studerande som antogs direkt till ingenjörsprogram och de som först hade gått basåret visar att de som gått

Tabell 13. Antal registrerade basårstudenter läsåret 2015/16 (totalt och per lärosäte), övergångsfrekvens från basår till högskoleutbildning 2016/17 samt andel därav som läste efterföljande högskoleutbildning på samma lärosäte som basåret. Sorterat efter antalet registrerade basårstudenter. Siffrorna som visas är avrundade.

Lärosäten	Antal basårstudenter 2015/16.	Övergångsfrekvens till högskoleutbildning 2016/17 (%).	...varav läste högskoleutbildning på samma lärosäte (%).
Totalt	3960	69	69
Kungl. Tekniska högskolan	890	69	67
Mittuniversitetet	320	77	84
Chalmers tekniska högskola	260	83	82
Stiftelsen Högskolan i Jönköping	220	60	57
Göteborgs universitet	180	59	68
Högskolan i Gävle	180	71	71
Linnéuniversitetet	180	67	61
Högskolan i Skövde	170	71	59
Högskolan i Halmstad	160	54	69
Karlstads universitet	160	76	72
Högskolan i Borås	150	68	60
Umeå universitet	140	70	75
Blekinge tekniska högskola	130	52	55
Örebro universitet	130	74	66
Luleå tekniska universitet	110	64	82
Uppsala universitet	110	77	70
Malmö högskola	100	63	35
Linköpings universitet	100	80	77
Högskolan Väst	90	61	56
Högskolan Dalarna	70	65	58
Mälardalens högskola	60	77	64
Sveriges lantbruksuniversitet	50	88	84
Lunds universitet	30	74	85

basåret i större utsträckning hade lågutbildade föräldrar. Detta visar i sin tur att basårutbildningen bidrar till att bredda rekryteringen när det gäller social bakgrund.

I studien undersöktes även de basårstudenter gymnasiebakgrund (program), vilket jämfördes mellan de sju lärosätena. Vid samtliga lärosäten var det vanligast att de basårstudenter hade gått samhällsvetenskapsprogrammet på gymnasiet (26–38 procent). Totalt 25 procent av de basårstudenter hade läst yrkesprogram på gymnasiet. Här fanns dock en skillnad mellan lärosätena, då de lärosäten som ligger utanför storstadsområdena (exempelvis Högskolan i Gävle) hade en genomgående högre andel basårstudenter som läst yrkesprogram på gymnasiet. Studiens övergripande slutsats är att basårutbildningarna tillför en större mångfald i studentgrupperna inom ingenjörstudier.

STUDENTER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING

Universitet och högskolor ska aktivt arbeta för att motverka diskriminering som har samband med bland annat funktionsnedsättning. Lärosäten kan ansöka om bidrag för särskilt pedagogiskt stöd till studenter som har funktionshinder i sin studiesituation samt för de kostnader som överstiger 0,3 procent av anslaget för utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Dessa nationella medel fördelas av Stockholms universitet på uppdrag av regeringen. I uppdraget ingår också att samla in uppgifter om andra lärosätens kostnader för det särskilda pedagogiska stödet.

Kostnaderna för personliga pedagogiska insatser i studie situationen för enskilda studenter samt för de riktade pedagogiska insatser som erbjuds studenter i grupp uppgick till drygt 71 miljoner kronor budgetåret 2017.

Utbildningstolkning (teckenspråk och en mindre andel skrivtolkning) stod för 46 procent av kostnaden. Under 2017 fick 15 237 studenter (varav 9 doktorander: 6 kvinnor och 3 män) tillgång till lärosätens stödresurser genom kontakt med samordnare av pedagogiskt stöd. Av dessa var 65 procent kvinnor, vilket i stort sammanfaller med studentpopulationen som helhet. Studenter som har dyslexi och olika neuropsykiatriska variationer (som bland annat adhd och autismspektrumtillstånd) utgjorde 74 procent av samtliga (kända) studenter med funktionshinder.

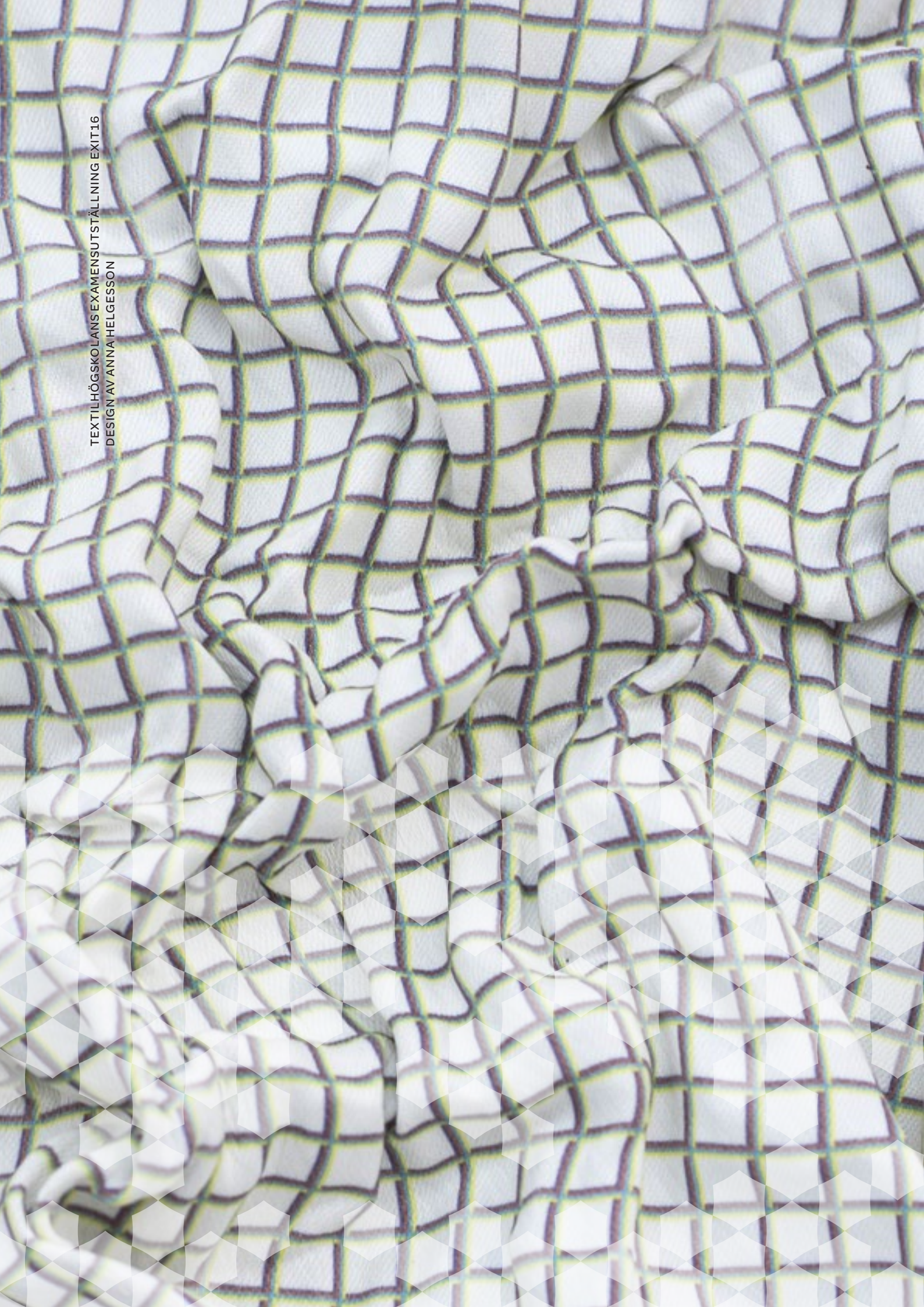
Antalet kända studenter med funktionshinder som fått stöd har ökat kraftigt den senaste tioårsperioden. 2008 var antalet 4 805 och 2017 var antalet 15 237, vilket motsvarar en ökning på 220 procent. Ökningen kan delvis bero på att fler studenter känner till att det finns stöd att söka.

Tabell 14. Antal kända studenter med funktionshinder i sin studiesituation som genom samordnaren fått tillgång till lärosätens stödresurser, år 2017.

	Kvinnor	Män	Totalt
Totalt	9 931	5 306	15 237
Studenter med dyslexi/specifika läs- och skrivsvårigheter	5 010	2 588	7 598
Studenter med olika neuropsykiatriska variationer	2 055	1 613	3 668
Studenter med psykisk ohälsa	1 091	356	1 447
Studenter med nedsatt rörelseförmåga	434	202	636
Studenter med synnedsättning	171	114	285
Studenter med hörselnedsättning - utan utbildningstolkning	181	79	260
Studenter med utbildningstolkning - teckenspråkstolkning och/eller skrivtolkning	78	30	108
Studenter med andra varaktiga begränsningar av funktionsförmågan	911	324	1 235

Källa: Stockholms universitets årsredovisningar.

TEXTILHÖGSKOLANS EXAMENSUTSTÄLLNING EXIT16
DESIGN AV ANNA HELGESSON

UTBILDNING PÅ FORSKARNIVÅ

År 2017 ökade antalet nybörjare på utbildning på forskarnivå efter att ha minskat under fem år. Utländska doktorandnybörjare har blivit fler, medan svenska nybörjare var lika många som föregående år.

EFTER AVSLUTAD EXAMEN på grundnivå och avancerad nivå fortsätter en del studenter till en utbildning på forskarnivå. Dessutom kommer många inresande studenter (utländska doktorander) för att genomföra sin forskarutbildning i Sverige.

I detta kapitel beskrivs inledningsvis forskarutbildningen i ett längre perspektiv. Därefter behandlas övergången från grundnivå och avancerad nivå till utbildning på forskarnivå och sedan studeras utvecklingen av nybörjarna på forskarnivå samt hela doktorandpopulationen. Kapitlet avslutas med en redovisning av antalet examina på forskarnivå och doktorandernas genomströmning.

Antalet nybörjare på forskarnivå har varierat mellan 3 000 och 4 000 sedan 1997, samtidigt som antalet doktorander har pendlat mellan 17 000 och 20 000. Forskarutbildningens omfattning (antalet nybörjare och doktorander) har därmed inte expanderat i någon större utsträckning, antalet doktorsexamina har däremot ökat med 60 procent. Ökningen av doktorsexamina skedde i inledningen av perioden och är delvis en effekt av forskarutbildningsreformen 1998 som innebar krav på ordnad finansiering för doktoranderna och ledde till ökad genomströmning.

Efter att ha minskat några år ökade antalet nybörjare 2017 något från 3 000 år 2016 till 3 060,

medan antalet doktorander minskade från 18 280 till 17 370. Samtidigt minskade antalet doktorsexamina från 2 990 till 2 840 och antalet licentiatexamina minskade från 690 till 500.

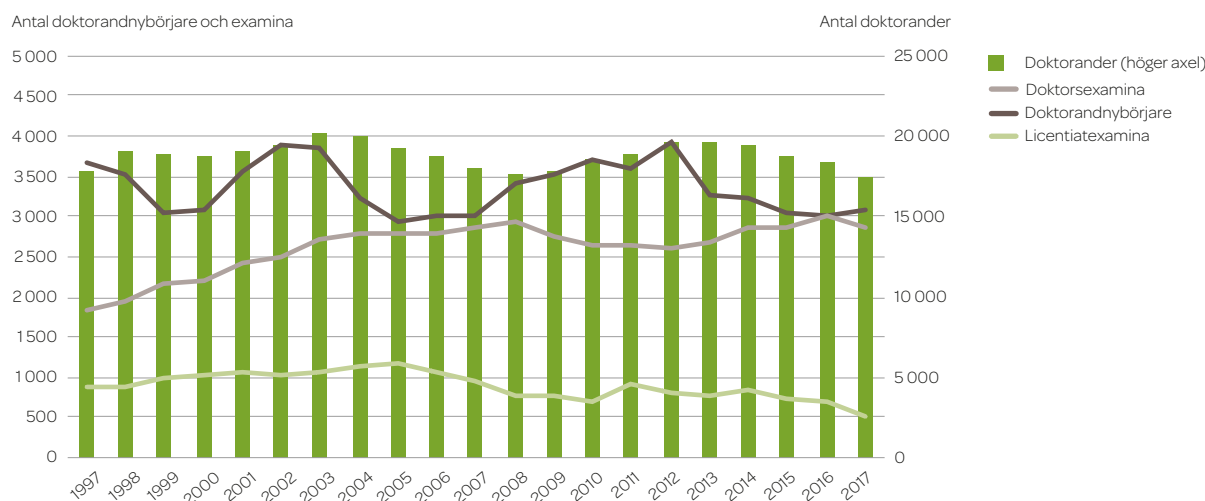
Övergång till utbildning på forskarnivå

Bland de studenter som tog en examen på grundnivå och avancerad nivå mellan läsåren 2008/09 och 2011/12 har drygt 4 procent fortsatt att studera på en utbildning på forskarnivå under perioden fram till och med läsåret 2016/17.

Övergången skiljer sig mellan kvinnor och män. Av de examinerade från grundnivå och avancerad nivå var det 3 procent av kvinnorna och 7 procent av männen som började på forskarutbildningen.

Övergången till forskarnivå är störst bland examinerade med inriktning naturvetenskap, matematik och data, 14 procent. Lägst är den bland examinerade inom de tre examensinriktningarna pedagogik och lärarutbildning; samhällsvetenskap, juridik, handel, administration; hälso- och sjukvård samt social omsorg där övergången varierade mellan 2 och 4 procent. Det är alltså stora variationer i övergången till forskarnivå mellan examensinriktningarna vilket delvis kan förklaras av karaktären på utbildningarna på grundnivå och avancerad nivå. Några utbildningar, som

Figur 37. Antal nybörjare, doktorander och examina på forskarnivå 1997–2017. I diagrammet redovisas antalet doktorander på höger axel, medan nybörjare och examina redovisas på vänster axel.

Tabell 15. Antal examinerade från grundnivå och avancerad nivå läsåren 2008/09–2011/12 och andelen av dessa som påbörjat en utbildning på forskarnivå till och med läsåret 2016/17, efter lärosäte.

Lärosäten som har fler än 100 examinerade som påbörjar en utbildning på forskarnivå.

Lärosäte	Antalet examinerade läsåren 2008/09–2011/12	Andel som påbörjat utbildning på forskarnivå (%)
Totalt	270 550	4
Chalmers tekniska högskola	7 030	9
Kungl. Tekniska högskolan	10 130	9
Uppsala universitet	18 110	8
Lunds universitet	21 830	7
Karolinska institutet	7 530	7
Sveriges lantbruksuniversitet	3 280	7
Linköpings universitet	15 430	5
Umeå universitet	14 970	5
Stockholms universitet	21 560	5
Luleå tekniska universitet	5 510	5
Göteborgs universitet	22 690	5
Högskolan i Skövde	3 940	3
Örebro universitet	8 700	2
Mittuniversitetet	6 100	2
Mälardalens högskola	7 070	2
Karlstads universitet	7 530	2
Högskolan i Borås	6 440	2
Malmö universitet	10 130	2
Linnéuniversitetet	9 040	1

exempelvis inom inriktningarna pedagogik och lärarutbildning eller hälso- och sjukvård samt social omsorg, förbereder på ett tydligt sätt studenten för ett yrkesliv utanför högskolan. Andra utbildningar har en tydligare koppling till en akademisk karriär.

När man ser på övergången vid olika lärosäten, som varierar mellan 1 och 9 procent, blir betydelsen av vilka utbildningar som ges på lärosätena tydlig. Övergången är högre vid de större lärosätena med stor del utbildningar inom teknik eller medicin samt vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU).

Nybörjare på forskarnivå

Antalet doktorandnybörjare uppgick till 3 060 år 2017. Det var en ökning med 60 personer jämfört med föregående år då antalet var 3 000.

Som nybörjare i utbildning på forskarnivå räknas man det kalenderhalvår man för första gången var registrerad med minst en procents aktivitet. Bland doktorandnybörjarna ingår även de personer som är antagna till studier till licentiatexamen.

År 2017 var 48 procent av nybörjarna kvinnor och 52 procent män. Till skillnad från utbildning på grundnivå och avancerad nivå är könsfördelningen i stort sett jämn på forskarnivå och har varierat mellan 46 och 49 procent under den senaste tioårsperioden. I ett längre perspektiv har dock andelen kvinnor på forskarutbildningen ökat: år 1997 var andelen kvinnor 43 och andelen män 57 procent.

Figur 38. Antal nybörjare i utbildning på forskarnivå 2007–2017, totalt och fördelat på kvinnor och män.

Den senaste tioårsperioden har antalet doktorandnybörjare ökat fram till 2012, men mellan 2012 och 2013 minskade antalet kraftigt. Därefter har antalet fortsatt att minska fram till 2017 då antalet alltså ökade något. Både svenska och utländska doktorandnybörjare har blivit färre sedan 2012. Trots fortsatt ökade intäkter till forskning och forskarutbildning har antalet nybörjare på forskarnivå minskat. En förklaring till minskningen av antalet nybörjare mellan 2012 och 2016 kan vara att lärosätena har avvecklat utbildningsbidragen till förmån för doktorandanställningar. Eftersom kostnaden

för doktorandanställningar är högre än för utbildningsbidrag kan detta ha lett till att det ekonomiska utrymmet för att rekrytera doktorandnybörjare har minskat inom några ämnen, vilket framgår av några lärosätens årsredovisningar. Enligt årsredovisningarna förekommer det också att lärosätena i ökad utsträckning tilläggsfinansierar de stipendiefinansierade doktoranderna (se faktarutan om stipendiefinansierade doktorander). Även det kan påverka det ekonomiska utrymmet att rekrytera doktorandnybörjare.

För fler uppgifter om utbildning på forskarnivå se *Doktorander och examina på forskarnivå 2017*, UF 21 SM 1801, Statistiska meddelanden, UKÄ och SCB, som publiceras i juni.

TRYGGARE VILLKOR FÖR STIPENDIEFINANSIERADE DOKTORANDER

Regeringen införde den 1 januari 2018 förändringar i försäkringen för stipendiefinansierade doktorander. Den utvidgas så att den också gäller om doktorandens studietid blir förlängd på grund av sjukdom eller föräldraledighet.

Högskolan blir även skyldig att anställa stipendiefinansierade doktorander när utbildningstiden som återstår till doktorsexamen motsvarar tre år på heltid. Undantaget är om stipendiet lämnas inom ramen för ett bistånds- och kapacitetsuppbyggnadsprogram, ett EU-finansierat eller motsvarande program. Ändringarna innebär också att när högskolan antar doktorander med stipendium som studiefinansiering ska finansieringen anses säkrad om nivån på stipendiet motsvarar lönenivån för anställda doktorander.

Ändringarna träder i kraft den 1 juli 2018. De stipendiefinansierade doktorander som antas från och med den 1 juli 2018 ska alltså anställas med tilläggsfinansiering.

Hög andel utländska nybörjare

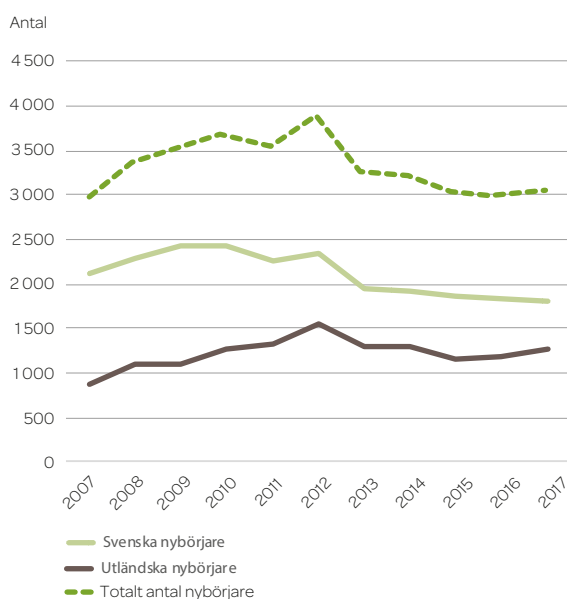
Bland de 3 060 nybörjarna på forskarnivå 2017 fanns det 1 260 utländska nybörjare. Jämfört med föregående år ökade antalet utländska nybörjare från 1 180 till 1 260 samtidigt som antalet svenska nybörjare var i stort sett oförändrat.

Med utländska doktorander avses personer som har kommit till Sverige för att genomgå en forskarutbildning. Dessa personer kan urskiljas i statistiken för att de har beviljats uppehålls-

tillstånd för studier och för att det beslutet har fattats mindre än två år innan doktorandstudierna påbörjades. Eftersom inte alla utländska doktorander ansöker om uppehållstillstånd räknas även de personer som är utrikes födda och har invandrat mindre än två år innan doktorandstudierna påbörjades.

Notera att "utländska doktorander" skiljer sig från "doktorander med utländsk bakgrund", vilka vi behandlar under rubriken *Breddad rekrytering*. Utländsk bakgrund innebär att man antingen är född i Sverige av två utrikes födda föräldrar eller att man är född utomlands och har invandrat före 18 års ålder.

Figur 39. Antal utländska respektive svenska nybörjare i utbildning på forskarnivå 2007–2017.

Antalet utländska nybörjare på forskarutbildningen ökade kraftigt mellan 2007 och 2012, från 880 till 1 560, samtidigt som antalet svenska nybörjare i stort sett var oförändrat. Det innebär att andelen utländska nybörjare steg från 29 till 40 procent. Från 2013 har dock både utländska och svenska nybörjare minskat ungefär i samma omfattning (förutom för år 2017). Det innebär att andelen utländska nybörjare legat kvar på i stort sett samma nivå (mellan 38–41 procent) och 2017 var andelen 41 procent.

Den övervägande delen av de utländska nybörjarna på forskarnivå kommer från länder

utanför EU/EES och Schweiz. Men från 2013 minskade antalet nybörjare från dessa länder, samtidigt som antalet nybörjare från länder inom EU/EES och Schweiz var oförändrat. En förklaring till minskningen av nybörjare från länder utanför EU/EES och Schweiz kan vara studieavgiftsreformen som har lett till att inresande studenter på avancerad nivå från dessa länder har minskat och eftersom det är en rekryteringsväg till forskarutbildningen kan avgiftsreformen ha lett till en minskning av antalet doktorandnybörjare.

Bland samtliga doktorandnybörjare 2017 var 48 procent kvinnor och 52 procent män. Andelen män var högre bland utländska nybörjare på forskarutbildningen: 60 procent män och 40 procent kvinnor. Männerna har varit i majoritet bland utländska nybörjare sedan uppgifterna började att samlas in 1997. Bland svenska doktorandnybörjare är dock andelen kvinnor högre, men minskade till 51 procent 2017 efter att ha legat omkring 53 procent de föregående åren.

Flest nybörjare inom medicin och hälsovetenskap

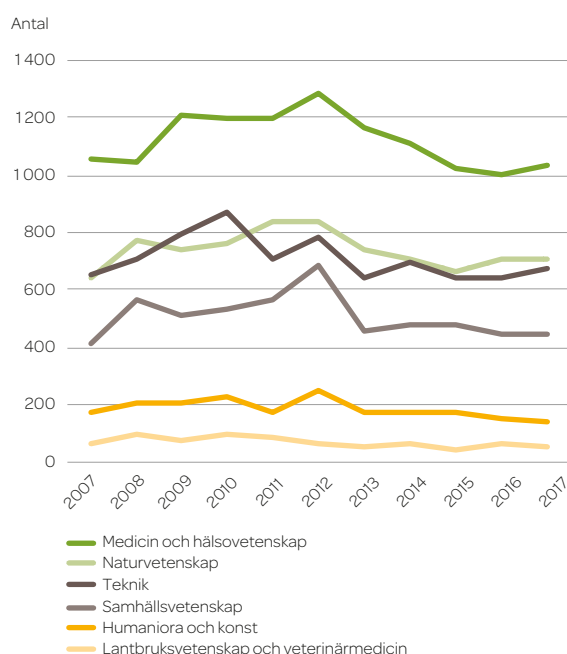
Utbildningen på forskarnivå redovisas efter de sex forskningsämnesområdena: medicin och hälsovetenskap; naturvetenskap; teknik; samhällsvetenskap; humaniora och konst; lantbruksvetenskap och veterinärmedicin.

Antalet nybörjare varierar betydligt mellan de olika ämnesområdena. Flest nybörjare – en tredjedel av samtliga nybörjare – fanns 2017

liksom tidigare år inom medicin och hälsovetenskap där antalet uppgick till 1 040. Nybörjarna inom naturvetenskap och teknik var 710 respektive 680. Antalet doktorandnybörjare inom samhällsvetenskap och humaniora var något lägre: 440 respektive 140. Lantbruksvetenskap hade lägst antal med 60 nybörjare.

Mellan 2016 och 2017 ökade antalet doktorandnybörjare inom teknik samt medicin och hälsovetenskap samtidigt som antalet minskade inom humaniora och konst. Inom de övriga ämnesområdena var antalet nybörjare i stort sett oförändrat.

Figur 40. Antal nybörjare i utbildning på forskarnivå fördelat på forskningsämnesområden 2007–2017.

Tabell 16. Antal utländska respektive svenska nybörjare i utbildning på forskarnivå fördelat på forskningsämnesområde samt kvinnor och män 2017.

	Antal svenska nybörjare	Könsfördelning (%)		Antal utländska nybörjare	Könsfördelning (%)	
		Kvinnor	Män		Kvinnor	Män
Totalt	1800	51	49	1260	43	57
Naturvetenskap	290	37	63	420	42	58
Teknik	280	30	70	390	30	70
Medicin och hälsovetenskap	760	60	40	270	60	40
Samhällsvetenskap	310	58	42	130	45	55
Humaniora och konst	100	55	45	40	56	44
Lantbruksvetenskap och veterinärmedicin	40	67	33	10	43	57

Svenska och utländska nybörjare studerar olika ämnen

Det är skillnad mellan utländska och svenska nybörjare på forskarnivå gällande inom vilket ämnesområde de börjar studera. Vanligast bland utländska nybörjare är att påbörja en forskarutbildning inom naturvetenskap och teknik – mer än 30 procent inom respektive ämnesområde. Inom naturvetenskap och teknik är utländska nybörjare i majoritet. Bland svenska nybörjare påbörjade mer än 40 procent en forskarutbildning inom medicin och hälsovetenskap 2017.

Både bland utländska och svenska doktorandnybörjare dominerade männen inom naturvetenskap och teknik. Inom humaniora och konst samt medicin och hälsovetenskap var det däremot fler kvinnor än män.

Hög andel utländska nybörjare vid lärosäten med teknisk inriktning

Sammanlagt 34 lärosäten hade 2017 tillstånd att utfärda examen på forskarnivå. Från och med år 2010 kan högskolor ansöka om tillstånd att utfärda examen på forskarnivå och flera högskolor har fått examenstillstånd. Flest nybörjare år 2017 fanns vid Lunds universitet med 380. Fler än 300 nybörjare hade även Karolinska institutet, Kungl. Tekniska högskolan, Uppsala universitet och Göteborgs universitet. Därefter följer Stockholms universitet, Chalmers

tekniska högskola och Linköpings universitet som alla hade mellan 170 och 230 nybörjare. Samma lärosäten har haft flest nybörjare de senaste tio åren.

Antalet utländska doktorandnybörjare varierar mellan de olika lärosätena. Flest utländska nybörjare fanns vid Kungl. Tekniska högskolan där även andelen utländska doktorandnybörjare var högt, 63 procent. Övriga lärosäten med teknisk inriktning hade också höga andelar utländska nybörjare: vid Luleå tekniska universitet 65 procent och Chalmers tekniska högskola 58 procent. För fler uppgifter per lärosäte, se tabell 5 i den separata tabellbilagan.

EXAMENSTILLSTÅND PÅ FORSKARNIVÅ

Alla universitet har tillstånd att utfärda generella examina på forskarnivå, och från och med 1 januari 2010 kan högskolor ansöka om tillstånd att utfärda examina på forskarnivå. Examenstillståndet söks inom ett område och ansökan prövas och beslutas av UKÄ. Mellan 2010 och 2017 har 18 högskolor beviljats examenstillstånd.

För konstnärlig licentiatexamen och konstnärlig doktorsexamen, som infördes som egna examina den 1 januari 2010, måste såväl universitet som högskolor ansöka om examenstillstånd. Ansökan prövas och beslutas av UKÄ. År 2017 hade fyra lärosäten tillstånd att utfärda konstnärliga examina på forskarnivå: Lunds universitet, Göteborgs universitet, Högskolan i Borås och Stockholms konstnärliga högskola.

Beslut om examenstillstånd för enskilda utbildningsanordnare fattas dock av regeringen.

Tabell 17. Totalt antal doktorandnybörjare samt antal och andel utländska doktorandnybörjare vid de lärosäten som hade fler än femtio nybörjare 2017. Uppdelat på kvinnor och män. Avrundat till närmaste tiotal.

Lärosäte	Totalt antal nybörjare 2017	Andel kvinnor respektive män av totalt antal nybörjare (%)	Utländska nybörjare 2017	Andel kvinnor respektive män av antal utländska nybörjare (%)	Andel utländska nybörjare (%)
Lunds universitet	380	47/53	150	48/52	38
Karolinska institutet	370	70/30	150	56/44	39
Kungl. Tekniska högskolan	360	58/42	230	29/71	63
Uppsala universitet	340	65/35	130	49/51	38
Göteborgs universitet	300	72/28	70	54/46	25
Stockholms universitet	230	67/33	110	42/58	46
Chalmers tekniska högskola	190	60/40	110	35/65	58
Linköpings universitet	170	63/37	60	33/67	37
Umeå universitet	120	67/33	40	44/56	30
Sveriges lantbruksuniversitet	110	71/29	40	51/49	39
Luleå tekniska universitet	90	62/38	60	38/62	65
Örebro universitet	70	67/33	10	43/57	21
Linnéuniversitetet	50	65/35	20	44/56	30

Doktorandanställning vanligast

Enligt regelverket ska doktoranderna ha en tryggad försörjning under hela utbildningen. Försörjningsformerna är doktorandanställning eller annan anställning vid högskolan, annan anställning utanför högskolan som doktoranden kan bedriva sin forskarutbildning inom, utbildningsbidrag, stipendier eller "övrig försörjning". I övrig försörjning ingår de doktorander som har egen försörjning, studiemedel eller att det saknas uppgift om studiefinansiering. De senaste tio åren har antalet doktorandanställningar ökat, vilket innebär att doktorandernas försörjning förbättrats.

Regeringen bedömer i den senaste forskningspropositionen *Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft* (prop. 2016/17:50), att de studiesociala villkoren bör förbättras för doktorander med stipendier och utbildningsbidrag. Regeringen avskaffade därför utbildningsbidrag för doktorander från och med 1 juli 2017 och under 2018 införs ändringar som ska förbättra villkoren för stipendiefinansierade doktorander (se fakta-ruta).

Ett flertal lärosäten har successivt avvecklat utbildningsbidragen de senaste åren och beslutat att doktorander ska ha en doktorandanställning eller en annan anställning vid lärosätet. Detta har lett till att antalet nybörjare med doktorandanställning har ökat kraftigt under den senaste tioårsperioden, medan

det inte längre finns några nybörjare som har utbildningsbidrag. Förut var utbildningsbidrag vanligare bland nybörjarna på forskarnivå än bland doktoranderna i stort, eftersom det var en inledande försörjningsform som efter ett år skulle ersättas med en doktorandanställning.

Antalet nybörjare som är företagsdoktorander eller har läkaranställning har ökat samtidigt som antalet nybörjare med annan anställning inom högskolan, annan anställning utanför högskolan eller övrig försörjning har minskat. Bland nybörjarna 2017 är det vanligare att män är företagsdoktorander, medan kvinnor i större utsträckning har annan anställning utanför högskolan och övrig försörjning. Utöver detta är det inga större skillnader mellan könen gällande just försörjningsformer.

En betydligt högre andel av utländska än svenska doktorandnybörjare hade stipendier, 15 respektive 3 procent. Svenska doktorandnybörjare hade av förklarliga skäl läkaranställning i större omfattning än utländska: 10 procent av de svenska jämfört med 1 procent av de utländska. Dessutom hade fler svenska doktorandnybörjare en annan anställning utanför högskolan: 5 procent av de svenska jämfört med 2 procent av de utländska. I övrigt ser försörjningen ungefär likadan ut för svenska och utländska doktorandnybörjare.

Ambitionen att förbättra doktorandernas studiesociala villkor har lett till att andelen nybörjare med doktorandanställning ökat

Tabell 18. Försörjningsformer för nybörjare i utbildning på forskarnivå fördelat på kvinnor och män 2007 respektive 2017, helårspersoner.

	Totalt antal nybörjare 2007	Könsfördelning (%)		Totalt antal nybörjare 2017	Könsfördelning (%)	
		Kvinnor	Män		Kvinnor	Män
Doktorandanställning	640	43	57	1290	48	52
Utbildningsbidrag	430	55	45	0		
Annan anställning inom högskolan	80	57	43	50	47	53
Stipendier	200	37	63	150	46	54
Företagsdoktorand	70	25	75	100	31	69
Läkaranställning	70	50	50	100	48	52
Annan anställning utanför högskolan	110	57	43	60	65	35
Övrig försörjning	140	49	51	30	59	41

Figur 41. Försörjningsformer för nybörjare i utbildning på forskarnivå fördelat på forskningsämnesområden 2007 respektive 2017, helårspersoner.

markant inom alla ämnesområden under perioden 2007–2017 samtidigt som stipendier och övrig försörjning minskat kraftigt. Inom humaniora syns förändringen av doktorandnybörjarnas försörjningsformer tydligast då antalet nybörjare med doktorandanställning har ökat från 37 procent 2007 till 93 procent 2017. Samtidigt har andelen nybörjare med stipendier minskat från 10 till 2 procent, och utbildningsbidragen har minskat från 35 procent till att helt ha försvunnit.

Det är vanligast att påbörja utbildning på forskarnivå i åldrarna 25–29 år både bland kvinnor och män (se tabell 19). Det är vanligare

Tabell 19. Åldersfördelning bland nybörjare i utbildning på forskarnivå fördelat på kvinnor och män, åren 2007 respektive 2017.

Åldersgrupper	2007		2017	
	Kvinnor, procent	Män, procent	Kvinnor, procent	Män, procent
–24	8	8	8	9
25–29	42	49	45	51
30–34	17	20	20	20
35–39	12	10	11	11
40–	21	12	15	9
Totalt	100	100	100	100

bland kvinnor än män att börja på forskarnivå när man är 40 år eller äldre. Samtidigt är det fler män än kvinnor som påbörjar en forskarutbildning när de är mellan 25 och 29 år. Under den senaste tioårsperioden har ålderssammansättningen bland doktorandnybörjarna i stort sett varit densamma.

Andelen i befolkningen som påbörjar en forskarutbildning har minskat

Ett sätt att mäta hur hög andel av Sveriges befolkning som har påbörjat forskarstudier är att studera andelen av befolkningen som påbörjar en utbildning på forskarnivå vid en viss ålder. Här studerar vi andelen av årskullarna födda 1970–1987 som har påbörjat forskarutbildningen senast vid 30 års ålder. I de tidigare årskullarna ökade andelen i befolkningen, men för de som var födda 1978 eller senare har andelen sjunkit. Det lägre antalet nybörjare de senaste fem åren samt en hög andel utländska nybörjare kan därmed ha påverkat andelen i den svenska befolkningen som påbörjar en forskarutbildning vid 30 års ålder.

Vi har noterat att antalet doktorandnybörjare under många år har varierat mellan 3 000 och 4 000, men att antalet de senaste fem åren

har legat på en lägre nivå än de fem föregående åren. Samtidigt har andelen utländska doktorandnybörjare ökat. Båda dessa omständigheter kan förklara varför andelen av befolkningen i Sverige som påbörjar en utbildning på forskarnivå har minskat.

Bland de som föddes 1970–1978 var övergången bland männen något högre än bland kvinnor vid senast 30 års ålder, men i årskullarna 1979 och yngre var övergången lika mellan könen med undantag för de senaste två åren.

Tabell 20. Påbörjad forskarutbildning vid senast 30 års ålder för årskullar födda 1970 - 1987 efter kön, procent.

Födelseår	Andel i procent		
	Totalt	Kvinnor	Män
1970	1,3	1,1	1,6
1971	1,4	1,2	1,6
1972	1,5	1,3	1,7
1973	1,5	1,3	1,6
1974	1,5	1,4	1,5
1975	1,6	1,5	1,7
1976	1,6	1,5	1,7
1977	1,6	1,5	1,6
1978	1,6	1,5	1,7
1979	1,5	1,5	1,4
1980	1,3	1,3	1,3
1981	1,3	1,3	1,3
1982	1,2	1,2	1,2
1983	1,1	1,1	1,1
1984	1,1	1,0	1,1
1985	1,0	1,0	1,0
1986	0,8	0,7	0,9
1987	0,8	0,7	0,8

FORSKARSKOLOR FÖR YRKESVERKSAMMA LÄRARE

Staten har genomfört flera satsningar på forskarskolor för yrkesverksamma lärare, varav den första startade 2008. Därefter följde ytterligare satsningar som påbörjades 2010, 2012 respektive 2014. Lärarna får, med bibehållen lön, gå utbildningen på forskarnivå under två och ett halvt år och samtidigt arbeta kvar som lärare på 20 procent av sin arbetstid. Utbildningen avses leda fram till en licentiatexamen.

Den senaste satsningen på forskarskolor för yrkesverksamma lärare påbörjades alltså 2014 och 58 lärare har påbörjat en forskarutbildning. Liksom på lärarutbildningen dominerar kvinnorna bland doktoranderna på dessa forskarskolor och de utgör två tredjedelar.

Breddad rekrytering till utbildning på forskarnivå

Enligt högskolelagen (1 kap. 5§) har lärosätena en skyldighet att aktivt främja och bredda rekryteringen till högskolan, vilket vi har beskrivit i kapitlet *Utbildning på grundnivå och avancerad nivå*. I det här avsnittet undersöks om snedrekrytering efter social bakgrund (mätt med föräldrars utbildningsnivå) och utländsk bakgrund förekommer i övergången från grundnivå och avancerad nivå till utbildning på forskarnivå. I analyserna av social bakgrund ingår doktorandnybörjare under 35 år och i analyserna av utländsk bakgrund ingår doktorandnybörjare under 65 år. Då utländska doktorander inte räknas till den svenska befolkningen är de inte med i analyserna.

Majoriteten av doktorandnybörjarna hade högutbildade föräldrar

Av de 1 100 doktorandnybörjare som ingår i den studerade populationen läsåret 2015/16 hade en majoritet om 60 procent högutbildade föräldrar (treårig eftergymnasial utbildning eller forskarutbildning). I övrigt hade 28 procent föräldrar med medelhög utbildning (längre än tvåårig gymnasieutbildning eller eftergymnasial utbildning kortare än tre år) och 12 procent hade lågutbildade föräldrar (förgymnasial utbildning eller högst tvåårig gymnasieutbildning). Den sociala sammansättningen såg ungefär likadan ut bland kvinnor och män.

Inom samtliga forskningsämnesområden hade majoriteten av doktorandnybörjarna högutbildade föräldrar läsåret 2015/16. Andelen med högutbildade föräldrar var högst: 67 procent inom medicin och hälsovetenskap. Lägst andel var det inom samhällsvetenskap: 53 procent. Bland doktorandnybörjare inom humaniora och konst hade 63 procent högutbildade föräldrar, medan motsvarande andelar för naturvetenskap och teknik var 57 respektive 56 procent. Eftersom det endast var 20 svenska doktorandnybörjare inom lantbruksvetenskap och veterinärmedicin så har vi inte räknat in dessa i den här jämförelsen.

Över tid har den sociala sammansättningen förändrats bland doktorandnybörjarna. På tio år

har andelen med högutbildade föräldrar ökat med sex procentenheter: från 54 procent läsåret 2006/07 till 60 procent läsåret 2015/16. Andelen med högutbildade föräldrar i befolkningen i åldern 25–29 år (den vanligaste ålderskategorin för doktorandnybörjarna) har inte ökat i samma utsträckning under perioden. Det visar att snedrekryteringen till forskarutbildningen med avseende på social bakgrund har ökat över tid.

I befolkningen i åldern 25–29 år hade 23 procent högutbildade föräldrar (år 2015) medan 35 procent hade medelhögt utbildade föräldrar och 43 procent hade lågutbildade föräldrar. Majoriteten av doktorandnybörjarna har således högutbildade föräldrar, trots att andelen med högutbildade föräldrar i samma åldersgrupp (25–29 år) i befolkningen är mycket lägre. Få doktorandnybörjare har lågutbildade föräldrar, medan andelen med lågutbildade föräldrar i befolkningen 25–29 år är förhållandevis hög. Detta visar en hög grad av snedrekrytering till forskarutbildningen jämfört med befolkningen som helhet.

Den sociala sammansättningen är skevare på forskarnivå än på grundnivå och avancerad nivå (läsåret 2015/16 hade cirka 39 procent av högskolenybörjarna och 60 procent av doktorandnybörjarna högutbildade föräldrar). Den högre andelen studenter med högutbildade föräldrar på forskarnivån, jämfört med på grundnivå och avancerad nivå, beror till stor del på att studenter från skilda sociala bakgrunder delvis studerar på olika typer av högskoleutbildningar. Andelen studenter med högutbildade föräldrar är störst på långa utbildningar som ger behörighet till utbildning på forskarnivå. Detta är dock inte hela förklaringen. Studenter med högutbildade föräldrar påbörjar forskarstudier i större utsträckning än andra grupper – även om de har studerat på liknande högskoleutbildningar. För mer information om detta, se *Högskolenybörjare 2015/16 och doktorandnybörjare 2014/15 efter föräldrars utbildningsnivå*, UF 20 SM 1602, Statistiska meddelanden UKÄ och SCB.

Personer med utländsk bakgrund väl representerade bland nybörjarna

Lsåret 2016/17 fanns det knappt 1 800 svenska doktorandnybörjare som var under 65 år och av dessa hade 76 procent svensk bakgrund och 24 procent hade utländsk bakgrund. Med utländsk bakgrund avses att man antingen är född i Sverige av två utrikesfödda föräldrar eller att man är född utomlands och har invandrat antingen före 7 års ålder eller mellan 7 och 18 års ålder. I statistiken ingår inte personer som invandrat efter 18 års ålder.

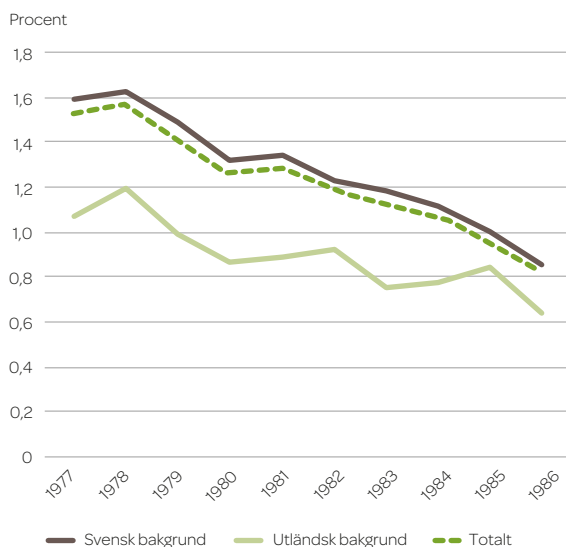
Rekryteringen till forskarutbildningen sker från grundnivå och avancerad nivå och bland högskolenybörjarna var det lika stor andel med utländsk bakgrund läsåret 2016/17: 24 procent. Att andelen med utländsk bakgrund är samma på forskarnivå visar att personer med utländsk bakgrund är väl representerade bland doktorandnybörjarna. Det var relativt små skillnader mellan forskningsämnesområden läsåret 2016/17 – andelen nybörjare med utländsk bakgrund varierade från 18 procent (samhällsvetenskap) till 24 procent (teknik).

Låg grad av snedrekrytering med avseende på utländsk bakgrund

Vi har tidigare noterat att andelen i den svenska befolkningen som påbörjar en forskarutbildning har minskat. Här undersöks andelen i befolkningen som påbörjar en forskarutbildning uppdelat på svensk bakgrund och utländsk bakgrund. Analysen är gjord för årskullarna födda mellan år 1977 och 1986 (uppgifter från *Svensk och utländsk bakgrund för studenter och doktorander 2016/17*, UF 19 1801, Statistiska meddelanden UKÄ och SCB).

Övergången till forskarutbildning är i samtliga årskullar högst bland personer med svensk bakgrund. Skillnaderna mellan nybörjare med svensk respektive utländsk bakgrund har dock minskat i de senare årskullarna, vilket visar att snedrekrytering efter utländsk bakgrund har reducerats.

Figur 42. Andel av befolkningen som har påbörjat en utbildning på forskarnivå vid 30 års ålder bland personer födda 1977–1986 uppdelat efter svensk eller utländsk bakgrund.

Doktorander

I detta avsnitt studerar vi den totala doktorandpopulationen, alltså inte bara nybörjarna på forskarnivå. Hösten 2017 uppgick antalet doktorander till 17 370 jämfört med 18 280 hösten 2016. Det sker en viss eftersläpning i rapporteringen av doktorander, vilket innebär att antalet doktorander hösten 2017 är underskattade och med allra största sannolikhet blir fler än 17 370. Men det är ändå sannolikt att antalet doktorander har minskat mellan 2016 och 2017.

Antalet doktorander har varierat mellan drygt 17 400 och 19 400 under den senaste tioårsperioden. Antalet påverkas främst av inflödet till utbildningen (antalet doktorandnybörjare) och av genomströmningen i forskarutbildningen. Könsfördelningen har varit i stort sett jämn sedan hösten 2007 och andelen kvinnor har varierat mellan 47 och 49 procent. Hösten 2017 utgjorde kvinnorna 47 procent och männen 53 procent.

Av det totala antalet doktorander utgjorde utländska doktorander 36 procent hösten 2017, vilket är samma andel som hösten 2016. Andelen utländska doktorander har, precis som bland nybörjarna, ökat under de senaste tio åren: från 19 procent hösten 2007 till 36 procent hösten 2017. Andelen utländska doktorander av det totala antalet doktorander är något lägre

Figur 43. Antal doktorander hösten 2007–2017, totalt samt fördelat på kvinnor och män.

än andelen utländska doktorandnybörjare som var 41 procent år 2017.

Flest doktorander vid de största lärosätena

Sedan 2010 kan högskolor ansöka om examenstillstånd på forskarnivå. Men forskarutbildningen är dock fortfarande huvudsakligen koncentrerad till de största universiteten. Drygt två tredjedelar av doktoranderna fanns hösten 2017 vid Lunds universitet, Karolinska institutet, Uppsala universitet, Kungl. Tekniska högskolan, Göteborgs universitet och Stockholms universitet. För fler uppgifter om doktorander per lärosäte, se tabell 4 längst bak i rapporten.

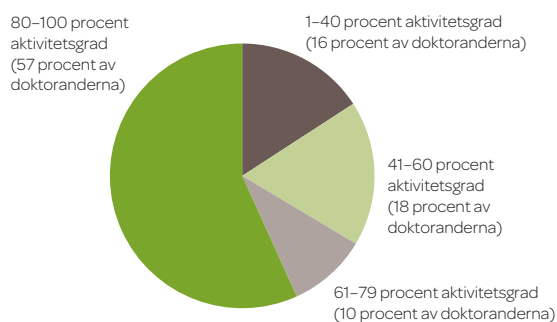
Trots att högskolor har möjlighet att få examenstillstånd för utbildningar på forskarnivå förekommer det att högskolor finansierar forskarutbildning inom områden som de inte har examenstillstånd för. Vid dessa så kallade anknytande högskolor finns doktorander som i praktiken får sin finansiering och är verksamma vid en högskola men är antagna vid ett annat lärosäte som har examenstillstånd.

Under perioden 2010 till 2017 har 18 högskolor fått examenstillstånd på forskarnivå inom ett eller flera områden. Detta har medfört att antalet doktorander vid anknytande högskolor har minskat kontinuerligt, och uppgick hösten 2017 till 250.

Vanligast med heltidsstudier

Precis som tidigare år var det vanligast med heltidsstudier bland studerande på forskarnivå: 57 procent ägnade sig på heltid åt utbildning hösten 2017. Andelen heltidsstuderande har varit ungefär densamma sedan hösten 2007, mellan 57 och 60 procent. Med heltid avses att doktoranden har en aktivitetsgrad mellan 80 och 100 procent under en hel termin, eftersom det är vanligt att doktorander kombinerar forskarutbildningen med deltidundervisning på grundnivå och avancerad nivå. Av männen ägnade sig 60 procent åt forskarstudier på heltid hösten 2017 och bland kvinnorna var andelen 53 procent.

Figur 44. Aktivitetsgrad bland doktorander hösten 2017.

DOKTORANDERS AKTIVITET

En aktivitet på 100 procent ska motsvara en arbetsinsats av 40 timmar i utbildning på forskarnivå per vecka i genomsnitt under hela det aktuella kalenderhalvåret. Doktorander räknas som aktiva ifall aktiviteten är minst 1 procent under minst ett kalenderhalvår. Som inaktiva räknas doktorander som har gjort ett tillfälligt uppehåll under hela det aktuella kalenderhalvåret, exempelvis för att vara föräldralediga eller för att arbeta med något annat. I detta avsnitt ingår endast aktiva doktorander.

Ungefär var sjuätte doktorand ägnade mindre än 40 procent av sin tid åt forskarutbildningen. Att så pass många studerar på deltid kan kanske verka högt. En förklaring till detta kan vara att en doktorand påbörjat sin forskarutbildning en bit in på terminen eller har återkommit efter ett uppehåll. En annan förklaring är att en del doktorander studerar på deltid på forskarnivå

vid sidan av ett annat arbete, till exempel kan doktorander inom medicin och hälsovetenskap arbeta som läkare. Andelen doktorander som ägnar mindre än 40 procent åt forskarutbildningen har minskat från 21 till 16 procent under perioden hösten 2007 till hösten 2017.

Ökad andel av anställningar som finansieras av lärosätet

Liksom bland doktorandnybörjarna fanns flest doktorander, en tredjedel, inom medicin och hälsovetenskap hösten 2017. Därefter följde naturvetenskap och teknik med 24 respektive 21 procent. Inom samhällsvetenskap uppgick andelen doktorander till 17 procent och inom humaniora och konst till 6 procent. Det ämnesområde som har lägst antal doktorander är lantbruksvetenskap och veterinärmedicin med 2 procent.

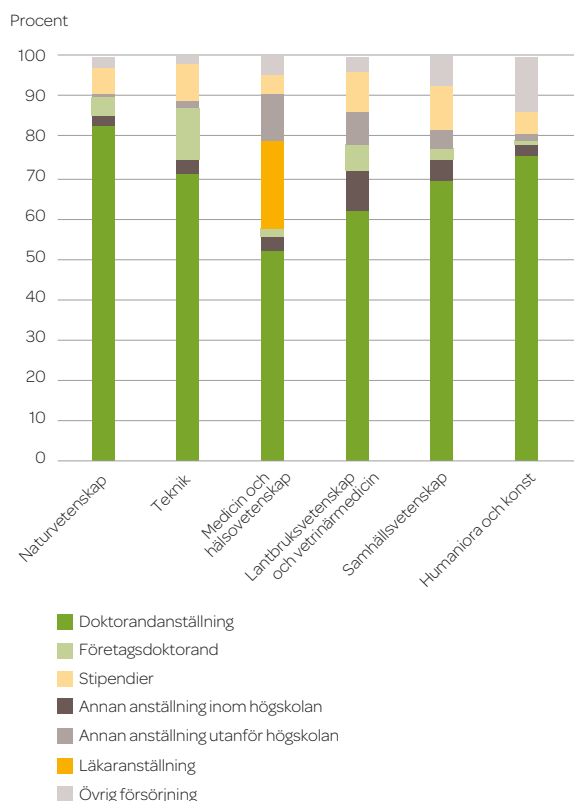
Försörjningsformerna skiljer sig mellan de olika ämnesområdena och det gör också andelen som finansieras av lärosätena. Doktorandanställning är den vanligaste försörjningsformen bland studerande på forskarnivå – hösten 2017 hade 68 procent en sådan anställning. Därutöver hade 4 procent av doktoranderna en annan anställning inom högskolan och i stort sett hade inga doktorander utbildningsbidrag. Sammanlagt var alltså 72 procent av doktoranderna finansierade av lärosätet. Ytterligare 7 procent av doktoranderna hade stipendier medan 5 procent hade övrig försörjning.

Dessutom hade 16 procent av doktoranderna en anställning utanför högskolan inom vilken de bedrev forskarutbildning som: läkare (6 procent), företagsdoktorand (5 procent) eller annan anställning (5 procent). Doktorander som är finansierade med anställningar utanför högskolan är ett exempel på den samverkan som lärosätena har med det omgivande samhället, som exempelvis näringsliv och landsting. Jämfört med föregående år har doktorandernas försörjning inte förändrats nämnvärt, men i ett längre perspektiv har doktorandanställning blivit betydligt vanligare.

Sett till olika ämnesområden är doktorandanställning den enskilt vanligaste försörjningen inom alla ämnesområden – men andelen varierar. Av doktoranderna inom naturvetenskap

hade 82 procent en doktorandanställning, inom humaniora 75 procent samt inom teknik och samhällsvetenskap ungefär 70 procent. Inom teknik och samhällsvetenskap hade en förhållandevis hög andel doktorander stipendier och inom teknik var det dessutom relativt vanligt med anställning som företagsdoktorand.

Figur 45. Doktoranders försörjning hösten 2017, per forskningsämnesområde, procent.

De flesta doktoranderna inom lantbruksvetenskap hade en doktorandanställning: 62 procent. Stipendier och annan anställning inom högskolan var också vanligt förekommande.

Examina på forskarnivå

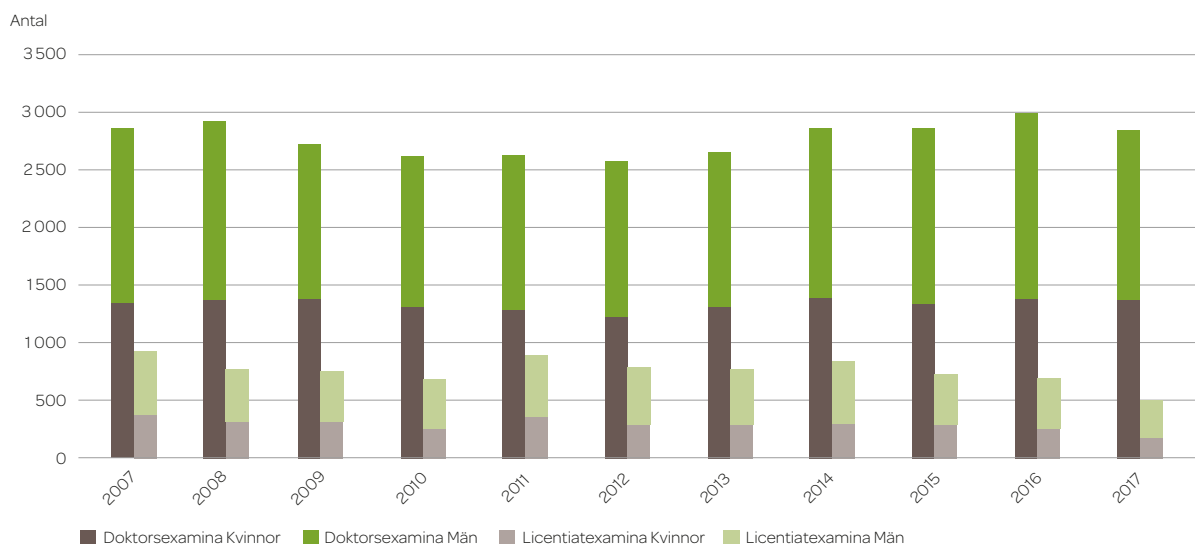
Inom utbildning på forskarnivå i Sverige finns det två examen med olika omfattning: doktorexamen och licentiatexamen. Båda dessa finns som generella och konstnärliga examina. Doktorexamen är den högsta akademiska examen och omfattar fyra års heltidsstudier, medan licentiatexamen omfattar två års heltidsstudier. Sedan konstnärlig examen på forskarnivå infördes 2010 har totalt 35 konstnärliga doktorexamina och 9 konstnärliga licentiatamina utfärdats. Eftersom det är så pass få särredovisas de inte i detta avsnitt, utan de ingår i det totala antalet examina.

Antalet examina minskade

Under 2017 utfärdades totalt 3 340 examina på forskarnivå varav 2 840 var doktorexamina och 500 licentiatamina. I jämförelse med 2016 är det en nedgång: 150 färre doktorexamina och 190 färre licentiatamina.

Det var nästan lika många kvinnor som män som avlade doktorexamen 2017 och de senaste åren har könsfördelningen varit jämn. Andelen kvinnor bland dem som avlade licen-

Figur 46. Antal doktorexamina och licentiatamina, fördelat på kvinnor och män 2017.

tiatexamen var lägre, 36 procent. Detta kan förklaras av att hälften av alla dessa examina avlades inom teknik där männen var i majoritet.

Drygt 3 310 personer examinerades på forskarnivå 2017 vilket är cirka 25 färre än antalet examina. Skillnaden beror på att ett antal doktorander avlade både en licentiatexamen och en doktorsexamen samma år. Under de senaste åren har skillnaden mellan antalet utfärdade examina och antalet examinerade personer varit 20–30 varje år. Det innebär att till skillnad från utbildning på grundnivå och avancerad nivå är antalet utfärdade examina ett relativt bra mått på antalet examinerade på forskarnivå.

Medicin och hälsovetenskap var det forskningsämnesområde där flest doktorsexamina avlades 2017: 980 stycken – drygt en tredjedel av alla doktorsexamina. Därefter följer naturvetenskap och teknik med 610 respektive 560 doktorsexamina 2017. Inom teknik avlades 70 procent av doktorsexamina av män och 30 procent av kvinnor och inom naturvetenskap var andelen män 62 procent och andelen kvinnor 38 procent. Inom medicin och hälso-

vetenskap; lantbruksvetenskap och veterinärmedicin respektive samhällsvetenskap var det nästan tvärtom med 59 procent kvinnor och 41 procent män medan inom humaniora och konst var könsfördelningen jämn. Jämfört med 2016 har antalet doktorsexamina minskat med 150 – mest inom naturvetenskap, där antalet minskat med 120 examina.

Även antalet avlagda licentiatexamina varierade mellan de olika ämnesområdena, men med lite annorlunda fördelning. Hälften av det totala antalet licentiatexamina utfärdades inom teknik och en tredjedel inom naturvetenskap. Inom övriga ämnesområden avläggs licentiatexamen endast i begränsad omfattning. Inom naturvetenskap och teknik var andelen kvinnor kring 30 procent och andelen män kring 70 procent. Inom medicin och hälsovetenskap var förhållandet det motsatta medan det för övriga ämnesområden var en jämn könsfördelning.

I jämförelse med 2016 har antalet licentiatexamina minskat inom alla ämnesområden förutom inom humaniora och konst.

Tabell 21. Antal doktorsexamina 2017 per forskningsämnesområde, könsfördelning i procent samt förändring jämfört med 2016.

	Doktorsexamina	Könsfördelning (%)		Förändring i antal doktorsexamina jämfört med 2016
		Kvinnor	Män	
Naturvetenskap	610	38	62	-121
Teknik	560	30	70	-28
Medicin och hälsovetenskap	980	59	41	-1
Lantbruksvetenskap och veterinärmedicin	60	59	41	-18
Samhällsvetenskap	440	59	41	11
Humaniora och konst	180	51	49	5
Totalt	2840	48	52	-152

Tabell 22. Antal licentiatexamina 2017 per forskningsämnesområde, könsfördelning i procent samt förändring jämfört med 2016.

	Licentiatexamina	Könsfördelning (%)		Förändring i antal licentiatexamina jämfört med 2016
		Kvinnor	Män	
Naturvetenskap	160	28	72	-71
Teknik	250	32	68	-78
Medicin och hälsovetenskap	30	73	27	-15
Lantbruksvetenskap och veterinärmedicin	<10			
Samhällsvetenskap	40	50	50	-25
Humaniora och konst	20	47	53	4
Totalt	500	36	64	-191

UNDERSÖKNING OM INTERNATIONELL MOBILITET BLAND DOKTORANDER

EU-länderna har fastställt ett mål att minst 20 procent av de examinerade inom det europeiska området för högre utbildning ska ha haft en studie- eller praktikperiod utomlands om minst tre månader. UKÄ har samlat in uppgifter från lärosätena om vilket antal examinerade på forskarnivå under 2016 som genomfört en del av sin utbildning på forskarnivå utomlands. Av de 2 980 som hade avlagt doktorsexamen under 2016 hade 720 (24 procent) haft en utlandsvistelse under sin studietid dock inte alltid minst tre månader. Bland de 720 som hade avlagt en doktorsexamen och hade varit utomlands under forskarutbildningen var det 260 som hade en utlandsvistelse som var längre än tre månader, varav 110 var svenska doktorander och 150 var utländska. Av de 690 som avlagt licentiatexamen 2016 hade 160 (23 procent) haft en utlandsvistelse under studietiden, varav 40 hade haft en utlandsvistelse som var längre än tre månader. Det var hälften svenska och hälften utländska doktorander både bland de som hade längre och kortare utlandsvistelser än tre månader.

Både bland de som avlagt doktorsexamen och bland de som avlagt licentiatexamen 2016 var det fler män än kvinnor som haft en utlandsvistelse. Doktoranderna kan ha genomfört en utlandsvistelse under sin utbildning på en tidigare nivå. Ytterligare resultat kommer att presenteras på UKÄ:s webb under 2018.

Genomströmning

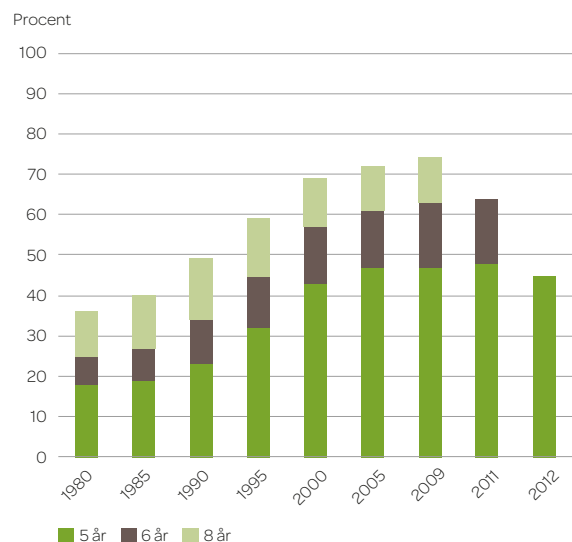
Genomströmning i utbildning på forskarnivå handlar om i vilken utsträckning och hur snabbt doktorander som påbörjar en utbildning på forskarnivå tar sig igenom utbildningen och avlägger en examen.

Ett mått på genomströmning är examensfrekvens. Den anger hur stor andel av nybörjarna på forskarnivå ett visst år som avlagt doktorsexamen efter ett visst antal år. En första uppföljning görs efter fem år, vilket kan anses som en rimlig uppföljningstid eftersom en doktorsexamen är tänkt att motsvara en effektiv studietid på fyra år.

Den senaste nybörjarkullen som kan följas upp inom fem år är den som påbörjade en utbildning på forskarnivå under 2012. Av dessa hade 45 procent avlagt en doktorsexamen 2017. I jämförelse med nybörjarkullen 2011 är det en minskning med tre procentenheter.

Examensfrekvensen ökar över tid. Av nybörjarna 2009 (den senaste nybörjarkullen som kan följas upp inom åtta år) var det 47 procent som hade avlagt doktorsexamen inom fem år, 63 procent inom sex år och 74 procent inom åtta år. I samma nybörjarkull var det alltså 26 procent som inte hade avlagt någon doktorsexamen till och med 2017. I denna grupp var det 6 procent som i stället hade avlagt en licentiatexamen. Sammantaget var det alltså 20 procent som inte hade avlagt någon examen alls efter åtta år.

Figur 47. Examensfrekvens: andel av doktorandnybörjarna som avlagt en doktorsexamen fem, sex och åtta år efter sitt nybörjarår (1980–2012). Mättidpunkten var år 2017.

Examensfrekvensen bland doktorandnybörjare har ökat betydligt sedan 1998 års forskarutbildningsreform, som bland annat innehöll krav på säkrad finansiering under utbildningen i syfte att öka genomströmningen.

Kvinnor har till en början en lägre examensfrekvens än män, men skillnaden upphör med tiden. Det verkar alltså ta längre tid för kvinnor än för män att avlägga en examen. Av nybörjarkullen 2009 hade 44 procent av kvinnorna och 50 procent av männen avlagt en doktorsexamen inom fem år – en skillnad på 6 procentenheter. Skillnaden i andel som avlagt examen hade minskat till 3 procentenheter efter sex år men därefter gick kvinnorna om männen och efter åtta år hade kvinnorna i stället en högre examens-

frekvens än män, två procentenheter. Männen hade däremot avlagt en licentiatexamen i högre utsträckning än kvinnor, 7 procent i jämförelse med 5 procent. Sammanfattningsvis var det 20 procent av både män och kvinnor som inte hade avlagt någon examen alls efter åtta år.

Examensfrekvensen varierar för doktorander inom olika ämnesområden. Bland nybörjarkullen 2009 var andelen som avlagt doktors-examen inom fem år störst inom naturvetenskap: 54 procent samtidigt som andelen inom humaniora och konst var minst: 23 procent. Andelen som hade avlagt examen inom åtta år var fortfarande störst inom naturvetenskap (81 procent), men även hög inom medicin och hälsovetenskap (80 procent). Lägst andel var det alltså inom humaniora och konst (59 procent).

För nybörjarkullen 2009 var examensfrekvensen högre för kvinnor än för män inom vissa ämnesområden efter åtta år. Inom naturvetenskap hade 84 procent av kvinnorna och 79 procent av männen avlagt en examen inom åtta år. Inom medicin och hälsovetenskap var motsvarande andelar 81 procent av kvinnorna och 78 procent av männen. Inom teknik respektive lantbruksvetenskap och veterinärmedicin var examensfrekvensen ungefär densamma för båda könen. Däremot var det stor skillnad inom humaniora och konst – där hade 55 procent av

kvinnorna och 63 procent av männen avlagt examen inom åtta år.

En doktorsexamen tar i snitt elva terminer

Ett annat mått på genomströmning är hur lång tid det tar för en doktorand att avlägga en examen, här mätt i nettostudietid och bruttostudietid. Nettostudietid är den tid doktoranderna aktivt ägnar sig åt utbildning på forskarnivå. Bruttostudietiden anger i stället den totala tiden i utbildning utan att ta hänsyn till eventuell föräldraledighet, tjänsteledighet eller annat.

Doktorander som avlade en doktorsexamen under 2017 hade en genomsnittlig nettostudietid på 8,4 terminer, och en bruttostudietid på 11 terminer. Doktorander som avlade en licentiatexamen under 2017 hade en nettostudietid på 5,5 terminer och en bruttostudietid på 7 terminer. Detta innebär att doktoranderna blir klara med sin utbildning inom lite drygt den tid som utbildningen ska ta: åtta terminer för doktorsexamen och fyra terminer för licentiatexamen.

Nettostudietiden var ungefär densamma för män och kvinnor bland dem som avlade en doktorsexamen eller en licentiatexamen 2017. Bruttostudietiden var däremot en termin

Tabell 23. Antal terminer det tar i genomsnitt (median) för doktorander att avlägga en doktorsexamen respektive licentiatexamen (bruttostudietid och nettostudietid) 2017 per forskningsämnesområde.

Forskningsämnesområde	Bruttostudietid			Nettostudietid		
	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män
Doktorsexamen	11	12	11	8,4	8,5	8,4
Naturvetenskap	11	11	11	8,6	8,6	8,6
Teknik	11	11	11	8,5	8,7	8,4
Medicin och hälsovetenskap	11	12	11	7,9	7,9	8,0
Lantbruksvetenskap och veterinärmedicin	10	10	11	8,4	8,4	8,6
Samhällsvetenskap	13	13	12	8,8	8,8	8,8
Humaniora och konst	14	14	13	9,1	9,2	8,7
Licentiatexamen	7	8	7	5,5	5,3	5,6
Naturvetenskap	7	7	7	5,8	5,7	5,8
Teknik	7	7	7	5,3	5,4	5,3
Medicin och hälsovetenskap	8	8	7	5,0	5,0	4,7
Lantbruksvetenskap och veterinärmedicin
Samhällsvetenskap	10	10	10	5,0	4,8	6,0
Humaniora och konst	10	10	8	4,9	4,9	4,7

längre för kvinnor än män för såväl doktors-examen som för licentiatexamen.

Det fanns också variationer i både nettostudietid och bruttostudietid mellan olika ämnesområden. Under 2017 hade de som avlagt doktorsexamen inom medicin och hälsovetenskap den kortaste nettostudietiden: 7,9 terminer. Längst hade de inom humaniora och konst: 9,1 terminer. Även bruttostudietiden var längst inom humaniora och konst med 14 terminer, medan den var 11 terminer inom medicin och hälsovetenskap, naturvetenskap och teknik. Detta kan jämföras med en bruttostudietid inom samhällsvetenskap på 13 terminer och 10 terminer för lantbruksvetenskap och veterinärmedicin.

UTVÄRDERINGAR AV UTBILDNING PÅ FORSKARNIVÅ

Inom ramen för det nationella kvalitetssäkrings-systemet av högre utbildning genomför UKÄ utvärderingar av de utbildningar på forskarnivå som leder till licentiatexamen och doktorsexamen vid samtliga lärosäten. Under perioden 2017 till 2018 har UKÄ, i den första omgången av utvärdering av forskarutbildning inom denna utvärderingscykel, utvärderat 95 forskarutbildningsämnen inom följande forskningsämnen: textil-, gummi och polymermaterial, energisystem, annan veterinärmedicin, psykologi, tillämpad psykologi, etik, religionshistoria, konstvetenskap, arkitektur, nationalekonomi, historia, pedagogik samt datavetenskap.

Resultatet för samtliga utvärderingar i den första omgången kommer finnas att tillgå i juni 2018. UKÄ kommer att följa upp eventuella utbildningar som får det samlade omdömet "ifrågasatt kvalitet" ett år efter fattat beslut.

UKÄ har påbörjat den andra omgången utvärderingar av forskarutbildning, vilken kommer att pågå under perioden 2018 till 2019. De forskarutbildningsämnen som utvärderas i den andra omgången hör hemma inom följande forskningsämnen: musik, design, litteraturvetenskap samt produktionsteknik, arbetsvetenskap och ergonomi.

TEXTILHÖGSKOLANS EXAMENSUTSTÄLLNING EXIT17
DESIGN AV VIVIANA HOHENSTEIN

INTERNATIONELL STUDENTMOBILITET

Att studera utomlands under en kortare eller längre period ger ett internationellt perspektiv på utbildningen och inblick i ett annat lands utbildningssystem och kultur. Trots en ambition att öka studentmobiliteten minskade antalet utbytesstudenter läsåret 2016/17.

INTERNATIONELL STUDENTMOBILITET

OMFATTAR studenter som genomför hela eller del av sin utbildning utomlands. Studentmobilitet i Sverige omfattar inresande respektive utresande utbytes- och freemover-studenter. Utbytesstudenterna studerar vanligen fristående kurser inom ramen för ett utbytesprogram som en del i sin utbildning i hemlandet. Freemover-studenter anordnar sina studier på egen hand och studerar ofta ett helt utbildningsprogram, se figur 48 och faktaruta *Inresande och utresande studenter*. Kapitlet omfattar studentmobiliteten inom högskolan på grundnivå och avancerad nivå. Uppgifter om mobilitet på forskarnivå finns i kapitlet *Utbildning på forskarnivå*.

Den senaste tillgängliga statistiken inom området innehåller övergripande uppgifter om de inresande studenter som höstterminen 2017 läste på ett svenskt lärosäte för första gången (nya inresande studenter). Dessa uppgifter presenteras i kapitlets första del. I den andra delen redovisar vi mer detaljerade uppgifter om de nya inresande studenterna och då används läsårsuppgifter där de senaste uppgifterna avser läsåret 2016/17. I kapitlets tredje huvuddel redovisar vi uppgifter för samtliga inresande studenter, inte bara för nya inresande. Den fjärde delen behandlar gruppen utresande studenter, samt skillnader i antalet inresande och utresande studenter. Även i dessa delar används läsårsuppgifter. Den avslutande delen behandlar studentmobilitet i ett internationellt perspektiv inklusive uppgifter om studentmobiliteten i andra länder, och där används den senaste statistiken som är för 2015.

Fortsatt fler nya inresande studenter hösten 2017

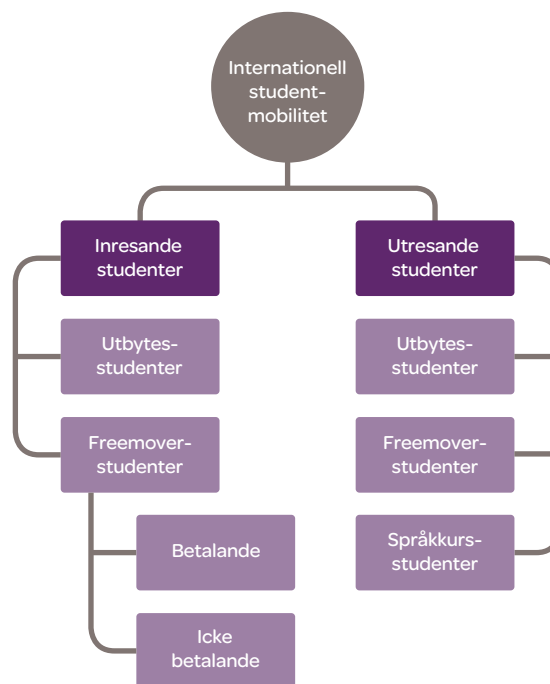
Höstterminen 2017 var antalet nya inresande studenter 18 380, en ökning med 1 310 studenter jämfört med höstterminen 2016. Det var fjärde höstterminen i rad som antalet ökade. Sedan höstterminen 2013 har antalet ökat med 3 380 studenter, vilket motsvarar 23 procent. Hela ökningen bestod av freemover-studenter.

INRESANDE OCH UTRESANDE STUDENTER

Gruppen inresande studenter består dels av utbytesstudenter som deltar i ett utbytesprogram vid svenska universitet och högskolor, dels av studenter från andra länder som anordnar sina studier i Sverige på egen hand vilka kallas freemover-studenter. Med freemover-studenter avses personer som beviljats uppehållstillstånd för studier, utrikes födda personer som invandrat mindre än sex månader innan studiestarten samt övriga personer som inte har svenskt personnummer i högskolornas studieadministrativa system.

Gruppen utresande studenter består av utbytesstudenter, freemover-studenter och språkkursstudenter. Utbytesstudenter deltar i ett utbytesprogram som anordnas av svenska och utländska universitet och högskolor. Freemover-studenter är svenska studenter som har haft studiemedel från Centrala studiestödsnämnden (CSN) för studier utomlands, och som anordnat sina studier på egen hand. Språkkursstudenter är de studenter som har haft studiemedel för att läsa språkkurser utomlands. CSN har omklassificerat vissa språkkurser från eftergymnasial nivå till gymnasienivå vilket lett till att antalet studenter i denna grupp har minskat påtagligt de senaste två läsåren. Läsåret 2016/17 var antalet språkkursstudenter endast 30 stycken.

Figur 48. Olika grupper av internationellt mobila studenter sett ur ett svenskt perspektiv.

OKÄNT LAND

Det saknas landuppgifter för en andel av de inresande freemover-studenterna. Studenter från övriga Norden behöver inte uppehållstillstånd för att bosätta sig i Sverige och det är troligt att många studenter från EU/EES och Schweiz inte heller ansöker om uppehållstillstånd eftersom dessa inte behöver tillstånd för kortare vistelse i landet. Detta medför att antalet freemoverstudenter från EU/EES och Schweiz är underskattat, eftersom en stor andel av studenterna från dessa länder redovisas med okänt ursprungsland. Dessutom saknas ofta landuppgifter om freemover-studenter som enbart studerar på distans.

Antalet nya inresande från EU/EES och Schweiz var i stort sett oförändrat mellan de två senaste höstterminerna. Antalet från detta område har fluktuerat över den senaste sexårsperioden men totalt har antalet minskat från 9 590 studenter höstterminen 2012 till 8 640 studenter den senaste höstterminen. Förmodligen ingår dock många studenter från EES-länder i den grupp studenter för vilka landuppgift saknas. Antalet nya inresande studenter i denna grupp ökade under motsvarande period från 1 690 höstterminen 2012 till 3 110 höstterminen 2017. Se faktaruta *Okänt land*.

Antalet nya inresande studenter från länder utanför EU/EES ökade höstterminen 2017 med 910 studenter, motsvarande 16 procent, jämfört med föregående hösttermin. Antalet har ökat påtagligt den senaste sexårsperioden, från 4 000 höstterminen 2012 till 6 630 studenter höstterminen 2017.

Hela ökningen av nya inresande studenter hösten 2017 avser freemover-studenter. Antalet utbytesstudenter minskade däremot med 110 studenter i förhållande till höstterminen 2016 och uppgick därmed till 8 580. Antalet freemover-studenter ökade med 1 420, motsvarande 17 procent och uppgick därmed till 9 800, det vill säga fler än utbytesstudenterna. Antalet nya inresande freemoverstudenter ökade från både inom och utom EU/EES-området och Schweiz, medan det motsatta gällde för de nya inresande utbytesstudenterna.

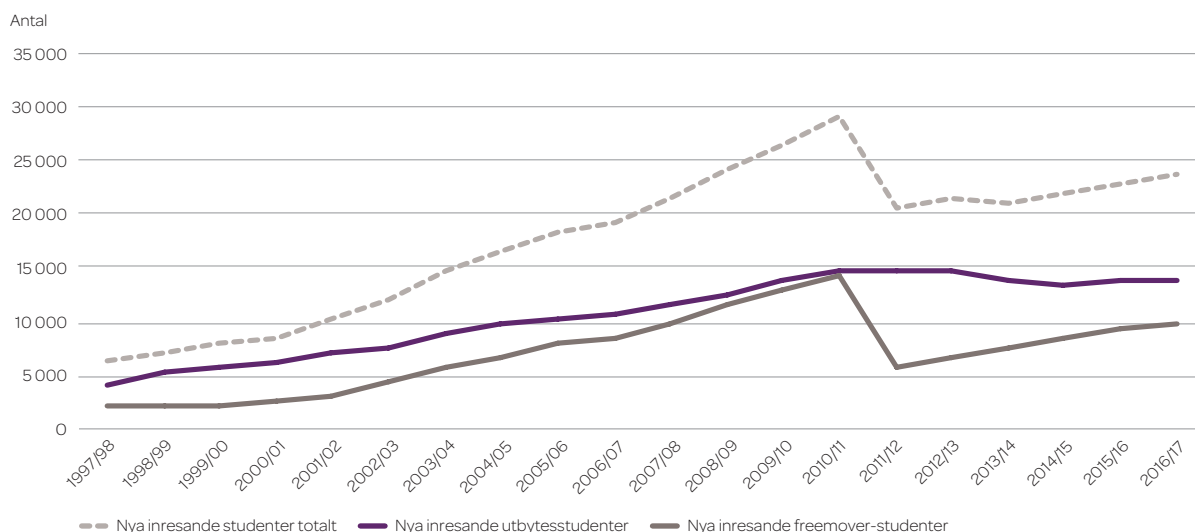
Antalet nya inresande studenter som betalade studieavgifter ökade med 730 studenter, motsvarande 27 procent, höstterminen 2017 jämfört med höstterminen innan. Antalet har ökat under den senaste sexårsperioden, från 1 100 studenter höstterminen 2012 till 3 470 studenter höstterminen 2017, se tabell 24.

Tabell 24. Antal nya inresande studenter höstterminerna 2012 till 2017, samt förändringen mellan höstterminerna 2016 och 2017, fördelat på ursprungsområde och studentkategori.

Ursprungsområde	Studentkategori	HT12	HT13	HT14	HT15	HT16	HT17	Förändring från HT 16 till HT 17	
								antal	%
Samtliga	Freemover	5 660	6 120	7 020	7 620	8 380	9 800	1 420	17
	Utbyte	9 620	8 880	8 520	8 770	8 690	8 580	-110	-1
	Summa	15 280	15 000	15 540	16 390	17 070	18 380	1 310	8
EU/EES och Schweiz	Freemover	2 400	2 440	2 200	2 260	2 500	2 520	20	1
	Utbyte	7 190	6 480	5 990	6 200	6 170	6 120	-50	-1
	Summa	9 590	8 920	8 190	8 460	8 670	8 640	-30	0
Ej EU/EES och Schweiz (tredjelandstudenter)	Freemover	1 570	1 810	2 700	2 700	3 210	4 170	960	30
	varav betalande	1 100	1 360	2 100	2 210	2 740	3 470	730	27
	Utbyte	2 430	2 390	2 530	2 570	2 510	2 460	-50	-2
	Summa	4 000	4 200	5 230	5 270	5 720	6 630	910	16
Okänt land*	Freemover	1 690	1 880	2 120	2 660	2 670	3 110	440	16
	varav betalande	140	180	200	280	260	320	60	23

* För vissa freemover-studenter saknas uppgift om land.

Figur 49. Antalet nya inresande studenter läsåren 1997/98–2016/17, totalt samt uppdelat på utbytesstudenter och freemover-studenter.

Nya inresande studenter läsåret 2016/17

För att kunna studera gruppen nya inresande studenter mer i detalj använder vi i detta avsnitt läsårsuppgifter, varav de senaste uppgifterna är för läsåret 2016/17. Då var det totala antalet nya inresande 23 550 – en ökning med 550 studenter vilket motsvarar 2 procent jämfört med läsåret innan. Antalet nya inresande utbytesstudenter har alltid varit fler än de nya freemover-studenterna, men de senaste läsåren har skillnaden minskat. Läsåret 2016/17 var antalet nya inresande utbytesstudenter 13 710 – en liten minskning jämfört med läsåret innan. Antalet nya inresande freemover-studenter ökade däremot till 9 840 – en ökning med 580 studenter jämfört med läsåret innan. Av de nya freemover-studenterna var 35 procent betalande. De ökade med 490 och uppgick därmed till 3 430 läsåret 2016/17. Det innebär att merparten av ökningen av nya inresande studenter bestod av betalande studenter.

Av det totala antalet nya inresande studenter läsåret 2016/17 var 53 procent kvinnor och 47 procent män. Könsfördelningen har varierat under de senaste tio läsåren, men sedan läsåret 2011/12 har andelen kvinnor varit ungefär 53 procent. Bland de nya inresande utbytesstudenterna var 55 procent kvinnor och 45 procent män läsåret 2016/17. Andelen kvinnor har

under den senaste tioårsperioden succesivt ökat från 51 till 55 procent.

Bland freemover-studenterna var i stället andelen män något större än andelen kvinnor läsåret 2016/17: 51 procent män och 49 procent kvinnor. Könsfördelningen har varierat relativt mycket de senaste tio läsåren. Innan studieavgifter infördes 2011 var andelen män omkring 60 procent, men sjönk till 49 procent direkt efter införandet.

Flest nya inresande vid Lunds universitet

Förutom några av de mindre enskilda utbildningsanordnarna hade samtliga universitet och högskolor nya inresande studenter läsåret 2016/17. Nio lärosäten hade fler än 1 000 nya inresande och flest fanns vid Lunds universitet följt av Uppsala universitet, Kungl. Tekniska högskolan och Stockholms universitet.

Merparten av de nio lärosätena med flest nya inresande hade fler nya utbytesstudenter än freemover-studenter, och kvinnorna var oftast fler än eller lika många som männen i båda studentkategorierna.

De nya inresande studenterna utgjorde en betydande andel av lärosätenas totala antal nybörjare. Högst var andelen vid Kungl. Tekniska högskolan där andelen uppgick till 47 procent, följt av Lunds universitet med 41

Tabell 25. Antal nya inresande studenter per lärosäte i relation till det totala antalet nybörjare totalt samt per lärosäte, samt uppdelat på utbytes- respektive freemover-studenter, läsåret 2016/17. I tabellen ingår lärosäten med minst 1 000 nya inresande studenter. Sorterat efter lärosäte med flest nya inresande studenter.

Universitet/Högskola	Samtliga nya inresande			varav nya inresande utbytesstudenter		varav nya inresande freemover-studenter	
	Totalt	Andel kvinnor/män (%)	Andel av nybörjare	Totalt	Andel kvinnor/män (%)	Totalt	Andel kvinnor/män (%)
Samtliga	23 550	53/47	27	13 710	55/45	9 840	49/51
Lunds universitet	3 290	57/43	41	1 840	57/43	1 460	57/43
Uppsala universitet	2 180	58/42	31	1 200	62/38	980	53/47
Kungl. Tekniska högskolan	2 070	30/70	47	920	33/67	1 150	27/73
Stockholms universitet	2 060	59/41	25	1 300	59/41	760	59/41
Linköpings universitet	1 570	49/51	31	1 010	47/53	560	54/46
Göteborgs universitet	1 520	62/38	23	1 010	62/38	510	62/38
Linnéuniversitetet	1 270	59/41	27	660	61/39	610	57/43
Stiftelsen Högskolan i Jönköping	1 180	50/50	38	600	55/45	580	44/56
Umeå universitet	1 110	58/42	26	700	63/37	410	49/51

procent. Notera dock att inresande studenter ofta studerar en kortare period i Sverige och de utgör en betydligt lägre andel av totala antalet registrerade studenter. Andelarna kan dock användas i jämförelser lärosäten sinsemellan, se tabell 25. Tabellen innehåller enbart de lärosäten som hade fler än 1 000 nya inresande under läsåret 2016/17, men av de som hade färre var andelen hög för Chalmers tekniska högskola (41 procent), Karolinska institutet (38 procent) och Blekinge tekniska högskola (30 procent).

Flest nya inresande studenter från Tyskland och Frankrike

Lsåret 2016/17 kom 11 710 av de totalt 23 550 nya inresande studenterna från EU/EES och Schweiz – en ökning med 150 studenter jämfört med läsåret innan. Antalet från EES-länder är dock underskattat då många i den grupp nya inresande studenter för vilka landuppgifter saknades troligen kommer från EU/EES och Schweiz (se faktarutan *Okänt land*).

Nya inresande studenter från länder utanför EU/EES och Schweiz ökade med 390 och uppgick till 8160 läsåret 2016/17. Störst var ökningarna från Afrika, Asien och Nordamerika.

Sett till enskilda länder kom flest nya inresande studenter från Tyskland, Frankrike, Kina och Finland läsåret 2016/17, se figur 50 där de tio länder som flest av Sveriges nya inresande

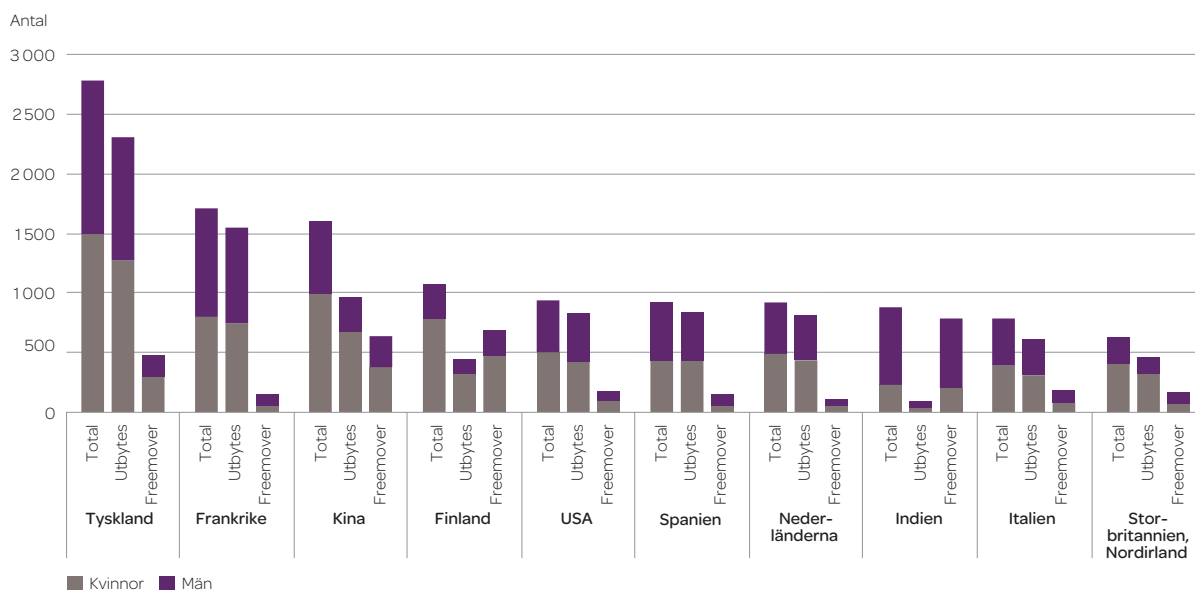
studenter kom ifrån redovisas. Jämfört med läsåret innan ökade det totala antalet inresande från samtliga dessa tio länder. Fördelningen mellan utbytes- och freemover-studenterna varierade relativt mycket mellan länderna. Av det totala antalet inresande studenter från Tyskland, Frankrike, USA, Spanien, Nederländerna, Italien och Storbritannien var det en stor andel som studerade via ett utbytesprogram. Det omvända var fallet för studenter från Kina, Finland och Indien, där det var en stor andel freemover-studenter.

Drygt tre av fem utbytesstudenter studerade i EU-program

Vi ska nu närmare studera utvecklingen av antalet nya inresande utbytesstudenter. Dessa studerar vanligen fristående kurser under en kortare tid i Sverige som en del av sin utbildning i hemlandet.

Det finns en mängd olika utbytesprogram, som i statistiken delas in i tre huvudprogram: bilaterala program, EU-program och Nordplus-programmet. Bilaterala program inrättas mellan enskilda svenska och utländska lärosäten. EU-program, varav det största är Erasmus+, möjliggör studier inom Europa men även i till exempel USA, Kanada, Japan och Australien. Nordplus-programmet är inrättat för att främja samarbete och rörlighet mellan de nordiska

Figur 50. Antal inresande studenter från de tio länder som flest nya inresande studenter kom ifrån läsåret 2016/17, totalt och uppdelat på utbytes- respektive freemover-studenter, samt kön.

och baltiska länderna samt de självstyrande områdena Åland, Färöarna och Grönland.

Av de totalt 13 710 nya inresande utbytesstudenterna läsåret 2016/17 studerade 8 620 studenter (63 procent) via ett EU-program, 4 670 via ett bilateralt program och 420 via Nordplus. Det var fler kvinnor än män, oavsett typ av utbytesprogram, och andelen kvinnor var störst för de som studerade via Nordplusprogrammet: 72 procent. Motsvarande andel kvinnor via bilaterala program och EU-program var 58 respektive 53 procent.

De vanligaste ämnesområdena som de nya inresande utbytesstudenterna studerade inom läsåret 2016/17 var samhällsvetenskap, juridik, handel, administration (35 procent), teknik och tillverkning (20 procent), humaniora och konst (19 procent) samt naturvetenskap, matematik och data (13 procent). Det var inga större förändringar jämfört med föregående läsår, men andelen som studerade inom området humaniora och konst minskade något.

Många nya inresande freemover-studenter studerade på avancerad nivå

De inresande freemover-studenterna som själva ordnar sina studier, studerar oftast på ett utbildningsprogram. Läsåret 2016/17 var antalet nya inresande freemover-studenter 9 840 och av dessa

studerade 7 740 på ett program, huvudsakligen på avancerad nivå. Andelen som studerade på avancerad nivå ökade ytterligare läsåret 2016/17, då hälften av de nya inresande freemover-studenterna studerade på ett masterprogram och 11 procent på ett magisterprogram, se tabell 26.

De vanligaste ämnesområdena som de nya inresande freemover-studenterna studerade inom läsåret 2016/17 var samhällsvetenskap, juridik, handel, administration (32 procent), teknik och tillverkning (26 procent), naturvetenskap, matematik och data (14 procent) samt

Tabell 26. Antal nya inresande freemover-studenter läsåren 2015/16–2016/17 fördelat på studieinriktning.

	Läsåret 2015/16		Läsåret 2016/17	
	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)
Totalt	9 360	100	9 840	100
Kurs	2 350	25	2 100	21
Program	7 020	75	7 740	79
Högskoleexamen	30	-	20	-
Kandidatexamen	720	8	840	9
Magisterexamen	1 130	12	1 120	11
Masterexamen	4 330	46	4 910	50
Konstnärlig examen	200	2	200	2
Yrkesexamen	560	6	630	6
Övriga program	60	1	30	-

humaniora och konst (14 procent). Andelen studerande inom området samhällsvetenskap, juridik, handel, administration ökade jämfört med föregående läsår, medan andelen studerande inom humaniora och konst minskade.

Läsåret 2016/17 var det en större andel freemover-studenter än utbytesstudenter som studerade inom områdena teknik och tillverkning samt naturvetenskap, matematik och data. Det var samtidigt en mindre andel freemover-studenter än utbytesstudenter som studerade inom områdena humaniora och konst samt samhällsvetenskap, juridik, handel och administration.

Totala antalet inresande studenter läsåret 2016/17

I detta avsnitt behandlas det totala antalet inresande studenter där nya inresande utgör en delgrupp.

Läsåret 2016/17 var det totala antalet inresande studenter i Sverige 35 860, vilket var 630 fler än läsåret innan. Totalt fanns det 13 940 utbytesstudenter och 21 970 freemover-studenter. Att summan av de två grupperna inte överensstämmer med totalsumman beror på att en student kan vara både utbytes- och freemover-student under samma period. Antalet utbytesstudenter minskade något jämfört med föregående läsår, 50 studenter, medan freemover-studenterna ökade med 650 studenter.

För information om det totala antalet inresande studenter fördelat på geografiskt område och de vanligaste länderna för respektive område, se tabell 2 i den separata tabellbilagan.

Antalet betalande studenter ökar

Studenter som betalar studieavgift kan finansiera den med stipendier, antingen från sina hemländer eller från Sverige. Samtidigt som studieavgifter infördes skapades två statliga stipendieprogram som hanteras av Universitets- och högskolerådet (UHR) och Svenska institutet (SI), se faktartutan *Stipendier och studieavgifter*. Studenterna kan söka stipendier från dessa program eller från andra medel som lärosätena disponerar, till exempel via stiftelser knutna till lärosätet eller andra icke-statliga finansierare.

Det händer även att studieavgifterna finansieras av företag i Sverige. Därtill kan studenterna ha stipendier från sina hemländer, men omfattningen av detta är inte känd eftersom lärosätena inte administrerar stipendierna i dessa fall.

Enligt lärosätenas direktrapportering till UKÄ fanns det höstterminen 2017 totalt 6 810 registrerade studenter (2 840 kvinnor och 3 970 män) som betalade studieavgift till ett svenskt lärosäte. Det var en ökning jämfört med höstterminen 2016 då antalet var 5 220 (2 090 kvinnor och 3 130 män). Av de betalande studenterna hade 1 980, motsvarande 29 procent, ett svenskt stipendium som helt eller delvis täckte studieavgiften. Stipendierna ersatte hela studieavgiften för 1 250 av dessa studenter (18 procent) medan resterande 730 (11 procent) mottog stipendium för en del av studieavgiften. En högre andel av kvinnorna finansierade sina studieavgifter med stipendier, 33 procent, jämfört med 26 procent av männen. Bland de lärosäten som hade fler än tio betalande studenter var andelen med stipendier högst vid Umeå universitet (55 procent) och Lunds universitet (54 procent).

STIPENDIER OCH STUDIEAVGIFTER

När studieavgifter infördes hösten 2011 inrättade staten samtidigt två stipendieprogram för studier på grundnivå och avancerad nivå. Orsaken var en vilja att få studenter att komma till Sverige för att studera. Det första programmet syftar till att främja lärosätenas internationalisering genom att underlätta rekrytering av särskilt kvalificerade studenter från länder utanför EU/EES och Schweiz. Universitets- och högskolerådet (UHR) administrerar programmet och fördelar medel till sökande lärosäten, som själva beslutar om stipendiernas användning och om det ska täcka hela eller del av studieavgiften.

Det andra programmet består av två delar och administreras av Svenska institutet (SI). En del av stipendierna riktas mot studenter från länder med vilka Sverige har ett långsiktigt utvecklingspartnerskap med övriga riktas mot studenter från länder som klassas som låg- eller medel-inkomstländer enligt OECD:s biståndskommitté (OECD/DAC). Regeringens målsättning med programmet är att bidra till kvalificerad kompetensförsörjning i utvecklingsländer. Stipendierna täcker hela studieavgiften och dessutom studenternas levnadsomkostnader.

Vid sidan om de statliga stipendieprogrammen har flera lärosäten skapat egna stipendier för betalande studenter, antingen med egna medel eller i samarbete med andra finansierare.

I tabell 3 i den separata tabellbilagan finns mer information om betalande studenter och stipendier per lärosäte.

Färre inresande freemover-studenter tog examen

Läsåret 2016/17 tog 5 670 inresande studenter sin första examen i Sverige. Av dessa var 52 procent män och 48 procent kvinnor. Jämfört med läsåret innan minskade antalet inresande examinerade med 160, motsvarande 3 procent. Det var 280 inresande utbytesstudenter som tog en examen men fortsättningsvis i detta avsnitt redovisas endast inresande freemover-studenter.

Läsåret 2016/17 var det totalt 5 400 inresande freemover-studenter som för första gången tog en examen i Sverige. Det var en liten minskning, med 30 examinerade jämfört med läsåret innan, trots att antalet inresande freemover-studenter har ökat kontinuerligt sedan läsåret 2013/14 till 2016/17.

Av de betalande freemover-studenter som läsåret 2014/15 påbörjade ett masterprogram hade 62 procent tagit en masterexamen till och med vårterminen 2017. Motsvarande andel av de som inte betalade studieavgifter var 60 procent. Det var en ökning av examensfrekvensen med några procentenheter för båda grupperna jämfört med läsåret innan. Både bland de studenter som betalade avgifter och bland de studenter som inte betalade avgifter var andelen kvinnor som tog examen större än andelen män.

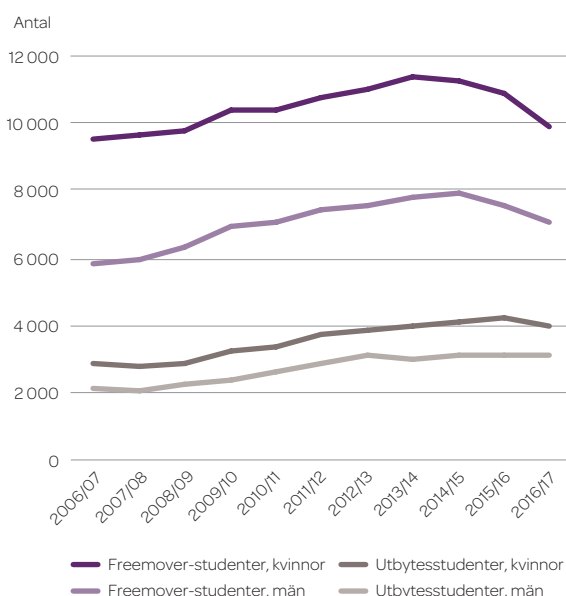
Av de freemover-studenter som för första gången examinerades i Sverige läsåret 2016/17 kom 1 990 (37 procent) från området EU/EES och Schweiz, och 1 400 från Asien (26 procent). Därutöver saknas landuppgifter för 1 180 examinerade freemover-studenter (22 procent). Det är därmed troligt att antalet examinerade som kom från länder inom området EU/EES och Schweiz är underskattat (se faktarutan *Okänt land*). När det gällde enskilda länder kom de i Sverige examinerade inresande studenterna främst från Kina, följt av Tyskland, Indien och Finland. Mer om examinerade studenter och examensfrekvenser går att läsa i kapitlet *Utbildning på grundnivå och avancerad nivå*.

Utresande studenter

Vi övergår nu till att studera utvecklingen av antalet utresande studenter. Antalet har minskat två läsår i följd och läsåret 2016/17 minskade antalet med 2 360 jämfört med läsåret innan, från 26 440 till 24 080 studenter, vilket motsvarar 9 procent. Av det totala antalet utresande var 7 110 utbytesstudenter och 17 000 var freemover-studenter. Utbytesstudenterna minskade med 150 studenter, motsvarande 2 procent. Freemover-studenterna minskade med 1 400 studenter, en minskning med 8 procent och den gruppen har minskat de två senaste läsåren. Antalet språkkursstudenter har minskat kraftigt de senaste två läsåren, från 2 790 läsåret 2014/15 till 910 läsåret därpå och till 30 studenter läsåret 2016/17. En anledning är att Centrala studiestödsnämnden har klassificerat om vissa språkkurser från eftergymnasial nivå till gymnasienivå.

Av de totala antalet utresande studenter var 58 procent kvinnor och 42 procent män läsåret 2016/17. Det var liknande könsfördelning bland såväl utbytes- som freemover-studenter. När det gäller minskningen av antalet utresande gällde den både kvinnor och män bland freemover-studenterna, medan endast kvinnor minskade bland utbytesstudenterna.

Figur 51. Antal utresande studenter, fördelat på studentkategori och kön läsåren 2006/07–2016/17.

Att antalet utresande minskade de senaste läsåren är tvärt emot regeringens ambition att antalet utresande ska öka. Under 2017 tillsatte regeringen en utredning med uppdraget att bland annat föreslå åtgärder för att kunna få fler svenska studenter att studera utomlands och fler internationella studenter att studera i Sverige (se faktarutan *Internationaliseringsutredningens delbetänkande*).

Fortsatt färre utresande studenter till samtliga geografiska områden

Det totala antalet utresande studenter minskade till samtliga geografiska områden läsåret 2016/17 – detta för andra läsåret i rad. Antalet freemover-studenter minskade till samtliga områden, medan antalet utresande utbytesstudenter ökade till Oceanien och Sydamerika men minskade till övriga områden.

Även om antalet studenter som åker till USA också minskade var USA fortfarande det största mottagarlandet för svenska studenter. Andra stora mottagarländer var Storbritannien, Australien, Polen och Danmark, men även till dessa länder minskade antalet, se tabell 27.

Antalet utresande utbytesstudenter minskade på relativt många lärosäten

Nästan alla lärosäten hade utresande utbytesstudenter under läsåret 2016/17, med undantag från några konstnärliga högskolor och flertalet små enskilda utbildningsanordnare.

Antalet utresande utbytesstudenter från de olika lärosätena har under de senaste läsåren fluktuerat, men läsåret 2016/17 minskade antalet på drygt hälften av lärosätena jämfört med läsåret innan. Lunds universitet, Uppsala universitet och Stockholms universitet hade läsåret 2016/17 fortfarande flest utresande utbytesstudenter och på samtliga dessa tre ökade antalet något jämfört med läsåret innan. Se tabell 4 i den separata tabellbilagan för information om antalet utresande utbytesstudenter per lärosäte.

Andelen utresande utbytesstudenter av samtliga studenter (exklusive inresande) vid svenska lärosäten var 2 procent totalt sett. Andelen var densamma för kvinnor och män. Sett till samtliga individuella lärosäten hade Handelshögskolan i Stockholm med stor marginal störst andel, 16 procent av samtliga studenter på lärosätet studerade utomlands någon gång under läsåret 2016/17. Det var även en ökning jämfört med föregående läsår. Stiftelsen Högskolan i Jönköping hade näst högst andel, 5 procent, se tabell 28.

INTERNATIONALISERINGSUTREDNINGENS DELBETÄNKANDE

Regeringen tillsatte i mars 2017 en utredning med uppdrag att föreslå nya mål samt en ny nationell strategi för internationalisering av universitet och högskolor, omfattande både utbildning och forskning. I uppdraget ingår att föreslå hur fler studenter kan få ett internationellt perspektiv i sin utbildning, bland annat genom att fler studenter, lärare och forskare studerar eller verkar utomlands, samt en bättre internationalisering på hemmaplan. Utredningen ska även föreslå åtgärder för att öka Sveriges attraktivitet som studiedestination och kunskapsnation.

Utredningen ska redovisa sitt slutbetänkande senast den 31 oktober 2018, men kom med ett delbetänkande i januari 2018. Det är många förslag som utredningen lägger fram. Först och främst föreslås en ny och bredare mål-

formulering som ska ersätta nuvarande mål om internationalisering i högskolelagen. Det nya målet föreslås bli att den internationella verksamheten vid varje högskola dels ska stärka kvaliteten i högskolans utbildning och forskning, dels nationellt och globalt bidra till sådan hållbar utveckling som högskolan har i uppgift att främja. Utredningen föreslår även åtta huvudmål för det fortsatta arbetet, varav ett är att alla studenter som tar examen ska ha utvecklat sin internationella förståelse eller interkulturella kompetens.

Källa: *En strategisk agenda för internationalisering*. Delbetänkande av utredningen om ökad internationalisering av universitet och högskolor, SOU 2018:3.

Tabell 27. Antal utresande studenter per geografiskt område läsåret 2016/17, de största mottagarländerna, samt förändringar jämfört med föregående läsår. I tabellen ingår de mottagarländer som tog emot minst 400 studenter från Sverige.

Geografiskt område/land	Samtliga utlandsstuderande	Förändring från 2015/16 (%)	varav utbytesstudenter	Förändring från 2015/16(%)	varav freemoverstudenter	Förändring från 2015/16 (%)
Samtliga områden	24 080	-9	7 110	-2	17 000	-8
Norden utom Sverige	2 360	-7	310	-3	2 050	-8
Danmark	1 250	-7	110	0	1 140	-8
Norge	830	-9	100	-5	730	-9
EU28 utom Norden	11 230	-9	2 990	-3	8 260	-7
Frankrike	690	-15	470	0	230	-11
Italien	440	-6	250	5	190	-2
Nederländerna	750	7	370	3	390	11
Polen	1 390	-6	40	11	1 350	-7
Spanien	700	-15	340	-1	350	-5
Storbritannien och Nordirland	4 180	-11	640	1	3 540	-11
Tyskland	770	-11	330	-14	450	0
Europa utom EU28 och Norden	560	-13	210	-19	350	-7
Afrika	200	-13	110	-6	100	-14
Nordamerika	5 430	-8	1 190	-1	4 250	-10
Kanada	580	2	410	1	170	-3
USA	4 710	-10	680	-2	4 040	-11
Sydamerika	300	-3	140	3	160	-7
Asien	2 430	-16	1 610	-3	810	-1
Japan	440	-35	250	9	180	16
Kina	550	-20	460	-9	90	-27
Singapore	430	-2	400	-4	30	23
Oceanien	1 790	-1	590	17	1 200	-7
Australien	1 650	-2	520	13	1 130	-8

Tabell 28. Antal utresande utbytesstudenter samt andelen utresande av samtliga studenter (exklusive inresande studenter) totalt samt för de lärosäten som hade minst 200 utresande utbytesstudenter läsåret 2016/17. Sorterat efter högst andel av samtliga studenter på lärosätet.

Universitet/Högskola	Antal utbytesstudenter per lärosäte		Andel av samtliga studenter vid respektive lärosäte		
	Totalt	Andel kvinnor/män (%)	Totalt (%)	Kvinnor (%)	Män (%)
Totalt	7 110	57/43	2	2	2
Handelshögskolan i Stockholm	220	45/55	16	17	15
Stiftelsen Högskolan i Jönköping	400	55/45	5	4	6
Kungl. Tekniska högskolan	570	39/61	4	4	4
Lunds universitet	1 070	54/46	4	4	4
Chalmers tekniska högskola	280	39/61	3	4	3
Uppsala universitet	850	58/42	3	2	3
Stockholms universitet	730	63/37	2	2	2
Linköpings universitet	440	48/52	2	2	3
Göteborgs universitet	480	63/37	1	1	2
Linnéuniversitetet	270	63/37	1	1	1
Umeå universitet	310	58/42	1	1	1

UTLANDSSTUDIER – VAD HÄNDER SEDAN?

Centrala studiestödsnämnden och Statistiska centralbyrån publicerade 2017 en jämförande studie mellan en grupp studenter som studerat utomlands med studiemedel på eftergymnasial nivå under perioden 2007–2009 med en grupp på motsvarande nivå som under samma period inte studerat utomlands. I studien ingick bland andra jämförelser av studenternas ålder, deras föräldrars utbildningsnivå, andelen studenter med utländsk bakgrund, antal studenter som tog en svensk examen, deras bosättning efter studierna, hur de etablerade sig på arbetsmarknaden, inkomstfördelningar och studiestödsskulder. Se *Utlandsstudier – vad händer sedan? CSN, rapport 2017:7*.

Antalet utbytesstudenter via EU-program och Nordplus minskar

Av det totalt 7 110 utresande utbytesstudenterna läsåret 2016/17 ökade antalet som studerade via ett bilateralt program något jämfört med läsåret innan – från 3 900 till 3 930 studenter. Antalet studenter som studerade via ett EU-program minskade dock från 3 220 till 3 060, en minskning med 5 procent. Även antalet som studerade via Nordplus minskade, från 160 till 140 studenter, en minskning med 13 procent.

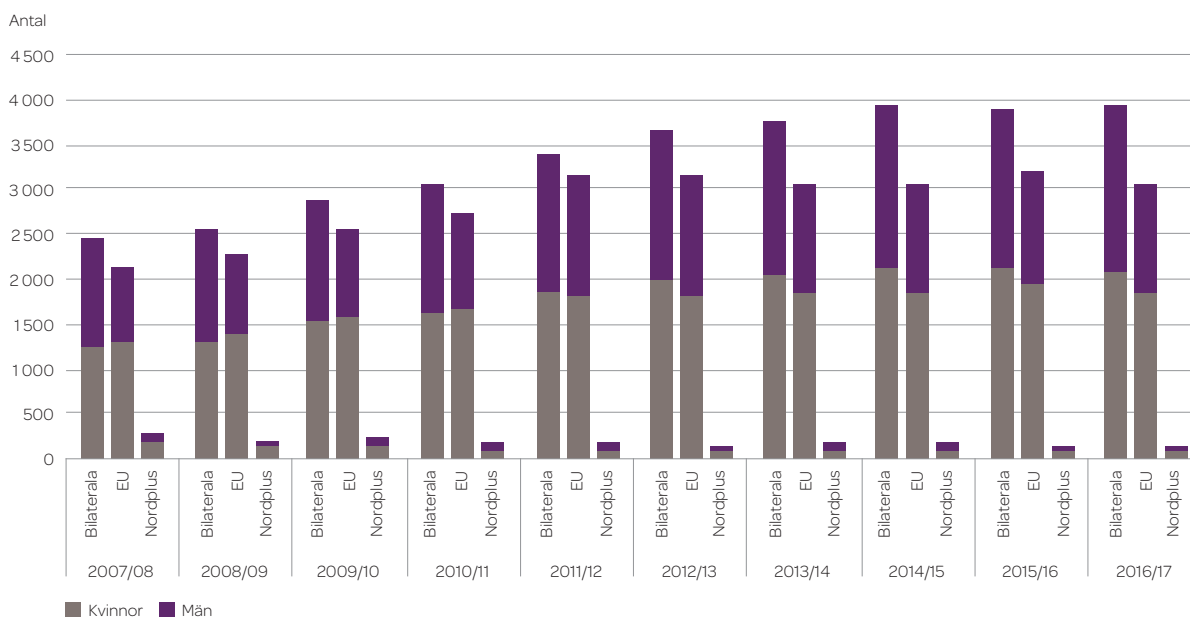
Om vi ser på det totala antalet utresande via något av dessa utbytesprogram över den senaste tioårsperioden så har antalet ökat sedan läsåret 2007/08 – från 4 830 till 7 110. Antalet ökade under perioden både för de som studerade via ett bilateralt program (från 2 470 till 3 930) och via ett EU-program (från 2 130 till 3 060), men antalet som studerade via Nordplus minskade (från 280 till 140), se figur 52.

Antal läkarstudenter som läser utbildningen utomlands minskar

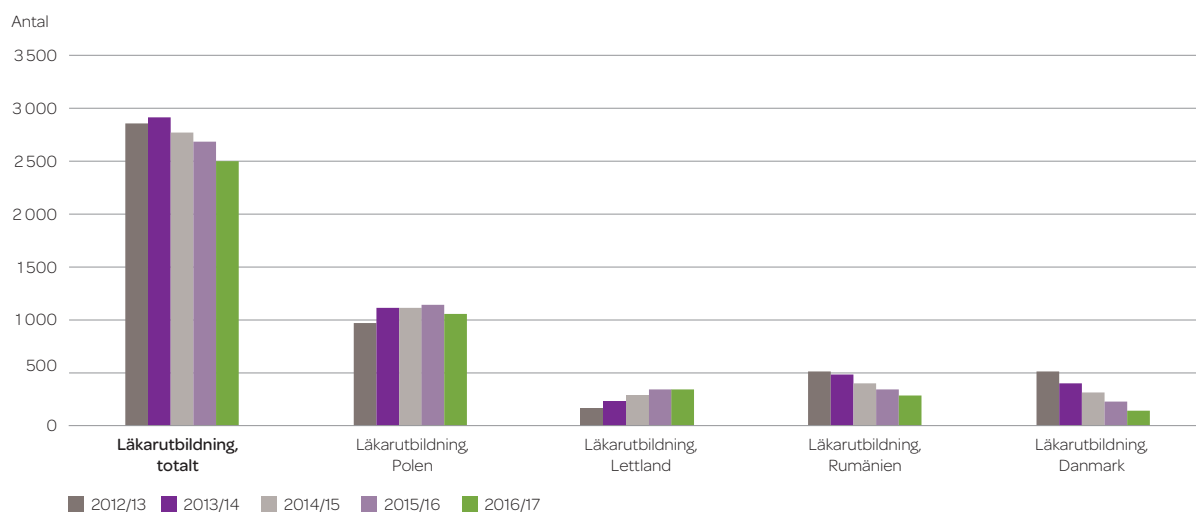
Vi övergår nu till att studera de utresande free-mover-studenterna, alltså de som ordnar sina studier utomlands på egen hand och inte studerar inom ramen för ett utbytesprogram. De utresande freemover-studenterna minskade med 1 400 läsåret 2016/17, men var ändå mer än dubbelt så många som de utresande utbytesstudenterna – 17 000 jämfört med 7 110 studenter.

Det är relativt många freemover-studenter som läser stora delar av sin utbildning eller hela utbildningen utomlands. Utbildning till läkare, tandläkare och veterinär – tre utbildningar med högt söktryck och höga antagningspoäng i Sverige – är exempel på utbildningar som relativt många svenska studenter läser utomlands. Den största volymen sedan flera läsår har läkarut-

Figur 52. Antal utresande utbytesstudenter per utbytesprogram, fördelat på kön läsåren 2007/08–2016/17.

Figur 53. Antal läkarstuderande utomlands med studiemedel, total samt fördelning på de fyra största studieländerna, läsåren 2012/13–2016/17.

bildning haft, och under läsåret 2016/17 hade totalt 2 490 studenter studiemedel för läkarstudier utomlands enligt CSN. Antalet kan jämföras med att det samma läsår var 7 880 studenter som studerade motsvarande utbildning i Sverige. Antalet personer som studerar till läkare utomlands har varierat, läsåret 2012/13 var antalet 2 860 för att sedan öka något till läsåret därpå, men de tre senaste läsåren har antalet successivt minskat. Det kan bero på att läkarutbildningen i Sverige har byggts ut. De länder som läsåret 2016/17 hade flest svenska läkarstudenter var Polen följt av Lettland, Rumänien och Danmark. Antalet läkarstudenter till Polen har varierat under de senaste fem läsåren, och även om antalet minskade det senaste läsåret var antalet högre då än fyra läsår tidigare. Antalet läkarstudenter till Lettland har under motsvarande period ökat, medan det omvända har varit fallet till Rumänien och Danmark, se figur 53.

Lsåret 2016/17 var det 330 studenter som hade studiemedel för studier till tandläkare utomlands. Antalet kan jämföras med 1 510 tandläkarstudenter i Sverige samma läsår. Antalet som studerade utomlands var lika många som läsåret innan, och en liten ökning (30 studenter) jämfört med läsåret 2012/13.

Det var också 260 studenter som läsåret 2016/17 hade studiemedel för studier till veterinär

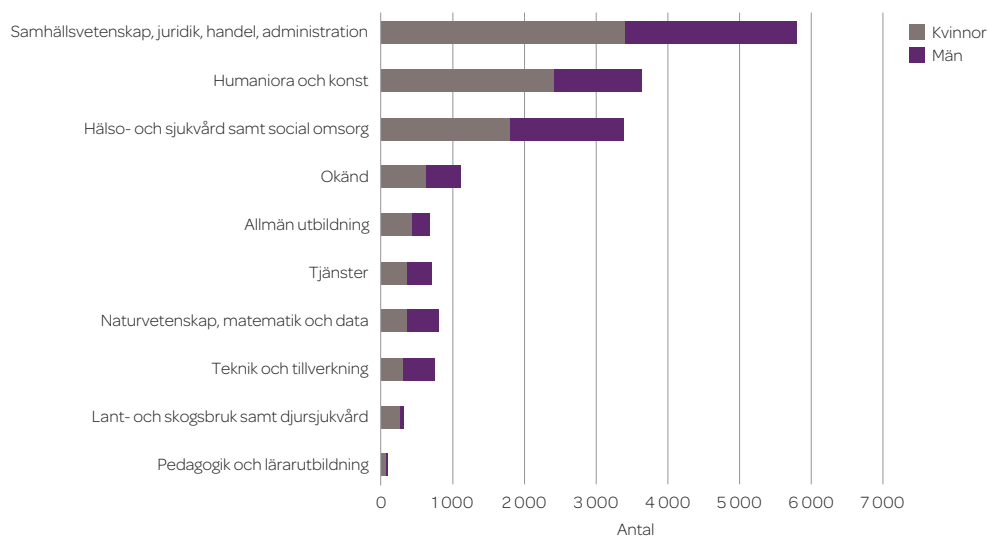
utomlands. Det är en minskning jämfört med läsåret innan och även en minskning (80 studenter) jämfört med läsåret 2012/13. Antalet veterinärstudenter i Sverige var 520 det senaste läsåret.

Sammantaget var de utresande freemoverstudenternas vanligaste studieinriktning samhällsvetenskap, juridik, handel och administration följt av humaniora och konst, och därefter inriktningen hälso- och sjukvård samt social omsorg, se figur 54. Jämfört med läsåret innan minskade antalet utresande freemoverstudenter på samtliga studieinriktningar utom inom pedagogik och lärarutbildning, där antalet var oförändrat.

Många med civilekonom- eller juristexamen men få med förskollärar- eller sjuksköterskeexamen har studerat utomlands

Det var totalt 57 310 personer, exklusive inresande studenter, som läsåret 2016/17 tog en examen på grundnivå och avancerad nivå. Bland dessa hade 15 procent under de senaste tolv terminerna studerat utomlands någon gång, vilket är en ökning med en procentenhet jämfört med föregående år. Det är dock inte alltid utlandsstudierna var kopplade till avlagd examen. Till de utbildningar där det var en hög andel examinerade som hade studerat

Figur 54. Antal utresande freemover-studenter efter studieinriktning läsåret 2016/17.

utomlands hör civilekonomexamen (48 procent), masterexamen i samhällsvetenskap, juridik, handel, administration (42 procent) och juristexamen (41 procent). Andelen bland de två förstnämnda minskade något jämfört med läsåret innan medan andelen som studerat utomlands bland dem som tagit juristexamen ökade något.

Till de examina där det var en låg andel studenter som hade studerat utomlands hör

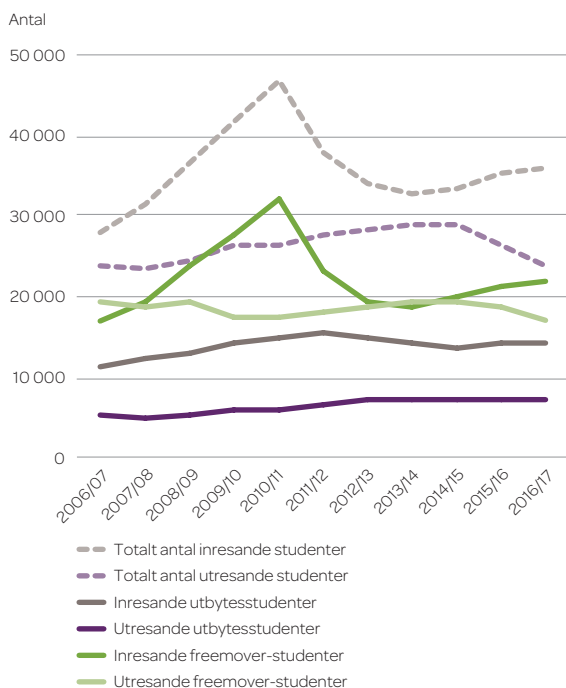
till exempel sjuksköterskeexamen (4 procent) och förskolläraryexamen (1 procent). Bland de som tog en sjuksköterskeexamen 2016/17 har andelen som studerat utomlands ökat med en procentenhet jämfört med läsåret innan.

Det är generellt en högre andel män än kvinnor som har studerat utomlands (17 respektive 13 procent), men bland dem som tagit en juristexamen eller civilingenjörsexamen är andelen betydligt högre bland kvinnorna.

Tabell 29. Antal examinerade och andel som studerat utomlands under studietiden på ett urval av program läsåret 2016/17, samt motsvarande andel för de som examinerades läsåret 2015/16. Sorterat efter högst andel studenter som studerat utomlands.

Universitet/Högskola	Antal examinerade		Andel som studerat utomlands 2016/17			Andel som studerat utomlands 2015/16 (%)		
	Totalt	Andel kvinnor/män (%)	Totalt (%)	Kvinnor (%)	Män (%)	Totalt (%)	Kvinnor (%)	Män (%)
Totalt	57 310	66/34	15	13	17	14	13	16
Civilekonomexamen	970	57/43	48	48	48	50	50	49
Masterexamen samhällsvetenskap, juridik, handel, administration	1 650	59/41	42	40	45	43	42	43
Juristexamen	1 320	62/38	41	45	34	39	43	32
Civilingenjörsexamen	3 840	34/66	34	38	31	29	37	24
Kandidatexamen humaniora och konst	2 010	63/37	14	15	12	14	14	14
Kandidatexamen naturvetenskap, matematik och data	2 560	45/55	12	15	10	11	14	9
Högskoleingenjörsexamen	2 220	31/69	10	16	8	10	16	7
Sjuksköterskeexamen	4 200	87/13	4	4	4	5	5	4
Förskolläraryexamen	2 370	95/5	1	1	0	1	1	2

Figur 55. Totalt antal inresande respektive utresande studenter, samt uppdelat på utbytes- och freemover-studenter läsåren 2006/07–2016/17.

Skillnad i antalet inresande och utresande studenter

Det totala antalet inresande studenter vid svenska lärosäten har sedan läsåret 2005/06 varit större än det totala antalet utresande. Från det läsåret och framåt var skillnaden som störst läsåret 2010/11, men minskade sedan betydligt när studieavgifter infördes. Sedan läsåret 2014/15 har antalet utresande studenter minskat och skillnaden mellan antalet utresande och inresande studenter har ökat, se figur 55. Läsåret 2016/17 var det totala antalet inresande studenter 35 860 medan det totala antalet utresande studenter var 24 080, alltså 11 780 fler inresande än utresande studenter. Även uppdelat på utbytesstudenter och freemover-studenter var det betydligt fler inresande än utresande, 6 830 fler inresande än utresande utbytesstudenter, och 4 970 fler inresande än utresande freemoverstudenter.

INTERNATIONELLA STUDENTER

Med *internationella studenter* menas studenter som har rest över en landgräns för att studera. Hur studentmobilitet mäts beror till stor del på landspecifika immigrationslagar och vilken statistik som finns tillgänglig. Länderna kan till viss del välja hur de vill redovisa mobiliteten, men många länder utgår från land för behörighetsgrundande utbildning. Vissa länder som inte har uppgifter om internationella studenter rapporterar i stället data om "foreign students" – det vill säga studenter som inte är medborgare i landet som de studerar i. Detta sätt att redovisa mobiliteten innebär en överskattning av antal studenter som åker till ett annat land för att studera. Statistiken om mobiliteten lämnas av mottagarländerna. Det betyder att de studenter som finns i länder som inte rapporterar in till Eurostat, OECD och UNESCO saknas i statistiken.

Studentmobilitet som en del i en ökad internationalisering

Den internationella studentmobiliteten har ökat över tid, och det finns en tydlig politisk vilja att mobiliteten ska öka ytterligare. EU:s ministerråd satte 2011 upp målet att till år 2020 ska 20 procent av alla examinerade på eftergymnasial nivå från EU-området under någon del av sin utbildning ha studerat utomlands. Målet inkluderar studenter som examineras på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå, inklusive de som genomför en hel utbildning utomlands. Att mäta måluppfyllelse är dock svårt eftersom det är mottagarländerna som ska rapportera antalet examinerade från andra länder, och vissa länder saknar uppgifter om från vilka länder de internationella studenterna kommer. Vad som menas med "internationell student" och hur studentmobilitet mäts internationellt finns förklarat i faktarutan *Internationella studenter*.

Det ovan angivna målet gäller för EU-området som helhet. Det finns i nuläget ingen

Tabell 30. Inresande respektive utresande freemover-studenter, fördelade efter de största ursprungs- och mottagarländerna samt Sverige 2015. Källa: OECD.Stat.

Ursprungs-land	Mottagarland											OECD-totalt
	Australien	Kanada	Frankrike	Tyskland	Italien	Japan	Sydkorea	Nederländerna	Sverige	Storbritannien	USA	
Kanada	3 100		1 080	790	200	250	510	230	90	5 060	28 450	42 760
USA	2 230	6 330	2 270	4 520	440	1 750	1 100	590	360	11 610		34 170
Tyskland	710	780	5 320		1 390	460	60	22 870	1 270	10 350	7 140	95 980
Spanien	180	250	3 990	5 140	660	110	30	1 370	330	5 740	4 860	27 770
Frankrike	730	11 390		6 960	1 120	500	80	1 310	390	9 690	6 530	64 460
Italien	380	310	5 420	5 660		130	30	2 000	320	7 620	4 210	47 260
Ryssland	710	940	2 770	9 950	2 000	220	310	650	210	3 630	5 200	39 820
Kina	89 440	47 370	20 330	23 630	12 500	57 780	31 240	4 240	1 300	98 820	299 530	603 410
Japan	1 240	1 080	1 040	1 760	190		1 150	120	80	2 540	15 080	24 790
Sverige	590	120	340	650	120	150	10	360		2 750	4 290	14 660
Sydkorea	4 660	2 980	1 450	4 080	560	10 080		310	30	4 020	63 950	81 030

samlad uppgift på Sveriges bidrag till målet. I ett tidigare avsnitt i detta kapitel redovisades att 15 procent av de som examinerades i Sverige på grundnivå och avancerad nivå läsåret 2016/17 hade studerat utomlands någon gång under de senaste tolv terminerna (inklusive examensterminen). Där ingick dock varken de examinerade på forskarnivå (se kapitel *Utbildning på forskarnivå*), eller de svenska studenter som tog examen utomlands.

Statistik om internationell studentmobilitet produceras bland annat av OECD. De publicerar årligen statistik och analyser inom hela utbildningsområdet i publikationen *Education at a Glance – OECD Indicators*, hädanefter förkortat EAG. I EAG 2017 redovisas mobilitetsstatistik för år 2015 för freemover-studenter – utbytesstudenterna ingår därmed inte dessa uppgifter. I internationell jämförelse var Sverige ett litet land, både vad gäller antal inresande till Sverige och från Sverige utresande studenter. Av antalet utresande studenter reste i särklass flest ut från Kina, och stora mottagarländer för dessa studenter var USA, Storbritannien och Australien. Även Tyskland och Sydkorea hade många utresande studenter och för de tyska student-

erna var Nederländerna det största mottagarlandet. För de sydkoreanska studenterna var USA det största mottagarlandet.

Flera länder hade stor obalans vad gäller antalet inresande och utresande studenter. Kina hade i jämförelse med antalet utresande mycket få inresande och flera av de stora mottagarländerna, exempelvis USA, Storbritannien och Australien, hade relativt få utresande. I tabell 30 finns fler detaljer för de största ursprungs- respektive mottagarländerna samt för Sverige.

TEXTILHÖGSKOLANS EXAMENSUTSTÄLLNING EXIT16
DESIGN AV AMANDA NORDQVIST

UTBILDNING OCH ARBETSMARKNAD

Högre utbildning ökar chansen på arbetsmarknaden och minskar risken för arbetslöshet. Utbildningens inriktning har också stor betydelse. Däremot är det ingen skillnad i etablering på arbetsmarknaden för examinerade på grundnivå och avancerad nivå respektive doktorsexaminerade.

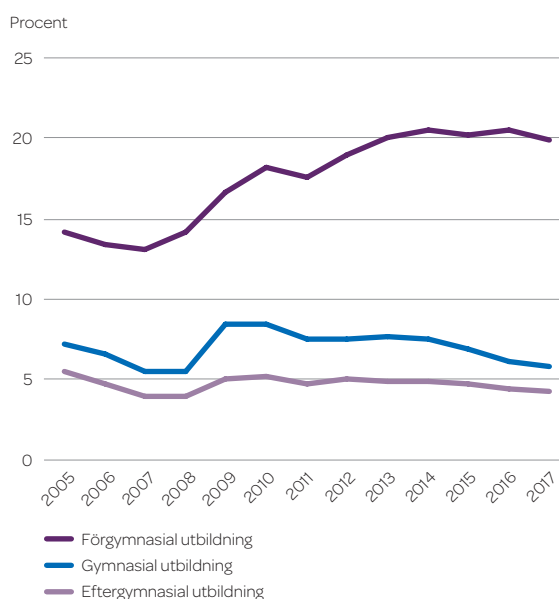
UTBILDNINGSPOLITIKEN VID UNIVERSITET och högskolor ska svara dels mot studenternas efterfrågan, dels mot arbetsmarknadens behov av utbildade personer. Ett sätt att visa balansen mellan tillgång och efterfrågan på arbetsmarknaden i nuläget är att mäta arbetslösheten för olika grupper. Ett annat sätt är att undersöka etableringen på arbetsmarknaden, det vill säga att se hur många som har examinerats i relation till behovet av personer med olika examina från högskolan. Eventuella skillnader i etableringen mellan dem som avlagt examina på grundnivå och avancerad nivå respektive dem som avlagt en doktorsexamen kan också ge en bild av behovet av högutbildad arbetskraft. Även uppgifter om den framtida utvecklingen av arbetsmarknaden är viktiga. För att skapa en bild av behovet av utbildade inom olika områden tar flera myndigheter fram prognoser över tillgången respektive arbetsmarknadens behov.

Lägre arbetslöshet för högskoleutbildade

Eftergymnasialt utbildade har i allmänhet ett försteg på arbetsmarknaden framför dem som har en gymnasieutbildning, vilka i sin tur har en betydligt starkare ställning än dem som enbart har en grundskoleutbildning. Att en eftergymnasial utbildning leder till större möjligheter att finna en stabil position på arbetsmarknaden visar bland annat statistik över arbetslösheten. Personer med en eftergymnasial utbildning har lägre arbetslöshet än de med gymnasial och förgymnasial utbildning. Enligt Statistiska centralbyråns arbetskraftsundersökningar, AKU, var arbetslösheten 2017 för dem med grundskola som högsta utbildning 19,9 procent, för gymnasieskola som högsta utbildning 5,8 procent och för eftergymnasialt utbildade 4,3 procent (se figur 56). Gruppen som har en eftergymnasial utbildning består till största delen av personer med en utbildning på grundnivå och avancerad nivå samt forskarnivå (forskarutbildningen).

Skillnaderna i arbetslöshet mellan olika utbildningsnivåer består över tid och de påverkas inte heller nämnvärt av att konjunkturläget växlar. Det är alltså tydligt att en längre utbild-

Figur 56. Arbetslöshet i procent av arbetskraften i åldrarna 15–74 år 2005–2017 efter utbildningsnivå enligt SCB:s arbetskraftsundersökningar. Källa: SCB.

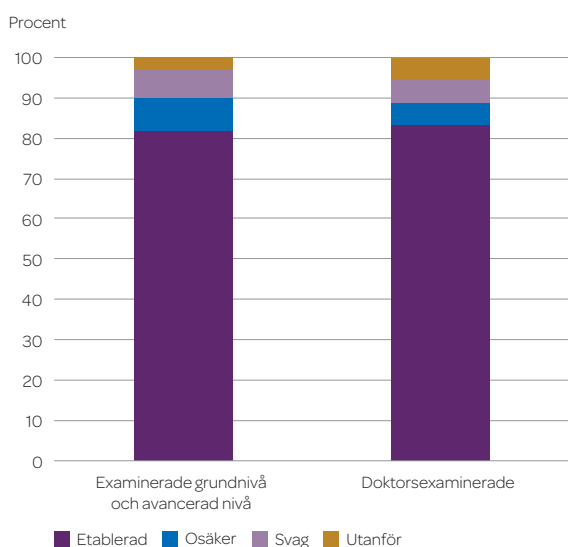
ning leder till en bättre ställning på arbetsmarknaden. Frågan är om denna skillnad fortsätter även högre upp i utbildningssystemet, det vill säga har doktorsexaminerade en bättre ställning på arbetsmarknaden än examinerade på grundnivå och avancerad nivå?

UKÄ har undersökt detta genom att mäta etableringen på arbetsmarknaden av två examensgrupper läsåren 2006/2007–2011/2012. Examinerade på grundnivå och avancerad nivå räknas här som en grupp som jämförs med doktorsexaminerade. Uppföljningen görs tre, fem och åtta år efter examen. De som har flyttat utomlands eller avlidit och som inte längre var en del av den svenska befolkningen vid uppföljningen har exkluderats. Undersökningspopulationerna bestod av 313 140 examinerade på grundnivå och avancerad nivå respektive 13 380 doktorsexaminerade.

Ungefär lika hög etablering oavsett nivå på examen

Majoriteten av de examinerade från universitet och högskolor, såväl på grundnivå och avancerad nivå som forskarnivå etablerade sig i regel snabbt på arbetsmarknaden. Det var dock skillnader

Figur 57. Arbetsmarknadsställning tre år efter examen för examinerade på grundnivå och avancerad nivå respektive doktorsexaminerade läsåren 2006/07–2011/12.

mellan olika examina och utbildningsinriktningar. Av dem som examinerades på grundnivå och avancerad nivå läsåren 2006/2007–2011/2012 var 82 procent etablerade tre år efter examen (80 procent av kvinnorna och 85 procent av männen), de hade alltså en god ställning på arbetsmarknaden. Av dem som avlagt en doktorsexamen under samma period var 83 procent etablerade efter tre år (82 procent av kvinnorna och 84 procent av männen). Skillnaden mellan examinerade på grundnivå och avancerad nivå respektive doktorsexaminerade är alltså liten. Mellan kvinnor och män var skillnaden något större, 5 procentenheter, för examinerade på grundnivå och avancerad nivå medan den var 2 procentenheter för dem som avlagt en doktorsexamen.

Av dem som examinerades på grundnivå och avancerad nivå hade 8 procent (9 procent av kvinnorna och 8 procent av männen) en osäker ställning på arbetsmarknaden. Det innebär att de hade en relativt låg arbetsinkomst eller att personerna varit arbetslösa någon gång under året. Av de som avlagt en doktors-examen var det 5 procent som hade en osäker ställning på arbetsmarknaden (6 procent av kvinnorna och 5 procent av männen).

Av de examinerade på grundnivå och avancerad nivå hade 7 procent en svag ställning på arbetsmarknaden (8 procent av kvinnorna och 5 procent av männen) och det innebär att de hade mycket låg arbetsinkomst samt förekomst av heltidsarbetslöshet under året. Motsvarande för de som avlagt en doktorsexamen var 6 procent, och där var det ingen skillnad mellan kvinnor och män.

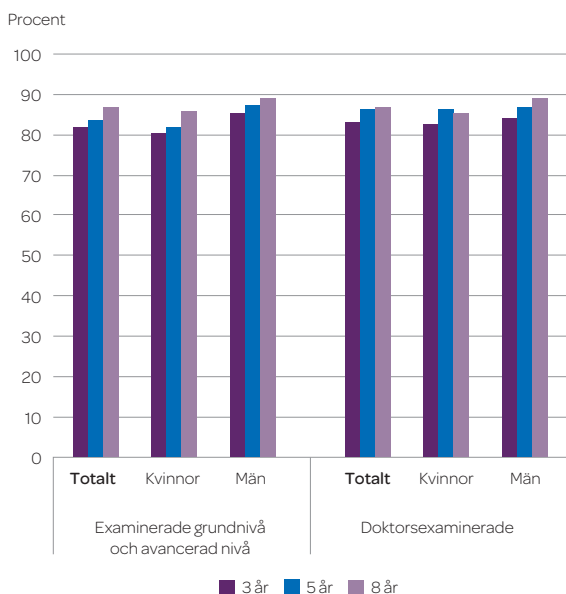
Slutligen stod 3 procent av de som avlagt en examen på grundnivå och avancerad nivå utanför arbetsmarknaden (3 procent av kvinnorna och 4 procent av männen), det vill säga de saknade helt arbetsinkomst. Av de som avlagt en doktorsexamen befann sig 5 procent utanför arbetsmarknaden (5 procent av kvinnorna och 6 procent av männen). Det var därmed en högre andel av de doktorsexaminerade än av de examinerade från grundnivå och avancerad nivå som stod utanför arbetsmarknaden tre år efter examen.

Hur svårt det är för olika examensgrupper att etablera sig på arbetsmarknaden kan uttryckas som summan av andelen examinerade i grupperna svag och utanför arbetsmarknaden. Bland de examinerade på grundnivå och avancerad nivå befann sig 10 procent i dessa grupper (11 procent av kvinnorna och 9 procent av männen). Motsvarande andel för de doktorsexaminerade var 11 procent (11 procent av kvinnorna och 12 procent av männen). Det var alltså en något högre andel av de doktorsexaminerade som hade haft svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden i jämförelse med examinerade på grundnivå och avancerad nivå. Kvinnor hade också genomgående större svårigheter än män, oavsett utbildningsnivå.

Ökad etablering med tiden för i stort sett alla grupper

Ju längre tid som förflutit sedan examen, desto högre blir etableringen för de flesta examinerade. För de som avlagt examen på grundnivå och avancerad nivå var 82 procent etablerade efter tre år, 84 procent efter fem år och 87 procent efter åtta år (se figur 58). Män hade som tidigare beskrivits en något högre etablering än kvinnor tre år efter examen. Skillnaden i etableringsgrad mellan könen var fem procentenhe-

Figur 58. Andel etablerade tre, fem och åtta år efter examen för examinerade på grundnivå och avancerad nivå respektive doktorsexaminerade läsåren 2006/07–2011/12.

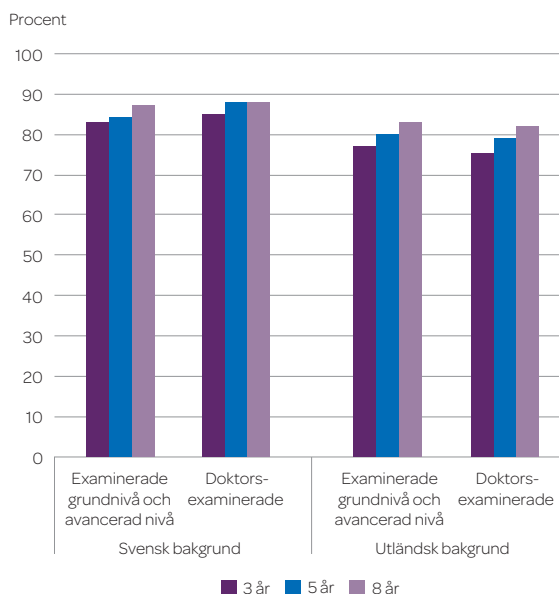
ter vid tre och fem år efter examen men hade minskat till fyra procentenheter efter åtta år.

Av de som avlagt doktorsexamen var 83 procent etablerade efter tre år, 86 procent efter fem år och 87 procent efter åtta år. Skillnaden i etableringsgrad mellan könen var två, en respektive fyra procentenheter efter tre, fem och åtta år efter examen. Notera att etableringen sjönk mellan fem och åtta år efter examen för kvinnor som avlagt doktorsexamen.

Lägst etableringsgrad för examinerade med utländsk bakgrund

För att undersöka om det finns någon skillnad i etablering mellan examinerade med olika bakgrund delas de in efter om de har svensk eller utländsk bakgrund och hör till den svenska befolkningen. Det innebär att inresande studenter och utländska doktorander, det vill säga de som kommit till Sverige med syftet att studera, inte är medräknade i detta avsnitt. Till gruppen svensk bakgrund räknas de som är födda i Sverige och har minst en förälder som också är född här. Till gruppen utländsk bakgrund räknas personer som antingen själva är födda utrikes eller är födda i Sverige men har föräldrar som båda är utrikesfödda.

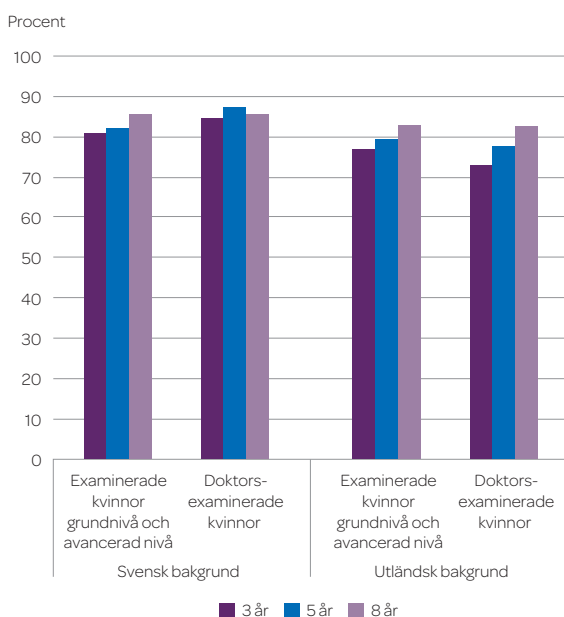
Figur 59. Andel etablerade tre, fem och åtta år efter examen på grundnivå och avancerad nivå respektive doktorsexaminerade läsåren 2006/07–2011/12 med svensk respektive utländsk bakgrund.

Examinerade med svensk bakgrund var i betydligt högre grad etablerade på arbetsmarknaden tre år efter examen, oavsett nivå (se figur 59). Totalt sett var etableringen tre år efter examen 83 procent för examinerade på grundnivå och avancerad nivå samt 85 procent för doktorsexaminerade med svensk bakgrund. Bland examinerade med utländsk bakgrund var andelen etablerade 77 procent på grundnivå och avancerad nivå respektive 75 procent bland doktorsexaminerade. För examinerade med svensk bakgrund har alltså de som avlagt en doktorsexamen en högre etableringsgrad än de som avlagt examen på grundnivå och avancerad nivå. För examinerade med utländsk bakgrund är däremot skillnaden den omvända, där har de som avlagt doktorsexamen en lägre etableringsgrad än de som avlagt en examen på grundnivå och avancerad nivå.

Skillnaden i etableringsgrad mellan personer med svensk respektive utländsk bakgrund består över tid efter examen, även om den hade minskat åtta år efter examen. För examinerade på grundnivå och avancerad nivå hade skillnaden minskat från 6 till 4 procentenheter och bland doktorsexaminerade från 10 till 6 procentenheter.

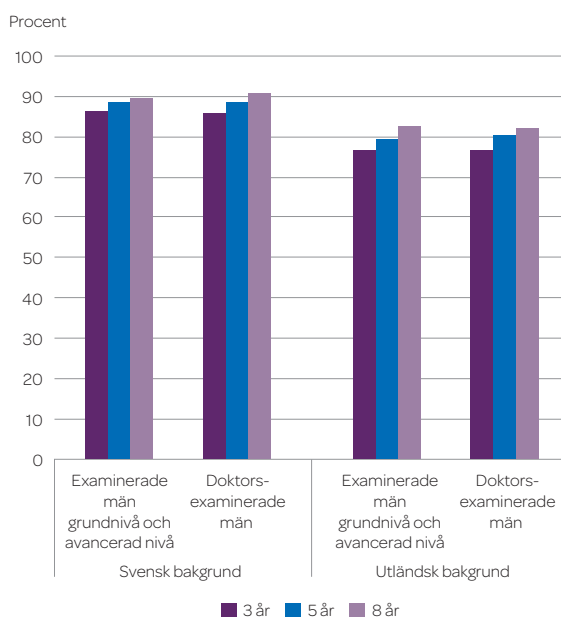
Figur 60. Andel etablerade tre, fem och åtta år efter examen på grundnivå och avancerad nivå respektive doktorsexaminerade läsåren 2006/07–2011/12 bland kvinnor med svensk respektive utländsk bakgrund.

Finns det då några skillnader i utvecklingen mellan kvinnor och män med svensk respektive utländsk bakgrund? För examinerade kvinnor på grundnivå och avancerad nivå var 81 procent bland dem med svensk bakgrund och 77 procent bland dem med utländsk bakgrund etablerade på arbetsmarknaden tre år efter examen, vilket är en skillnad på fyra procentenheter. Efter åtta år hade skillnaden minskat till 3 procentenheter. För kvinnor med doktorsexamen var det stor skillnad i etableringsgrad (se figur 60). Tre år efter examen var 85 procent av kvinnorna med svensk bakgrund och 73 procent av de med utländsk bakgrund etablerade på arbetsmarknaden, det vill säga en skillnad på 12 procentenheter. Denna skillnad minskade dock avsevärt över tid, åtta år efter examen var skillnaden nere på 4 procentenheter. En anledning till att skillnaden minskar är också att etableringsgraden för doktorsexaminerade kvinnor med svensk bakgrund faktiskt minskar mellan fem och åtta år efter examen vilket även syns i figur 58. Detta har inte UKÄ någon förklaring till.

Även bland männen med examen på grundnivå och avancerad nivå var det stor skillnad i etableringsgrad (se figur 61). Av männen var 87 procent med svensk bakgrund respektive 77

Figur 61. Andel etablerade tre, fem och åtta år efter examen på grundnivå och avancerad nivå respektive doktorsexaminerade läsåren 2006/07–2011/12 bland män med svensk respektive utländsk bakgrund.

procent av de med utländsk bakgrund etablerade på arbetsmarknaden tre år efter examen. Etableringsgraden ökade dock mer för männen med utländsk bakgrund än för dem med svensk bakgrund med tiden efter examen. Det innebar att skillnaden minskade från 10 till 7 procentenheter åtta år efter examen, då var andelarna 90 respektive 83 procent. Bland männen med doktorsexamen var också etableringsandelen högre för dem med svensk bakgrund än för dem med utländsk bakgrund och skillnaden förändrades inte med tiden. Tre år efter examen var 86 procent av männen med svensk bakgrund etablerade på arbetsmarknaden jämfört med 77 procent av dem med utländsk bakgrund. Åtta år efter examen var andelarna 91 respektive 82 procent.

Högst etablering inom teknikområdet

Vilket ämne de examinerade har avlagt examen inom spelade också stor roll för etableringsgraden för såväl examinerade på grundnivå och avancerad nivå som doktorsexaminerade. För utbildning på grundnivå och avancerad nivå respektive forskarnivå används dock olika ämnesindelningar och därmed är dessa inte helt jämförbara. Samtidigt finns det en viss

överensstämmelse mellan indelningarna som gör att det ändå kan vara intressant att ställa de båda grupperna mot varandra.

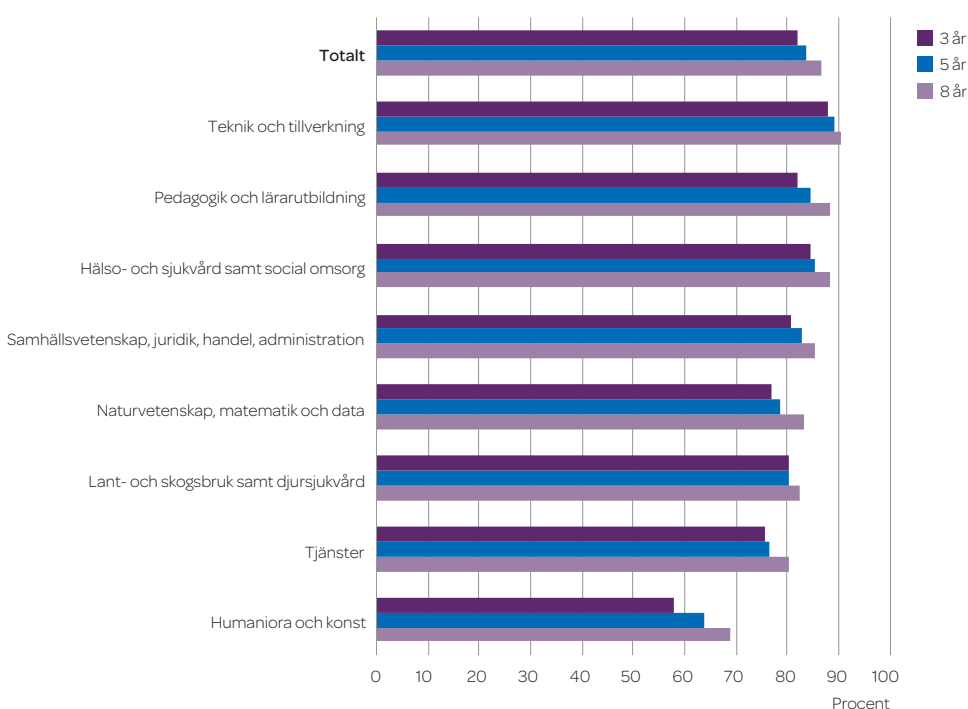
Andelen etablerade var högst bland dem som examinerades inom teknik och tillverkning på grundnivå och avancerad nivå, tre år efter examen var andelen etablerade 88 procent och efter åtta år hade andelen ökat till 90 procent. Inom övriga ämnesområden varierade etableringsgraden från 58 procent till 85 procent. Den lägsta andelen etablerade tre

år efter examen, 58 procent, hade examinerade inom humaniora och konst. Efter åtta år hade denna andel ökat till 69 procent.

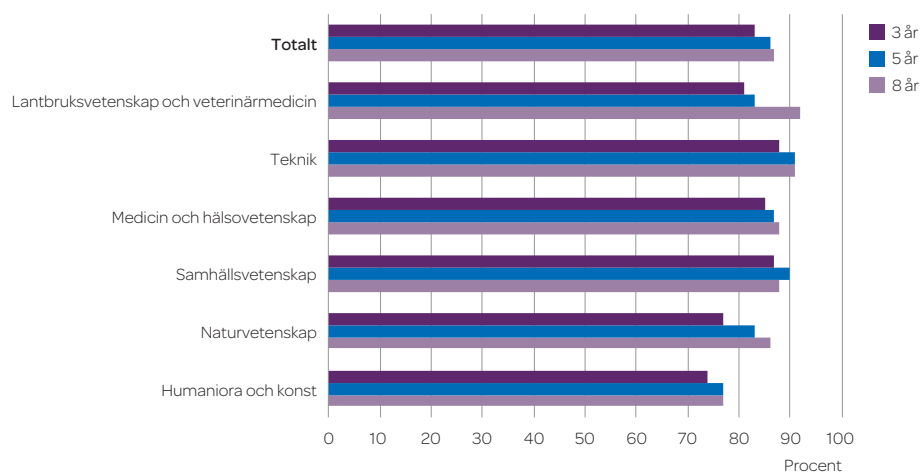
En uppdelning av examinerade på kvinnor och män visar på samma mönster. Examinerade inom teknik hade de högsta etableringsgraderna medan det motsatta gäller för examinerade inom ämnesområdet humaniora och konst.

Även för de doktorsexaminerade var andelen etablerade högst inom teknikområdet. Bland personer som avlagt doktorsexamen

Figur 62. Andel etablerade av examinerade på grundnivå och avancerad nivå läsåren 2006/07–2011/12 per ämnesområde (SUN-inriktning) tre, fem och åtta år efter examen.

Figur 63. Andel etablerade av doktorsexaminerade läsåren 2006/07–2011/12 per forskningsämnesområde tre, fem och åtta år efter examen.

inom teknik var 87 procent etablerade tre år efter examen. Teknik var tillsammans med lantbruksvetenskap och veterinärmedicin de enda av ämnesområdena där de doktorsexaminerade hade en etableringsgrad på över 90 procent efter fem och åtta år. Andra områden där etableringsandelen var hög tre år efter examen var samhällsvetenskap respektive medicin och hälsovetenskap med 87 och 85 procents etablering. Den lägsta etableringsgraden för doktorsexaminerade tre år efter examen, 74 procent, var inom humaniora och konst. Efter åtta år hade denna andel ökat till 77 procent. Bland dem som har avlagt doktorsexamen inom ämnesområdet naturvetenskap ökade andelen under samma period från 77 till 86 procent. Ett mönster som framträder är att ju lägre andel etablerade tre år efter examen desto större ökning fram till åtta år efter examen. Inom vissa ämnesområden tar det längre tid att etableras på arbetsmarknaden.

Inom samhällsvetenskap sjönk etableringsgraden med tiden. Åtta år efter examen var etableringsgraden 88 procent jämfört med 90 procent fem år efter examen.

En uppdelning av examinerade på kvinnor och män visar på samma mönster. Examinerade inom teknik hade de högsta andelarna medan det motsatta gäller för examinerade inom ämnesområdet humaniora och konst.

Statlig sektor vanligare bland doktorsexaminerade

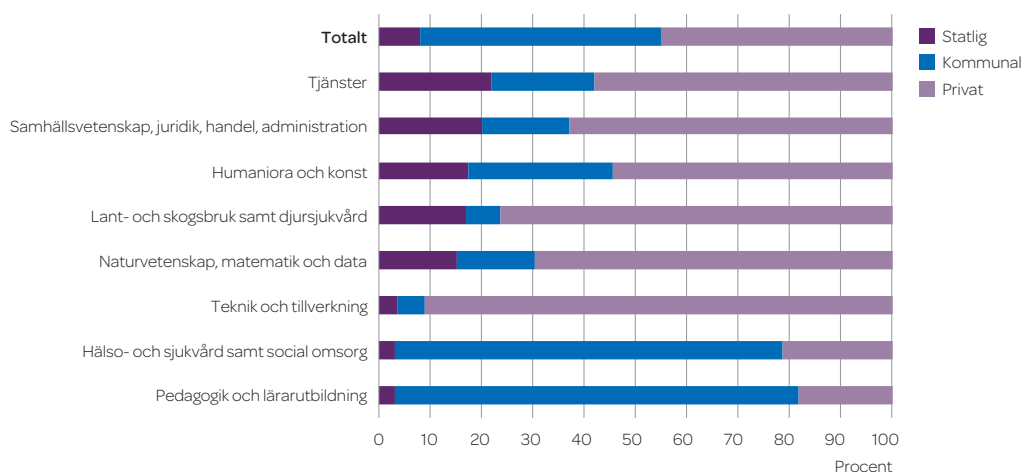
Det är också intressant att se inom vilka sektorer på arbetsmarknaden som de examinerade är verksamma. Arbetsmarknaden kan delas in i olika sektorer; statlig, kommunal (där landstingen ingår) och privat sektor.

Inom vilket ämnesområde de examinerade hade avlagt sin examen spelade stor roll för vilken sektor som de sedan arbetade i. Det gäller såväl för examinerade på grundnivå och avancerad nivå som för doktorsexaminerade. Av de etablerade som avlagt en examen på grundnivå och avancerad nivå arbetade 8 procent inom statlig sektor, 47 procent inom kommunal sektor (kommuner och landsting) och 45 procent inom privat sektor (se figur 64). För de som avlagt en doktorsexamen dominerade den statliga sektorn tydligt med 53 procent av de etablerade, 18 procent var verksamma inom kommunal sektor (kommuner och landsting) och 30 procent inom privat sektor (se figur 65).

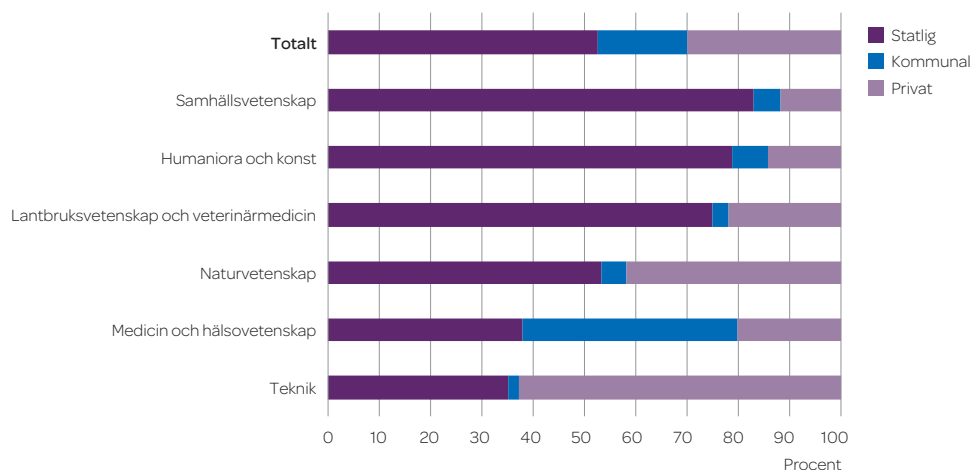
Examinerade på grundnivå och avancerad nivå inom hälso- och sjukvård och social omsorg samt pedagogik och lärarutbildning arbetade huvudsakligen i kommunal sektor medan de flesta inom teknik och tillverkning arbetade i privat sektor.

En majoritet av de doktorsexaminerade inom samhällsvetenskap samt humaniora och

Figur 64. Andel etablerade fördelad på statlig, privat och kommunal sektor per ämnesområde för examinerade på grundnivå och avancerad nivå läsåren 2006/07–2011/12.

Figur 65. Andel etablerade tre år efter examen fördelad på statlig, privat och kommunal sektor per forskningsämnesområde för doktorsexaminerade läsåren 2006/07–2011/12.

konst arbetade i statlig sektor medan de flesta inom teknik arbetade i privat sektor.

I jämförelse med grundnivå och avancerad nivå fanns en mindre andel av de doktorsexaminerade inom medicin och hälsovetenskap i kommunal sektor. Inom teknikområdet var det en hög andel som arbetade privat, både för de examinerade på grundnivå och avancerad nivå respektive doktorsexaminerade.

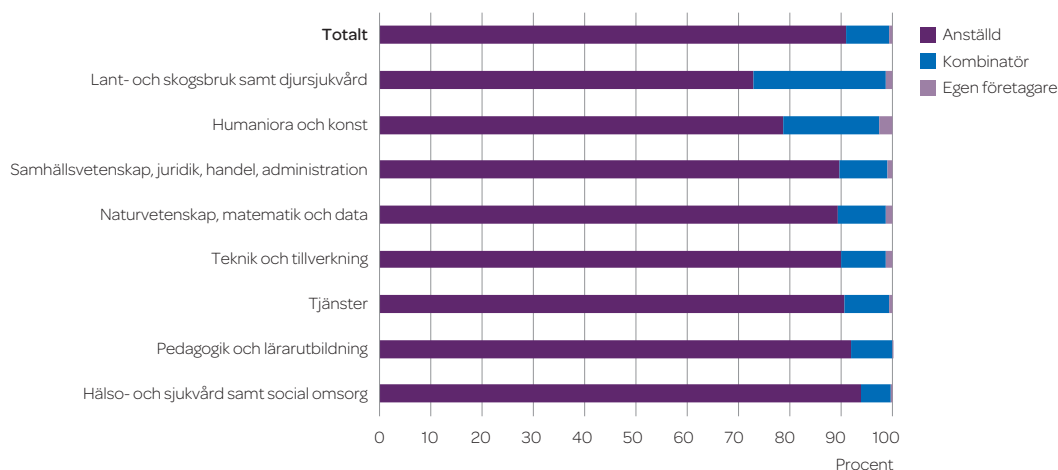
Kombinatörer vanligare bland examinerade på grundnivå och avancerad nivå

De etablerade på arbetsmarknaden kan också delas in i tre olika yrkesställningar; anställda, företagare samt kombinatörer. Den sistnämnda gruppen har både en anställning och driver företag. För examinerade på grundnivå och avancerad nivå var 91 procent anställda, 8 procent kombinatörer och 1 procent företagare (se figur 66). Andelen med anställning varierade beroende på inom vilket område de etablerade hade sin examen. Högst andel kombinatörer/företagare fanns inom lant- och skogsbruk samt djursjukvård med 27 procent och lägst andel inom hälso- och sjukvård samt social omsorg med 6 procent.

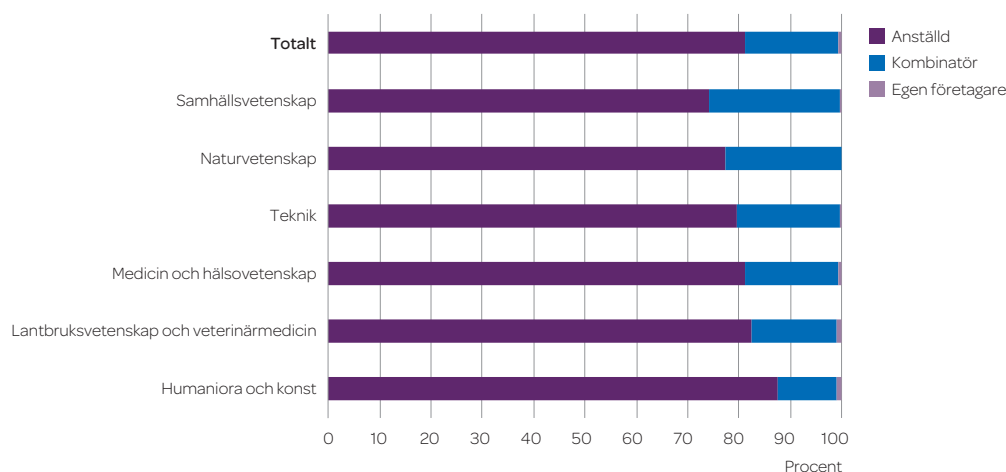
För de etablerade som avlagt en doktorsexamen var det en högre andel som var kombinatörer, 18 procent, medan andelen anställda var 81 procent och 1 procent var företagare (se figur 67). Även för doktorsexaminerade varierade andelen med anställning beroende på inom vilket område de etablerade hade sin doktorsexamen. Högst andel anställda fanns inom humaniora och konst med 88 procent och lägst andel inom samhällsvetenskap med 74 procent. Högst andel kombinatörer fanns det inom samhällsvetenskap, 25 procent.

Det råder alltså en viss skillnad i yrkesställning mellan examinerade på grundnivå och avancerad nivå respektive doktorsexaminerade. Det är en lägre andel av de doktorsexaminerade som har en anställning i jämförelse med de examinerade på grundnivå och avancerad nivå. Jämför man ämnesområde med forskningsämnesområde går det inte heller att se något tydligt mönster mellan yrkesställning och område. Exempelvis var andelen anställda relativt låg bland de etablerade med en examen på grundnivå och avancerad nivå inom humaniora och konst, medan andelen anställda var betydligt högre bland de doktorsexaminerade inom motsvarande forskningsämnesområde.

Figur 66. Yrkesställning för etablerade tre år efter examen efter ämnesområde för examinerade på grundnivå och avancerad nivå läsåren 2006/2007–2011/2012.

Figur 67. Yrkesställning för doktorsexaminerade läsåren 2006/2007–2011/2012 som var etablerade tre år efter examen, efter forskningsämnesområde.

Få tydliga skillnader i etableringsmönster

Sammantaget var det, med ett par undantag, inga stora skillnader i etablering mellan personerna med examen på grundnivå och avancerad nivå samt personerna med doktorsexamen. På många områden som jämförs är det några enstaka procentenheters differens men det finns även större skillnader. Etableringsandelen var totalt 82 procent för examinerade på grundnivå och avancerad nivå respektive 83 procent för doktorsexaminerade. Åtta år efter examen hade andelen ökat till 87 procent för båda populationerna. Bland doktorsexaminerade var andelen etablerade kvinnor 82 procent

och män 84 procent tre år efter examen. Detta kan jämföras med andelen etablerade bland examinerade på grundnivå och avancerad nivå som var 80 procent bland kvinnorna och 85 procent bland männen. För examinerade med svensk bakgrund var andelen etablerade högre såväl för examinerade på grundnivå och avancerad nivå som doktorsexaminerade. För doktorsexaminerade kan noteras att skillnaden i etablering mellan svensk och utländsk bakgrund bland kvinnorna minskade från 12 procent efter tre år efter examen till 4 procent åtta år efter examen. Detta kan delvis bero på att etableringsandelen sjönk för kvinnor med svensk bakgrund. Examinerade som läst teknik-

ämnen hade höga etableringsandelar oavsett nivå medan det motsatta gällde för humaniora och konst.

Det finns dock tydliga skillnader mellan examinerade på grundnivå och avancerad nivå respektive doktorsexaminerade gällande i vilken sektor de examinerade etablerar sig inom. I statlig sektor återfanns 8 procent av de etablerade som examinerats på grundnivå och avancerad nivå i jämförelse med 53 procent av de doktorsexaminerade. Denna skillnad på 45 procentenheter förklaras till stor del av att många med doktorsexamen arbetar inom universitet och högskolor. De som examinerats från grundnivå och avancerad nivå arbetar istället i högre utsträckning inom privat respektive kommunal sektor, med 45 respektive 47 procent av de etablerade. Motsvarande andelar var 30 respektive 18 procent för de som avlagt doktorsexamen.

SAMVERKAN OM DIMENSIONERING AV UTBILDNING

UKÄ har kartlagt hur lärosätena samverkar med externa parter i frågor som rör dimensionering av utbildning. Kartläggningen består av en enkätundersökning till lärosätena, möten med företrädare för externa parter och gruppvisa dialogsamtal med lärosäten. Av dessa tre delar framgår det att alla lärosäten bedriver samverkan om dimensionering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Det gäller särskilt sådan utbildning som riktas mot en tydlig arbetsmarknad. För att samverkan om dimensionering av utbildning ska fungera krävs att parterna förstår varandras förutsättningar och att det är tydligt vad som ska åstadkommas. Kartläggningen visar dock att samverkan bara marginellt kan lösa dimensioneringsproblem, särskilt bristerna på högskoleutbildade inom skola och vård.

Kartläggningen är ett regeringsuppdrag och har publicerats i rapporten *Samverkan om dimensionering av utbildning* (Rapport 2018:4, UKÄ).

Det fanns också skillnader mellan examinerade på grundnivå och avancerad nivå respektive doktorsexaminerade vad gällde yrkesställning. Bland de etablerade med examen på grundnivå och avancerad nivå var andelen anställda 91 procent och bland de doktorsexaminerade 81 procent. För de etablerade med doktorsexamen var istället andelen kombinatorer högre, 18 procent i jämförelse med 8 procent av de med examen på grundnivå och avancerad nivå.

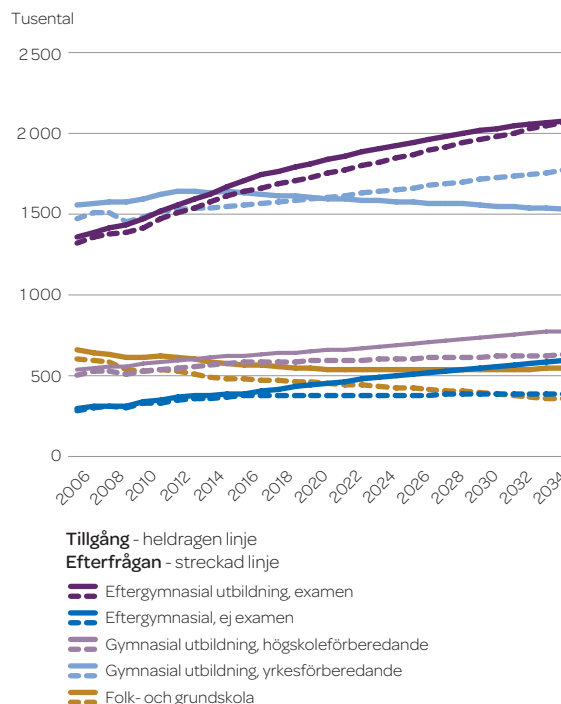
Framtida brist inom skola och sjukvård

Kapitlet inleddes med en figur som visade hur arbetslösheten för personer på olika utbildningsnivåer hade varit under åren 2005–2017. Därefter har kapitlet handlat om etableringen på arbetsmarknaden år 2015. Detta avslutande avsnitt innehåller uppgifter om den framtida arbetsmarknaden. Det görs regelbundet bedömningar och prognoser över behovet av personal i olika yrken: *Trender och prognoser 2017* (Statistiska centralbyrån 2017), *Var finns jobben? Bedömning för 2018 och på fem års sikt* (Arbetsförmedlingen 2018) och *Framtidsutsikter* (Saco 2017) är exempel på rapporter i vilka arbetsmarknadsutsikterna redovisas. Bedömningar är likartade i de olika rapporterna.

I *Trender och prognoser* står det bland annat att det väntas ske en ökning av arbetskraften och den största ökningen beräknas ske för examinerade med en eftergymnasial utbildning där även tillgångssidan kommer att öka. Däremot visar beräkningar på fortsatt brist respektive överskott inom olika utbildningsgrupper. Om dimensioneringen av utbildningen inte förändras kommer bristen på olika lärarkategorier att öka. Enligt prognosen väntas

en fortsatt brist på utbildade speciallärare, specialpedagoger, fritidspedagoger, ämneslärare, yrkeslärare, förskollärare och lärare för grundskolans tidigare år. Det är främst en stigande efterfrågan, till följd av fler elever inom grundskolan och gymnasieskolan, som på sikt ger allt större efterfrågan. Inom området hälso- och sjukvård och social omsorg visar beräkningarna på risk för fortsatt brist. Efterfrågan inom hälso- och sjukvården bedöms öka kraftigt under prognosperioden, både som en följd av att befolkningen växer och av att de äldre blir allt fler. Dagens brist på specialistutbildade sjuksköterskor riskerar att tillta på sikt. Prognosen visar även på en risk för tilltagande brist på ytterligare ett antal kompetenser inom hälso- och sjukvårdsområdet. Det finns också utbildningsgrupper där tillgången kan bli större än efterfrågan som bland humanister och konstnärer och även inom det samhällsvetenskapliga området, till exempel personal- och beteendevetare, samhällsvetare och jurister.

Figur68. Tillgång och efterfrågan på arbetskraft efter utbildningsnivå 2006 till 2035. Förvärvsarbetande 2006 till 2015. Prognos från 2016. Källa: SCB.

UPPDRAG OM SAMVERKAN KRING KOMPETENSFÖRSÖRJNING I HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

UKÄ och Socialstyrelsen har sedan juli 2016 ett gemensamt uppdrag om samverkan kring kompetensförsörjning i hälso- och sjukvård. Hälso- och sjukvårdens verksamheter är skyldiga att täcka det personalbehov som krävs för att kunna bedriva god vård. I detta är universitet och högskolor centrala aktörer för att säkra en god tillgång på välutbildad personal. Inom ramen för uppdraget ska UKÄ och Socialstyrelsen därför analysera och föreslå hur samverkansarenor på nationell och regional nivå mellan aktörer med ansvar för kompetensförsörjningen inom hälso- och sjukvården kan utvecklas långsiktigt. Utöver detta ska myndigheterna så långt det är möjligt säkerställa en förbättrad tillgång till statistik och prognoser över det

totala kompetensbehovet i hälso- och sjukvården, oavsett driftsform eller huvudman.

I uppdraget ingår de legitimationsyrken inom hälso- och sjukvårdsområdet som kräver högskoleutbildning, till exempel läkare, sjuksköterskor, audionomer och apotekare. Utöver legitimationsyrkena ingår också specialistsjuksköterskor och tandtekniker.

UKÄ och Socialstyrelsen redovisar årligen genomförda aktiviteter och åtgärder till regeringen. Uppdraget ska slutrapporteras senast den 31 augusti 2019.

Mer om uppdraget och planerade och genomförda aktiviteter finns på framtidensvardkompetens.se

TEXTILHÖGSKOLANS EXAMENSUTSTÄLLNING EXIT14
DESIGN AV JOHANNA SAMUELSSON

HÖGSKOLANS PERSONAL

Sedan 2007 har antalet forskande och undervisande anställda ökat med 27 procent. Högskolans administrativa personal har ökat i samma omfattning. Den tekniska personalen har däremot legat på en relativt oförändrad nivå, medan bibliotekspersonalen och arvodisterna har minskat.

Personalen totalt

Högskolesektorn är den enskilt största statliga sektorn sett till antalet anställda, 28 procent av alla statligt anställda arbetar vid universitet och högskolor. Omräknat till helårspersoner uppgår andelen till 25 procent. Dessutom finns många anställda vid enskilda utbildningsanordnare. År 2017 var 75 480 individer, eller 60 600 helårspersoner anställda vid samtliga universitet och högskolor. Exkluderar man antalet forskarstuderande med doktorandanställning var antalet 50 830 helårspersoner.

Det här kapitlet inleds med en redogörelse för forskande och undervisande personal. Sedan följer ett avsnitt om de anställda som har andra arbetsuppgifter än forskning och undervisning.

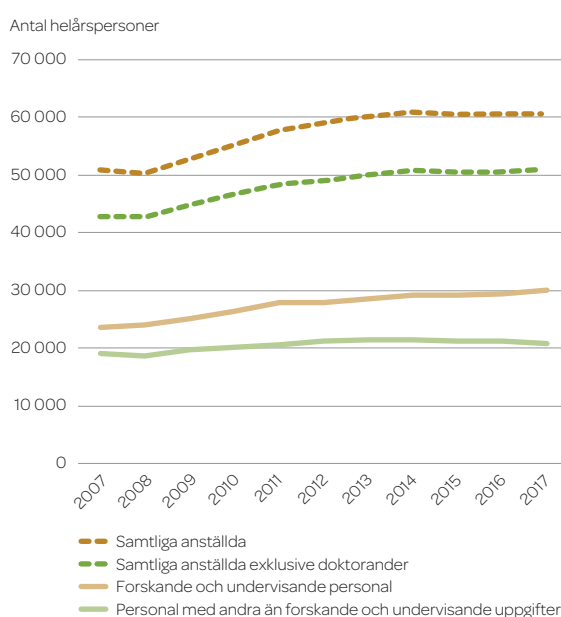
Under 2017 ökade antalet anställda vid universitet och högskolor med 290 helårspersoner. Antalet anställda med forskande och undervisande uppgifter ökade med 630 helårspersoner, medan antalet anställda med andra arbetsuppgifter minskade med cirka 340 helårspersoner. Hela ökningen utgörs därmed av forskande och undervisande personal.

Jämfört med 2007 har högskolans personal ökat med 8 200 helårspersoner, eller cirka 20 procent. Ökningen var som störst fram till 2014 och sedan dess har antalet helårspersoner legat på en relativt oförändrad nivå. Det är framför allt den forskande och undervisande personalen som ökat – sedan 2007 har antalet ökat med

27 procent, eller 6 450 helårspersoner. Denna ökning kan förklaras av att lärosätenas forskningsintäkter har ökat sedan 2007, läs mer om detta i kapitlet *Högskolans ekonomi och finansiering*. Antalet anställda med andra uppgifter har under samma period ökat med 9 procent eller 1 750 helårspersoner.

Uppgifter om fördelningen av högskolans personal i olika anställningskategorier och på olika lärosäten återfinns i tabell 6 i slutet av rapporten.

Figur 69. Antalet anställda vid universitet och högskolor 2007–2017, helårspersoner.

FAKTA OM PERSONALSTATISTIKEN

Statistiken om personalen vid universitet och högskolor baseras på Statistiska centralbyråns (SCB:s) bearbetning av konjunkturlönestatistiken för de statliga myndigheterna och utgår från individuppgifter för oktober månad. Dessutom är all personal med forskande och undervisande uppgifter fördelad på forskningsämnesområde och forskningsämnesgrupp. Genom en särskild insamlingsrutin omfattar statistiken även individbaserade uppgifter om personalen vid enskilda utbildningsanordnare.

När vi beskriver högskolans personal använder vi i huvudsak måttet "helårspersoner", som är en måttenhet för att beskriva personalvolym. Antalet helårspersoner räknas fram utifrån omfattningen av personers anställning med hänsyn tagen till tjänstledigheter. Måttet helårspersoner är särskilt lämpligt vid olika former av jämförelser,

eftersom förhållandet mellan antalet individer och antalet helårspersoner varierar beroende på vilken anställningskategori som studeras. Till exempel är deltidsanställningar vanligare inom vissa personalgrupper än inom andra.

Anställda med forskande och undervisande arbetsuppgifter delas in i följande sex forskningsämnesområden (i denna rapport kortfattat benämnda som "ämnesområden"): naturvetenskap, teknik, medicin och hälsovetenskap, lantbruksvetenskap och veterinärmedicin, samhällsvetenskap samt humaniora och konst.

Uppgifter om högskolans personal redovisas även i de statistiska meddelanden som SCB producerar på UKÄ:s uppdrag: *Personal vid universitet och högskolor 2017*, Statistiska meddelanden, UF 23 SM 1801, UKÄ och SCB som publiceras den 13 juni 2018.

Den forskande och undervisande personalen

Forskning och undervisning i högskolan bedrivs huvudsakligen av personal i anställningskategorierna professorer, lektorer, meriteringsanställningar samt annan forskande och undervisande personal med eller utan doktorsexamen.

Även om doktoranderna utför en betydande del av både forskning och undervisning inom högskolan betraktas de i det här kapitlet som studerande och inte som en del av den forskande och undervisande personalen. För uppgifter om doktorander hänvisar vi i stället till kapitlen *Utbildning på forskarnivå* och *Högskolans forskning*.

Den forskande och undervisande personalen utgör cirka 60 procent av samtliga anställda (exklusive doktorander) vid universitet och högskolor. År 2017 var antalet forskande och undervisande anställda knappt 36 000. Omräknat till helårspersoner – ett mått där man tar hänsyn till omfattningen av personers anställning och tjänstledigheter – var antalet drygt 30 000. Mellan 2016 och 2017 ökade den forskande och undervisande personalen med 630 helårspersoner, eller närmare 800 individer.

Den största anställningskategorin bland den forskande och undervisande personalen 2017 var lektorer. Lektorerna utgjorde 30 procent av samtliga helårspersoner. De har ökat med 140 helårspersoner jämfört med 2016. Andelen professorer var 17 procent och adjunkterna utgjorde 16 procent. Jämfört med 2016 var antalet professorer oförändrat, medan adjunkterna minskade med drygt 80 helårspersoner.

Kategorin "annan forskande och undervisande personal utan doktorsexamen" utgjorde 14 procent, och personal med doktorsexamen 11 procent. Både anställda med och anställda utan doktorsexamen i denna kategori ökade med drygt 100 helårspersoner vardera, vilket motsvarar omkring 3 procent. Vidare utgjorde meriteringsanställda 12 procent av anställda med forskande och undervisande uppgifter, varav närmare 8 procentenheter var postdoktorer medan övriga meriteringsanställningar var knappt 4 procentenheter. Antalet anställda med meriteringsanställning ökade med 360 helårspersoner (11 procent) mellan 2016 och 2017. Inom kategorin meriteringsanställda ökade postdoktorerna med drygt 220 helårspersoner och antalet biträdande lektorer med drygt 130 helårspersoner, medan antalet forskar-

ANSTÄLLNINGSKATEGORIER FÖR FORSKANDE OCH UNDERVISANDE PERSONAL

Anställningskategorierna professorer, lektorer, forskarassistenter och biträdande lektorer samt adjunkter reglerades tidigare i högskolelagen (1992:1434) och i högskoleförordningen.

Högskolelagens reglering av läraranställningar förändrades till följd av den så kallade autonomireformen (prop. 2009/10:149). Sedan den 1 januari 2011 är lärarkategorierna professor och lektor fortfarande reglerade. Därutöver tillkom 2012 en tidsbegränsad "anställning för meritering" i högskoleförordningen (1993:100). Efter en ändring av högskoleförordningen 2017 har den tidsbegränsade anställningen för meritering tagits bort och en anställning som biträdande lektor tillkommit.

I statistiken bildar tjänstebenämningarna forskarassistent, biträdande lektor och postdoktor tillsammans anställningskategorin "meriteringsanställning". Postdoktorer har funnits i sin nuvarande form sedan hösten 2008, då Arbetsgivarverket och fackliga företrädare slöt avtal om en tidsbegränsad anställning som postdoktor. Enligt avtalet kan universitet och högskolor anställa en postdoktor i högst två år, med möjlighet till förlängning om det finns särskilda skäl. Anställningar som postdoktor fanns förvisso även innan dess och var då lokalt utformade på lärosätena.

Behörig att anställas som biträdande lektor är den som antingen har avlagt doktorsexamen eller har nått motsvarande vetenskaplig kompetens. En biträdande lektor får anställas tills vidare, dock längst under en tid på minst fyra och högst sex år vilket bestäms av högskolan före anställningen. Syftet med anställningen är att den anställda ska ha möjlighet att utveckla sin självständighet som forskare och meritera sig såväl vetenskapligt som pedagogiskt för att uppfylla kraven på behörighet för en anställning som lektor. Utöver biträdande lektorer finns även fyraåriga meriteringsanställningar med tjänstebenämningen forskarassistent på lärosätena.

Enligt en reglering i högskoleförordningen som infördes 2017 ska en biträdande lektor efter ansökan befordras till en tillsvidareanställning som lektor, förutsatt att han eller hon är behörig och vid en prövning bedöms som lämplig för en sådan anställning.

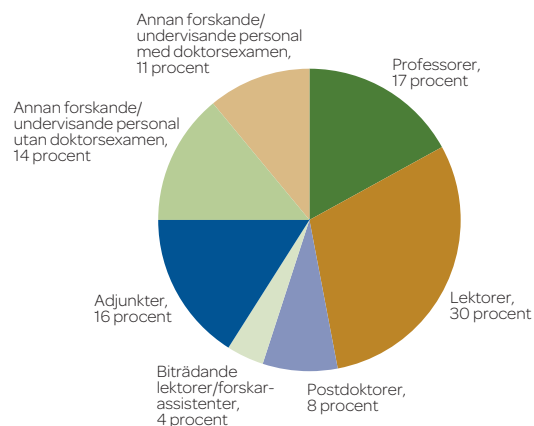
Utöver dessa anställningar finns ett stort antal andra anställda som också har forskande och/eller undervisande uppgifter, "annan forskande och undervisande personal". De som ingår i kategorin delas i sin tur in efter huruvida de har doktorsexamen eller inte. Exempelvis har forskare i regel en doktorsexamen, medan forskningsassistenter inte har det.

Tabell 31. Antalet helårspersoner respektive individer 2017 i olika anställningskategorier inom forskande och undervisande personal samt förändring sedan 2016.

	Antal helårspersoner			Antal individer		
	2017	Förändring sedan 2016	Procentuell förändring	2017	Förändring sedan 2016	Procentuell förändring
Professorer	5 118	-5	-0,1%	6 524	31	0,5%
Kvinnor	1 438	48	3,4%	1 763	59	3,5%
Män	3 681	-52	-1,4%	4 761	-28	-0,6%
Lektorer	8 954	139	1,6%	10 135	190	1,9%
Kvinnor	4 146	69	1,7%	4 727	83	1,8%
Män	4 809	69	1,5%	5 408	107	2,0%
Meriteringsanställningar	3 504	361	11,5%	3 672	359	10,8%
Postdoktorer (2-åriga)	2 338	225	10,6%	2 430	223	10,1%
Kvinnor	1 098	129	13,4%	1 151	127	12,4%
Män	1 241	96	8,4%	1 279	96	8,1%
Längre meriteringsanställningar	1 166	136	13,2%	1 242	136	12,3%
Kvinnor	490	74	17,9%	527	75	16,6%
Män	675	62	10,0%	715	61	9,3%
Adjunkter	4 818	-82	-1,7%	6 094	-92	-1,5%
Kvinnor	2 809	-37	-1,3%	3 629	-39	-1,1%
Män	2 008	-45	-2,2%	2 465	-53	-2,1%
Annan forskande och undervisande personal						
Med doktorsexamen	3 416	109	3,3%	4 033	104	2,6%
Kvinnor	1 527	63	4,3%	1 786	61	3,5%
Män	1 889	45	2,5%	2 247	43	2,0%
Utan doktorsexamen*	4 240	108	2,6%	5 517	183	3,4%
Kvinnor	2 005	64	3,3%	2 646	87	3,4%
Män	2 234	44	2,0%	2 871	96	3,5%
Samtliga	30 050	630	2,1%	35 975	775	2,2%
Kvinnor	13 513	412	3,1%	16 229	453	2,9%
Män	16 537	218	1,3%	19 746	322	1,7%

* Inklusivt dem utan uppgift om utbildning.

Figur 70. Andel anställda (helårspersoner) i olika anställningskategorier bland den forskande och undervisande personalen 2017, procent.

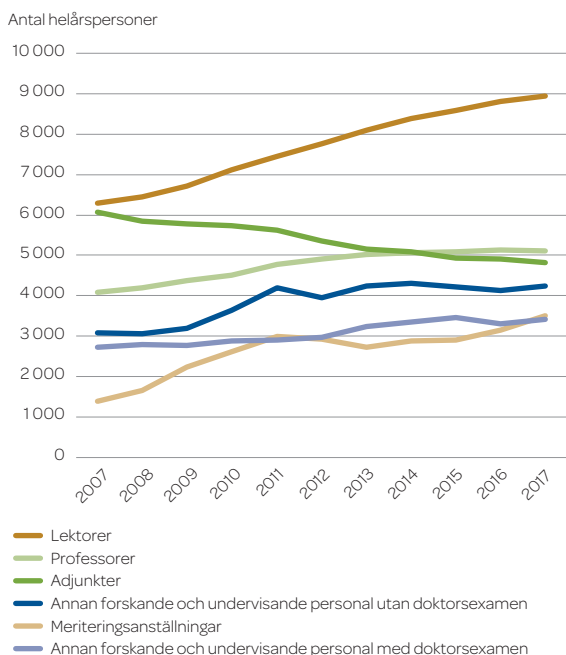

assistenter var oförändrat. Läs mer om meriteringsanställda längre fram i kapitlet.

En kontinuerlig ökning av antalet lektorer

I ett längre tidsperspektiv är det antalet lektorer och meriteringsanställningar som har ökat mest. Antalet lektorer har ökat kontinuerligt den senaste tioårsperioden – mellan 2007 och 2017 ökade antalet lektorer från 6 300 till 8 950, vilket motsvarar en ökning med 2 650 helårspersoner eller 42 procent. Det är främst kvinnorna som har ökat bland lektorerna, de har ökat från 2 410 till 4 150 helårspersoner.

Figur 71. Antal forskande och undervisande anställda vid universitet och högskolor 2007–2017 fördelat på anställningskategori, helårspersoner.

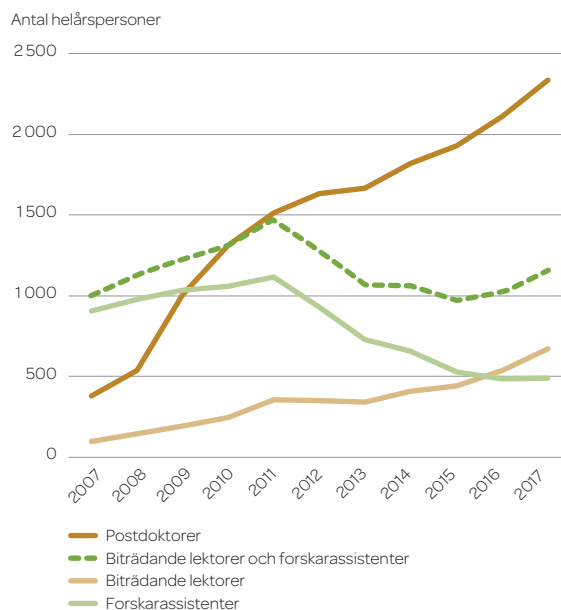

Även professorerna har ökat betydligt sedan 2007, men ökningen har avtagit sedan 2014. Under 2017 fanns det 5 120 professorer (helårspersoner) anställda vid universitet och högskolor, vilket är 1 040 fler än år 2007.

Det motsatta gäller för adjunkterna som i stället har minskat i antal de senaste åren. Adjunkter ägnar sig huvudsakligen åt undervisning på grundnivå och avancerad nivå. Eftersom en relativt liten andel av adjunkterna, endast 16 procent, har utbildning på forskarnivå (doktorsexamen, licentiatexamen eller övrig utbildning på forskarnivå) innebär minskningen av adjunkter i kombination med ökningen av antalet lektorer och professorer att lärarna och forskarna har blivit allt mer akademiskt välmeriterade. År 2017 uppgick antalet adjunkter till drygt 4 800 helårspersoner, vilket var drygt 1 240 färre än 2007.

I anställningskategorin "annan forskande och undervisande personal" ingår främst anställda som huvudsakligen ägnar sig åt forskning. Lite mindre än hälften av dem (43 procent) har en doktorsexamen och 2017 var det drygt 3 400 i kategorin som hade en doktorsexamen, medan drygt 4 200 inte hade det. Jämfört med 2007 har antalet annan forskande

Figur 72. Meriteringsanställningar uppdelade på antal postdoktorer samt anställningar som forskarasistent respektive biträdande lektor 2007–2017, helårspersoner.

och undervisande personal ökat: varav personer med doktorsexamen ökat med drygt 680 helårspersoner och personer med lägre utbildning ökat med cirka 1 170 helårspersoner. De anställda i denna kategori har många olika tjänstebestämmningar. Den vanligaste tjänstebestämmningen bland personer som har en doktorsexamen är forskare – drygt 60 procent av alla anställda i denna kategori hade forskare som tjänstebestämmning år 2017. Bland annan forskande och undervisande personal utan doktorsexamen är forskare, forskningsingenjör och forskningsassistent de vanligaste tjänstebestämmningarna – drygt 40 procent hade någon av dessa tjänstebestämmningar 2017.

Meriteringsanställningarna har ökat från 1 380 till 3 500 helårspersoner, alltså med 2 120 helårspersoner sedan 2007. Det är de tvååriga anställningarna som postdoktor som står för i stort sett hela ökningen.

Regleringen av meriteringsanställningarna har förändrats det senaste decenniet (se faktaruta om anställningskategorier för forskande och undervisande personal), något som verkar ha påverkat utvecklingen av antalet över åren. Mellan 2011 och 2013, det vill säga åren efter autonomireformen, minskade det samman-

lagda antalet meriteringsanställda med 250 helårspersoner på grund av att antalet forskarasistenter blev färre. Från och med 2014 har antalet meriteringsanställda ökat med närmare 620 helårspersoner.

Antalet meriteringsanställningar var förhållandevis få 2007, men sedan dess har antalet postdoktorer ökat påtagligt, från 380 till 2 340 helårspersoner, det vill säga med närmare 1 960 helårspersoner. Antalet anställda med längre meriteringsanställningar har varierat under samma period, men jämfört med 2007 har antalet ökat med drygt 150 helårspersoner och var 1 160 helårspersoner år 2017. Sedan 2007 har antalet biträdande lektorer ökat från knappt 100 till 670 helårspersoner, medan forskarasistenterna minskat från 910 till 490 helårspersoner, det vill säga med 420 helårspersoner jämfört med 2007.

Det råder konkurrens om meriteringsanställningarna bland doktorsexaminerade som tänker sig en fortsatt karriär inom högskolan. Årligen examineras närmare 3 000 doktorander. Antalet nyanställda postdoktorer 2017 var 1 260, vilket motsvarar drygt 40 procent av en årskull doktorsexaminerade. Antalet längre meriteringsanställningar var knappt 200. Om man antar att karriärvägen är doktorsexamen – postdoktor – längre meriteringsanställning så kan man konstatera att konkurrensen hårdnar betydligt när det gäller längre meriteringsanställningar.

Andelen adjunkter fortsätter att minska

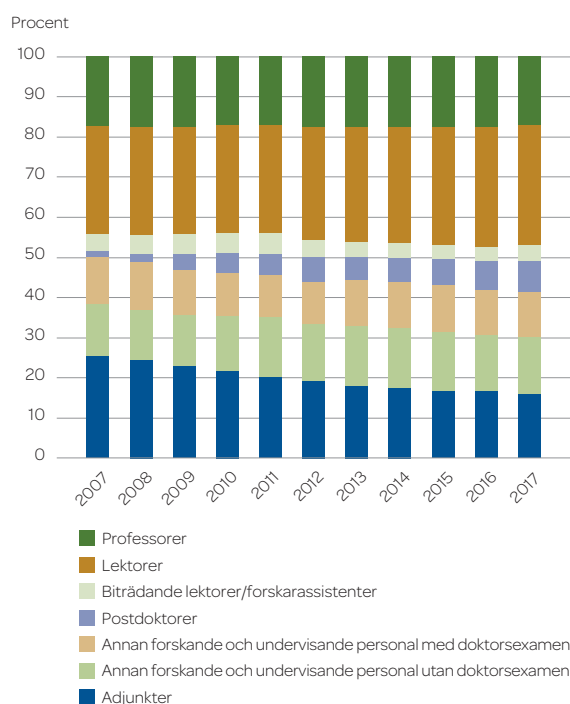
Lärosätenas personalsammansättning har förändrats över tid. Den största förändringen är att andelen adjunkter av den forskande och undervisande personalen har minskat med tio procentenheter på tio år – från 26 procent 2007 till 16 procent 2017. Under samma tidsperiod har andelen lektorer ökat med tre procentenheter – från 27 till 30 procent av den forskande och undervisande personalen.

Bland meriteringsanställningarna är det, som vi tidigare har nämnt, framför allt de tvååriga anställningarna som postdoktor som har ökat i antal – vars andel av forskande och undervisande personal steg från 2 till 8 procent

mellan 2007 och 2017. Däremot har andelen längre meriteringsanställningar, som forskarasistent och biträdande lektor, varit relativt konstant sedan 2007 och utgjorde 4 procent 2017. Totalt har andelen anställda med olika meriteringsanställningar av det totala antalet lärare och forskare ökat från 6 till 12 procent mellan 2007 och 2017.

Andelen professorer samt annan forskande och undervisande personal med respektive utan doktorsexamen var 2017 kvar på ungefär samma nivåer som 2007.

Figur 73. Andel anställda (helårspersoner) i olika anställningskategorier samt i meriteringsanställningarna postdoktorer och biträdande lektorer eller forskarasistenter bland den forskande och undervisande personalen under perioden 2007–2017, procent.

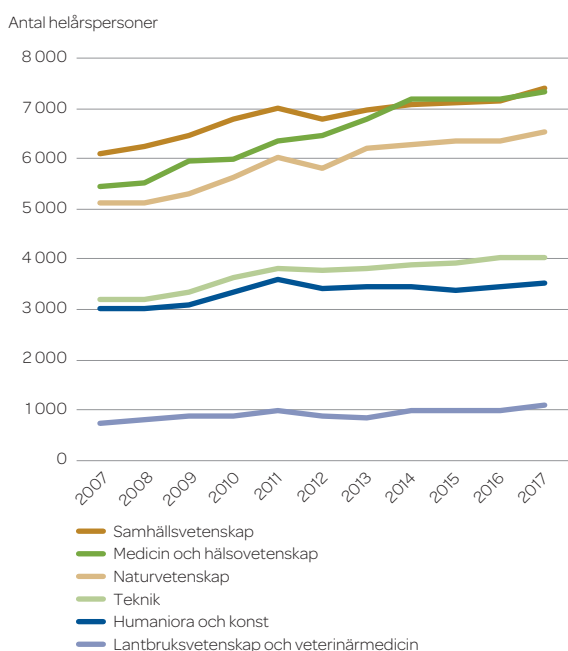
Personalsammansättningen skiljer sig mellan ämnesområden

Sett till antalet anställda med forskande och undervisande uppgifter är ämnesområdena samhällsvetenskap samt medicin och hälsovetenskap störst med 7 380 respektive 7 350 helårspersoner. Därefter följer naturvetenskap med 6 540 helårspersoner. Drygt 70 procent av den forskande och undervisande personalen var verksamma inom något av dessa tre ämnes-

områden 2017. Inom samhällsvetenskap finns lärarutbildningar – och inom medicin och hälsovetenskap finns sjukvårdsutbildningar som är stora till både antal anställda och antal studenter.

I teknik var antalet helårspersoner 4 020 och i humaniora och konst 3 530. Lantbruksvetenskap och veterinärmedicin är det minsta

Figur 74. Antalet anställda inom olika ämnesområden bland den forskande och undervisande personalen 2007-2017, helårspersoner.

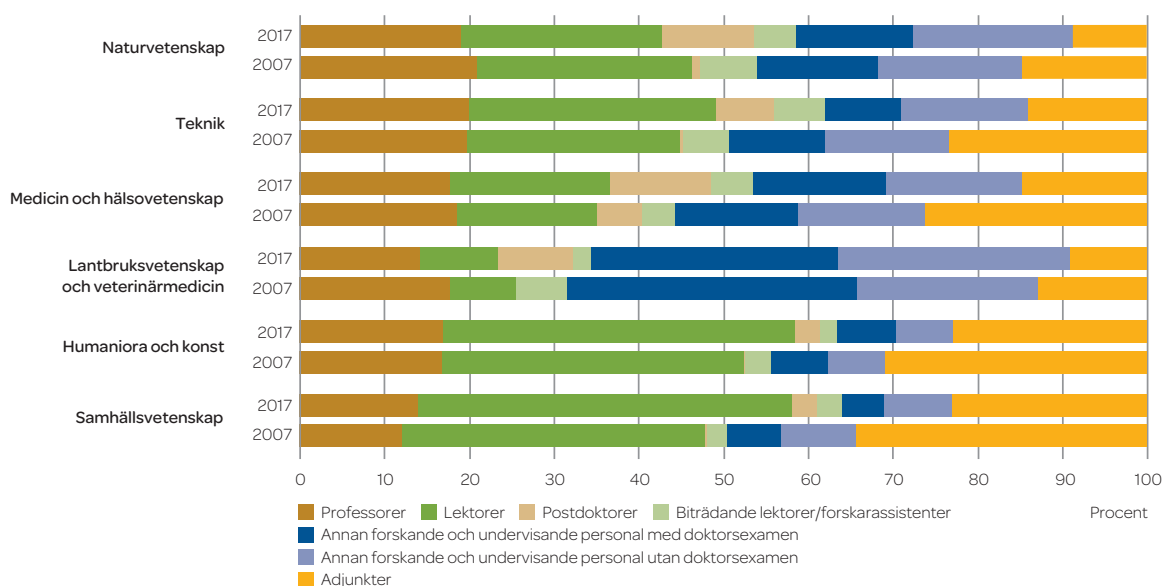
ämnesområdet med 1 100 helårspersoner 2017, vilket motsvarar 4 procent av den forskande och undervisande personalen. Andelen anställda inom de olika ämnesområdena har varit relativt stabil över tid.

Fördelningen av antalet anställda på olika anställningskategorier skiljer sig åt mellan ämnesområdena. Andelen lektorer och adjunkter av den forskande och undervisande personalen är relativt hög inom samhällsvetenskap respektive humaniora och konst jämfört med övriga fyra ämnesområden. Samtidigt är andelen anställda i kategorin "annan forskande och undervisande personal" lägst inom båda dessa ämnesområden.

En annan skillnad är att inom medicin och hälsovetenskap, naturvetenskap respektive teknik är andelen med meriteringsanställning – det vill säga andelen postdoktorer, biträdande lektorer och forskarassistenter – betydligt högre än inom övriga ämnesområden. Bland meriteringsanställda var 80 procent anställda inom något av dessa tre ämnesområden, där möjligheterna till meritering således är större än inom humaniora och konst respektive samhällsvetenskap.

Ämnesområdet lantbruksvetenskap och veterinärmedicin utmärker sig genom att över hälften av alla anställda finns inom gruppen "annan forskande och undervisande personal".

Figur 75. Forskande och undervisande personal (helårspersoner) fördelad på anställningskategori och ämnesområde 2017, procent.

Professorer är den anställningskategori där variationerna mellan olika ämnesområden är minst – andelen varierar mellan 14 procent (inom samhällsvetenskap samt inom lantbruksvetenskap och veterinärmedicin) och 20 procent (inom teknik).

Förändringarna i antalet anställda inom olika anställningskategorier som skett de senaste tio åren varierar mellan ämnesområden. Som vi tidigare konstaterat har antalet professorer ökat med 1 040 helårspersoner jämfört med 2007. Antalet har ökat mest inom samhällsvetenskap, där ökningen var 310 helårspersoner jämfört med 2007 samt i medicin och hälsovetenskap där ökningen var 290 helårspersoner.

Den största ökningen av antalet lektorer under de senaste tio åren har skett inom samhällsvetenskap: från 2 180 till 3 260 helårspersoner. Samhällsvetenskap är samtidigt det ämnesområde där antalet adjunkter har minskat mest: från 2 090 till 1 670 helårspersoner under samma period. Adjunkter har alltså ersatts av lektorer.

Ökningen av annan forskande och undervisande personal med doktorexamen har varit störst inom medicin och hälsovetenskap: från 800 till 1 210 helårspersoner, vilket motsvarar 50 procent. Annan forskande och undervisande personal utan doktorexamen har ökat mest inom naturvetenskap samt inom medicin och hälsovetenskap: från 860 till 1 240 helårspersoner samt från 810 till 1 150 helårspersoner jämfört med 2007.

Bland meriteringsanställningarna har antalet postdoktorer ökat mest inom naturvetenskap (från 50 till 710 helårspersoner) respektive medicin och hälsovetenskap (från 290 till 880 helårspersoner). Jämfört med 2007 står dessa två ämnesområden tillsammans för drygt 60 procent av den totala ökningen av antalet postdoktorer.

När det gäller de längre meriteringsanställningarna har antalet ökat mest inom medicin och hälsovetenskap, där ökningen var 130 helårspersoner jämfört med 2007. Inom teknik och samhällsvetenskap har antalet längre meriteringsanställningar ökat med 80 respektive knappt 40 helårspersoner jämfört med 2007. Däremot har antalet längre meriteringsanställningar minskat i humaniora och konst,

naturvetenskap och lantbruksvetenskap och veterinärmedicin. Inom humaniora och konst har antalet minskat mest, närmare 40 helårspersoner jämfört med 2007.

Kvinnor och män bland den forskande och undervisande personalen

Könsfördelningen bland den forskande och undervisande personalen har blivit allt jämnare under den senaste tioårsperioden och denna utveckling fortsatte till viss del även 2017.

Mellan 2016 och 2017 ökade andelen kvinnor med 0,4 procentenheter. Sedan år 2007 har andelen kvinnor bland den forskande och undervisande personalen ökat från 41 procent till 45 procent (helårspersoner).

Även om andelen kvinnor ligger inom intervallet 40–60 procent i alla anställningskategorier, professorer undantagna, finns det dock skillnader beroende på anställningskategori. Andelen kvinnor är störst bland adjunkter där 58 procent av de anställda var kvinnor. Lägst andel kvinnor återfanns bland professorer där 28 procent av de anställda var kvinnor 2017.

Ett av målen för forskningspolitiken som presenteras i den forskningspolitiska propositionen (prop. 2016/17:50) är att jämställdheten ska öka vid svenska lärosäten och det gäller inte minst andelen kvinnor bland professorerna. För att påskynda ökningen av andelen kvinnor bland professorer har regeringen satt nya rekryteringsmål för perioden 2017–2019. Målen är anpassade för respektive lärosäte och har beräknats utifrån det som regeringen bedömer vara rekryteringsunderlaget – nämligen lektorer, forskarassistenter och biträdande lektorer fördelat efter ämnesområde vid respektive lärosäte. Liknande mål har funnits sedan 1997 med ett uppehåll i tre år mellan 2009 och 2011.

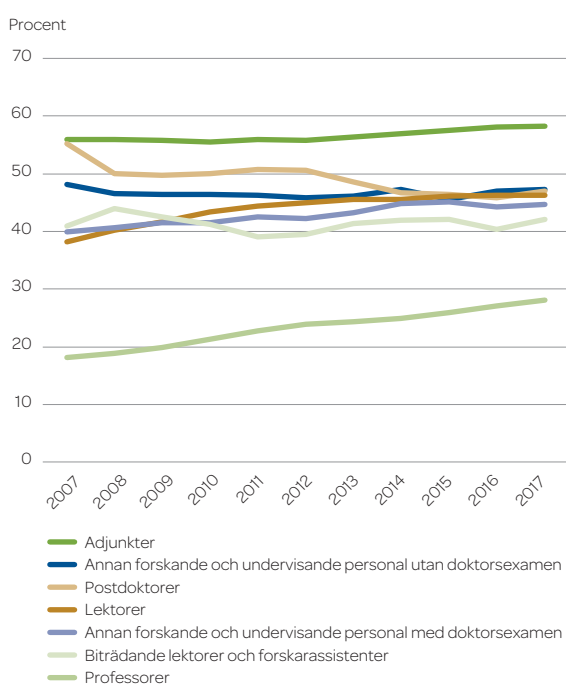
Kvinnorna är fortsättningsvis underrepresenterade bland professorerna, detta trots en kraftig ökning den senaste tioårsperioden. Antalet kvinnor bland professorer har sedan 2007 ökat med 700 helårspersoner, från 740 till 1 440 helårspersoner, vilket motsvarar en ökning på 94 procent. Antalet män bland professorerna har under samma period ökat från 3 340 till 3 680 helårspersoner, vilket motsvarar 10 procent. De senaste åren har

antalet män till och med minskat. Det har medfört att andelen kvinnor har ökat med tio procentenheter sedan 2007.

En jämförelse med övriga Europa, som baseras på uppgifter från databasen ETER för 2014, visar att andelen kvinnor bland professorerna var mindre än en tredjedel i de flesta länderna. De två länder med högst andel kvinnor bland professorerna var Bulgarien och Lettland med drygt 35 procent. I denna jämförelse (från 2014) hamnade Sverige på en tiondeplats med ett genomsnitt på drygt 25 procent kvinnor bland professorerna.

En anställning som lektor föregår vanligtvis en anställning som professor, vilket gör det intressant att jämföra ökningen av andelen kvinnor inom just denna anställningskategori. Sedan 2007 har antalet lektorer ökat betydligt och det är främst kvinnorna som har blivit fler. Det har medfört att andelen kvinnor bland lektorerna har ökat från 38 till 46 procent sedan år 2007, men 2017 skedde ingen ytterligare ökning. Eftersom lektorerna är en relativt stor grupp får ökningen genomslag på könsfördelningen bland det totala antalet lärare och forskare.

Figur 76. Andelen kvinnor i olika anställningskategorier bland den forskande och undervisande personalen (helårspersoner) 2007–2017, procent.

Andelen kvinnor bland personer med meriteringsanställning har varierat under den senaste tioårsperioden, men ökat något sedan 2016. Bland postdoktorerna har andelen kvinnor minskat jämfört med 2007, från 55 procent till 47 procent 2017. Bland biträdande lektorer och forskarassistenter har andelen kvinnor varierat och var 42 procent 2017, en ökning med en dryg procentenhet jämfört med 2007. Om man ser till systemet av karriärvägar inom högskolan, där man går från en meriteringsanställning via ett lektorat till en anställning som professor, så är det en förutsättning att könsfördelningen inom de övriga anställningskategorierna är jämn för att man ska kunna uppnå jämställdhetsmålen för professorer.

Bland anställda i kategorin annan forskande och undervisande personal med doktorexamen ökade andelen kvinnor från 40 till 44 procent mellan 2007 och 2017. Bland annan forskande och undervisande personal utan doktorexamen minskade andelen kvinnor däremot något, från 48 till 47 procent.

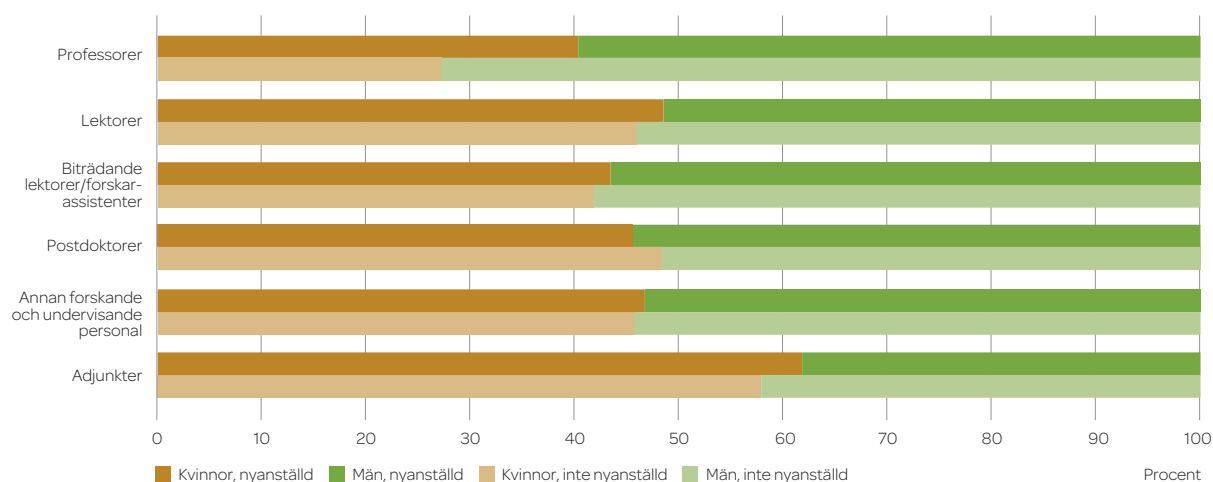
Bland adjunkter, lektorer och professorer syns samma mönster med en ökad andel kvinnor de senaste tio åren. Detta innebär att det blir en allt mer snedfördelad könsfördelning bland adjunkterna – där majoriteten redan är kvinnor.

Andelen kvinnor i personalen varierar också mellan ämnesområden. Lägst var andelen kvinnor 2017 inom ämnesområdena teknik (25 procent) och naturvetenskap (29 procent). Inom lantbruksvetenskap och veterinärmedicin, samhällsvetenskap samt humaniora och konst är könsfördelningen bland personalen jämn: 51–52 procent kvinnor. År 2017 var andelen kvinnor bland den forskande och undervisande personalen högst inom medicin och hälsovetenskap: 59 procent.

Högre andel kvinnor bland nyanställda än bland tidigare anställda

Andelen kvinnor har som nämnts ökat inom de flesta anställningskategorier under en längre period och mycket tyder på att denna utveckling kommer att fortsätta. I de flesta anställningskategorier var andelen kvinnor bland

Figur 77. Andel kvinnor och män bland nyanställda respektive tidigare anställda (helårspersoner) inom olika anställningskategorier 2017, procent.

nyanställda 2017 större än bland redan anställd personal.

Termen "nyanställd" innebär här att en person anställdes vid ett lärosäte 2017 inom en anställningskategori som den personen inte hade tillhört under perioden 2007–2016. I denna jämförelse delas inte kategorin annan forskande och undervisande personal upp beroende på huruvida de anställda har doktors-examen eller inte.

Tydligast är skillnaden bland professorerna där andelen kvinnor bland nyanställda var 40 procent – jämfört med 27 procent bland dem som redan var professorer. Andelen kvinnor bland nyanställda professorer har ökat sedan 2013 och har de senaste två åren legat inom intervallet 40–60 procent.

I övriga kategorier, där andelen kvinnor är större än bland professorer, är skillnaderna mellan nyanställd och befintlig personal inte lika påtagliga, mellan en och fyra procentenheter.

Totalt var majoriteten av nyanställda i alla anställningskategorier män 2017, med undantag för kategorin adjunkter där 62 procent av de nyanställda var kvinnor.

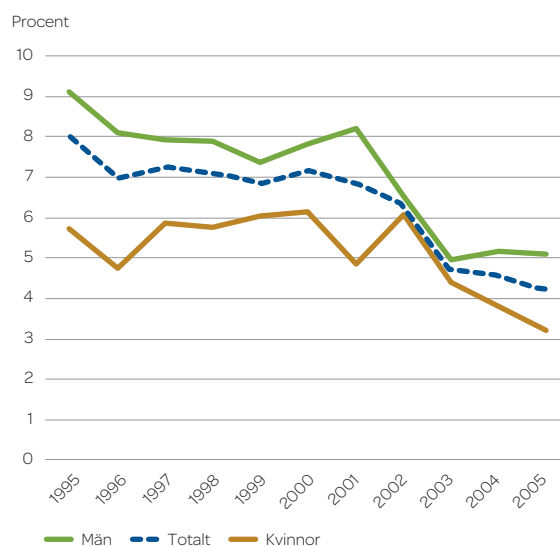
Minskad andel som blir professorer inom tolv år efter doktorexamen

Ett annat sätt att följa upp jämställdheten är att studera i vilken utsträckning doktorexaminerade kvinnor respektive män blivit professorer inom tolv år. Uppföljningstiden tolv år har vi

valt eftersom det är en rimlig tid utifrån kraven på meritering för att bli professor. Andelen doktorexaminerade som blir professorer inom tolv år har minskat från 8 procent av alla doktorexaminerade 1995 till 4 procent av alla doktorexaminerade 2005, vilket kan tyda på att konkurrensen om anställningarna har ökat.

Doktorexaminerade män blir i större utsträckning än kvinnor professorer inom tolv år efter examen. Av doktorexaminerade män 1995 blev 9 procent professorer inom tolv år, medan motsvarande andel bland kvinnorna var 6 procent. Skillnaderna mellan könen har dock minskat något över tid.

Figur 78. Andelen kvinnor respektive män som blivit professorer tolv år efter avlagd doktorexamen. Examensår 1995–2005.

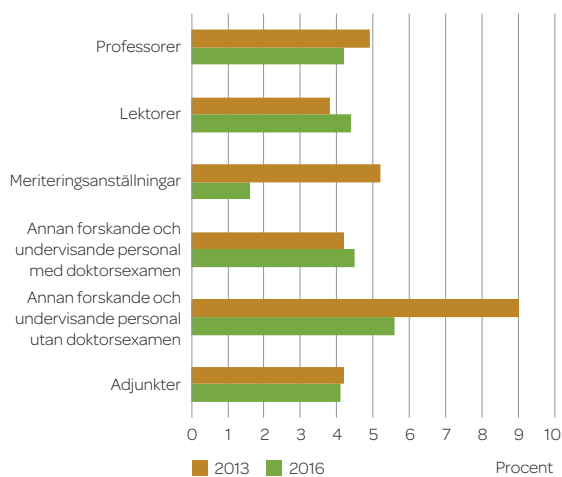

Av dem som examinerades 2005 hade 5 procent av männen en anställning som professor inom tolv år, medan motsvarande andel för kvinnor var 3 procent. Av doktorsexaminerade 2002–2003 hade ungefär samma andel av kvinnorna som männen fått en anställning som professor tolv år senare. Sammanfattningsvis har andelen män som blivit professorer inom tolv år efter avlagd doktorsexamen varit större än andelen kvinnor varje år.

Lönedifferensen mellan män och kvinnor har minskat

Könsskillnader kan också yttra sig i lönedifferenser mellan män och kvinnor. Mellan 2013 och 2016 har skillnaden minskat i flera anställningskategorier. Minskningen är störst bland meriteringsanställningarna samt bland annan forskande och undervisande personal utan doktorsexamen. Däremot har lönedifferensen mellan kvinnor och män ökat något bland lektorer samt annan forskande och undervisande personal med doktorsexamen.

Figur 79. Lönedifferens mellan män och kvinnor 2013 respektive 2016 per anställningskategori, procent.

Män hade högre medellön än kvinnor i alla anställningskategorier 2016. På totalnivå var löneskillnaden i genomsnitt 4,2–4,5 procent i de flesta anställningskategorierna. Bland meriteringsanställda var dock skillnaden mindre, 1,6 procent, och bland annan forskande och undervisande personal utan doktorsexamen var löneskillnaden större, 5,6 procent.

MEDELLÖNER

Statistik om löner presenteras ofta i form av medellöner. Medellönen är summan av alla löner i den utvalda gruppen dividerat med antalet personer i gruppen.

Enligt centrala löneavtal inom staten ska lönen vara både individuell och differentierad. Lönen ska sättas enligt några grundläggande faktorer: ansvar, arbetsuppgifternas svårighetsgrad samt skicklighet och resultat.

Statistiken om löner bygger dels på Statistiska centralbyråns (SCB:s) register för personal vid universitet och högskolor, dels på den årliga lönestrukturstatistiken.

Uppgifterna omfattar endast statliga lärosäten. I statistiken har löner för deltidsanställda uppräknats till heltidslöner.

Utöver att lönerna varierar mellan anställningskategorier och kön finns det variationer mellan olika ämnesområden. Gemensamt var att män hade högre löner än kvinnor inom alla ämnesområden.

Andra faktorer som dock inte redovisas här, men som kan ha betydelse för medellönerna är bland annat ålder och antal år i yrket. Dessutom kan medellönerna variera mellan lärosäten och på en mer finfördelad ämnesnivå.

Närmare uppgifter om medellöner för forskande och undervisande personal per anställningskategori, ämnesområde och kön finns i tabell 7 i den separata tabellbilagan till årsrapporten.

Oförändrad andel tidsbegränsade anställningar

Tidsbegränsade anställningar är relativt vanliga i högskolan. Detta beror delvis på att flera av anställningarna ska vara tidsbegränsade enligt högskoleförordning och kollektivavtal, exempelvis meriteringsanställningar som är tidsbegränsade. Det finns även adjungerad personal som har sin huvudsakliga verksamhet utanför högskolan men arbetar deltid vid ett lärosäte. De bidrar bland annat till kunskapsöverföring mellan olika sektorer och verksamheter. Bland professorer finns, vid sidan av adjungerade professorer, även gästprofessorer som under viss tid anställs som professorer vid ett universitet eller en högskola.

Att lärosätena har både adjungerad personal och gästprofessorer är en form av samverkan med det omgivande samhället. En tidsbegränsad anställning i högskolan behöver med andra ord inte per automatik innebära en utsatt position på arbetsmarknaden. Men framför allt inom anställningskategorin annan forskande och undervisande personal finns en hög andel tidsbegränsade anställningar som inte kan förklaras av högskolans regelverk.

Ur ett individuellt perspektiv kan tidsbegränsade anställningar leda till otrygghet, svårigheter att ta lån samt svårigheter att planera sitt liv och sin tid. I den senaste forskningspolitiska propositionen bedömer regeringen att visstidsanställningarna i högskolan bör minska.

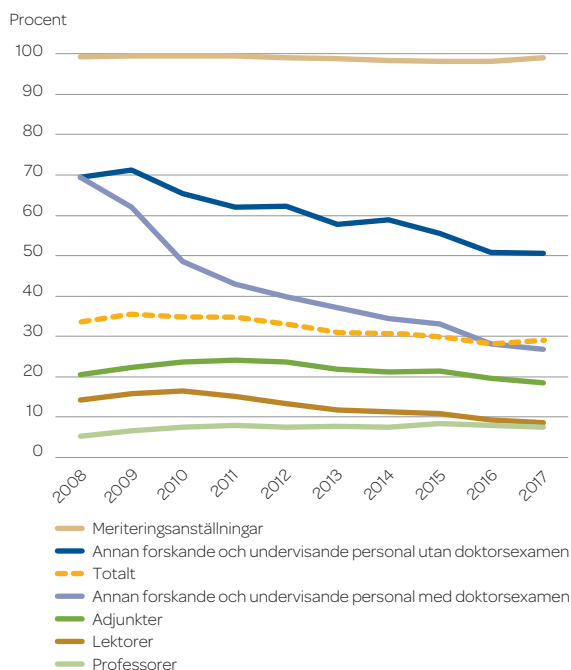
Bland den forskande och undervisande personalen hade 29 procent en tidsbegränsad anställning år 2017 (räknat som helårspersoner). Andelen har ökat med en knapp procentenhet jämfört med 2016, vilket delvis kan förklaras av att antalet meriteringsanställda ökat. Under de tio år som utvecklingen kan

följas har däremot tidsbegränsade anställningar blivit ovanligare totalt sett – andelen har minskat med fem procentenheter jämfört med 2008. Utvecklingen skiljer sig dock mellan olika anställningskategorier. Andelen med tidsbegränsad anställning har minskat betydligt för anställda inom kategorin annan forskande och undervisande personal. Bland dem med doktorsexamen har andelen minskat från 70 till 27 procent mellan 2008 och 2017. Bland anställda i kategorin annan forskande och undervisande personal utan doktorsexamen har andelen tidsbegränsade anställningar också minskat, men inte lika mycket: från 69 procent 2008 till 51 procent 2017. Förändringarna är däremot mindre i kategorier där andelen med tidsbegränsade anställningar redan var relativt låg, det vill säga för professorer, lektorer och adjunkter. Inom dessa kategorier ingår gästprofessorer och adjungerade anställda, vilka alltså är tidsbegränsade enligt regelverket.

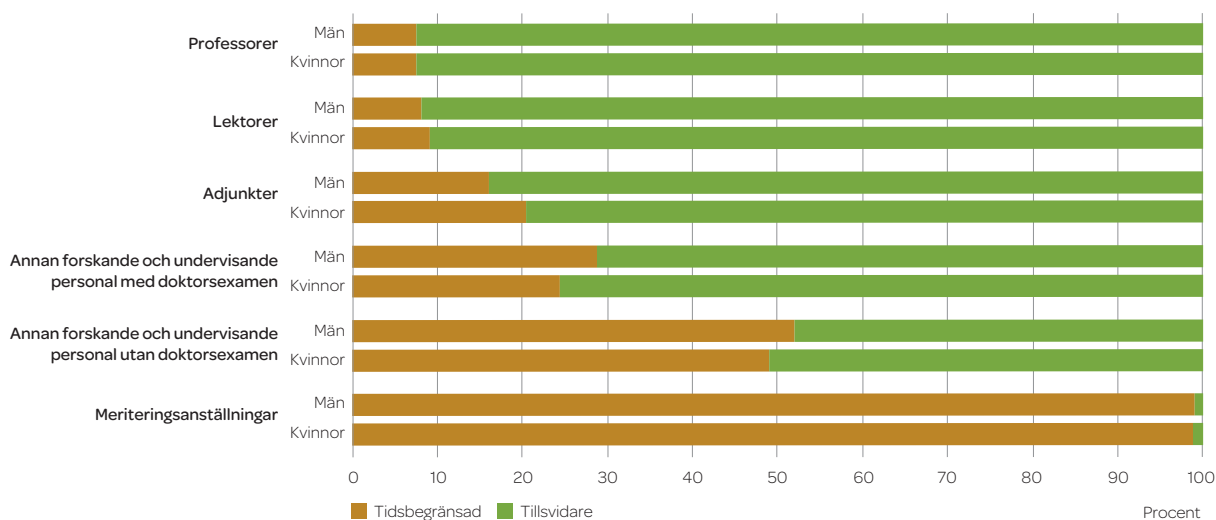
Det finns inga stora skillnader mellan könen när det gäller andelen med tidsbegränsad anställning i den forskande och undervisande personalen totalt sett. Andelen kvinnor med en tidsbegränsad anställning var 29 procent, medan motsvarande andel bland männen var 28 procent. Skillnaden mellan könen har minskat jämfört med tidigare år: 2008 hade 38 procent av kvinnorna en tidsbegränsad anställning och motsvarande andel bland männen var 30 procent. Bland kvinnorna har andelen med en tidsbegränsad anställning sålunda minskat med 9 procentenheter sedan 2008, medan motsvarande minskning var 2 procentenheter för männen.

Skillnaderna mellan andelen kvinnor respektive män med tidsbegränsad anställning inom olika anställningskategorier är generellt små. I anställningskategorierna adjunkter och lektorer var det något vanligare att kvinnorna hade en tidsbegränsad anställning. I anställningskategorin annan forskande och undervisande personal med eller utan doktorsexamen var däremot andelen män med en tidsbegränsad anställning något högre än andelen kvinnor. Bland professorer och meriteringsanställda var andelen tidsbegränsade anställningar densamma för kvinnor och män.

Figur 80. Andel med tidsbegränsad anställning bland den forskande och undervisande personalen (helårspersoner) under perioden 2008–2017, per anställningskategori, procent.

Figur 81. Andel kvinnor respektive män i olika anställningskategorier (helårspersoner) med tidsbegränsad respektive tillvidareanställning 2017, procent.

Andelen anställda med tidsbegränsad anställning varierar också mellan lärosätena. Andelen är hög vid de konstnärliga högskolorna, med undantag av Kungl. Musikhögskolan i Stockholm. En förklaring till den höga andelen tidsbegränsade anställningar vid konstnärliga högskolor är en särskild reglering i högskoleförordningen som avser tidsbegränsade anställningar för lärare inom konstnärlig verksamhet.

Andelen tidsbegränsade anställningar vid respektive lärosäte påverkas också av personalsammansättningen vid lärosätet, exempelvis i vilken utsträckning meriteringsanställningar förekommer. Till exempel är andelen med meriteringsanställning relativt hög vid Karolinska institutet, vilket gör att en relativt stor andel av personalen har en tidsbegränsad anställning. För mer information om detta, se tabell 6 i den separata tabellbilagan till årsrapporten.

Samverkan genom adjungerad personal

Adjungerade anställda har sin huvudsakliga anställning utanför högskolan och är deltidsanställda vid ett lärosäte. Adjungerade anställda utgör således en form av samverkan med det omgivande samhället. Den adjungerade personalen vid universitet och högskolor 2017 uppgick till cirka 1 510 individer. Som helårspersoner räknat uppgick antalet till cirka 380 helårspersoner. Detta innebär att antalet adjungerade inom högskolan var i princip oförändrat jämfört med 2016.

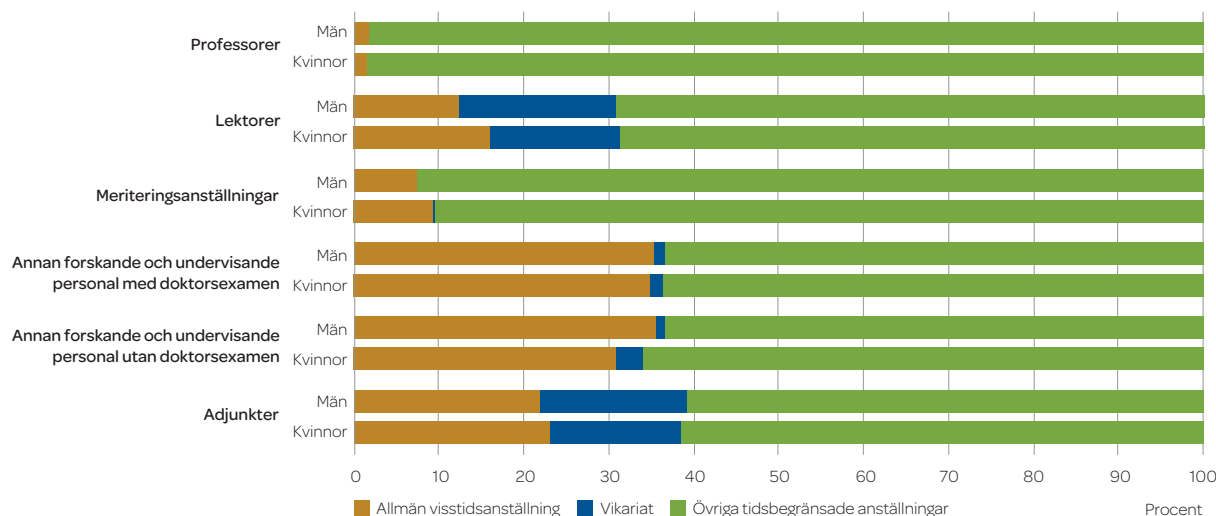
Den adjungerade personalen 2017 bestod liksom tidigare år till största delen av professorer, 35 procent. Adjunkter utgjorde 33 procent av den adjungerade personalen, lektorer utgjorde 23 procent och annan forskande och undervisande personal utgjorde 8 procent.

Nästan hälften av den adjungerade personalen, 48 procent, var verksam inom ämnesområdet medicin och hälsovetenskap. Inom samhällsvetenskap fanns 18 procent av de adjungerade anställda, inom teknik 17 procent och inom naturvetenskap 10 procent. Av den adjungerade personalen var 6 procent verksamma inom humaniora och konst och 1 procent inom lantbruksvetenskap och veterinärmedicin.

Tidsbegränsade anställningar som baseras på lagen om anställningsskydd

Grunden för tidsbegränsade anställningar varierar mellan anställningskategorierna. Medan många tidsbegränsade anställningar har sin förklaring i högskolans särskilda reglering förekommer därutöver tidsbegränsade anställningar som baseras på lagen om anställningsskydd i högskolan. Lagen om anställningsskydd möjliggör tidsbegränsade anställningar i form av bland annat allmänna visstidsanställningar och vikariat. Andelen sådana anställningar varierar beroende på anställningskategori.

Figur 82. Andel kvinnor respektive män (helårspersoner) med tidsbegränsad anställning fördelade på allmänna visstidsanställningar, vikariat och övriga tidsbegränsade anställningar som huvudsakligen baseras på högskolans särskilda reglering per anställningskategori, procent.

Allmänna visstidsanställningar är vanligast i anställningskategorin annan forskande och undervisande personal där dessa utgör över 30 procent av alla tidsbegränsade anställningar. Bland adjunkterna är drygt 20 procent av de tidsbegränsade anställningarna allmänna visstidsanställningar och bland lektorerna utgör allmänna visstidsanställningar närmare 15 procent. Däremot är allmänna visstidsanställningar ovanliga bland professorer och meriteringsanställningar eftersom tidsbegränsade anställningar i dessa anställningskategorier vanligen baseras på högskolans särskilda reglering i högskoleförordning och kollektivavtal.

Vikariat är vanligast bland tidsbegränsat anställda adjunkter och lektorer där andelen överstiger 15 procent bland både kvinnor och män, men förekommer inte alls bland professorer och meriteringsanställda. Några större könsskillnader när det gäller andelen allmänna visstidsanställningar och vikariat i olika anställningskategorier finns inte.

Utländsk bakgrund bland den forskande och undervisande personalen

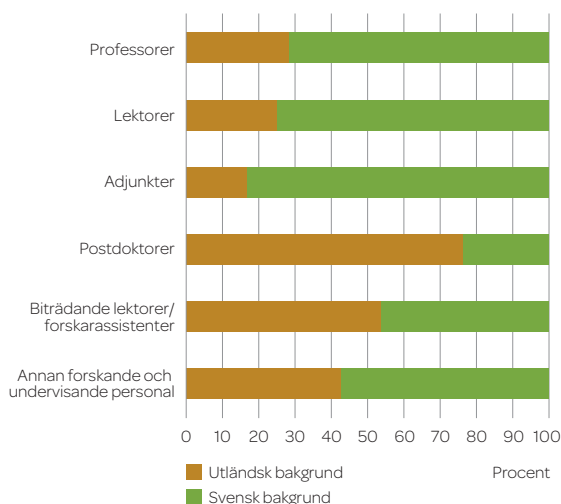
Precis som samhället i stort påverkas högskolesektorn allt mer av en ökad internationalisering och global rekrytering. Begreppet "utländsk bakgrund" innebär här att personen antingen

är född utrikes eller född inrikes med två utrikesfödda föräldrar.

Bland den forskande och undervisande personalen var andelen med utländsk bakgrund 34 procent 2017. Detta är en ökning med två procentenheter jämfört med 2016. Majoriteten av de anställda med utländsk bakgrund är själva utrikes födda, och totalt uppgår andelen utrikes födda av högskolans forskande och undervisande personal till 31 procent. I personalen med utländsk bakgrund ingår också utländska gästforskare, det vill säga personer som kommit till Sverige i syfte att arbeta vid ett svenskt lärosäte. Notera att denna definition av utländsk bakgrund är vidare än den definition som används för såväl studenter och doktorander som i befolkningen, och även inkluderar anställda som inte är folkbokförda. Andelen anställda bland högskolans lärare och forskare med utländsk bakgrund är större än motsvarande andel i Sveriges befolkning, som 2017 var 24 procent.

Andelen anställda med utländsk bakgrund är störst bland postdoktorer, 76 procent, vilket innebär en ökning med fyra procentenheter sedan 2016. Den höga andelen kan förklaras av att vissa anställningar som postdoktor är särskilt avsedda för utländska forskare. Bland biträdande lektorer och forskarassistenter är andelen med utländsk bakgrund 54 procent, en ökning med tre procentenheter sedan 2016.

Figur 83. Andelen anställda (helårspersoner) med utländsk bakgrund i olika anställningskategorier 2017, procent.

Inom kategorin annan forskande och undervisande personal är också andelen personer med utländsk bakgrund förhållandevis hög, 43 procent. Inom övriga kategorier av forskande och undervisande anställda är andelen betydligt lägre och allra lägst är den bland adjunkter: 17 procent.

Andelen anställda med utländsk bakgrund varierar även mellan ämnesområden. Under 2017 var andelen störst inom naturvetenskap (47 procent) följt av teknik (39 procent) samt medicin och hälsovetenskap (35 procent). Samhällsvetenskap är det ämnesområde som hade lägst andel anställda med utländsk bakgrund (23 procent). Andelen anställda med utländsk bakgrund var större vid de fackinriktade universiteten – Karolinska institutet, Kungl. Tekniska högskolan och Chalmers tekniska högskola – än vid övriga lärosäten.

Andelen forskande och undervisande personal med utländsk bakgrund har ökat successivt sedan 2012 då andelen uppgick till 27 procent. Ökningen gäller för både män och kvinnor.

Personal med andra än forskande och undervisande uppgifter

Antalet anställda vid universitet och högskolor med andra arbetsuppgifter än forskning och undervisning uppgick 2017 till 20 780 helårspersoner, vilket innebär en minskning med 2 procent sedan 2016. Jämfört med 2007 har antalet ökat med 1 780 helårspersoner, vilket motsvarar 9 procent.

ANSTÄLLNINGSKATEGORIER FÖR PERSONAL MED ANDRA ÄN FORSKANDE OCH UNDERVISANDE ARBETSUPPGIFTER

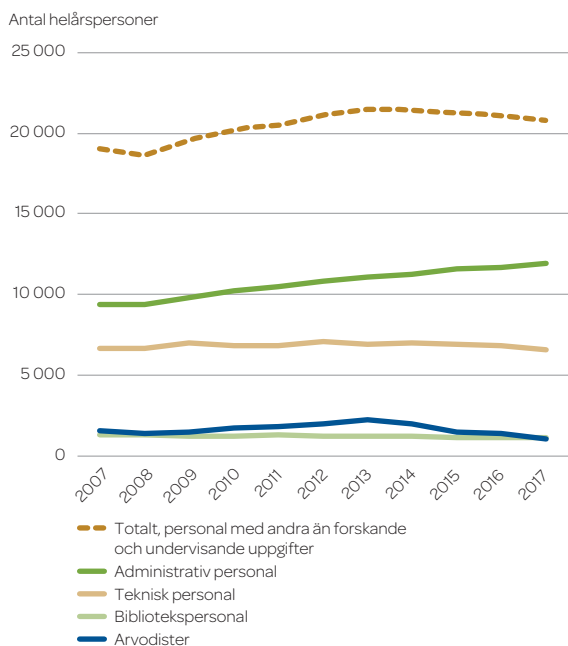
Anställda inom högskolan med andra än forskande och undervisande arbetsuppgifter indelas i fyra huvudsakliga anställningskategorier: administrativ personal, teknisk personal, bibliotekspersonal och arvodister.

Inom administrativ personal finns en stor bredd av tjänstebenämningar. Många av de anställda arbetar med administration och stöd till utbildning och forskning, men inom denna kategori ingår också projektledare, anställda vid personalavdelningarna samt arbete med intern och extern kommunikation med mera. Inom kategorin "teknisk personal" finns bland andra projektledare och forskningsingenjörer, men också anställda inom bland annat it, intendentur och lokalvård. Inom bibliotekspersonalen finns bland annat bibliotekarier, bibliometriker och studiehandledare. Arvodister utför kortare uppdrag exempelvis som tentamensvakter, men kan även vara gästföreläsare eller arbeta inom administration.

Majoriteten av de anställda med andra än forskande och undervisande uppgifter är administrativ personal. Drygt 11 950 helårspersoner, eller 58 procent, tillhörde denna kategori 2017. Den näst största gruppen var den tekniska personalen som 2017 uppgick till 6 620 helårspersoner eller 32 procent. Bland personalen med andra än forskande och undervisande uppgifter ingår också bibliotekspersonal samt arvodister, vilka uppgick till 1 170 respektive 1 030 helårspersoner.

Det är endast den administrativa personalen som har ökat i omfattning sedan 2007, antalet har ökat med 27 procent. Denna ökning mot-

Figur 84. Antalet anställda med andra än forskande och undervisande uppgifter vid universitet och högskolor under perioden 2007–2017, helårspersoner.

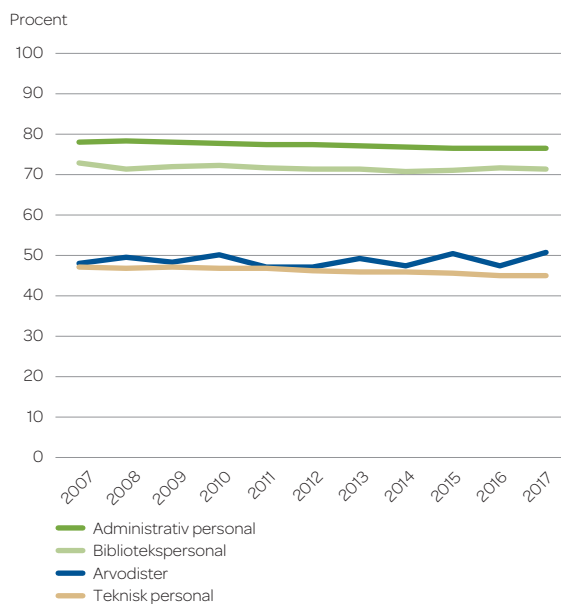
svarar den bland forskande och undervisande personal, som också ökat med 27 procent under samma tidsperiod. De senaste tio åren har den tekniska personalen legat på en relativt oförändrad nivå, medan bibliotekspersonalen och arvodisterna har minskat med 160 respektive 570 helårspersoner.

Bland personalen med andra än forskande och undervisande arbetsuppgifter var 65 procent kvinnor 2017. Störst är könsskillnaderna bland administrativ personal och bibliotekspersonal, där andelen kvinnor uppgick till 77 respektive 71 procent. Inom den tekniska personalen var andelen män något högre än andelen kvinnor: 55 procent av de anställda var män. Bland arvodisterna har könsfördelningen varierat omkring 50 procent sedan 2007. Könsfördelningen bland administrativ personal, teknisk personal och bibliotekspersonal har i stort sett varit oförändrad sedan 2007.

Tillsvidareanställningar vanligast bland personal med andra än forskande och undervisande uppgifter

Bland personalen med andra än forskande och undervisande uppgifter har den absoluta

Figur 85. Andelen kvinnor bland personal med andra än forskande och undervisande uppgifter (helårspersoner) under perioden 2007–2017, procent.

merparten en tillsvidareanställning. Endast 16 procent hade en tidsbegränsad anställning 2017. Undantaget är arvodister där alla var tidsbegränsat anställda, vilket följer av anställningens natur. Bland den administrativa personalen var andelen tidsbegränsat anställda 13 procent 2017, bland den tekniska personalen 12 procent och inom bibliotekspersonalen sju procent. Totalt inom personalen med andra än forskande och undervisande uppgifter har andelen tidsbegränsat anställda minskat med 10 procent sedan 2016. Inom den administrativa personalen ökade dock antalet tidsbegränsat anställda med 2 procent, medan andelen bland de övriga kategorierna minskade.

Under de tio år som utvecklingen kan följas har tidsbegränsade anställningar blivit ovanligare – andelen har minskat med fem procentenheter sedan 2008. Minskningen är störst inom den tekniska personalen där antalet anställda med tidsbegränsad anställning minskat med 38 procent. Andelen tidsbegränsat anställd bibliotekspersonal har varit relativt konstant. Bland den administrativa personalen har däremot andelen tidsbegränsat anställda ökat med 11 procent sedan 2008. Liksom bland forskande och undervisande anställda går dock

utvecklingen mot en högre andel tillsvidareanställningar inom dessa kategorier. En större andel män än kvinnor bland denna personal hade 2017 en tidsbegränsad anställning: 18 respektive 16 procent. Andelen tidsbegränsat anställda män var större i både den administrativa personalen och bibliotekspersonalen. Inom den tekniska personalen var dock andelen kvinnor med tidsbegränsad anställning något högre än andelen män: 13 procent respektive 11 procent.

TEXTILHÖGSKOLANS EXAMENSUTSTÄLLNING EXIT 17
DESIGN AV LINN VARME

HÖGSKOLANS EKONOMI OCH FINANSIERING

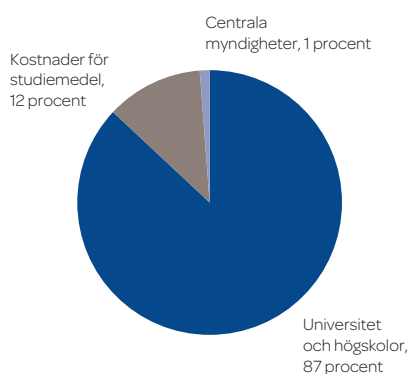
De senaste årens kraftiga ökning av intäkterna till lärosätenas forskning och utbildning på forskarnivå mattades av betydligt under 2017. Många lärosäten fick samtidigt höjda takbelopp genom statens pågående utbyggnad av utbildningar på grundnivå och avancerad nivå. Att lärosätena tidigare utbildade fler studenter än anslagen täckte innebär dock att utbyggnaden inte har lett till fler helårsstudenter inom högskolan ännu.

DEN TOTALA KOSTNADEN för verksamheten vid Sveriges universitet och högskolor uppgick år 2017 till 70,6 miljarder kronor. Det motsvarar 1,53 procent av Sveriges bruttonationalprodukt (BNP), vilket är en något lägre andel än föregående år. Minskningen beror på att BNP under 2017 utvecklades snabbare än lärosätenas kostnader. Staten finansierar merparten av högskolans verksamhet, närmare 80 procent, men betydande resurser kommer också från olika offentliga och privata organisationer, som framförallt finansierar forskning och utbildning på forskarnivå vid universitet och högskolor.

Den totala kostnaden för högskolesektorn inkluderar även statens kostnader för studiemedel samt för de centrala myndigheter som arbetar med högskolefrågor. Kostnaderna för studiemedel uppgick till 9,6 miljarder kronor 2017, medan statens anslag till de centrala myndigheterna inom högskolesektorn uppgick till knappt en miljard kronor. Sammantaget uppgick den totala kostnaden för högskolesektorn till 81,1 miljarder kronor.

Figur 86. Fördelning av kostnaden för högskolesektorn 2017. Den totala kostnaden för sektorn var 81,1 miljarder kronor, varav 70,6 miljarder var kostnader för lärosätenas verksamhet.

Storleken på lärosätena varierar betydligt och de största universiteten omsätter flera miljarder kronor årligen. Lunds universitet har störst omsättning, drygt åtta miljarder kronor, följt av Uppsala universitet, Karolinska institutet och Göteborgs universitet med kostnader mellan sex och sju miljarder kronor vardera. Kostnaderna vid de övriga stora universiteten varierade mellan drygt tre och fem miljarder kronor,

medan de mindre universiteten och högskolorna hade kostnader mellan knappt en halv och två miljarder kronor. Minst bland de statliga lärosätena är de konstnärliga högskolorna och Gymnastik- och idrottshögskolan som omsätter i storleksordningen en till två hundra miljoner kronor. I samma storleksordning är några av de specialinriktade enskilda utbildningsanordningarna med verksamhet inom vårdområdet, medan de minsta enskilda utbildningsanordningarna endast omsätter några tiotal miljoner kronor. De ekonomiska skillnaderna är således stora – och därmed ser lärosätenas förutsättningar att bedriva verksamhet väldigt olika ut.

OLIKA TYPER AV INTÄKTER

Lärosätenas intäkter består av statliga anslag, av intäkter i form av förbrukade medel från externa finansiärer samt av finansiella intäkter. Lärosätenas intäkter från externa finansiärer delas in i *bidragsintäkter* respektive *avgiftsintäkter*, beroende på vilken typ av verksamhet medlen finansierar.

Bidragsintäkterna kan exempelvis utgöras av forskningsbidrag, som är intäkter för forskning utan att bidragsgivaren har rätt till forskningens resultat. Avgiftsintäkter består av intäkter från uppdragsverksamhet och övriga avgiftsintäkter. Uppdragsverksamhet finansieras med avgifter som beställaren betalar, och kan vara antingen utbildning eller forskning. Inom utbildning sker uppdragsverksamheten huvudsakligen som uppdragsutbildning enligt särskilda förordningar. Uppdragsforskning är forskning som utförs på uppdrag av en extern finansiär, där man reglerar uppdragsgivarens inflytande på verksamhetens planering och genomförande samt dispositionsrätt till forskningsresultaten i ett avtal. Uppdragsforskning kan även gälla exempelvis utredningar eller produktutveckling.

Kategorin *övriga avgiftsintäkter* består huvudsakligen av intäkter enligt paragraf 4 i avgiftsförordningen. Det är bland annat intäkter för uthyrning av lokaler, konferensavgifter samt övriga intäkter i verksamheten som till exempel försäljning av material. Dessutom ingår fakturerade kostnader och eventuella intäkter av sponsring i denna kategori, samt lärosätenas intäkter av studenternas anmälnings- och studieavgifter. *Finansiella intäkter* består huvudsakligen av ränteintäkter.

De belopp som externa finansiärer betalar till lärosätena bokförs som intäkter av lärosätet först i samband med att de förbrukas, det vill säga när kostnader uppstår. Detta medför att det finns en skillnad mellan finansiärernas betalning och lärosätenas redovisade intäkter från finansiärerna. De forskningsbidrag som inte förbrukats återfinns under posten oförbrukade bidrag i lärosätenas balansräkningar.

Lärosätenas ekonomi

Redovisningen av universitetens och högskolornas verksamhet delas in i två områden: utbildning på grundnivå och avancerad nivå respektive forskning och utbildning på forskarnivå. Samtliga intäkter och kostnader som lärosätena har för sin verksamhet ska föras till något av dessa verksamhetsområden. De statliga anslagen har samma uppdelning – lärosätena får ett anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå och ett annat för forskning och utbildning på forskarnivå. Det enda undantaget utgörs av Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) som inte har ett uppdelat anslag och dessutom har ett tredje verksamhetsområde: fortlöpande miljöanalys.

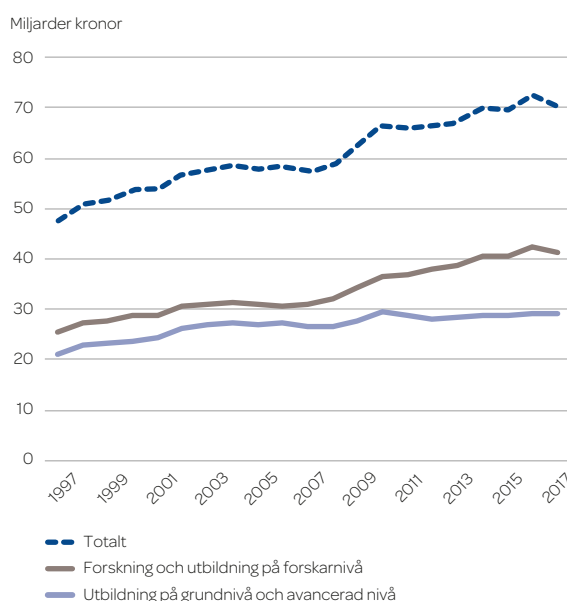
Finansieringen, det vill säga intäkternas sammansättning, skiljer sig mellan de två verksamhetsområdena. De direkta statsanslagen utgör huvuddelen av lärosätenas intäkter till utbildning på grundnivå och avancerad nivå (85 procent), medan andelen är betydligt lägre inom forskning och utbildning på forskarnivå (44 procent). Inom forskning och utbildning på forskarnivå kanaliserar staten också betydande medel indirekt till lärosätena genom forskningsråd och andra forskningsfinansierande myndigheter. Totalt sett utgjorde statliga medel 79 procent av högskolans intäkter 2017.

Det senaste decenniet har högskolans intäkter ökat betydligt och huvuddelen av intäktsökningen gäller forskning och utbildning på forskarnivå. Mellan 2007 och 2017 steg forskningsintäkterna med 10,5 miljarder kronor i fasta priser, medan intäkterna till utbildning på grundnivå och avancerad nivå ökade med 2,6 miljarder kronor. Det innebär att högskolan som helhet har blivit mer forskningstung under det senaste decenniet – andelen intäkter till forskning och utbildning på forskarnivå har ökat med knappt fem procentenheter, från 53,6 procent till 58,3 procent.

Denna utveckling, som framförallt är resultatet av stora satsningar på högskolans forskning i de två forskningspolitiska propositionerna 2008 och 2012, har mattats av de senaste åren. Under 2017 ökade lärosätenas totala intäkter med 1,7 miljarder kronor i

löpande priser jämfört med föregående år och uppgick till totalt 70,9 miljarder kronor. För första gången under det senaste decenniet utgjorde medel till utbildning på grundnivå och avancerad nivå större delen av intäktsökningen. Forskningens andel av högskolans verksamhet minskade alltså något.

Figur 87. Lärosätenas totala intäkter samt intäkter för utbildning på grundnivå och avancerad nivå respektive forskning och utbildning på forskarnivå 1997–2017, miljarder kronor i 2017 års priser.

Större ökning för utbildning än för forskning

Som vi tidigare nämnt uppgick lärosätenas totala intäkter år 2017 till 70,9 miljarder kronor. Det är en ökning med nära 1,7 miljarder kronor i löpande priser jämfört med föregående år, vilket motsvarar 2,4 procent. Intäkterna till forskning och utbildning på forskarnivå ökade med 0,6 miljarder kronor, medan intäkterna till utbildning på grundnivå och avancerad nivå ökade med drygt en miljard kronor. Intäkterna till forskning och utbildning på forskarnivå uppgick därmed till 41,3 miljarder kronor, medan intäkterna till utbildning på grundnivå och avancerad nivå var 29,1 miljarder kronor.

I fasta priser ökade de samlade intäkterna med 0,9 miljarder kronor jämfört med 2015, vilket motsvarar 1,3 procent på två år. Av denna ökning utgjordes 0,1 miljarder kronor av intäk-

OVANLIGT STOR UPPRÄKNING AV SCB:S IMPLICITPRISINDEX FÖR STATLIG KONSUMTION FÖRSVÅRAR JÄMFÖRELSE

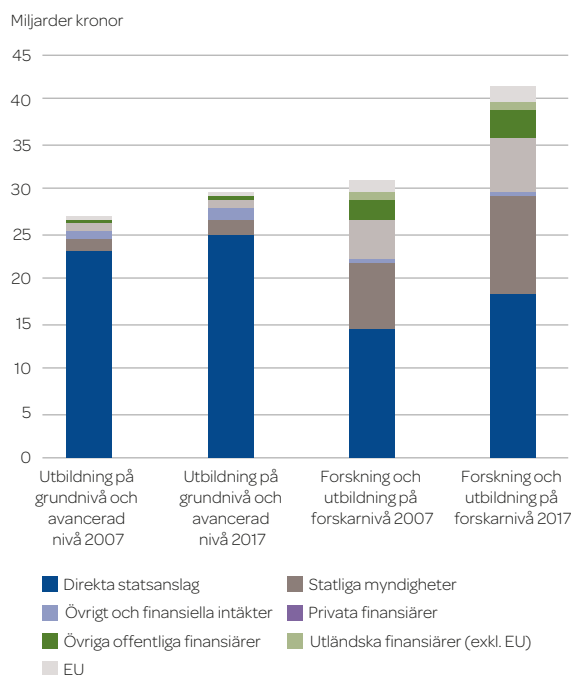
För att beskriva den ekonomiska utvecklingen med hänsyn tagen till inflationen har uppgifterna från 1997–2016 räknats om till 2017 års priser, det vill säga vad beloppen motsvarar i 2017 års penningvärde. En sådan beräkning tar bort effekterna av inflationen och mäter i stället förändringar av volymen. Vid fastprisberäkningen används Statistiska centralbyråns (SCB) implicitprisindex för statlig konsumtion.

Jämförelser i fasta priser mellan 2017 och föregående år försvåras dock av den ovanligt stora indexuppräkningen för 2017 som uppgick till 4,1 procent. En anledning till den stora uppräkningen är statens ökade kostnader för migration under 2016, vilket också innebar att indexet endast utvecklades marginellt det året. Med andra ord blir ekonomiska jämförelser med 2016 som referensår missvisande. I detta kapitel analyserar vi därför det senaste årets förändring i löpande priser, medan vi gör jämförelser i fasta priser mellan 2015 och 2017 eller i ett längre perspektiv.

SCB:s implicitprisindex för statlig konsumtion 1997–2017, samt årlig förändring.

	Index	Årlig förändring
1997	61,64	
1998	62,10	0,75
1999	64,64	4,09
2000	67,92	5,06
2001	70,66	4,04
2002	72,67	2,86
2003	74,72	2,82
2004	74,97	0,33
2005	76,94	2,63
2006	80,08	4,07
2007	82,37	2,86
2008	84,98	3,17
2009	86,73	2,06
2010	87,03	0,35
2011	90,20	3,64
2012	91,89	1,88
2013	93,05	1,26
2014	93,85	0,86
2015	95,65	1,92
2016	96,02	0,38
2017	100,00	4,15

Figur 88. Finansiering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå respektive forskning och utbildning på forskarnivå 2007 och 2017 uppdelat på finansieringskälla, miljarder kronor i 2017 års priser.

ter till utbildning på grundnivå och avancerad nivå, och 0,8 miljarder av ökade intäkter till forskning och utbildning på forskarnivå. Den större ökningen för utbildningen på grundnivå och avancerad nivå slår därmed inte igenom när man jämför två år tillbaka i tiden.

Ökade personalkostnader inom utbildning

De totala kostnaderna för universitet och högskolor uppgick 2017 till 70,6 miljarder kronor, medan de totala intäkterna var 70,9 miljarder kronor. Det betyder att lärosätena tillsammans uppvisade ett överskott på 0,3 miljarder kronor i sin verksamhet. Jämfört med 2015 ökade lärosätenas kostnader med 0,8 miljarder kronor i fasta priser. Nästan hela kostnadsökningen beror på ökade kostnader inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå, medan kostnaderna inom forskning och utbildning på forskarnivå endast ökade marginellt.

Merparten av lärosätenas kostnader utgörs av kostnader för personal. Personalkostnaderna inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå har ökat de senaste två åren med samman-

Tabell 32. Lärosätenas totala intäkter 2007, 2015 och 2017 per finansierskategorier, miljoner kronor i 2017 års priser.

	2007	2015	2017	Förändring 2015-2017		Andel av total 2017
				Mkr	Procent	Procent
Statliga finansierare	46 252	55 738	55 791	53	0,1%	78,7%
Direkta statsanslag*	37 559	42 771	43 139	368	0,9%	60,9%
Statliga myndigheter	8 693	12 967	12 651	-315	-2,4%	17,9%
Övriga offentliga finansierare	2 818	3 168	3 243	74	2,3%	4,6%
Kommuner och landsting	1 762	2 005	1 895	-110	-5,5%	2,7%
Offentliga forskningsstiftelser	1 056	1 164	1 347	184	15,8%	1,9%
Privata finansierare i Sverige	5 015	6 778	7 170	392	5,8%	10,1%
Företag	1 909	1 940	1 826	-114	-5,9%	2,6%
Organisationer utan vinstsyfte	3 106	4 838	5 344	507	10,5%	7,5%
EU	1 347	1 804	1 933	129	7,2%	2,7%
Övriga utlandet	884	1 026	1 249	223	21,8%	1,8%
Övrigt (inkl. finansiella intäkter)	1 263	1 436	1 472	36	2,5%	2,1%
Totalt	57 580	69 950	70 858	908	1,3%	100%

* Inklusive anslag som fördelas via Kammarkollegiet efter beslut av regeringen.

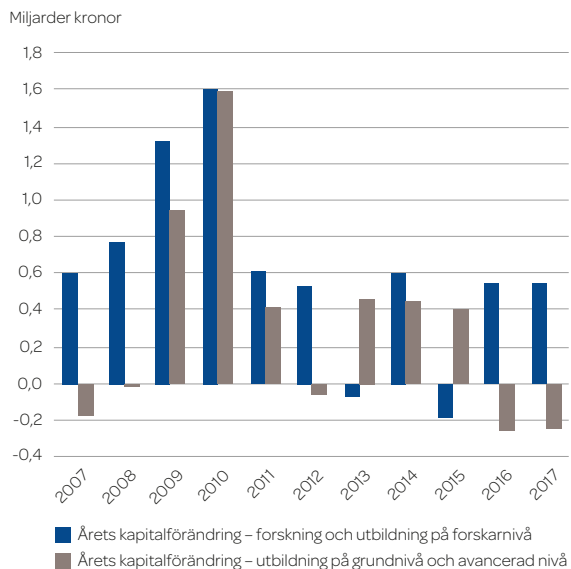
lagt 0,7 miljarder kronor i fasta priser. Även lokalkostnaderna inom utbildningsverksamheten har ökat i reala termer. Inom forskning och utbildning på forskarnivå har kostnaderna endast ökat marginellt under samma period. Lokalkostnaderna har minskat något, men avskrivningarna har ökat i reala termer vilket huvudsakligen beror på att avskrivningskostnaderna vid Lunds universitet för forskningsanläggningen Max IV har ökat de senaste två åren.

Sammantaget innebär detta att personalkostnadernas andel av lärosätenas totala kostnader har ökat jämfört med 2015, medan lokalkostnadernas andel har minskat. Utvecklingen ligger i linje med en långsiktig trend. En jämförelse mellan lärosätenas samlade resultaträkningar för 2007 och 2017 visar att andelen personalkostnader har ökat från 60,4 till 63,1 procent, medan andelen lokalkostnader minskat från 14,2 till 12,5 procent.

Tabell 33. Sammanställning av lärosätenas resultaträkningar 2007, 2015 och 2017, miljoner kronor i 2017 års priser. För uppgifter per verksamhetsområde, se tabell 22 i den separata tabellbilagan.

	2007	2015	2017	Förändring 2015-2017		Andel av total 2017
				Mkr	Procent	Procent
Summa verksamhetsintäkter	57 580	69 950	70 858	908	1,3%	100%
Intäkter av statsanslag	37 286	42 437	42 712	274	0,6%	60,3%
Intäkter av bidrag	13 461	20 139	20 835	696	3,5%	29,4%
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	6 082	7 178	7 169	-9	-0,1%	10,1%
Finansiella intäkter	750	196	143	-53	-27,1%	0,2%
Summa verksamhetskostnader	57 155	69 775	70 566	791	1,1%	100%
Personalkostnader	34 509	43 733	44 500	767	1,8%	63,1%
Lokalkostnader	8 121	8 870	8 800	-69	-0,8%	12,5%
Ersättning för klinisk utbildning och forskning	2 425	2 494	2 515	21	0,8%	3,6%
Övriga driftskostnader	9 648	12 067	11 944	-123	-1,0%	16,9%
Finansiella kostnader	277	167	238	71	42,3%	0,3%
Avskrivningar	2 175	2 444	2 569	125	5,1%	3,6%
Verksamhetsutfall	425	175	292	117		
Årets kapitalförändring	442	219	309	90		

Figur 89. Lärosätenas ekonomiska resultat (årets kapitalförändring) 2007–2017 uppdelat på verksamhetsområdena forskning och utbildning på forskarnivå respektive utbildning på grundnivå och avancerad nivå, miljarder kronor i 2017 års priser.

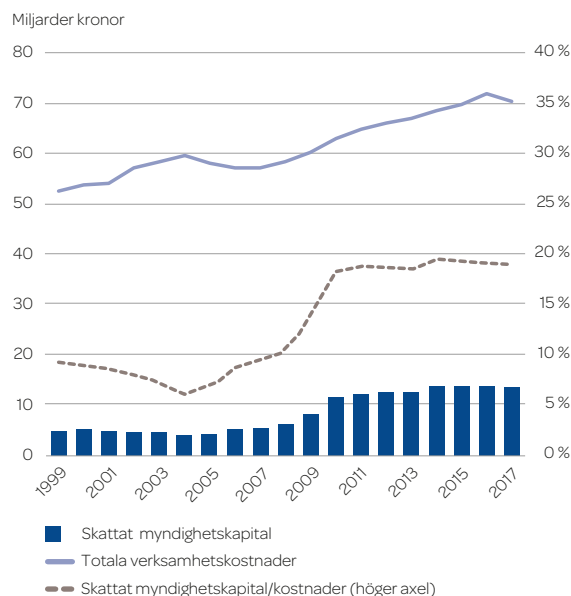
De sju lärosäten som bedriver läkarutbildning ersätter landstingen för deras medverkan i klinisk utbildning och forskning enligt avtal som sluts mellan staten och landstingen. Denna kostnad för lärosätena har ökat marginellt jämfört med 2015. För uppgifter om intäkter och kostnader per lärosäte, se tabell 7 längst bak i rapporten.

Överskott inom forskningen

Lärosätenas samlade ekonomiska resultat (årets kapitalförändring), det vill säga verksamhetsutfall samt resultat från lärosätenas andelar i dotterföretag, uppbördsverksamhet och transfereringar, uppgick till drygt 0,3 miljarder kronor för 2017. Detta motsvarar 0,4 procent av lärosätenas totala omsättning (kostnader) under året. Sammantagna har lärosätena uppvisat positiva ekonomiska resultat varje enskilt år den senaste tioårsperioden.

Det samlade positiva resultatet för år 2017 är, liksom föregående år, ett resultat av överskott inom forskningsverksamheten. Inom forskning och utbildning på forskarnivå uppgick det ekonomiska resultatet till 0,5 miljarder kronor 2017,

Figur 90. Lärosätenas totala kostnader respektive skattat myndighetskapital (summan av balanserad kapitalförändring och årets kapitalförändring) 1999–2017, miljarder kronor i 2017 års priser, samt kvoten (höger axel) som visar det skattade myndighetskapitalets andel av kostnaderna.

medan det samlade resultatet inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå var ett underskott på 0,2 miljarder kronor.

Minskat myndighetskapital inom utbildning

Till skillnad från andra statliga myndigheter behöver universitet och högskolor inte betala tillbaka outnyttjade anslagsmedel till staten utan kan spara dessa till kommande år. Det beror på den särskilda modell för avräkning av anslag som gäller för lärosätena och som innebär att anslagsförbrukningen inte är kopplad till verksamhetens kostnader. Det positiva eller negativa resultat som uppstår i verksamheten ger upphov till en balanserad kapitalförändring i lärosätenas balansräkningar. Den utgör en reserv som de kan använda för att täcka framtida underskott i verksamheten, eller för att finansiera speciella satsningar inom utbildning eller forskning.

Den balanserade kapitalförändringen utgör tillsammans med årets kapitalförändring huvuddelen av lärosätenas myndighetskapital. I myndighetskapitalet kan det även ingå

MYNDIGHETSKAPITAL OCH BALANSERAD KAPITALFÖRÄNDRING

I myndighetskapitalet för statliga lärosäten ingår dels årets ekonomiska resultat (årets kapitalförändring), dels den balanserade kapitalförändringen. Därutöver kan även resultatandelar i hel- och delägda bolag ingå. Dessutom har många lärosäten statskapital och donationskapital som ingår i myndighetskapitalet.

Den balanserade kapitalförändringen utgör den största delen av lärosätenas myndighetskapital. Den har byggts upp av gångna års resultat och består därmed huvudsakligen av ackumulerade överskott respektive underskott från tidigare år.

Det ekonomiska resultatet, det vill säga överskott eller underskott i resultaträkningen, blir en del i den balanserade kapitalförändringen året därpå. Exempelvis överförs

2017 års kapitalförändring till den balanserade kapitalförändringen 2018 och påverkar därmed inte 2017 års balanserade kapitalförändring. För enskilda utbildningsanordnare motsvaras den balanserade kapitalförändringen av fritt eget kapital exklusive årets ekonomiska resultat.

Anslagsmedel redovisas som intäkt i sin helhet och därmed inte alltid i samma takt som medlen förbrukas. Om anslagsmedlen inte förbrukas under året påverkar det årets resultat och senare även den balanserade kapitalförändringen. Erhållna bidrag som inte förbrukats under året redovisas däremot som en egen post i balansräkningen under oförbrukade bidrag och påverkar därför inte den balanserade kapitalförändringen.

resultatandelar från dotterföretag, och vid många lärosäten finns dessutom statskapital och donationskapital. Det handlar dock i de flesta fall om mindre belopp och finns inte på alla lärosäten. En skattning av myndighetskapitalet genom en summering av den balanserade kapitalförändringen och årets kapitalförändring ger därmed en god uppskattning när man jämför olika lärosäten.

Det senaste decenniets årliga positiva ekonomiska resultat har inneburit att lärosätenas ekonomiska ställning har stärkts betydligt. I fasta priser har det skattade myndighetskapitalet mer än fördubblats sedan 2007. Vid utgången av 2017 uppgick lärosätenas skattade myndighetskapital till 13,4 miljarder kronor, varav balanserad kapitalförändring 13,1 miljarder kronor. Av den balanserade kapitalförändringen fanns 6,6 miljarder inom forskning och utbildning på forskarnivå och 5,4 miljarder inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Anledningen till att beloppen inte summerar är att enskilda utbildningsanordnare inte behöver redovisa balanserad kapitalförändring per verksamhetsområde.

Ett sätt att analysera lärosätenas ekonomiska ställning är att ställa det skattade myndighetskapitalet i relation till deras omsättning i form av verksamhetens kostnader. I slutet av 1990-talet uppgick kvoten mellan myndighetskapital och omsättning till omkring 9 procent, för att därefter sjunka till som minst 6,4 procent 2004. Därefter har kvoten ökat stadigt till följd av lärosätenas positiva ekonomiska resultat, som

mest till 19,6 procent 2014. För 2017 uppgick kvoten till 19,0 procent.

De senaste två årens underskott inom utbildningen på grundnivå och avancerad nivå innebär att lärosätena har förbrukat en del av det myndighetskapital som byggts upp inom utbildningsområdet. Mellan 2016 och 2017 minskade den balanserade kapitalförändringen inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå med 0,5 miljarder kronor i löpande priser. En minskning kommer att ske även nästa år till följd av 2017 års negativa resultat. Inom forskningen kommer dock den balanserade kapitalförändringen fortsätta att öka.

RIKSREVISIONENS GRANSKNING AV LÄROSÄTENAS MYNDIGHETSKAPITAL

Riksrevisionen genomförde 2017 en granskning av myndighetskapitalet vid statliga universitet och högskolor. Granskningen visade att uppbyggnaden av myndighetskapital framförallt beror på att lärosätena av olika anledningar inte kunnat omsätta sina ökade anslagsmedel tillräckligt snabbt i verksamhet inom utbildning och forskning. Bland orsakerna till detta pekar Riksrevisionen på långa rekryteringsprocesser samt på svårigheterna att hitta personal med rätt kompetens. Enligt Riksrevisionens bedömning har regeringens styrning även påverkat myndighetskapitalets utveckling.

Läs mer om detta i *Varför sparar lärosätena? En granskning av myndighetskapital vid universitet och högskolor*, RiR 2017:28.

Finansiering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid svenska universitet och högskolor finansieras huvudsakligen genom statliga anslag som riksdagen anvisar lärosätena direkt. Denna utbildning är avgiftsfri för merparten av studenterna. År 2017 uppgick de direkta statsanslagen (inklusive anslag som fördelas av Kammarkollegiet efter beslut av regeringen) till 24,8 miljarder kronor. Detta motsvarar 85 procent av lärosätenas totala intäkter till verksamhetsområdet utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

Förutom utbildning på grundnivå och avancerad nivå enligt uppdrag i regleringsbrev bedriver lärosätena dessutom uppdragsverksamhet i form av uppdragsutbildning och beställd utbildning. De sammanlagda intäkterna från uppdragsverksamhet uppgick 2017 till 1,7 miljarder kronor, varav större delen inom uppdragsutbildning. I utbildningsverksamheten ingår också bidragsintäkter, totalt 0,7 miljarder kronor, från externa finansiärer

samt finansiella intäkter. Studieavgifterna från betalande studenter uppgick till 0,7 miljarder kronor 2017 och övriga avgiftsintäkter till 1,2 miljarder kronor.

Sammantaget uppgick lärosätenas intäkter för utbildning på grundnivå och avancerad nivå under 2017 till 29,1 miljarder kronor. Det är en ökning med en miljard kronor i löpande priser jämfört med föregående år, vilket motsvarar 3,7 procent. I förhållande till 2015 ökade lärosätenas intäkter till utbildning på grundnivå och avancerad nivå med 0,1 miljarder kronor i fasta priser.

Statliga anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Så kallade ramanslag utgör huvuddelen av de direkta statsanslagen till utbildning på grundnivå och avancerad nivå. År 2017 uppgick dessa till knappt 23,5 miljarder kronor. För de flesta statliga universitet och högskolor, samt några enskilda utbildningsanordnare, består de av ett takbelopp som anger den högsta totala ersättning som varje lärosäte kan få i ramanslag. De samlade takbeloppen uppgick 2017 till drygt 22,4 miljarder kronor. Ramanslagen

RESURSTILLDELNING FÖR UTBILDNING PÅ GRUNDNIVÅ OCH AVANCERAD NIVÅ

Statens ersättning för utbildning på grundnivå och avancerad nivå baseras på registrerade studenter (omräknade till helårsstudenter) samt studenternas avklarade poäng (omräknade till helårs prestationer) inom olika utbildningsområden. Det är samma ersättning för alla lärosäten som omfattas av systemet, men beloppet varierar mellan olika utbildningsområden. Takbeloppet anger den högsta totala ersättning som varje lärosäte kan få. Takbeloppet tillsammans med hur utbildningen fördelas på olika utbildningsområden sätter ramarna för antalet studenter på varje lärosäte.

All utbildning är indelad i kurser, vilka klassificeras till ett eller flera utbildningsområden. Det är regeringen som beslutar inom vilka utbildningsområden respektive lärosäte får avräkna helårsstudenter och helårsprestationer. För utbildning inom de konstnärliga utbildningsområdena är dock antalet helårsstudenter och helårsprestationer som får avräknas begränsat. I övrigt är det upp till varje lärosäte att avgöra till vilket eller vilka utbildningsområden kursen ska klassificeras. Denna klassificering är grunden för lärosätenas resurstilldelning. För 2018 gäller ersättningsbeloppen i tabell 34 för helårsstudenter och helårsprestationer inom olika utbildningsområden.

Liksom tidigare år fanns 2017 över 40 procent av hela utbildningsvolymen (antalet helårsstudenter) inom humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi, som har de lägsta ersättningsbeloppen. En tredjedel fanns inom teknik och naturvetenskap. De konstnärliga utbildningarna, som är de områden som har högst ersättningsbelopp, utgör tillsammans bara några få procent av den totala utbildningsvolymen.

Resurstilldelningssystemet med takbelopp omfattar alla statliga lärosäten förutom Sveriges lantbruksuniversitet och Försvarshögskolan, samt Chalmers tekniska högskola och Stiftelsen Högskolan i Jönköping. Vid dessa lärosäten återfinns 97 procent av den totala utbildningsvolymen, räknat som helårsstudenter. Lärosätena kan också ha andra uppdrag som finansieras med direkta statsanslag, exempelvis att erbjuda utbildning i vissa språk och lärarutbildning i minoritetsspråk. Lärosätena erhåller anslag som fördelas via Kammarkollegiet för andra uppdrag, som ett antal kompletterande utbildningar för personer med avslutad utländsk utbildning samt vidareutbildning av obehöriga lärare. Enskilda utbildningsanordnare får, med några undantag, statsbidrag för högskoleutbildning (redovisas här som anslag).

Tabell 34. Ersättningsbelopp 2018 (i kronor) samt procentuell fördelning av antalet takbeloppsfinansierade helårsstudenter inom olika utbildningsområden 2017. En helårsstudent är en student som är registrerad för heltidsstudier under ett kalenderår (60 högskolepoäng), eller registreringar av flera studenter för utbildningar av mindre omfattning som tillsammans blir 60 högskolepoäng. En helårsprestation är 60 avklarade högskolepoäng. För att beräkna antalet helårsprestationer räknas alla högskolepoäng under ett kalenderår samman och divideras med 60.

Utbildningsområde	Ersättning per helårsstudent 2018, kronor	Ersättning per helårsprestation 2018, kronor	Fördelning av helårsstudenter 2017, procent
Humanistiskt, samhällsvetenskapligt, teologiskt, juridiskt	31884	20777	40,9%
Naturvetenskapligt, tekniskt, farmaceutiskt	54367	45849	32,3%
Vård	57800	50061	8,1%
Medicinskt	64589	78564	6,8%
Undervisning	38781	40627	5,3%
Övrigt	43662	35468	2,0%
Verksamhetsförlagd utbildning	54960	53322	1,7%
Design	154063	93865	0,8%
Musik	132914	84038	0,7%
Odontologiskt	47798	55679	0,6%
Idrott	112250	51945	0,4%
Konst	218718	93899	0,3%
Media	312567	250379	0,1%
Teater	306288	152558	0,1%
Dans	215412	119028	0,0%
Opera	316747	189481	0,0%

till de lärosäten som inte har ett takbelopp var drygt en miljard kronor.

Vid sidan av ramanslagen finns det andra statliga anslag som finansierar utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Till de lärosäten som bedriver läkarutbildning utgår ersättning för klinisk utbildning med totalt 0,7 miljarder kronor. Därutöver finns anslag för särskilda åtaganden inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå, 0,4 miljarder kronor, samt anslag som fördelas via Kammarkollegiet efter beslut av regeringen, exempelvis för kompletterande utbildningar för utländska akademiker, totalt 0,3 miljarder kronor. Sammansatta uppgick de statliga anslagen till utbildning på grundnivå och avancerad nivå 2017 därmed till 24,8 miljarder kronor. Detta är en ökning med 0,7 miljarder kronor i löpande priser, vilket motsvarar 2,8 procent, jämfört med 2016.

Pågående dimensioneringsförändringar

Lärosätena är relativt fria att besluta om sin dimensionering av olika utbildningar inom

ramen för sina respektive takbelopp. Staten kan dock påverka inriktningen genom att tillföra medel för viss utbildning. Under flera år har det skett relativt stora förändringar i statens dimensionering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Ett antal tillfälliga utbyggnader genomfördes under perioden 2010–2013. Den sista av dessa tillfälliga utbyggnader upphörde 2016. Samtidigt inleddes en permanent utbyggnad av utbildning på grundnivå och avancerad nivå 2015. Utbyggnaden avser huvudsakligen utbildningar inom hälso- och sjukvård samt olika lärarutbildningar och ska vara fullt genomförd 2019. Totalt tillför staten 1,1 miljarder kronor i ökade anslag, varav 0,5 miljarder infaller under perioden 2017–2019. En ytterligare utbyggnad av lärar- och förskolläraryt utbildningar inleddes under 2017. Utbyggnaden innebär anslagsökningar med 54 miljoner kronor årligen under fem år och omfattar totalt 270 miljoner kronor när den är fullt ut genomförd år 2021.

Under 2018 inleddes också en permanent utbyggnad av flera utbildningar som regeringen bedömer som samhällsviktiga. När utbyggnaden

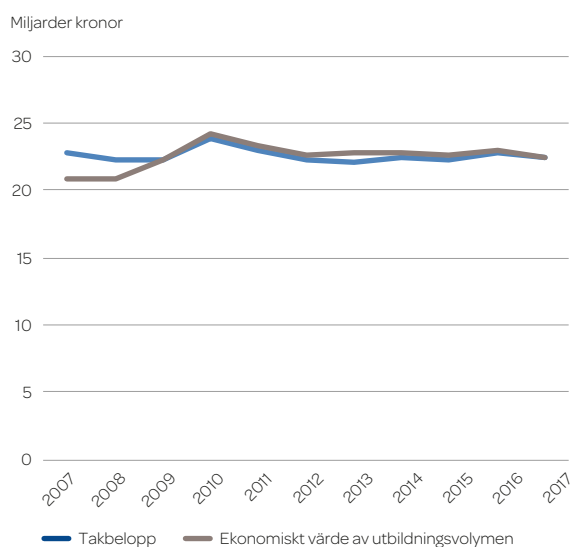
är fullt ut genomförd 2023 beräknas den omfatta 730 miljoner kronor. En stor del utgörs av en generell utbyggnad av utbildning i hela landet, totalt 262 miljoner kronor. Här ingår även utbyggnader av ingenjörsutbildningar (160 miljoner), utbildningar inom samhällsbyggnad (112 miljoner) samt läkarutbildningen (96 miljoner). Dessutom ingår en satsning på sommarkurser vid vissa lärosäten. Mindre utbyggnader genomförs också av försvarsutbildningar, tolkutbildning och teologisk utbildning (tabell 35).

Det pågår också i mindre skala utbyggnader av hälso- och sjukvårdsutbildningar och ingenjörsutbildningar som initierades 2012. Dessa finansieras genom omfördelningar mellan lärosäten och dessa omfördelningar resulterade i ett negativt netto 2017. Det negativa nettot uppgick till knappt 60 miljoner kronor inklusive minskningar av anslagen på grund av digitalisering.

Takbeloppen i nivå med utbildningsvolymen

För de lärosäten som omfattas av systemet med takbelopp är statens ersättning för utbildning på grundnivå och avancerad nivå baserad på en per capita-ersättning för registrerade studenter (omräknade till helårsstudenter) och studenternas avklarade poäng (omräknade till helårsprestationer) inom olika utbildningsområden. Ersättningsbeloppen varierar mellan de olika utbildningsområdena. Takbeloppen fastställs årligen och anger, tillsammans med utbildningens fördelning mellan utbildnings-

Figur 91. Lärosätenas samlade takbelopp och det ekonomiska värdet av utfallet helårsstudenter (HST) och helårsprestationer (HPR) respektive år 2007–2017, miljarder kronor i 2017 års priser.

områden, ramarna för antalet studenter. Vid slutet av året stäms det ekonomiska värdet av helårsstudenterna och helårsprestationerna för respektive lärosäte av och avräknas sedan mot takbeloppen.

För 2017 uppgick lärosätenas takbelopp till 22,4 miljarder kronor medan utbildningsvolymens värde, det vill säga det samlade ekonomiska värdet av årets helårsstudenter och helårsprestationer, bara var tjugo miljoner kronor högre. Till skillnad från tidigare år täckte därmed de samlade takbeloppen praktiskt taget hela utbildningsvolymens värde. Utbildningsvolymen har under större delen av det senaste decenniet överstigit lärosätenas takbelopp

Tabell 35. Anslagsförändringar 2017–2023 (i miljoner kronor) med anledning av pågående utbyggnader av utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Källa: Prop. 2017/18:1 utgiftsområde 16 samt tidigare budgetpropositioner. I budgetpropositionen för 2018 framgår inte hur de utbyggnader som inleddes 2018 fördelar sig åren 2021–2023, men vi har antagit att utbyggnaden fortsätter i samma takt som tidigare år.

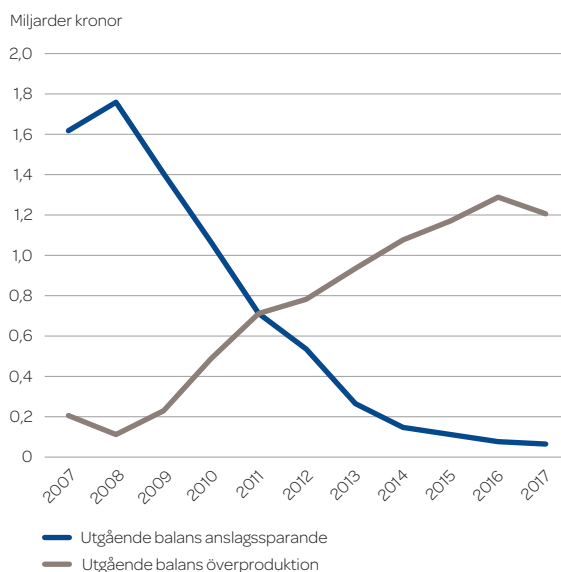
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Summa
Utbyggnad av hälso- och sjukvårdsutbildningar samt lärarutbildningar inledd 2015	242	233	33	-2				506
Utbyggnad lärar- och förskolläro-utbildning inledd 2017	54	54	54	54	54			270
Utbyggnader inledda 2018		353	132	89	85	53	18	730
Summa utbyggnader	296	640	216	141	139	53	18	1506

– med andra ord har högskolan utbildat fler studenter än vad de statliga anslagen räcker till. I systemet finns dock möjlighet att spara såväl oförbrukat takbelopp (så kallat anslags-sparande) som överproduktion mellan åren. Därmed kan lärosätena balansera sina resurser och parera skillnader i studenters studieprestationer och efterfrågan på utbildning. Gränsen för anslagssparande och hur stor överproduktion som ett lärosäte kan spara över åren utan särskilt medgivande från regeringen är tio procent av takbeloppet.

Senast det fanns ledig kapacitet i högskolan var i samband med högkonjunkturen som föregick finanskrisen 2008–2009 då betydligt färre studenter än idag sökte sig till högskoleutbildning. Takbeloppen förbrukades inte och lärosätena kunde spara oförbrukade anslag. Från och med 2008 ökade studenternas efterfrågan på utbildning kraftigt. Det lediga utrymme som fanns inom takbeloppen togs snabbt i anspråk, samtidigt som staten genomförde flera tillfälliga utbyggnader av högskolans utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Det ökade antalet studenter ledde till att värdet av utbildningsvolymen har överstigit de samlade takbeloppen sedan 2009. Det har inneburit att anslagssparandet har minskat samtidigt som den sparande överproduktionen har ökat. Denna utveckling upphörde under 2017 då den samlade överproduktionen minskade till under tjugo miljoner kronor, jämfört med 250 miljoner kronor föregående år. Flera lärosäten hade också lägre utbildningsvolym än takbeloppen och kunde därmed få ersättning för sin tidigare överproduktion och den sparade överproduktionen minskade totalt sett.

Lärosätenas anpassning av utbildningsvolymen till takbeloppen, det vill säga att de inte längre utbildar väsentligt fler studenter än vad anslaget räcker till, har bidragit till att dämpa effekten av statens pågående utbyggnader av utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Mellan 2016 och 2017 ökade de samlade takbeloppen med 570 miljoner kronor i löpande priser, motsvarande 2,6 procent, varav 330 miljoner kronor utgjordes av pris- och löneomräkning av ramanslagen och resterande 240 miljoner en effekt av dimensioneringsförändringar. Det ekonomiska värdet

Figur 92. Ekonomiskt värde av lärosätenas anslags-sparande och överproduktion under perioden 2007–2017, miljarder kronor, 2017 års priser.

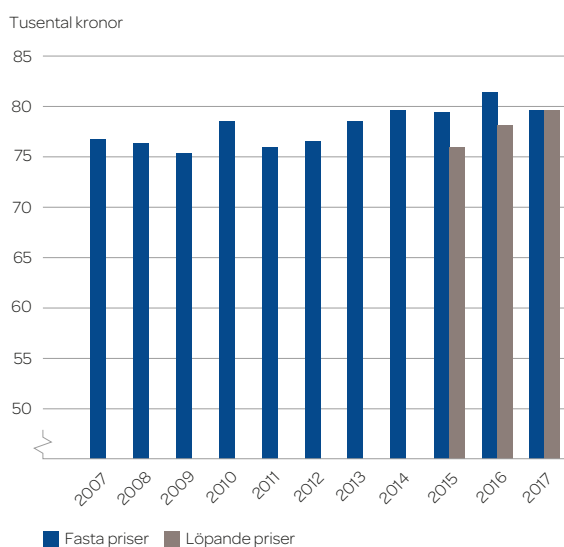
av utbildningsvolymen ökade samtidigt med 330 miljoner kronor, motsvarande pris- och löneomräkningen av ersättningsbeloppen för helårsstudenter och helårsprestationer. Sett till antalet helårsstudenter var dock utbildningsvolymen oförändrad. De ökade anslag som statens utbyggnad av högskolans utbildning innebär har därmed inte lett till fler helårsstudenter ännu. I stället har de ökade anslagen till stor del utnyttjats till att ersätta den utbildning som tidigare överskred takbeloppen.

Genomsnittlig ersättning per student: 79 500 kronor

Det går inte att beräkna vad det kostar att utbilda en student genom att titta på lärosätenas ekonomiska redovisning. Man kan däremot göra en uppskattning genom att beräkna den genomsnittliga ersättningen per helårsstudent med hjälp av de uppgifter som finns i lärosätenas anslagsredovisning.

De lärosäten som omfattas av systemet med takbelopp rapporterar i sin årsredovisning det totala antalet helårsstudenter och helårsprestationer inom olika utbildningsområden samt det ekonomiska värde som den samlade utbildningsvolymen motsvarar. År 2017 uppgick det ekonomiska värdet av utbildningsvolymen

Figur 93. Genomsnittlig ersättning per helårsstudent under perioden 2007–2017, tusental kronor i 2017 års priser. För 2015–2017 visas också den genomsnittliga ersättningen i löpande priser.

(helårsstudenter och helårsprestationer inom olika utbildningsområden) vid dessa lärosäten till 22,4 miljarder kronor medan antalet helårsstudenter var 282 259. Därmed uppgick den genomsnittliga ersättningen per helårsstudent (inklusive ersättning för helårsprestationer) till 79 500 kronor vilket är en ökning med 1 400 kronor i löpande priser (1,8 procent) jämfört med föregående år. Mellan 2015 och 2017 har det genomsnittliga ersättningsbeloppet ökat med 100 kronor i fasta priser.

Flera faktorer påverkar hur den genomsnittliga ersättningen per helårsstudent utvecklas över tid. Ersättningsbeloppen har höjts i flera omgångar de senaste åren, utöver den årliga pris- och löneomräkningen. Under 2013 genomfördes reformer som innebar att lärosätena fick mer betalt per student än tidigare, vilket påverkade det genomsnittliga ersättningsbeloppet. En tillfällig höjning av ersättningsbeloppen med 250 miljoner kronor för att förstärka kvaliteten inleddes under 2015 och denna ska gälla fram till och med år 2019. Dessa så kallade kvalitetsförstärkningar har framförallt omfattat de utbildningsområden som har de lägsta ersättningsbeloppen: humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi. Inom dessa utbildningsområden finns en stor andel

av det totala antalet helårsstudenter och kvalitetsförstärkningarna har haft en tydlig effekt på de genomsnittliga ersättningsbeloppen.

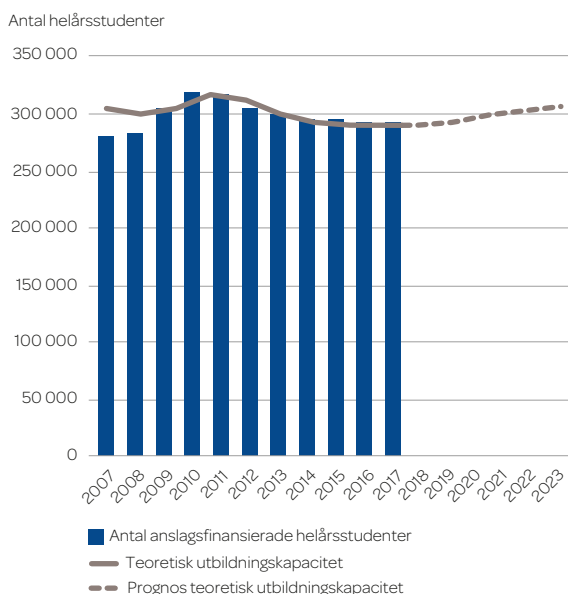
För 2017 genomfördes ingen höjning av ersättningsbeloppen. Att den genomsnittliga ersättningen per helårsstudent ändå ökade i löpande pris beror till största delen på pris- och löneomräkningen som uppgick till drygt 1,5 procent för 2017. Anslagsuppräknningen kan jämföras med förändringen av det genomsnittliga ersättningsbeloppet, som var 1,8 procent under 2017. Mellanskillnaden beror framförallt på utbildningsvolymens sammansättning. Under det senaste decenniet har utvecklingen gått i riktning mot en lägre andel helårsstudenter inom de utbildningsområden som har de lägsta ersättningsbeloppen och den utvecklingen fortsatte under 2017. Denna förändring beror delvis på de pågående utbyggnaderna som till stor del omfattar hälso- och sjukvårdsutbildningar med relativt höga ersättningsbelopp.

Pågående och kommande förändringar i utbildningskapaciteten

Det har under det senaste decenniet varit ganska stora skillnader mellan det ekonomiska värdet av utbildningen på grundnivå och avancerad nivå och storleken på de statliga anslagen. Det faktiska utfallet av helårsstudenter har ibland varit större och ibland mindre än det antal som kan finansieras av takbeloppen ett givet år. Dessa variationer gör det svårt att undersöka effekterna av dimensioneringsförändringar med utgångspunkt i den faktiska studentvolymen.

Ett annat sätt att följa hur utbildningskapaciteten utvecklas över tid är att undersöka hur många studenter som anslagen teoretiskt räcker till att finansiera, det vill säga högskolans teoretiska utbildningskapacitet. Detta kan vi göra genom att relatera den genomsnittliga ersättningen per helårsstudent (79 500 kronor år 2017) till lärosätenas samlade takbelopp (22,4 miljarder kronor år 2017). För 2017 motsvarade takbeloppen 282 100 helårsstudenter. Vid de lärosäten som inte omfattas av systemet med takbelopp fanns ytterligare 9 300 helårsstudenter. Vi antar att den teoretiska utbildningskapaciteten vid dessa lärosäten är lika stor som

Figur 94. Faktiskt antal anslagsfinansierade helårsstudenter respektive teoretisk utbildningskapacitet 2007–2017 samt prognos för teoretisk utbildningskapacitet 2018–2023.

det faktiska utfallet helårsstudenter. Därmed uppgick den teoretiska kapaciteten för utbildning på grundnivå och avancerad nivå till 291 300 helårsstudenter 2017. Det är en ökning med 2 600 helårsstudenter jämfört med 2016 då den teoretiska utbildningskapaciteten var 288 800 helårsstudenter.

Högskolans teoretiska utbildningskapacitet beräknas öka de kommande åren som en följd av statens pågående permanenta utbyggnader. Den utbyggnad som inleddes 2015 motsvarar 14 600 helårsstudenter men har till stor del redan genomförts. För den återstående perioden 2018–2019 tillförs successivt medel

motsvarande 3 500 helårsstudenter (prop. 2015/16:1 utg. omr. 16). En utbyggnad av lärar- och förskolläraryt utbildning inleddes 2017 med totalt 3 600 helårsstudenter. Utbyggnaden sker successivt genom att medel motsvarande 720 helårsstudenter tillförs lärosätena årligen under perioden 2017–2021 (prop. 2016/17:1 utg. omr. 16). Den permanenta utbyggnad som inleddes 2018 ska fullt ut genomförd 2023 omfatta 7 815 helårsstudenter (prop. 2017/18:1 utg. omr. 16).

Sammantaget innebär detta att den teoretiska utbildningskapaciteten beräknas öka med 14 200 helårsstudenter jämfört med 2017 och uppgå till 305 500 helårsstudenter år 2023. Därmed ligger den teoretiska utbildningskapaciteten något över 2009 års nivå, det vill säga året innan de olika tillfälliga utbyggnaderna av högskolans utbildning inleddes. Som tidigare nämnts har staten vid vissa tillfällen höjt ersättningsbeloppen inom befintliga ramar vilket är en delförklaring till att den teoretiska utbildningskapaciteten inte ökar mer.

Fortsatt ökade intäkter av studieavgifter

En allt större del av lärosätenas intäkter till utbildning på grundnivå och avancerad nivå utgörs av anmälnings- och studieavgifter från betalande studenter. Skyldighet att betala en studieavgift infördes hösten 2011 för inresande studenter från länder utanför EU/EES samt Schweiz som studerar vid svenska lärosäten utan att delta i något utbytesprogram. Intäkterna av anmälnings- och studieavgifter från betalande studenter har ökat varje år sedan

Tabell 36. Teoretisk utbildningskapacitet 2017, det vill säga takbeloppen omräknade till helårsstudenter, faktiskt utfall helårsstudenter vid övriga lärosäten, samt omfattningen av pågående utbyggnader mätt i helårsstudenter för perioden 2018–2020. I budgetpropositionen för 2018 framgår inte hur de utbyggnader som inleddes 2018 fördelar sig åren 2021–2023, men vi har antagit att utbyggnaden fortsätter i samma takt som tidigare år.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Summa
Teoretisk utbildningskapacitet 2017	291 312							291 312
Utbyggnad inledd 2015		3 175	325					3 500
Utbyggnad av lärar- och förskolläraryt utbildning inledd 2017		720	720	720	720			2 880
Utbyggnad inledd 2018		4 290	1 441	837	775	392	80	7 815
Summa	291 312	8 185	2 486	1 557	1 495	392	80	305 507

studieavgifterna infördes. År 2017 uppgick de till 687 miljoner kronor, vilket är en ökning med 107 miljoner kronor i löpande priser jämfört med 2016 (motsvarande 18 procent). Förändringen ligger i linje med de senaste årens utveckling – sedan 2013 har intäkterna från betalande studenter i reala termer ökat med i genomsnitt omkring 90 miljoner kronor årligen (se tabell 12 i den separata tabellbilagan).

I stort sett alla lärosäten har betalande studenter, men de verkar satsa på denna verksamhet i olika utsträckning och intäkterna är därmed ojämnt fördelade. Störst intäkter 2017 hade Kungl. Tekniska högskolan följt av Lunds universitet, Chalmers tekniska högskola och Uppsala universitet. Dessa fyra lärosäten hade tillsammans hälften av lärosätenas totala intäkter av anmälnings- och studieavgifter. Flera av högskolorna har många betalande studenter och högre intäkter av studieavgifter än några av de större universiteten.

I relation till de totala intäkterna till utbildning på grundnivå och avancerad nivå utgör studieavgifterna fortfarande en mindre del, men den ökar stadigt. Genomsnittet var 2,9 procent och vid de flesta lärosäten uppgick studieavgifternas andel till mellan omkring 1 och 3 procent. Några lärosäten utmärker sig dock genom en betydligt högre andel studieavgiftsintäkter, närmare 10 procent. Dit hör Kungl. Tekniska högskolan, Chalmers tekniska högskola, Blekinge tekniska högskola och Handelshögskolan i Stockholm. Det går därmed inte generellt att betrakta den studieavgiftsfinansierade utbildningen som en marginell företeelse i ekonomiskt avseende.

Studieavgifterna är i genomsnitt högre än ersättningen för anslagsfinansierade studenter. Detta beror på att den studieavgiftsfinansierade verksamheten ska bära sina kostnader fullt ut, inklusive de extra kostnader som är förknippade med verksamheten som exempelvis studieadministration, studentstöd och marknadsföring. Den genomsnittliga studieavgiften uppgick 2017 till 124 000 kronor per helårsstudent, vilket kan jämföras med genomsnittsersättningen på 79 500 kronor för en anslagsfinansierad helårsstudent. Mellanskillnaden ger en viss uppfattning om storleken på lärosätenas administrativa påslag, men

beror också på att betalande studenter i lägre utsträckning än anslagsfinansierade studenter läser humaniora och samhällsvetenskap, som har de lägsta ersättningsbeloppen.

Totalt sett finansierades 30 procent av lärosätenas intäkter av anmälnings- och studieavgifter med olika stipendier. Huvuddelen bestod av medel från de statliga stipendieprogram som inrättades i samband med studieavgiftsreformen 2011, men flera lärosäten har också byggt upp egna stipendieprogram. Restande del av studieavgifterna finansierades med medel från de betalande studenterna själva. Se tabell 11 i den separata tabellbilagan.

Utbyggnad av polisutbildningen ger ökade uppdragsintäkter

Vid sidan av den reguljära utbildningen på grundnivå och avancerad nivå bedriver lärosätena uppdragsutbildning åt statliga myndigheter, företag och andra organisationer. Utbildningen finansieras med en avgift från den externa uppdragsgivaren som ska ge lärosätet full kostnadstäckning för utbildningsverksamheten. Lärosätenas samlade intäkter av uppdragsutbildning uppgick 2017 till 1,6 miljarder kronor. För alla lärosäten sammantaget kom huvuddelen av intäkterna av uppdragsutbildning från statliga myndigheter (66 procent), kommuner och landsting (15 procent) och företag i Sverige (9 procent). Intäkterna till uppdragsutbildning har under lång tid varit i stort sett oförändrade men jämfört med 2015 har det skett en ökning av intäkterna med 0,2 miljarder kronor i fasta priser.

De ökade intäkterna av uppdragsutbildning kommer huvudsakligen från statliga myndigheter och är delvis ett resultat av polisutbildningens utbyggnad. Utbildningen finansieras av Polismyndigheten och bedrivs vid Linnéuniversitetet och Umeå universitet samt vid Södertörns högskola, där verksamheten håller på att byggas ut. Mer än hälften av de ökade intäkterna från statliga myndigheter gick till dessa tre lärosäten. En annan stor uppdragsgivare är försvaret som finansierar officersutbildning vid Förvarshögskolan. I jämförelse med andra universitet och högskolor är en stor del av den utbildning som bedrivs vid Förvarshögskolan avgiftsfinansierad

och intäkter från uppdragsutbildning utgjorde 2017 mer än 40 procent av lärosätets totala intäkter till utbildning och forskning. Uppdragsutbildningar för lärare och rektorer inom skolan och vissa arbetsmarknadsutbildningar bedrivs också vid universitet och högskolor.

En mindre del av uppdragsverksamheten utgörs av beställd utbildning, vilket till största delen är utbildning på grundnivå och avancerad nivå som genomförs vid ett lärosäte på uppdrag av ett annat. I den beställda utbildningen kan också ingå viss utbildning inom ramen för Yrkehögskolan. Sammantaget redovisade lärosätena 0,1 miljarder kronor i intäkter av beställd utbildning och deras samlade intäkter av uppdragsutbildning och beställd utbildning uppgick därmed till 1,7 miljarder kronor.

Finansiering av forskning och utbildning på forskarnivå

Universitetens och högskolornas samlade intäkter till forskning och utbildning på forskarnivå uppgick 2017 till 41,3 miljarder kronor. Mer-

parten av forskningsfinansieringen kommer från den svenska staten. De statliga forskningsmedlen uppgick till 28,9 miljarder kronor, varav 18,2 miljarder utgjordes av direkta statsanslag till universitet och högskolor. Huvuddelen av de direkta statsanslagen, totalt 16,2 miljarder kronor, utgörs av lärosätenas ramanslag. Dessa kan till största delen användas fritt av lärosätena till forskning och utbildning på forskarnivå inom olika områden. Den resterande delen av de statliga anslagen utgörs huvudsakligen av statens ersättning för klinisk forskning till de sju lärosäten som bedriver läkarutbildning.

Vid sidan av de direkta statsanslagen kanaliserar staten betydande medel indirekt till universitet och högskolor genom forskningsråd och andra myndigheter – totalt 10,8 miljarder kronor 2017. Sammantaget utgjorde de statliga forskningsmedlen därmed omkring 28,9 miljarder kronor, alltså 70 procent av lärosätenas intäkter till forskning och utbildning på forskarnivå.

Utöver den statliga finansieringen har lärosätena annan offentlig finansiering från kommuner och landsting och från de så kallade offentliga forskningsstiftelserna, exempelvis Stiftelsen för strategisk forskning (SSF). Dessa offentliga medel uppgick till 2,7 miljarder

Tabell 37. Lärosätenas intäkter till forskning och utbildning på forskarnivå 2007, 2015 och 2017 per finansieringskategori, miljoner kronor i 2017 års priser. De direkta statsanslagen inkluderar de anslag som fördelas via Kammarkollegiet efter beslut av regeringen.

* Energimyndigheten särredovisades inte i den ekonomiska statistiken 2007 utan ingick då bland övriga myndigheter.

	2007	2015	2017	Förändring 2015-2017		Andel av total 2017
				Mkr	Procent	Procent
Statliga	21 629	28 795	28 921	126	0,4%	70,0%
Direkta statsanslag	14 366	17 591	18 158	567	3,2%	44,0%
Forskningsråd	3 631	6 514	6 421	-93	-1,4%	15,5%
Vinnova och Energimyndigheten*	605	1 754	1 617	-136	-7,8%	3,9%
Övriga myndigheter inkl. universitet och högskolor	3 028	2 936	2 724	-212	-7,2%	6,6%
Övriga offentliga	2 265	2 607	2 682	75	2,9%	6,5%
Kommuner och landsting	1 209	1 467	1 373	-94	-6,4%	3,3%
Offentliga forskningsstiftelser	1 056	1 141	1 310	169	14,8%	3,2%
Privata i Sverige	4 320	6 105	6 426	321	5,3%	15,6%
Företag	1 510	1 631	1 483	-149	-9,1%	3,6%
Organisationer utan vinstsyfte	2 810	4 474	4 944	470	10,5%	12,0%
EU	1 305	1 699	1 807	108	6,4%	4,4%
Övriga utlandet	815	904	1 131	228	25,2%	2,7%
Övriga inkl. finansiella intäkter	513	435	346	-88	-20,3%	0,8%
Totalt	30 848	40 545	41 314	770	1,9%	100%

kronor, motsvarande knappt 7 procent av lärosätenas totala intäkter. Därmed var andelen offentlig finansiering av högskolans forskning 76 procent. Dessutom har lärosätena betydande forskningsmedel från EU, totalt 1,8 miljarder, varav huvuddelen kommer från ramprogrammen. Om även EU-medlen räknas som offentliga blir andelen offentlig finansiering av högskolans forskning och utbildning på forskarnivå 81 procent.

Lärosätena får också omfattande forskningsfinansiering av privata stiftelser och andra organisationer utan vinstsyfte. Dessa medel uppgick 2017 till totalt 4,9 miljarder kronor, motsvarande 12 procent av lärosätenas totala forskningsintäkter, vilket är en hög andel i ett internationellt perspektiv. Medräknat den finansiering som kommer från företag i Sverige, knappt 1,5 miljarder kronor, uppgick andelen privat finansiering av lärosätenas forskning och utbildning på forskarnivå till 16 procent. Resterande 3 procent av högskolans forskningsfinansiering utgjordes av medel från övriga utlandet (utom EU) samt finansiella intäkter och övrigt. För uppgifter om intäkter till forskning och utbildning på forskarnivå per lärosäte, se tabell 8 längst bak i rapporten.

Ökningen av lärosätenas forskningsresurser mattas av

Av de totala intäkterna till forskning och utbildning på forskarnivå (41,3 miljarder kronor) var 18,2 miljarder kronor direkta statsanslag och 23 miljarder externa medel medan de finansiella intäkterna var 0,1 miljarder kronor. Intäktsförändringen var relativt liten jämfört med föregående år. I löpande priser ökade lärosätenas

forskningsintäkter med 610 miljoner kronor, motsvarande 1,5 procent, jämfört med 2016. De direkta statsanslagen ökade med 360 miljoner kronor, medan de externa medlen ökade med 260 miljoner kronor. De finansiella intäkterna minskade marginellt.

Under 2017 genomfördes ingen höjning av de direkta statsanslagen, utan lärosätenas ökade anslagsintäkter beror huvudsakligen på den årliga pris- och löneomräkningen av de statliga anslagen. För 2016 höjdes dock de direkta statsanslagen med 300 miljoner kronor enligt förslagen i den förra forskningspolitiska propositionen (prop. 2012/13:30). Enligt förslagen i den senaste forskningspolitiska propositionen ska anslagen öka med totalt 1,3 miljarder fram till 2020 (prop. 2016/17:50). Höjningarna infaller under 2018, 2019 och 2020 då de direkta statsanslagen föreslås öka med 505, 260 respektive 520 miljoner kronor.

Jämfört med 2015 har lärosätenas intäkter till forskning och utbildning på forskarnivå ökat med 770 miljoner kronor i fasta priser. Mer än hälften av intäktsökningen har dock en teknisk förklaring. Den beror på en transferring 2015 av anslagsmedel från Lunds universitet till forskningsanläggningen ESS och som då tillfälligt minskade universitetets intäkter av statsanslag. Förutom denna engångseffekt har de direkta statsanslagen ökat med omkring 150 miljoner kronor i reala termer jämfört med 2015, medan lärosätenas externa intäkter har ökat med omkring 250 miljoner kronor. Detta motsvarar en ökning på omkring en procent totalt de två senaste åren.

RESURSTILLDELNING FÖR FORSKNING OCH UTBILDNING PÅ FORSKARNIVÅ

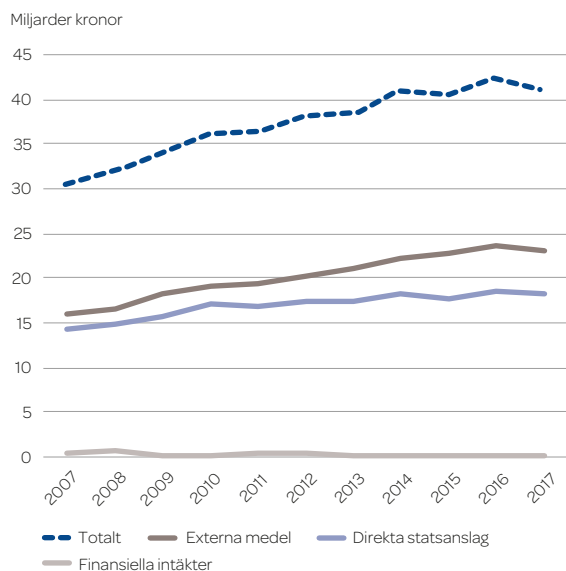
Enligt nuvarande resurstilldelningssystem för forskning och utbildning på forskarnivå fördelas nya anslagsmedel baserat på tre så kallade kvalitetsindikatorer: externa medel, vetenskaplig produktion (publiceringar och citeringar) och samverkan. När systemet infördes 2009 skedde fördelningen av nya medel enbart baserat på externa medel och vetenskaplig produktion. En viss andel av de befintliga statsanslagen omfördelades också mellan lärosätena enligt samma kriterier.

Regeringen modifierade modellen inför resurstilldelningen för 2016 så att en tredjedel av de ökade anslagen gick till vardera grupp: äldre universitet, nya universitet

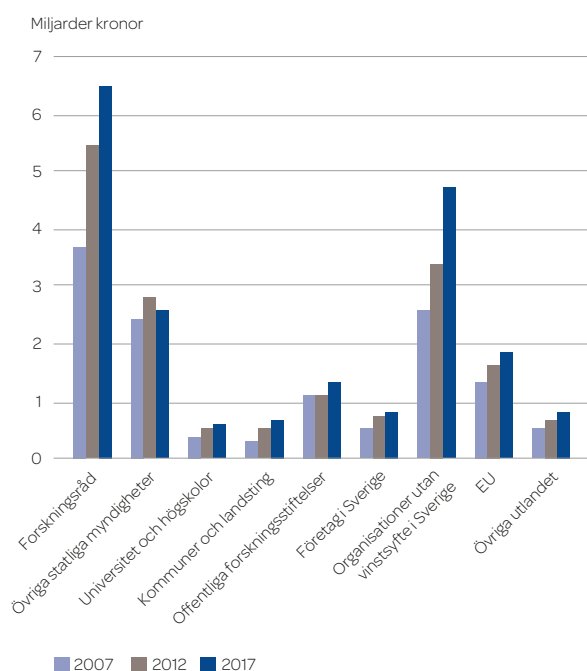
respektive högskolor. Effekten blev betydligt större relativa anslagsökningar för de nya universiteten samt för högskolorna. I den senaste forskningspolitiska propositionen (2016/17:50) föreslog regeringen att samverkan med det omgivande samhället skulle tillkomma som en tredje indikator för resurstilldelning. För 2017 genomfördes ingen höjning av basanslagen till universitet och högskolor. Samverkan som fördelningsgrund användes första gången 2018 då det låg till grund för en tredjedel av tilldelningen. Ingen omfördelning av anslag mellan lärosätena skedde 2017 och 2018.

Figur 95. Lärosätenas intäkter till forskning och utbildning på forskarnivå uppdelade på direkta statsanslag, externa medel och finansiella intäkter under perioden 2007–2017, miljarder kronor i 2017 års priser.

De direkta statsanslagen inkluderar också de anslag som fördelas via Kammarkollegiet efter beslut av regeringen.

Figur 96. Lärosätenas intäkter av bidrag till forskning och utbildning på forskarnivå från externa finansiärer 2007, 2012 och 2017, uppdelade på finansiärskategorier, miljarder kronor i 2017 års priser. I figuren ingår inte finansiärskategorin Övrigt och bidrag från Kammarkollegiet. Universitet och högskolor avser såväl statliga lärosäten som enskilda utbildningsanordnare.

Det betyder att lärosätenas intäkter till forskning och utbildning på forskarnivå under de senaste två åren har ökat betydligt långsammare än föregående år. Mellan 2007 och 2015 var den genomsnittliga ökningstakten mellan 3 och 4 procent per år i reala termer. Jämfört med 2007 har de samlade intäkterna till högskolans forskningsverksamhet ökat med 10,5 miljarder kronor i 2017 års priser, varav 3,8 miljarder direkta statsanslag och 7,0 miljarder externa medel. De finansiella intäkterna har samtidigt minskat med drygt 0,3 miljarder kronor. Eftersom en stor del av tillskotten består av externa medel har de direkta statsanslagens andel av forskningsintäkterna (exklusive finansiella intäkter) minskat med drygt tre procentenheter, från 47,3 procent till 44,1 procent.

Forskningsbidragens andel av de externa medlen ökade

Av de externa medlen till forskning utgörs den absoluta merparten av forskningsbidrag. Under 2017 ökade lärosätenas intäkter av forskningsbidrag från externa finansiärer med 490 miljoner kronor i löpande priser och uppgick till totalt 19,5 miljarder kronor. Intäkterna av avgifter för uppdragsforskning och de övriga avgiftsintäkterna minskade samtidigt med 230 miljoner kronor i löpande priser jämfört med 2016. Därmed ökade forskningsbidragens andel av lärosätenas externa medel något.

Forskningsbidragen finansierar tillsammans med de direkta statsanslagen huvuddelen av lärosätenas forskning och utbildning på forskarnivå. De utgörs huvudsakligen av medel som söks i konkurrens av olika forskargrupper vid universitet och högskolor och finansieringen kommer från ett stort antal offentliga och privata organisationer.

Minskade bidrag från statliga myndigheter

Närmare hälften av lärosätenas bidragsintäkter till forskning och utbildning på forskarnivå under 2017 kom från staten genom forskningsråd och andra forskningsfinansierande myndigheter. Det senaste decenniets snabba ökning av forskningsmedel från statliga myndigheter har

stannat upp. Mellan 2015 och 2017 minskade istället lärosätenas bidragsintäkter från statliga myndigheter med totalt 0,4 miljarder kronor på grund av minskade intäkter från både forskningsråd och andra statliga myndigheter.

Merparten av de statliga forskningsbidragen kanaliseras genom forskningsråden: totalt 6,4 miljarder kronor 2017. Bidragsintäkterna från Vetenskapsrådet uppgick till fem miljarder kronor, medan resterande medel kom från de

två mindre forskningsråden (Formas och Forte). Forskningsrådets finansiering har minskat marginellt, med 0,1 miljarder kronor, i fasta priser jämfört med 2015, varav minskade bidrag från Vetenskapsrådet svarar för huvuddelen.

Vid sidan om forskningsrådets finansiering har lärosätena också betydande intäkter från andra myndigheter med forskningsfinansierande uppgifter och det är framförallt denna del av statens finansiering som minskat de senaste

Tabell 38. Lärosätenas intäkter av forskningsbidrag 2007, 2015 och 2017 per finansiär, miljoner kronor i 2017 års priser. I tabellen särredovisas de finansiärer vars bidrag översteg 50 miljoner kronor 2017. De negativa beloppen under kategorin "Övrigt" är ett resultat av periodiseringseffekter vid Göteborgs universitet. De anslag som Kammarkollegiet betalar ut efter beslut av regeringen ingår inte i denna sammanställning.

	2007	2015	2017	Förändring 2015-2017	
				Mkr	Procent
Forskningsråd	3 631	6 514	6 421	-93	-1,4%
Vetenskapsrådet	2 717	5 045	4 966	-80	-1,6%
Formas	589	971	950	-22	-2,2%
Forte	325	497	506	9	1,8%
Statliga myndigheter	2 675	3 400	3 091	-309	-9,1%
Vinnova	605	1 015	901	-114	-11,2%
Energimyndigheten		739	716	-22	-3,0%
Statliga universitet och högskolor	309	618	520	-98	-15,9%
Sida/SAREC	384	93	187	94	100,6%
Rymdstyrelsen	57	91	82	-9	-10,2%
Övriga statliga myndigheter	1 321	844	685	-159	-18,8%
Stiftelser och andra organisationer utan vinstsyfte i Sverige	2 616	4 300	4 715	415	9,7%
Wallenbergstiftelser	442	1 179	1 484	305	25,8%
Cancerfonden	330	404	384	-20	-5,0%
Stiftelsen Riksbankens jubileumsfond	156	286	298	12	4,2%
Stiftelser förvaltade av lärosäte	273	222	294	72	32,2%
Hjärt- Lungfonden		167	156	-11	-6,7%
Övriga organisationer utan vinstsyfte i Sverige	1 415	2 041	2 100	58	2,9%
Offentliga forskningsstiftelser	1 056	1 141	1 310	169	14,8%
SSF	525	535	631	96	18,0%
KK-stiftelsen	158	261	338	77	29,5%
Östersjöstiftelsen	199	186	168	-18	-9,7%
Mistra	125	120	132	12	9,8%
Övriga offentliga forskningsstiftelser	48	39	41	2	5,1%
EU	1 297	1 687	1 804	117	6,9%
EU:s ramprogram exkl. ERC	1 101	1 205	1 197	-8	-0,7%
Europeiska forskningsrådet (ERC)		343	339	-3	-1,0%
EU, ej ramprogram	197	138	267	129	93,0%
Medel från övriga utlandet	458	530	776	245	46,2%
Kommuner och landsting	300	615	650	36	5,8%
Företag i Sverige	499	847	771	-76	-9,0%
Övrigt	-98	-31	3		
Totala bidragsintäkter	12 435	19 002	19 540	538	2,8%

två åren. I reala termer har intäkterna minskat med 0,3 miljarder kronor sedan 2015, motsvarande 9,1 procent, till 3,1 miljarder kronor. Minskningen beror till stor del på sjunkande intäkter från Vinnova, som vid sidan av forskningsråden är den viktigaste forskningsfinansierande myndigheten. Även från Energimyndigheten och andra statliga myndigheter minskade under samma period bidragsintäkterna till forskning och utbildning på forskarnivå.

Bland bidragsintäkterna från statliga myndigheter ingår också 0,5 miljarder kronor från andra statliga universitet och högskolor. Det handlar till stor del om anslagsmedel som ett lärosäte transfererar vidare till ett annat samarbetslärosäte. Medlen syns som bidrag från andra universitet och högskolor eller enskilda utbildningsanordnare vid det mottagande lärosätet och inte som direkta statsanslag.

Ökade medel från stiftelser och andra organisationer utan vinstsyfte

Medan forskningsbidragen från statliga myndigheter minskat de senaste åren har lärosätenas intäkter från både offentliga och privata forskningsstiftelser och andra organisationer utan vinstsyfte ökat väsentligt. Mest har intäkterna ökat från olika privata stiftelser och andra organisationer utan vinstsyfte. De totala intäkterna från dessa uppgick 2017 till 4,7 miljarder kronor, vilket är en ökning med 0,4 miljarder kronor i fasta priser jämfört med 2015. Detta betyder att lärosätena de senaste två åren har fått ett tillskott från dessa finansierare som i storlek motsvarar minskningen av bidragsintäkter från statliga myndigheter.

Det är framförallt lärosätenas intäkter av forskningsbidrag från Wallenbergstiftelserna som har ökat, med totalt 0,3 miljarder kronor i fasta priser jämfört med 2015. De två senaste årens utveckling följer en långsiktig trend av stigande intäkter. Mellan 2007 och 2017 har lärosätenas intäkter av forskningsbidrag från Wallenbergstiftelserna ökat med drygt en miljard kronor, vilket utgör mer än en tredubbling i fasta priser. Intäkterna från andra organisationer utan vinstsyfte i Sverige och från stiftelser som lärosätena själva förvaltar har också ökat. Medel från olika privata forskningsstiftelser och

icke-vinstdrivande organisationer blir allt viktigare för finansieringen av högskolans forskning. Sammantaget står den privata icke-vinstdrivande sektorn i Sverige för omkring 24 procent av lärosätenas forskningsbidrag. För tio år sedan var denna andel 21 procent.

De så kallade offentliga forskningsstiftelserna, som bildades under 1990-talet i samband med att de tidigare löntagarfondsstiftelserna avvecklades, ger också betydande bidrag till högskolans forskning. Dessa forskningsstiftelser har ett eget kapital och får inga anslag från staten, men eftersom de bildades med löntagarfondsmedel räknas de av UKÄ och SCB till den offentliga finansieringen av högskolesektorn. Lärosätenas totala intäkter från de offentliga forskningsstiftelserna ökade med 0,2 miljarder kronor i reala termer mellan 2015 och 2017 och huvuddelen av ökningen kommer från de två största stiftelserna: Stiftelsen för strategisk forskning (SSF) och Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling (KK-stiftelsen).

Forskningsmedlen från utlandet har ökat

Medlen från företag och organisationer utan vinstsyfte i utlandet ökade med 0,2 miljarder kronor i fasta priser mellan 2015 och 2017 (se tabell 38). Huvuddelen av lärosätenas finansiering från utlandet kommer dock som bidrag till forskning och utbildning på forskarnivå från EU:s olika fonder och program. Intäkterna från EU:s ramprogram uppgick till 1,5 miljarder kronor och det har endast skett små förändringar de senaste åren. I intäkterna från EU:s ramprogram ingår även forskningsbidrag till svenska forskare och forskargrupper från Europeiska forskningsrådet (ERC). Även dessa var i stort sett oförändrade jämfört med 2015.

Lärosätenas samlade bidragsintäkter från EU har ändå ökat sedan 2015. Hela ökningen hänför sig till den mindre del av finansieringen som kommer vid sidan om ramprogrammen, bland annat genom strukturfonder och regionalfonder. Detta ska ses mot bakgrund av att det skedde en betydande minskning av intäkterna efter 2013, då programperioden för vissa av EU:s regionala fonder upphörde. Med de senaste årens ökning har bidragsintäkterna dock närmast sig tidigare nivåer.

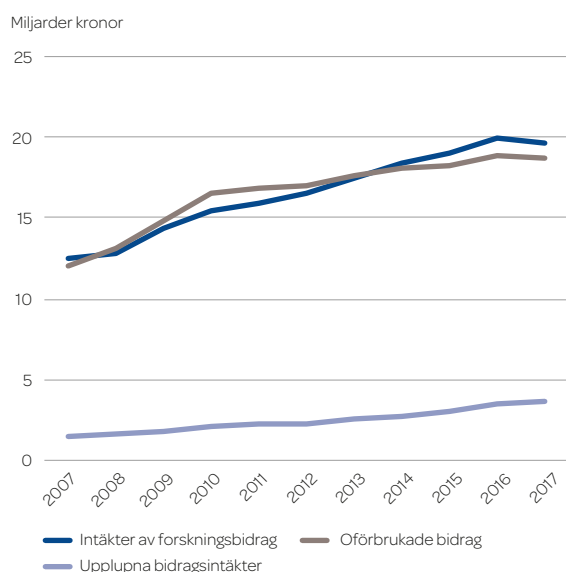
Förbrukningen av forskningsbidrag i fas med inbetalningarna

De externa finansiärernas bidrag till lärosätena bokförs som intäkter vartefter de förbrukas. Bidrag som betalats ut till lärosätena men ännu inte har omsatts i verksamheten ingår därmed inte i intäkterna utan redovisas separat i balansräkningen som oförbrukade bidrag. Dessa medel utgör en fordran från finansiären på lärosätena som förbundet sig att med medlen finansiera forskning och utbildning inom specifika projekt under kommande år.

Vid utgången av 2017 uppgick lärosätenas sammanlagda oförbrukade bidrag till 18,7 miljarder kronor, varav 17,8 miljarder kronor avsåg forskning och utbildning på forskarnivå. De oförbrukade forskningsbidragen kan ställas i relation till universitetens och högskolornas intäkter (förbrukning) av forskningsbidrag som under 2017 uppgick till 19,5 miljarder kronor. Detta innebär att lärosätena har oförbrukade bidrag som motsvarar elva månaders forskning. I fasta priser har de oförbrukade bidragen ökat med 0,5 miljarder kronor jämfört med 2015, vilket motsvarar forskningsbidragens utveckling under samma period.

Figur 97. Lärosätenas intäkter av forskningsbidrag samt oförbrukade bidrag och upplupna bidragsintäkter 2007–2017, miljarder kronor i 2017 års priser.

I oförbrukade bidrag och upplupna bidragsintäkter ingår även vissa bidrag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå, men andelen är låg: knappt 5 procent av de totala oförbrukade bidragen 2017.

Forskningsverksamheten vid universitet och högskolor är beroende av extern finansiering och styrs därför i hög grad av tillgången till forskningsmedel. Under en period tillfördes lärosätena forskningsresurser i snabb takt, medan verksamheten inte växte lika snabbt. Detta ledde till att de oförbrukade bidragen ökade. De senaste sju åren har intäkterna av forskningsbidrag utvecklats något snabbare än vad de oförbrukade bidragen har, vilket betyder att lärosätenas förbrukning har kommit i fas med inbetalningarna.

I det motsatta fallet, när lärosätena påbörjar avtalad forskning innan finansiären har betalat in medlen, uppstår i stället en fordran på finansiären från lärosätets sida. Denna fordran motsvarar lärosätets kostnader för den utförda forskningen eller utbildningen som redovisas som upplupna bidragsintäkter i balansräkningen. De upplupna bidragsintäkterna vid utgången av 2017 uppgick till 3,7 miljarder kronor, varav 3,5 miljarder inom forskningsområdet. I fasta priser är detta en ökning med 0,7 miljarder kronor jämfört med 2015.

Att förbrukningen av forskningsbidrag är i fas med inbetalningen av projektmedel syns även genom att den nettoskuld som lärosätena har till sina finansiärer, det vill säga oförbrukade bidrag minus upplupna bidragsintäkter, har minskat de senaste åren. Nettoskulden uppgick till 15,0 miljarder kronor 2017, vilket är en minskning med 0,2 miljarder kronor i fasta priser jämfört med 2015.

Minskad uppdragsforskning

Utöver forskningsbidragen har lärosätena även avgiftsintäkter från uppdragsforskning och övriga avgiftsintäkter. Uppdragsforskningen utförs på uppdrag för externa intressenter och ska bära sina kostnader fullt ut. Förutom forskning kan det handla om utvecklingsarbete och utredningsverksamhet. Uppdragsforskningen utgör en mindre del, knappt 4 procent, av lärosätenas forskningsintäkter. År 2017 uppgick intäkterna av uppdragsforskning till totalt 1,5 miljarder kronor, vilket är en minskning med 0,1 miljarder kronor i fasta priser jämfört med 2015. Störst intäkter av uppdragsforskning hade Karolinska institutet följt av Göteborgs universitet

och Umeå universitet. För alla lärosäten sammantaget kom 40 procent av uppdragsintäkterna från statliga myndigheter (inklusive universitet och högskolor), 26 procent från företag i Sverige och 14 procent från företag i Sverige.

Utöver detta har lärosätena också avgiftsintäkter till forskning och utbildning på forskarnivå. Dessa utgörs bland annat av fakturerade kostnader, avgiftsintäkter som kommer från försäljning av material och tjänster, sponsorintäkter samt intäkter från uthyrning av lokaler. De övriga avgiftsintäkterna uppgick 2017 till totalt 2,0 miljarder kronor, vilket är en minskning med 0,2 miljarder i fasta priser jämfört med 2015.

TEXTILHÖGSKOLANS EXAMENSUTSTÄLLNING EXIT 17
DESIGN AV LOUISE CHRISTIANSSON

HÖGSKOLANS FORSKNING

Sverige är ett av de länder i världen som satsar mest på forskning och utveckling i förhållande till BNP. Lärosätena bedriver den absoluta merparten av den offentligt finansierade forskningen och är således betydelsefulla aktörer i Sveriges forskningslandskap.

SVERIGE TILLHÖR DE länder i världen som investerar mest i forskning och utveckling (FoU) i förhållande till sin bruttonationalprodukt (BNP). Enligt uppgifter från Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) var Sveriges investeringar i FoU 3,27 procent av BNP år 2015 och samma år var det bara Israel, Sydkorea, Schweiz och Japan som investerade mer än Sverige i FoU. Om man jämför med EU-länderna så är det Sverige som satsar allra mest, se kapitlet *Internationella jämförelser*. Liksom i de flesta OECD-länder är det företagssektorn som utför den absoluta merparten av FoU i Sverige. År 2015 stod företagen för 70 procent av Sveriges FoU, vilket kan jämföras med 69 procent för OECD totalt.

Sverige skiljer sig dock från många andra länder genom att det inte finns särskilt många statliga forskningsinstitut, utan huvuddelen av den offentligt finansierade forskningen bedrivs inom högskolesektorn. År 2015 utförde universitet och högskolor 27 procent av Sveriges totala FoU, medan offentlig sektor (där instituten ingår) utförde 3 procent. I många andra länder, exempelvis Tyskland och USA, finns det statliga forskningsinstitut som utför en betydande del

av forskningen. Motsvarande andelar för OECD totalt var 17 procent inom högskolesektorn och 11 procent inom offentlig sektor. Den privata icke-vinstdrivande sektorn bedriver inte så mycket FoU på egen hand, men är ofta betydande forskningsfinansiärer.

Det kan finnas anledning att reda ut vad FoU står för inom de olika sektorerna. Den FoU som bedrivs av företagen består huvudsakligen av utvecklingsarbete, medan lärosätenas FoU huvudsakligen är forskning. I de texter som handlar om lärosätenas FoU använder vi därför termen forskning.

Det faktum att Sverige gör stora investeringar i FoU i kombination med att merparten av den offentligt finansierade forskningen bedrivs inom högskolan är anledningen till att svensk högskola är ovanligt forskningstung jämfört med hur det ser ut i många andra länder. Sverige är därför ett av få länder där mer än hälften av universitetens och högskolornas intäkter avser forskning (se kapitlet *Internationella jämförelser*).

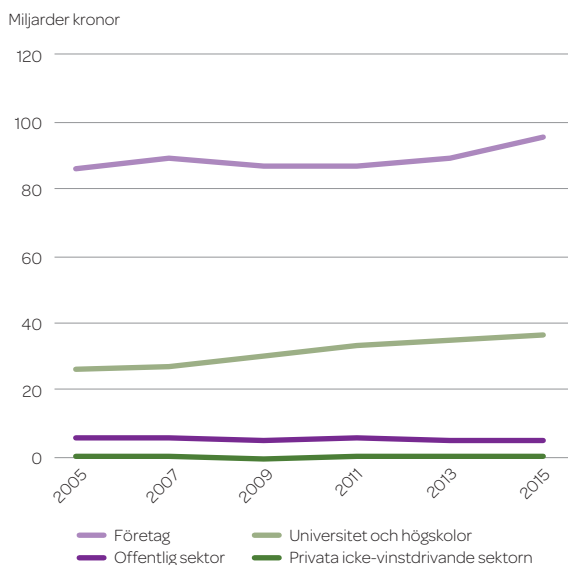
Sveriges sätt att organisera den offentligt finansierade forskningen innebär att när staten satsar mer resurser på forskning är det främst lärosätenas forskningsverksamhet som

Tabell 39. Investeringar i FoU som andel av BNP i ett urval OECD-länder 2015 per utförande sektor samt totalt för OECD-länderna och EU, procent. I tabellen ingår de OECD-länder som investerade mest i FoU som andel av BNP 2015. Länderna har sorterats efter högst andel FoU i förhållande till BNP i fallande storleksordning. Källa: OECD.Stat.

Land	Andel av investeringar i FoU per utförande sektor (%)				
	FoU som andel av BNP (%)	Företagssektorn	Universitet och högskolor	Offentlig sektor	Privat icke-vinstdrivande sektor
Israel	4,27	85	12	2	1
Sydkorea	4,22	78	9	12	2
Schweiz	3,37	71	27	1	1
Japan	3,28	78	12	8	1
Sverige	3,27	70	27	3	0
Österrike	3,05	71	24	5	0
Danmark	2,96	64	33	2	0
Tyskland	2,92	69	17	14	
Finland	2,90	67	24	8	1
USA	2,74	72	13	11	4
Belgien	2,47	70	20	9	1
OECD – totalt	2,36	69	17	11	2
Frankrike	2,27	64	22	13	2
Slovenien	2,20	76	10	14	0
Island	2,19	65	31	5	
Nederländerna	2,00	56	32	12	
EU (28 länder)	1,96	64	23	12	1
Norge	1,93	54	31	15	

växer. Sedan 2008 har staten gjort betydande satsningar på forskning, vilket har gett avtryck i ökade resurser för universitet och högskolor. Samtidigt har FoU-intäkterna för offentlig sektor – där statliga forskningsinstitut och övriga myndigheter samt landsting och kommuner ingår – minskat (figur 98). För en beskrivning av utvecklingen av lärosätenas forskningsintäkter se kapitlet *Högskolans ekonomi och finansiering*.

Figur 98. Utgifter för egen FoU-verksamhet per utförande sektor för Sverige 2005–2015, miljoner kronor, 2015 års priser. Offentlig sektor utgör en summering av de två sektorerna statliga myndigheter samt landsting och kommuner. Källa: SCB. För fastprisberäkning har SCB använt BNP-deflatorn.

Universitet och högskolor utför alltså en betydande del av Sveriges totala FoU och vi ska nu studera verksamheten lite närmare med hjälp av statistik. Vi mäter forskningen genom att studera forskningsresurserna, antalet forskningsårsverk samt den vetenskapliga produktionen.

Forskningsresurserna

Huvuddelen av forskningen bedrivs vid de stora universiteten

Som vi nämnt tidigare bedrivs huvuddelen av den offentligt finansierade forskningen i

Sverige inom högskolesektorn. Forskningsverksamheten är i sin tur i hög grad koncentrerad till de stora breda och till de fackinriktade universiteten. Denna fördelning av forskningsresurser har till stor del historiska orsaker. Det var först 1997 som högskolorna tilldelades permanenta forskningsmedel i form av direkta statsanslag. Motivet till detta var bland annat att säkra forskningsanknytningen i utbildningen. Innan dess var det enbart universiteten som förfogade över så kallade fakultetsanslag till forskning och forskarutbildning, medan högskolornas forskning till största delen var externfinansierad. Fortfarande är det så att den mesta forskningen bedrivs vid de stora breda och vid de fackinriktade universiteten.

De politiska prioriteringarna avseende lärosätenas forskning har varierat under den senaste tjugoförårsperioden gällande fördelningen av resurser, både mellan olika lärosäten och mellan olika ämnen. De olika forskningspolitiska prioriteringarna framträder tydligt om man studerar hur den faktiska anslagsutvecklingen i fasta priser fördelat sig mellan olika grupper av lärosäten åren 1997–2017. För perioden som helhet har det skett en positiv förändring av de direkta statsanslagen med 5,1 miljarder kronor (i 2017 års priser). Med andra ord har universiteten och högskolorna fått stora reala tillskott av anslagsmedel till forskning och utbildning på forskarnivå.

Mellan 1997 och 2005 gick nästan 80 procent av den faktiska anslagsökningen på 1,4 miljarder kronor till de nya universiteten och högskolorna. Även om det inte skedde någon direkt omfördelning av forskningsresurser mellan olika lärosäten så innebar koncentrationen av nya forskningsmedel att de stora breda samt de fackinriktade universitetens andel av de direkta statsanslagen till forskning och utbildning på forskarnivå minskade från 96 till 89 procent på åtta år (mellan 1997 och 2005).

Sedan förändrades situationen. Om man ser till perioden efter 2005 har utvecklingen varit närmast den omvända: mellan 2005 och 2014 steg de direkta statsanslagen med drygt 3,7 miljarder kronor (i 2017 års priser) och av denna reala förstärkning gick huvuddelen till de stora breda och till de fackinriktade universiteten (se tabell 40).

Tabell 40. Faktisk förändring av de direkta statsanslagen till forskning och utbildning på forskarnivå 1997–2017, miljoner kronor i 2017 års priser, och lärosätessgruppernas andelar av förändringen, procent.

	1997–2005	2005–2008	2008–2011	2011–2014	2014–2017	Totalt
Faktisk förändring direkta statsanslag (miljoner kronor)	1 370	500	1 960	1 290	0	5 100
Stora etablerade universitet	13%	76%	54%	44%		42%
Fackinriktade universitet	8%	2%	38%	48%		26%
Nya universitet	47%	6%	2%	2%		17%
Högskolor	32%	16%	6%	5%		15%
Totalt	100%	100%	100%	100%		100%

En ny modell för tilldelning av anslagsmedel efter prestationsindikatorer infördes 2009 och började från och med 2010 även användas för viss omfördelning av anslag. De faktiska omfördelningarna mellan olika lärosäten var dock begränsade. En del av periodens tillskott av anslagsmedel fördelades inom de så kallade strategiska forskningsområdena, där forskning inom teknik, naturvetenskap och medicin lyftes fram som politiskt prioriterade områden. Detta är en anledning till den koncentration av medel till fackinriktade universitet som syns särskilt under perioden 2011–2014. Under den sista treårsperioden, 2014–2017, skedde totalt sett ingen förändring av de direkta statsanslagen i reala termer.

Mest forskning inom medicin och naturvetenskap

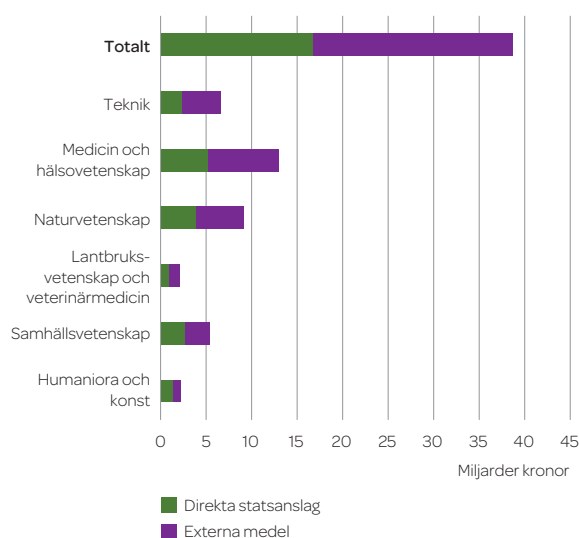
Den forskning som bedrivs vid universitet och högskolor omfattar ett brett spektrum av områden – men den ekonomiska tyngdpunkten ligger på forskning inom medicin och hälsovetenskap samt naturvetenskap. De senaste uppgifterna om intäktsfördelningen mellan forskningsämnesområden gäller verksamhetsåret 2015. De totala intäkterna för forskning och utbildning på forskarnivå uppgick då till knappt 39 miljarder kronor, varav mer än hälften gick till dessa två ämnesområden.

Finansieringen av högskolans forskning kommer från många olika källor och totalt består mindre än hälften av direkta statsanslag. Fördelningen och finansieringsstrukturen varierar dock mellan olika forskningsämnen. De direkta statsanslagen består till största delen av ramanslag till forskning och utbildning på forskarnivå. Dessa är inte öronmärkta, så läro-

sätena kan till stor del fritt använda dessa medel till forskning inom olika ämnesområden.

De politiska prioriteringarna kommer dock till uttryck i tillgången på externa medel från statliga myndigheter, vilka varierar mellan olika ämnesområden. Förutom Vetenskapsrådet, som har till uppgift att finansiera forskning inom alla ämnesområden, finns både särskilda forskningsråd och andra forskningsfinansierande myndigheter som riktar sin finansiering mot specifika forskningsämnesområden. Dessutom finns det många privata och offentliga organisationer som också finansierar forskning med bidrag riktade till olika ämnesområden (se kapitlet *Högskolans ekonomi och finansiering*).

Figur 99. Lärosätenas intäkter till forskning och utbildning på forskarnivå 2015 fördelat på direkta statsanslag och externa medel (inkl. finansiella intäkter), per forskningsämnesområde, miljarder kronor. Källa: SCB. Anslag som fördelas via Kammarkollegiet ingår här bland externa medel.

Därmed varierar hur stor andel av forskningsverksamheten inom olika ämnesområden som finansieras med direkta statsanslag respektive med externa medel. Den lägsta andelen direkta statsanslag, omkring 36 procent, finns inom teknisk forskning som i stället i hög grad finansieras externt av såväl offentliga som privata organisationer. Även inom medicin och hälsovetenskap utgör de direkta statsanslagen (inklusive ersättningen för klinisk forskning) en låg andel av forskningsfinansieringen. Den högsta andelen direkta statsanslag, omkring 63 procent, finns inom humaniora där tillgången till extern finansiering är mer begränsad och koncentrerad till Vetenskapsrådet och ett antal forskningsstiftelser.

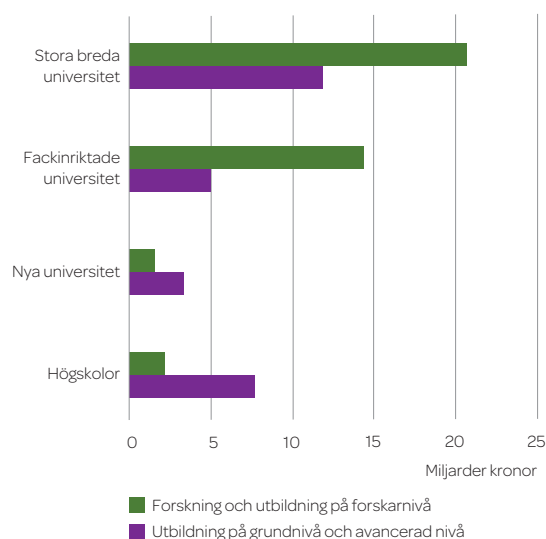
Förhållandet mellan lärosätens direkta statsanslag och externa medel har betydelse för möjligheterna att planera långsiktigt och strategiskt – när den externt finansierade verksamheten överväger kan de externa finansierarnas prioriteringar i stor utsträckning bli styrande för verksamhetens innehåll.

Den externa finansieringen av högskolans forskning har under lång tid ökat mer än de direkta statsanslagen. Det beror bland annat på det senaste decenniets stora statliga resurstillskott via myndigheter. Statens andel av lärosätens forskningsfinansiering har legat relativt konstant runt 70 procent. Idag kanaliseras dock en större andel av de statliga medlen indirekt till lärosätena via statliga myndigheter än för tio år sedan.

Högst andel forskning vid de stora breda och de fackinriktade universiteten

År 2015 avsåg drygt 58 procent av högskolans samlade intäkter forskning och utbildning på forskarnivå, men det finns stora variationer – både mellan olika lärosäten och mellan olika grupper av lärosäten. Det är vid de stora breda och vid de fackinriktade universiteten som huvuddelen av forskningen bedrivs. Dessa grupper av lärosäten har också den högsta andelen forskning i sin verksamhet – i genomsnitt 64 procent respektive 74 procent. På samma sätt som det finns historiska orsaker till forskningens koncentration till de stora universiteten är utbildningen på grundnivå

Figur 100. Universitetens och högskolornas intäkter till forskning och utbildning på forskarnivå respektive utbildning på grundnivå och avancerad nivå 2015, per lärosäteskategori, miljarder kronor.

LÄROSÄTESKATEGORIER

I detta kapitel har vi delat in lärosätena i följande kategorier:

Stora breda universitet: Bedriver omfattande forskning och utbildning inom flera olika områden (tidigare kallat fakulteter). Här ingår Uppsala universitet, Lunds universitet, Göteborgs universitet, Stockholms universitet, Umeå universitet samt Linköpings universitet.

Fackinriktade universitet: Bedriver omfattande forskning och utbildning framför allt inom ett ämnesområde (tidigare kallat fakultet). Här ingår Karolinska institutet, Kungl. Tekniska högskolan, Chalmers tekniska högskola, Luleå tekniska universitet, Sveriges lantbruksuniversitet samt Handelshögskolan i Stockholm.

Nya universitet: Före detta högskolor som har ombildats till universitet från slutet av 1990-talet. Här ingår Karlstads universitet, Linnéuniversitetet, Örebro universitet samt Mittuniversitetet.

Högskolor: Samtliga högskolor med forskningsintäkter. Här ingår Blekinge tekniska högskola, Försvarshögskolan, Gymnastik- och idrottshögskolan, Högskolan Dalarna, Högskolan i Borås, Högskolan i Gävle, Högskolan i Halmstad, Högskolan i Skövde, Högskolan Kristianstad, Högskolan Väst, Malmö högskola, Mälardalens högskola, Stiftelsen Högskolan i Jönköping, Södertörns högskola, Konstfack, Kungl. Konsthögskolan, Kungl. Musikhögskolan i Stockholm, Stockholms konstnärliga högskola, Ersta Sköndal Bräcke Högskola, Röda Korsets Högskola, Sophiahemmet Högskola, Teologiska högskolan Stockholm.

och avancerad nivå sedan lång tid tillbaka mer utspridd och en större del utförs vid de nya universiteten och högskolorna. Därmed är även forskningsandelen betydligt lägre vid dessa lärosäten: 32 procent av intäkterna vid de nya universiteten och i genomsnitt 24 procent av de totala intäkterna vid högskolorna.

De stora breda universiteten har den största spännvidden i sin utbildning och forskning som bedrivs inom flera olika forskningsämnesområden (tidigare var forskning och utbildning indelade i så kallade fakulteter). Vid de äldsta universiteten i Uppsala och Lund har samtliga fakulteter historiskt funnits representerade, medan universiteten i Stockholm och Göteborg båda saknar teknisk forskning eftersom det finns stora tekniska universitet på orten. Stockholms universitet saknar dessutom medicinsk forskning och utbildning på grund av närheten till Karolinska institutet. Umeå universitet och Linköpings universitet har en bred forskningsverksamhet som inkluderar såväl teknisk som medicinsk forskning och utbildning på forskar-

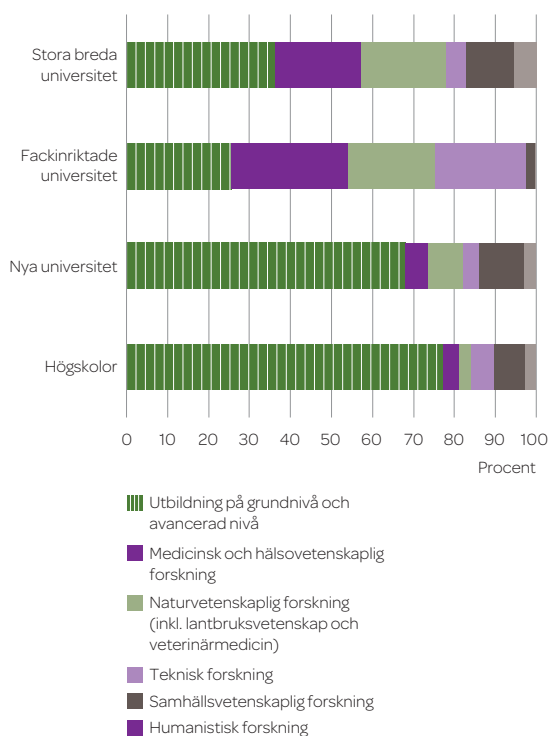
nivå, men deras totala forskningsverksamhet är av mindre omfattning än vid universiteten i Uppsala och Lund. För de stora breda universiteten som grupp speglar forskningsintäkternas sammansättning den nationella bilden, med en tydlig tonvikt mot medicin och hälsovetenskap samt mot naturvetenskap.

De fackinriktade universiteten har den högsta andelen forskningsintäkter i sin verksamhet, men inriktningen varierar. Vid Sveriges tre tekniska universitet – Kungl. Tekniska högskolan, Chalmers tekniska högskola och Luleå tekniska universitet – dominerar den naturvetenskapliga och den tekniska forskningen, medan det huvudsakligen bedrivs forskning inom samhällsvetenskap vid Handelshögskolan i Stockholm och inom lantbruksvetenskap och veterinärmedicin vid Sveriges lantbruksuniversitet. Karolinska institutet har störst forskningsintäkter av alla svenska lärosäten – mer än fem miljarder kronor. Deras verksamhet är helt inriktad mot forskning inom medicin och hälsovetenskap.

Vid de nya universiteten och högskolorna utgör forskning och utbildning på forskarnivå en betydligt mindre del av verksamheten. Där dominerar i stället utbildning på grundnivå och på avancerad nivå. Vid de nya universiteten bedrivs forskning inom olika forskningsämnesområden, precis som vid de stora breda universiteten, men av mindre omfattning – både totalt sett och i förhållande till utbildningen på grundnivå och avancerad nivå. Med undantag för Örebro universitet, som har läkarutbildning, saknas medicinsk forskning och utbildning vid de nya universiteten. De olika högskolorna har varierande forskningsinriktningar. Flera av dem har ett ursprung inom vårdutbildning och lärarutbildning, vilket har präglat den forskning och utbildning på forskarnivå som byggts upp. Det finns dock högskolor som profilerar sig mot teknisk, naturvetenskaplig, samhällsvetenskaplig eller humanistisk forskning, se tabell 24 i den separata tabellbilagan.

För att stärka forskningsanknytningen i utbildningen vid de lärosäten som har minst forskningsresurser, och för att motverka obalanser mellan forsknings- och utbildningsintäkter, finns i nuvarande resurstilldelningssystem för forskning och utbildning på forskarnivå sedan 2009 en basfinansiering relaterad till antalet hel-

Figur 101. Andelen av lärosätenas totala intäkter för utbildning på grundnivå och avancerad nivå respektive forskning och utbildning på forskarnivå 2015, fördelat på forskningsämnesområde, per lärosäteskategori. Källa: SCB och UKÄ.

årsstudenter på grundnivå och avancerad nivå. Denna basfinansiering var ursprungligen 8 000 kronor per helårsstudent. Avsikten var att med denna miniminivå skapa förutsättningar för lärosätena att dels koppla forskningsresurser till utbildningen, dels avsätta resurser för att skapa forskningsprofiler (prop. 2008/09:50). Med utgångspunkt från förslag i den senaste forskningspolitiska propositionen (prop. 2016/17:50) genomförs 2018 en höjning av beloppet till 12 000 kronor per helårsstudent. Genom höjningen menar regeringen att man skapar goda förutsättningar för att bedriva forskning vid alla lärosäten och därmed stärka forskningsanknytningen i samtliga utbildningar på grundnivå och avancerad nivå (prop. 2017/18:1 Utgiftsområde 16). Höjningen av beloppet har dock begränsad effekt – ett fåtal högskolor får viss höjning av sina forskningsanslag.

Hur mycket arbetstid ägnas åt forskning?

Den varierande tillgången på forskningsmedel i kombination med hur studenterna på grundnivå och avancerad nivå fördelas på olika områden påverkar hur mycket tid som anställda inom olika forskningsämnesområden ägnar åt forskningsverksamhet.

I detta avsnitt undersöker vi hur mycket arbetstid som ägnas åt forskning – dels inom olika forskningsämnesområden, dels av olika personalkategorier. Avsnittet baseras på data från en undersökning som SCB genomför vartannat år om arbetstidens fördelning bland anställda vid universitet och högskolor (se faktabara). Undersökningen riktas mot anställda som i någon mån ägnar sig åt FoU, det vill säga huvudsakligen forskande och undervisande personal. Notera att "forskning" även omfattar direkt stöd till forskning, vilket förklarar varför även viss administrativ och teknisk personal ingår. För mer information, se faktarutan samt *Forskning och utveckling inom universitets- och högskolesektorn* UF 13 SM 1601, SCB 2016.

ARBETSTIDENS FÖRDELNING VID UNIVERSITET OCH HÖGSKOLOR

SCB genomför vartannat år en urvalsundersökning om hur arbetstiden fördelas på aktiviteter som forskning och stöd till forskning, undervisning samt administration bland anställda vid universitet och högskolor som arbetar med FoU. De senast tillgängliga uppgifterna är för 2015. Syftet med undersökningen är att få en bild av hur mycket arbetstid högskolans personal ägnar åt FoU. Den rapporterade tiden har sedan räknats om till årsverken.

I FoU ingår såväl avhandlingsarbete som handledning av avhandlingsarbete. Dessutom ingår direkt stöd till forskning, som exempelvis planering, ledning och administration av FoU-verksamhet, utveckling och reparationer av instrument och annan utrustning som används i FoU.

Notera att personalkategorierna i FoU-statistiken skiljer sig något från statistiken över högskolans personal. Ett exempel är att postdoktorer ingår bland forskare i FoU-statistiken. För mer information, se *Forskning och utveckling inom universitets- och högskolesektorn* UF 13 SM 1601, SCB 2016.

Närmare hälften av arbetstiden ägnas åt forskning

Enligt undersökningen utfördes totalt 42 900 årsverken 2015 av lärosätenas anställda som i någon mån ägnade sig åt forskning. Av det totala antalet årsverken avsåg 19 970 forskning. I genomsnitt ägnades därmed 47 procent av arbetstiden åt forskning.

Det finns dock stora skillnader mellan olika forskningsämnesområden. Inom naturvetenskap, teknik, medicin och hälsovetenskap samt lantbruksvetenskap och veterinärmedicin ägnades störst andel av arbetstiden åt forskning: mellan 51 och 56 procent av arbetstiden. Inom samhällsvetenskap respektive humaniora och konst utgjorde forskning en betydligt lägre andel av arbetstiden, omkring 35 procent. Skillnaden förklaras av att dessa två ämnesområden, i motsats till övriga, är påtagligt utbildningstunga – de har många studenter på grundnivå och avancerad nivå, och de anställda ägnar en betydande del av arbetstiden åt undervisning. Inom samhällskunskap samt humaniora och konst utgjorde lektorer och adjunkter – som normalt ägnar en betydande del av sin arbetstid åt undervisning på grundnivå och avancerad nivå – 65 procent

Tabell 41. Totalt antal årsverken samt andel av arbetstiden tillägnad forskning och utveckling 2015, fördelning per forskningsämnesområde, procent. Antalsuppgifterna är avrundade till närmaste 10-tal. Källa: SCB.

	Totalt antal årsverken	Andel FoU-verksamhet (procent)	
		FoU-verksamhet	varav ansöka om forskningsmedel
Samtliga	42 900	47 %	5 %
Naturvetenskap	8 560	55 %	5 %
Teknik	5 670	51 %	6 %
Medicin och hälsovetenskap	8 910	55 %	6 %
Lantbruksvetenskap och veterinärmedicin	1 110	56 %	7 %
Samhällsvetenskap	8 410	38 %	4 %
Humaniora och konst	3 810	34 %	3 %
Ej ämnesfördelat	6 430	35 %	4 %

av den forskande och undervisande personalen 2015. Denna andel kan jämföras med drygt 30 procent inom naturvetenskap (se även kapitlet *Högskolans personal*).

Liknande mönster går att urskilja vad gäller andelen tid som ägnas åt att ansöka om externa medel för forskning. Teknik respektive medicin och hälsovetenskap är de två forskningsämnesområden som har högst andel externa forskningsintäkter. Här avspeglas detta genom att man inom dessa områden ägnar en högre andel av arbetstiden åt att ansöka om medel jämfört med inom exempelvis humaniora och konst där tillgången på externa medel är betydligt lägre.

Lärosätenas undervisande och forskande personal delas i statistiken in i forskningsämnen som sedan aggregeras upp till forskningsämnesområden. Det finns dock många anställda som inte har någon hemvist i ett särskilt forskningsämnesområde men ändå ägnar sig åt forskning eller direkt stöd till forskning (se tabell 41). Dessa utgörs till mer än hälften av forskningsingenjörer och laboratoriebiträden, samt till 35 procent av administrativ personal. Man kan därför anta att dessa inte ägnar sig åt forskning, utan åt direkt stöd till forskning.

Balansen mellan utbildning och forskning varierar beroende på forskningsämnesområde

Totalt sett har vi konstaterat att svensk högskola är forskningstung och inom fyra av sex forskningsämnesområden ägnas mer än hälften

av arbetstiden åt forskning. Men inom samhällsvetenskap samt humaniora och konst ägnar de anställda betydligt lägre andel av arbetstiden åt forskning och i stället en högre andel åt undervisning på grundnivå och avancerad nivå. Det beror på att fördelningen av forskningsresurserna – och därmed fördelningen av antalet forskningsårsverken – skiljer sig från hur studenterna på grundnivå och avancerad nivå fördelar sig på olika ämnen.

På grundnivå och avancerad nivå är samhällsvetenskap och juridik det absolut största ämnesområdet med över 40 procent av helårsstudenterna, medan en betydligt mindre andel av forskningsresurserna finns inom samhällsvetenskap. Av forskningsresurserna år 2015 gick i stället den största andelen, 33 procent, till medicin och hälsovetenskap medan betydligt mindre, 14 procent, gick till samhällsvetenskap. Även om kostnaden för forskning kan vara dyrare inom ett forskningsämnesområde än inom ett annat så påverkar den ojämna fördelningen av forskningsmedel också hur många forskningsårsverken som utförs per forskningsämnesområde.

Den varierande tillgången på forskningsresurser innebär att lärare och forskare inom olika ämnesområden inte har samma möjlighet att meritera sig forskningsmässigt och därmed avancera i karriären. Det betyder också att många lärare som undervisar på grundnivå och avancerad nivå inte själva är aktiva forskare.

Totalt utförde anställda vid universitet och högskolor 19 970 forskningsårsverken 2015, varav 17 700 forskningsårsverken inom de sex forskningsämnesområdena. Av dessa utfördes

18 procent inom samhällsvetenskap medan 43 procent av det totala antalet helårsstudenter på grundnivå och avancerad nivå fanns inom motsvarande ämnesområde (juridik och samhällsvetenskap). Motsatt förhållande gäller inom naturvetenskap – där utfördes 27 procent av det totala antalet forskningsårsverken, men där finns endast 10 procent av antalet helårsstudenter. Inom teknik är förhållandet mellan forskning och utbildning däremot jämnt med 16 procent av både forskningsårsverk och helårsstudenter.

Tabell 42. Antal och andel FoU-årsverken per forskningsämnesområde 2015 samt antal helårsstudenter (HST) på grundnivå och avancerad nivå inom motsvarande ämnesområden läsåret 2015/16.

Källa: SCB och UKÄ. Antalsuppgifterna är avrundade till närmaste tiotal. Inklusive de 2 270 FoU-årsverken som inte var ämnesfördelade var det totala antalet FoU-årsverken 19 970. I tabellen ingår inte HST inom Okänt respektive Övrigt ämnesområde.

	FoU-årsverken		Andel av HST på grundnivå och avancerad nivå
	Antal	Andel	
Naturvetenskap	4 740	27 %	10 %
Teknik	2 920	16 %	16 %
Medicin och hälsovetenskap	4 930	28 %	14 %
Lantbruksvetenskap och veterinärmedicin*	620	4 %	-
Samhällsvetenskap	3 200	18 %	43 %
Humaniora och konst	1 300	7 %	17 %
Summa	17 700	100 %	100 %

*Det finns ingen motsvarighet till Lantbruksvetenskap i ämnesindelningen för grundnivå och avancerad nivå.

Skillnader mellan olika anställningskategorier

Förutom att andelen arbetstid som ägnas åt forskning varierar mellan forskningsämnesområden så finns det skillnader mellan olika anställningskategorier i hur stor del av sin arbetstid de ägnar åt forskning (tabell 43). Forskare, forskarassistenter, forskningsassistenter och doktorander var de som 2015 ägnade den största andelen av sin arbetstid åt forskning – omkring 70 procent. Därefter följer forskningsingenjörer och laboratoriebiträden som ägnade 57 procent

av sin arbetstid åt forskning. Professorer ägnade 46 procent av sin arbetstid åt forskning och ägnade i stället mer tid åt undervisning på olika nivåer samt "övrigt".

Den relativt höga andelen som professorer ägnar åt "övrigt" förklaras förmodligen av att här ingår exempelvis expert- och förtroendeuppdrag samt administration som inte är kopplad till undervisning eller forskning, exempelvis uppdrag som prefekt. Lektorer ägnade 31 procent av sin arbetstid åt forskning och betydligt mer – 45 procent – åt undervisning på grundnivå och avancerad nivå. Av den forskande och undervisande personalen är det adjunkterna som ägnar lägst andel av arbetstiden åt forskning: endast 10 procent.

Den administrativa och tekniska personalen ägnade 23 procent av sin arbetstid åt forskning, förmodligen huvudsakligen direkt stöd till forskning. Det kan röra sig om planering och ledning av forskning, administration som är direkt kopplad till forskning, patentinformation och juridisk rådgivning samt utveckling och underhåll av maskiner och instrument och annan utrusning som används inom forskningen.

Som tidigare framkommit omfattar "forskning" också den arbetstid som anställda ägnar åt att ansöka om medel för forskning. Forskarassistenter var 2015, tillsammans med professorer och forskare, de som ägnade störst andel av sin arbetstid åt att ansöka om medel för forskning och utveckling.

Könsfördelningen var relativt jämn inom de olika anställningskategorierna. Den största skillnaden fanns inom kategorin "administrativ och övrig teknisk personal", där kvinnor ägnade 20 procent av arbetstiden åt forskning medan motsvarande andel för män var 30 procent. För mer information om könsfördelningen inom forskning och utvecklingsverksamhet fördelat på anställningskategori och forskningsämnesområde, se tabell på UKÄ:s webbplats i anslutning till kapitlet.

Doktorander utför största andelen av forskningen

Om vi, i stället för att utgå från hur anställa i olika kategorier fördelar sin arbetstid på olika verksamheter, tittar på volymen forskning mätt

Tabell 43. Totalt antal årsverken samt arbetstidens fördelning på olika verksamheter per anställningskategori 2015, procent. Antalsuppgifterna är avrundade till närmaste tiotal. Källa: SCB.

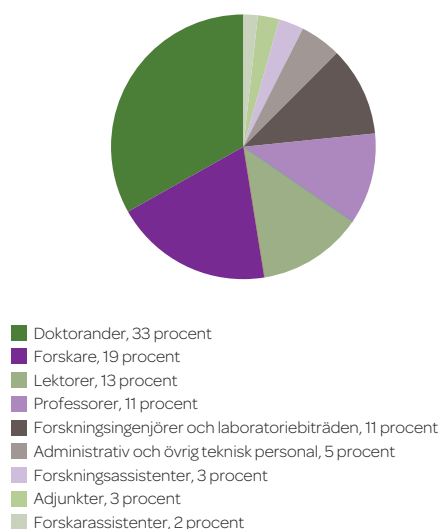
Anställningskategori	Totalt antal årsverken	FoU totalt (%)	varav ansöka om medel (%)	Undervisning grundnivå avancerad nivå (%)	Undervisning forskarnivå (%)	Övrigt (%)
Samtliga	42 900	47	5	23	2	28
Professorer	4 870	46	10	17	9	28
Forskarassistenter	500	70	14	12	4	13
Lektorer	8 350	31	5	45	3	21
Adjunkter	5 190	10	1	64	0	25
Forskare	5 450	71	9	11	3	14
Forskningsassistenter	870	70	3	8	1	20
Doktorander	9 450	70	2	10	0	19
Administrativ och övrig teknisk personal	4 380	23	5	6	1	71
Forskningsingenjörer/ Laboratoriebiträden	3 840	57	2	6	1	36

i antal årsverken och vilka personalkategorier som står för dessa årsverken så framträder en kompletterande bild. Totalt utförde anställda vid universitet och högskolor 19 970 årsverken forskning 2015. Vilka personalkategorier som utför forskningen påverkas dels av hur många anställda det finns inom kategorierna, dels av hur deras arbetstid fördelas på olika aktiviteter.

Av den forskning som genomfördes vid svenska universitet och högskolor 2015 utfördes den största andelen – 33 procent – av doktorander. Detta är inte så förvånande, eftersom doktoranderna är många och ägnar huvuddelen av sin arbetstid åt sitt avhandlingsarbete. Därefter följer personalkategorin forskare (där även postdoktorer och biträdande lektorer ingår), som utförde 19 procent av forskningen. Inte heller detta förvånar, eftersom även forskarna är många och vi har tidigare konstaterat att forskare, i likhet med doktorander, forskarassistenter och forskningsassistenter, ägnar omkring 70 procent av sin arbetstid åt forskning. Antalet i de två senare grupperna är dock betydligt färre, och följaktligen utför forskarassistenter och forskningsassistenter enbart en liten del av det totala antalet forskningsårsverken.

Lektorerna är många och de utförde 13 procent av det totala antalet forskningsårsverken 2015, medan professorer stod för 11 procent. Det är en lika hög andel som den som forsknings-

Figur 102. Andel av den totala FoU-verksamheten som utfördes av anställda inom respektive personalkategori 2015, procent. Källa: SCB.

ingenjörer och laboratoriebiträden utförde. Adjunkter, som oftast inte har disputerat och huvudsakligen ägnar sig åt undervisning på grundnivå och avancerad nivå, utförde 3 procent av det totala antalet forskningsårsverken. Sammantaget innebär detta att de mest meriterade anställda – professorer, lektorer, forskare och forskarassistenter – utförde mindre än hälften av det totala antalet forskningsårsverken 2015.

Vetenskaplig produktion

Swepub är en nationell databas med information om vetenskaplig produktion (främst vetenskapliga publikationer) vid svenska lärosäten. Informationen bygger på dataleveranser från lokala publikationsdatabaser vid lärosätena. I databasen klassificeras vetenskaplig produktion efter bland annat publikationstyp, lärosäte och forskningsämne. En fördel med Swepub är att den täcker alla ämnesområden, även humaniora och samhällsvetenskap.

Det är frivilligt att leverera uppgifter till Swepub vilket medför att täckningsgraden inte är total. Dessutom är databasen fortfarande under utveckling. Flertalet lärosäten bidrar dock med information och på en övergripande nivå kan man använda databasen för att få en bild av den vetenskapliga produktionen vid svenska universitet och högskolor.

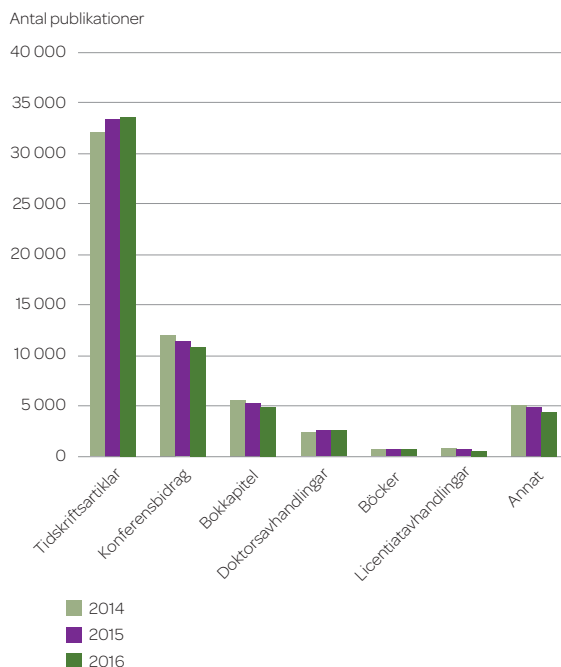
Det totala antalet vetenskapliga publikationer (sakkunniggranskade publikationer och övriga) som finns i Swepub från forskare vid svenska universitet och högskolor har legat omkring 58 000 årligen de senaste åren. Tidskriftsartiklar utgör närmare 60 procent av denna vetenskapliga produktion. Det totala antalet tidskriftsartiklar i Swepub som är publicerade av forskare vid svenska universitet och högskolor uppgick 2016 till 33 600 artiklar, vilket är en ökning med 1 500 artiklar sedan 2014. Medan antalet vetenskapliga artiklar i Swepub har ökat har bokproduktionen legat konstant: omkring 660 publicerade böcker årligen under perioden 2014 till 2016. Produktionen av bokkapitel har sjunkit under samma period, från 5 660 till 4 990, vilket motsvarar en minskning med 12 procent.

Databasen redovisar även information om doktorsavhandlingar och licentiatavhandlingar som egna publikationstyper. Det totala antalet publicerade doktorsavhandlingar som rapporterats till Swepub uppgick 2016 till 2 630, medan licentiatavhandlingarna var 580. Mellan 2014 och 2016 ökade antalet publicerade doktorsavhandlingar med 250, medan licentiatavhandlingarna minskade något i antal. Detta kan jämföras med det totala antalet avlagda doktorsexamina som 2016 uppgick till 2 990. Mellanskillnaden ger en antydning om bortfallet i publikationsdatabasen gällande avhandlingar – men också

gällande andra publikationer. Resterande del av den vetenskapliga produktionen utgörs av konferensbidrag och annan vetenskaplig produktion.

Universiteten står för huvuddelen av lärosätenas samlade vetenskapliga publikationer. Produktionen vid de stora breda universiteten 2016 motsvarade 55 procent av det totala antalet vetenskapliga publikationer. Motsvarande andelar vid de fackinriktade och nya universiteten var 29 procent respektive 6 procent. Därmed uppgick universitetens vetenskapliga produktion till drygt 90 procent av det totala antalet vetenskapliga publikationer i Swepub, medan högskolornas publikationer utgjorde 10 procent. Störst produktion under 2016 hade Uppsala universitet med 13 procent av det totala antalet vetenskapliga publikationer, tätt följt av Göteborgs universitet och Lunds universitet med vardera 12 procent.

Figur 103. Lärosätenas vetenskapliga produktion 2014–2016, antal publikationer fördelat på publikationstyp (UKÄ:s indelning). Källa: Swepub.

TEXTILHÖGSKOLANS EXAMENSUTSTÄLLNING EXIT 17
DESIGN AV VIVIANA HOHENSTEIN

INTERNATIONELLA JÄMFÖRELSER

Många OECD-länder har byggt ut den eftergymnasiala utbildningen under de senaste decennierna och utbildningsnivån stiger stadigt. Allt fler har en eftergymnasial utbildning, men det är stora skillnader i utbildningsnivå mellan kvinnor och män – och skillnaderna ökar. Denna utveckling gäller även Sverige.

UTVECKLINGEN VID SVENSKA universitet och högskolor kan sättas i perspektiv genom internationell utbildningsstatistik. OECD, Eurostat och andra internationella organisationer publicerar regelbundet indikatorer på nationell nivå för olika länder. Sedan några år tillbaka håller även en databas över universitet och högskolor i europeiska länder att byggas upp, vilken bidrar till att belysa skillnader och likheter mellan ländernas högskolelandskap.

I detta kapitel gör vi internationella jämförelser rörande högskolan baserade på ett axplock av den internationella statistiken. Vi beskriver också de strategiska mål gällande utbildning som länderna inom Europeiska unionen (EU) respektive Förenta nationerna (FN) har enats om.

Högskolesektorn i Europa

Hur ser högskolelandskapet ut i de europeiska länderna? I detta avsnitt använder vi data över universitet och högskolor från The European Tertiary Education Register (ETER) för att beskriva det europeiska högskolelandskapet. Databasen innehåller information om drygt 2 800 universitet, högskolor och institut för högre utbildning i 36 europeiska länder. ETER-data som presenteras i detta avsnitt avser verksamhetsåret 2014, vilket är det senaste året som det finns uppgifter om.

Olika system för högre utbildning

Statens styrning och reglering av högskolesektorn varierar mellan länderna. Totalt har 19 av de 36 länder som finns med i ETER uppdelade system där lärosätena delas in i olika kategorier efter juridisk status, alltså lite mer än hälften av länderna. Sett till de 28 EU-länderna var i genomsnitt en knapp fjärdedel av alla lärosäten 2014 klassificerade som yrkesinriktade. Bland de nordiska länderna särskiljer sig Sverige och Island från de övriga, genom att båda länderna har ett enhetligt system för högre utbildning. Norge, Finland och Danmark skiljer däremot mellan akademiskt inriktade respektive yrkesinriktade lärosäten.

I ETER har länderna klassificerat lärosätena i olika kategorier enligt en standardiserad

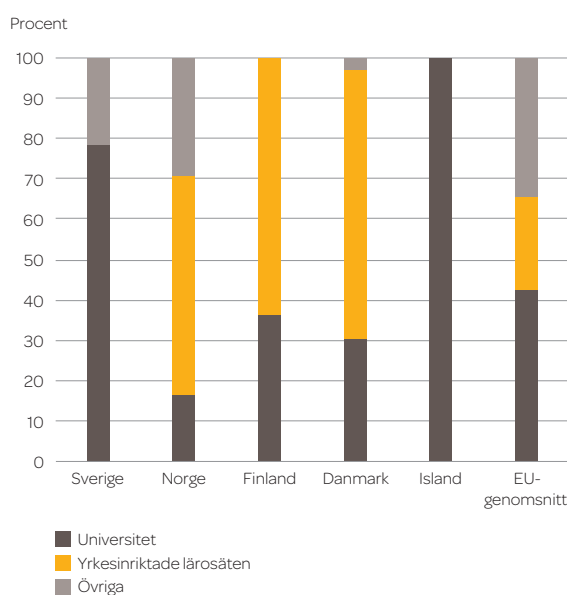
klassificeringsmodell. Den går ut på att man särskiljer akademiskt inriktade lärosäten med forskarutbildning (kategorin universitet) från yrkesinriktade lärosäten, så kallade universities of applied science. Dessa saknar ofta, men inte alltid, tillstånd att utfärda examen på forskarnivå. Kategorin yrkesinriktade lärosäten förekommer endast i länder som har ett uppdelat system för högre utbildning med en särskild reglering för denna typ av lärosäten. Det uppdelade system som beskrivits här ska inte förväxlas med att det i Sverige finns både universitet och högskolor, eftersom båda dessa räknas in i kategorin universitet i ETER.

I följande beskrivningar ingår alla lärosäten i ETER, oavsett om de är klassade som universitet eller yrkesinriktade lärosäten.

Statliga lärosäten vanligast i Norden

Lärosätena kategoriseras också efter organisationsform, alltså huruvida de har statlig eller enskild (privat) huvudman. De enskilda utbildningsanordnarna kan vidare delas in i de som till mer än hälften finansieras av statsbidrag respektive de som har en lägre andel eller är helt utan statsbidrag.

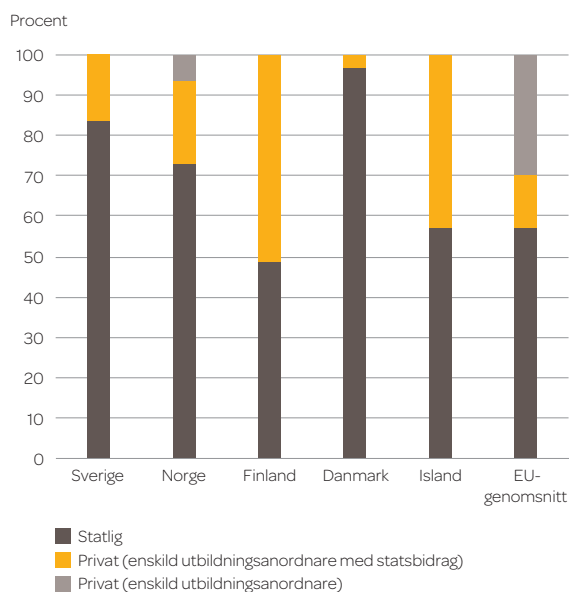
Figur 104. Fördelning av lärosäteskategorier i Norden samt beräknat EU-genomsnitt. I kategorin "Övriga" ingår bland annat lärosäten med konstnärlig samt militär inriktning. Källa: ETER.

Det finns skillnader såväl inom Norden som mellan de nordiska länderna och EU när det gäller lärosätenas organisationsform. I Sverige, Norge och Danmark är en majoritet av lärosätena statliga, medan omkring hälften av lärosätena i Finland och Island klassificerats som enskilda utbildningsanordnare med statsbidrag. I Sverige är de enskilda utbildningsanordnarna med statsbidrag i allmänhet små, med få undantag. Norge är unikt i Norden genom att det där fanns tre helt privata lärosäten 2014. Sett till genomsnittet för de 28 EU-länderna var privata lärosäten mer vanligt förekommande än i de nordiska länderna. En knapp tredjedel av lärosätena drevs helt i privat regi medan de statliga utgjorde drygt 55 procent.

Bland de 36 länderna i ETER hade 25 en majoritet av statliga lärosäten, däribland Sverige, Norge, Danmark, Irland och Tyskland. Åtta länder, exempelvis Slovenien, Tjeckien och Portugal, hade en majoritet av helt privata lärosäten, medan Storbritannien, Nederländerna och Liechtenstein hade en majoritet av privata lärosäten med statsbidrag.

Figur 105. Fördelning av de tre olika typerna av organisationsform (statliga lärosäten samt enskilda utbildningsanordnare med respektive utan statsbidrag) i Norden samt beräknat EU-genomsnitt. Källa: ETER.

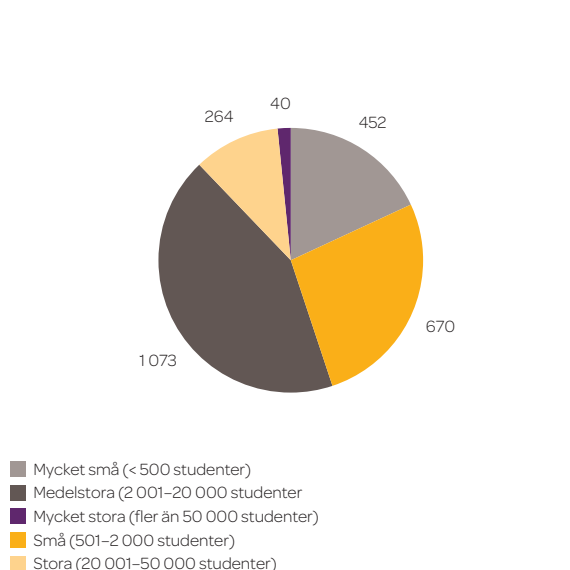

Stor spridning i storleken på Europas lärosäten

Vi har också studerat storleken på de lärosäten som ingår i ETER, mätt som antalet registrerade studenter på grundnivå och avancerad nivå. Lärosätena har här delats in i de fem storleks-kategorier som används i ETER (mycket små: färre än 500 studenter, små: 501–2 000 studenter, medelstora: 2 001–20 000 studenter, stora: 20 001–50 000 studenter, samt mycket stora: fler än 50 000 studenter). Endast lärosäten som har fler än 200 studenter finns med i ETER-databasen.

Medelstora lärosäten är vanligast i merparten av de 31 länder som det finns uppgifter om, så även i Sverige. De medelstora lärosätena var totalt 1 073 i dessa länder och utgjorde i genomsnitt 43 procent av alla lärosäten. Näst störst kategori var de 670 små lärosätena, som utgjorde 27 procent av alla lärosäten. Men det finns också 450 mycket små lärosäten med färre än 500 registrerade studenter, varav mer än hälften finns i tre länder: Frankrike, Italien och Tyskland. Det finns 260 stora lärosäten med mer än 20 000 studenter i de 31 länderna, varav över hälften finns i fyra länder: Frankrike, Storbritannien, Tyskland och Turkiet. I de fyra nordiska länder det finns data om finns det få

Figur 106. Antal lärosäten i olika storlekskategorier i Europa sett till antal registrerade studenter på grundnivå och avancerad nivå (ISCED 5–7) per lärosäte. Data för 31 lärosäten, dessa uppgifter saknas för Danmark, Rumänien, Slovenien, Luxemburg och Montenegro. Källa: ETER.

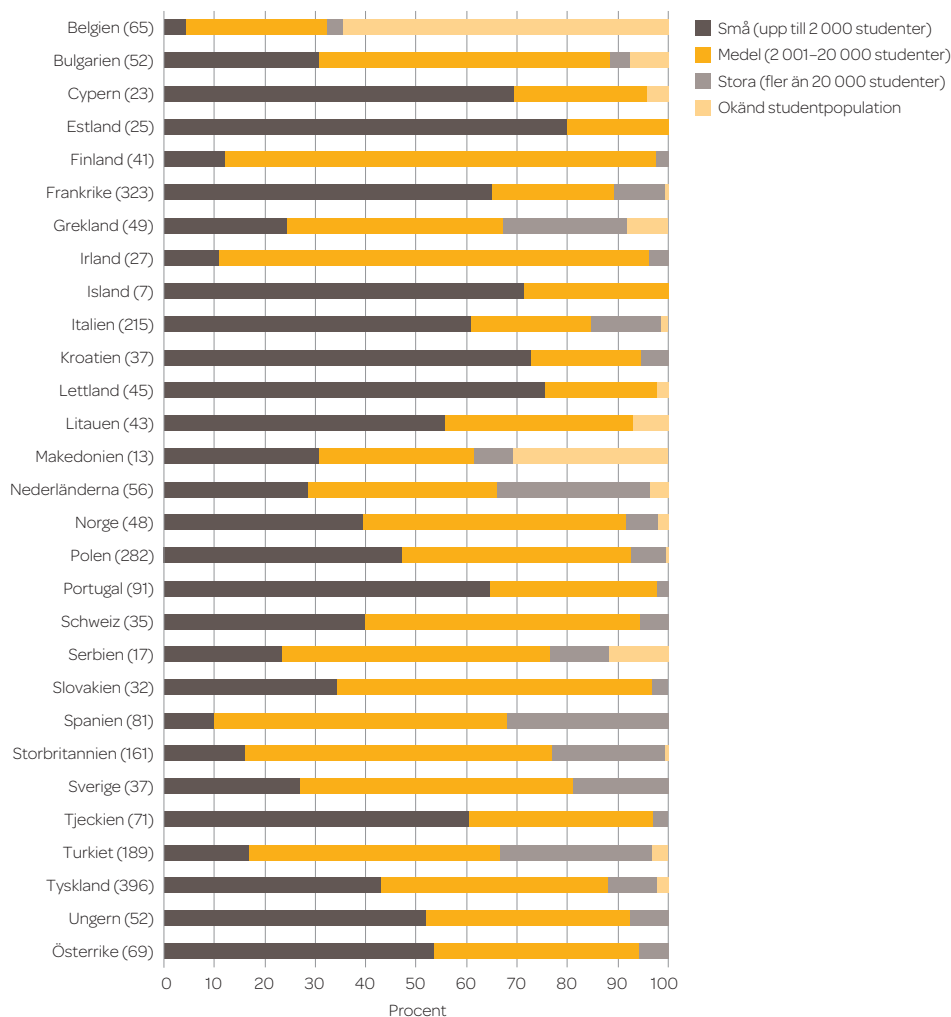

stora lärosäten. Flest har Sverige med sju stora lärosäten, följt av Norge med tre och Finland som har ett. Det fanns också 40 mycket stora lärosäten med fler än 50 000 studenter, varav 16 fanns i Turkiet.

De lärosäten som kategoriserats som mycket små eller små utgjorde tillsammans knappt 45 procent av de europeiska lärosätena 2014, en något större andel än de medelstora lärosätena. De större lärosätena utgjorde tillsammans 12 procent av Europas lärosäten. De mindre lärosätena fanns spridda över hela Europa medan de stora och mycket stora framförallt fanns i Frankrike, Tyskland, Storbritannien, Italien, Spanien och Turkiet.

Det största lärosätet 2014 var Anadolu universitet i Turkiet som hade över två miljoner registrerade studenter, följt av Istanbuls universitet och spanska National University of Distance Education som båda hade omkring 160 000 studenter. Dessa tre universitet har ett starkt fokus på distansutbildning, liksom the Open University i Storbritannien med strax över 130 000 studenter. Det största universitetet i Sverige år 2014 var Stockholms universitet som hamnade på plats 44, med drygt 48 000 registrerade studenter. Notera att inresande utbytesstudenter inte ingår i den internationella statistiken.

Figur 107. Lärosätenas storlek i Europa sett till antal registrerade studenter på grundnivå och avancerad nivå (ISCED 5–7). Antal lärosäten per land inom parentes. Liechtenstein och Malta har ett respektive två lärosäten, och har därför utelämnats från figuren. För Danmark, Rumänien, Slovenien, Luxemburg och Montenegro saknas data om studentpopulation och dessa länder har därför utelämnats. För denna figur har de två minsta och de två största kategorierna slagits samman till "Små" respektive "Stora". Källa: ETER.

Befolkningens utbildningsnivå i OECD-länderna

För att kunna presentera internationellt jämförbara utbildningsdata använder internationella organisationer sedan mitten av 1970-talet UNESCO:s *International Standard Classification of Education* (ISCED). Länderna klassificerar sina utbildningar enligt ISCED:s ramverk, som huvudsakligen bygger på utbildningarnas längd och innehåll samt på var i landets utbildningssystem de är placerade. Eftergymnasial utbildning som är minst två år lång, så kallad "tertiary education" på engelska, placeras på någon av nivåerna ISCED 5–8.

Eftersom länderna organiserar sina utbildningssystem olika blir dock inte jämförbarheten fullständig. Exempelvis kan samma typ av utbildning i ett land klassas som en kortare eftergymnasial utbildning (ISCED 5), men i ett annat land som högskoleutbildning motsvarande grundnivå (ISCED 6). Det innebär att högskoleutbildning (ISCED 6–8) utgör en varierande andel av den totala eftergymnasiala utbildningen (ISCED 5–8). Dessutom

har utbildningssystemen förändrats över tid. Ett exempel från senare år är många länders anpassning av sin högskoleutbildning till den så kallade Bolognaprocessen.

Den internationella statistiken bygger delvis på andra definitioner än på dem som vanligtvis används i Sverige, exempelvis ingår inte utresande utbytesstudenter. Därför kan det finnas skillnader jämfört med uppgifter som redovisas i nationella sammanhang. Trots svårigheterna med internationella jämförelser är det intressant att analysera hur den svenska eftergymnasiala utbildningen förhåller sig till den i andra länder. I de följande avsnitten studerar vi data för OECD-länderna om befolkningens utbildningsnivå, nybörjarna i eftergymnasial utbildning samt utbildningens kostnader.

Påtagligt höjd utbildningsnivå – men männen halkar efter

Inom OECD har utbildningsnivån stigit påtagligt under de senaste decennierna. Det är ett resultat av att många länder, liksom Sverige,

ISCED – INTERNATIONELL KLASSIFICERING AV UTBILDNING OCH UTBILDNINGSNIVÅ

Länderna organiserar sina utbildningssystem på olika sätt, och för att kunna göra internationella jämförelser använder länderna sedan mitten av 1970-talet *International Standard Classification of Education* (ISCED) för att klassificera sina utbildningar. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Unesco) ansvarar för ISCED, och efter en omfattande revidering av klassificeringen gäller numera ISCED 2011, med nivåerna 0–8. En betydande förändring i ISCED 2011 är att eftergymnasial utbildning delas in enligt Bolognastrukturen.

I ISCED 2011 är högskoleutbildning och annan minst tvåårig eftergymnasial utbildning placerad på någon av nivåerna 5–8. Nivå 5 motsvarar kortare utbildningar (dock minst två år) som är betydligt mer komplexa än utbildning på gymnasial nivå. Utbildning på nivå 6 (Bachelor degree) är längre (3–4 år) och oftast mer teoretiskt inriktad än utbildning på nivå 5. Utbildning på nivå 7 (Master's degree) är betydligt mer komplex än nivå 6 och ofta mer specialiserad. Den kumulativa längden för en utbildning på ISCED 7 kan variera mellan fem och åtta år. Utbildning på nivå 8 ägnas åt avancerade studier och egen forskning, inklusive avhandling. Kumulativ längd för ISCED 8 ska vara minst 7 år (Doctoral degree).

I detta kapitel benämns nivåerna 5–8 sammantagna som *eftergymnasial utbildning*. Notera att eftergymnasial utbildning som är kortare än två år inte ingår här.

I Sverige är utbildning på grundnivå, som kandidatexamen, placerad på nivå 6. Utbildning på avancerad nivå, exempelvis master och magister, placeras på nivå 7, medan doktorsexamen och licentiatexamen placeras på nivå 8. Högskoleexamen och andra kortare högskoleutbildningar, samt utbildning inom ramen för yrkeshögskolan som är längre än två år klassas som nivå 5.

När det gäller uppnådd utbildningsnivå i Sverige så inkluderar nivå 5 även studier på fristående kurser inom högskolan motsvarande 2–3 års studier, utöver utbildning inom yrkeshögskolan och kortare högskoleutbildningar. Nivå 6 innebär minst tre års högskolestudier, motsvarande en kandidatexamen (utan krav på examen). Nivå 7 innebär minst 4 års studier, motsvarande en magisterexamen med krav på examen (examenskravet gäller emellertid inte för utländska utbildningar).

Vid en jämförelse mellan länder måste uppgifterna tolkas med försiktighet. Bland annat påverkas OECD-genomsnittet av att antalet OECD-länder har ökat och av att inte alla länder lämnar fullständiga uppgifter.

har byggt ut den eftergymnasiala utbildningen. Sett till genomsnittet för OECD hade 27 procent av den vuxna befolkningen (25–64 år) år 2006 minst två års eftergymnasial utbildning och 2016 hade andelen ökat med tio procentenheter, till 37 procent. Utbildningsnivån har stigit i alla OECD-länder som det finns data om, men minst i Danmark (3 procentenheter) och mest i Luxemburg (19 procentenheter), Sydkorea (14 procentenheter) samt Lettland (12 procentenheter). Sverige tillhör de länder där utbildningsnivån har ökat något mer än för OECD-genomsnittet. Mellan 2006 och 2016 ökade andelen eftergymnasialt utbildade i Sveriges vuxna befolkning från knappt 31 till 41 procent.

Utvecklingen för kvinnor respektive män ser dock olika ut. År 2006 var det ingen större skillnad i utbildningsnivå mellan kvinnor och män för OECD-genomsnittet – 27 procent av kvinnorna och 26 procent av männen hade minst två års eftergymnasial utbildning. Sedan dess har kvinnornas utbildningsnivå stigit med elva procentenheter medan männen har stigit med knappt sju. Det innebär att år 2016 hade 38 procent av kvinnorna och 33 procent av männen minst två års eftergymnasial utbildning. Under denna period har det alltså

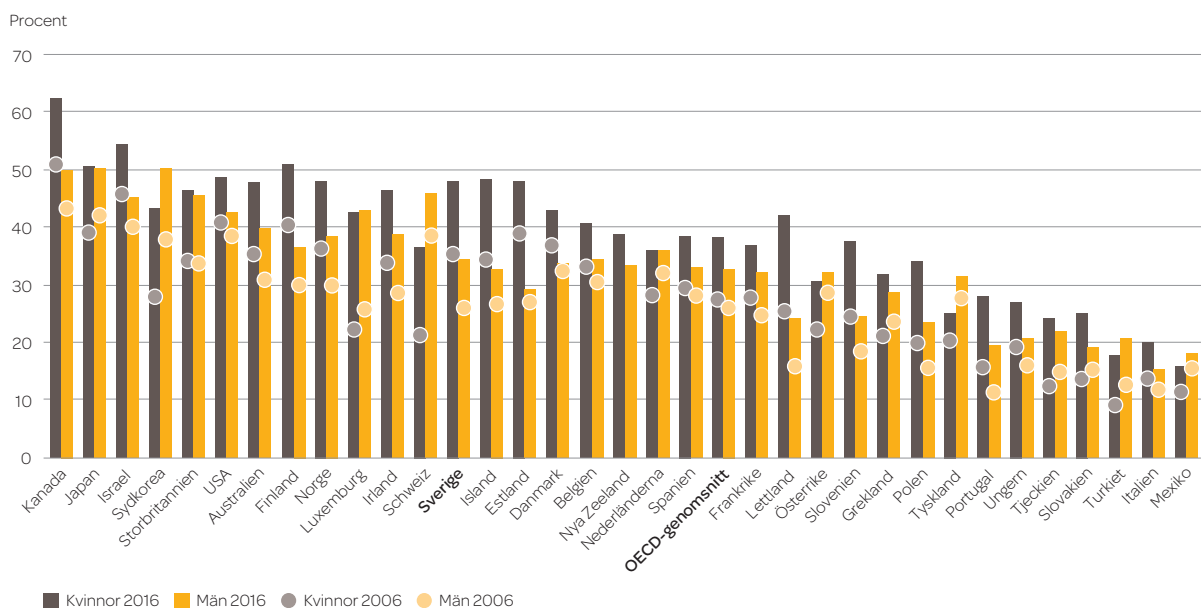
uppstått en tydlig skillnad i utbildningsnivå mellan kvinnor och män.

För OECD-genomsnittet var det alltså ingen större könsskillnad i utbildningsnivå 2006, men i två tredjedelar av länderna var kvinnorna mer välutbildade än männen redan då. Sedan dess har kvinnornas utbildningsnivå stigit mer än männens i alla OECD-länder. Det innebär att könsskillnaderna i utbildningsnivå i några länder har jämnats ut under perioden. Men i alla länder där kvinnorna redan var mer välutbildade än männen 2006 har utvecklingen gått i motsatt riktning – könsskillnaderna i utbildningsnivå har alltså ökat. Männen har allt mer halkat efter kvinnorna när det gäller uppnådd utbildningsnivå.

I Sydkorea, Schweiz, Österrike, Tyskland, Turkiet och Mexiko har män fortfarande högre utbildningsnivå än kvinnor, men även i dessa länder har kvinnornas utbildningsnivå stigit mer än männens under perioden. Utvecklingen tyder på att kvinnorna så småningom kommer att ha högre utbildning än männen i stort sett i alla OECD-länder.

Även i Sverige var kvinnorna mer välutbildade än männen redan 2006 och sedan dess har skillnaden i utbildningsnivå mellan könen

Figur 108. Andel kvinnor respektive män i den vuxna befolkningen (25–64 år) med minst två års eftergymnasial utbildning 2006 respektive 2016. Uppgifterna för Israel avser 2005 och 2016. Nya Zeeland saknar uppgifter för 2006. Uppgifterna för Japan är överskattade, viss lägre utbildning inkluderas. Länderna har sorterats efter högst utbildningsnivå totalt år 2016. Källa: OECD.Stat.

ökat. År 2006 hade 35 procent av kvinnorna i Sveriges vuxna befolkning och 26 procent av männen minst två års eftergymnasial utbildning. Motsvarande andelar år 2016 var 48 procent för kvinnor och knappt 35 procent för män. Skillnaden i utvecklingstakt har mattats av de senaste åren, men ändå har alltså skillnaden i utbildningsnivå mellan svenska kvinnor och män ökat från 9 till knappt 14 procentenheter under perioden.

Hur långa eftergymnasiala utbildningar har befolkningen i olika länder?

Med ISCED 2011 är det möjligt att närmare studera befolkningens utbildningsnivå enligt den så kallade Bolognaprocessens struktur. Den eftergymnasiala utbildningen delas upp i kortare eftergymnasiala utbildningar (ISCED 5), utbildningar motsvarande kandidatexamen (ISCED 6), masterexamen (ISCED 7) samt examen på forskarnivå (ISCED 8). Även äldre utbildningar har klassificerats enligt denna struktur, utifrån utbildningens dåvarande nivå.

Länderna organiserar och klassificerar sina utbildningar olika. Det finns länder där en hög andel av befolkningen har eftergymnasial utbildning som till stor del består av kortare utbildningar (ISCED 5), exempelvis Kanada. I andra länder, exempelvis Polen, utgörs den vuxna befolkningens eftergymnasiala utbildning till största delen av långa högskoleutbildningar (ISCED 7). Det finns också andra skillnader. I Tyskland bedrivs den mer praktiskt inriktade utbildningen i form av lärlingsutbildning och en del av den, exempelvis sjuksköterskeutbildning, klassas överhuvudtaget inte som eftergymnasial utbildning enligt den internationella klassificeringen.

Andelen eftergymnasialt utbildade i den vuxna befolkningen i OECD-länderna varierade från under 20 procent i Mexiko, Italien och Turkiet till 50 procent eller mer i Kanada, Japan och Israel. För OECD-genomsnittet hade 37 procent av den vuxna befolkningen (25–64 år) en eftergymnasial utbildning 2016, varav utbildning på kandidatnivå (ISCED 6) var vanligast. I några länder dominerar dock längre utbildningar motsvarande masterexamen eller utbildning på forskarnivå (ISCED 7-8) bland

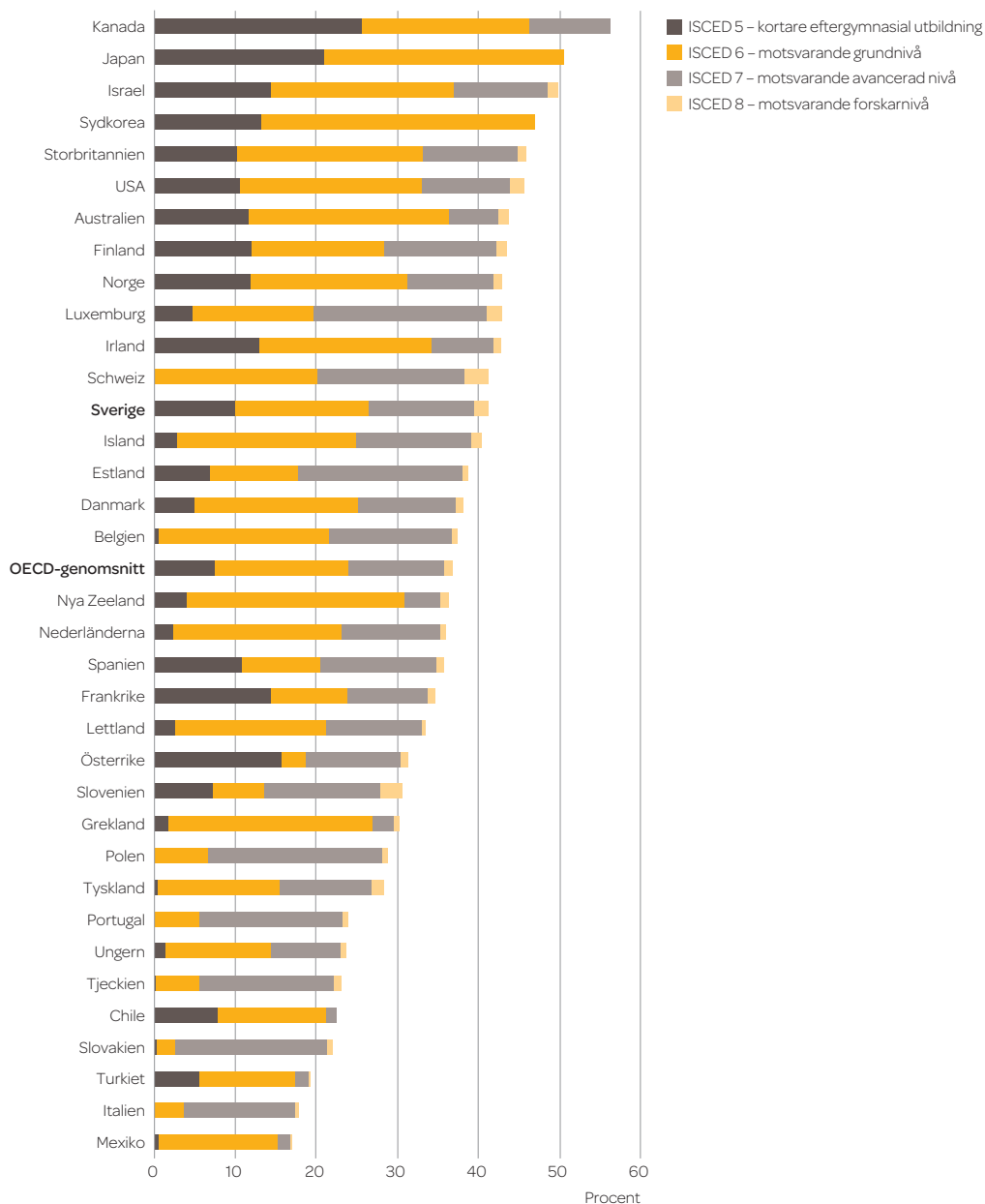
personer med eftergymnasial utbildning. Det gäller Luxemburg, Schweiz, Estland, Slovenien, Polen, Portugal, Tjeckien, Slovakien och Italien. I merparten av dessa länder är det dock en relativt låg andel av befolkningen som har en eftergymnasial utbildning, endast i Luxemburg, Schweiz och Estland var andelen eftergymnasialt utbildade högre än OECD-genomsnittet.

Av Sveriges vuxna befolkning hade 41 procent en eftergymnasial utbildning 2016, vilket placerar Sverige på trettonde plats av OECD-länderna. Av de nordiska länderna har Norge och Finland högre utbildningsnivå än Sverige, medan nivån i Island och Danmark är lägre.

Precis som för OECD-genomsnittet var utbildning motsvarande kandidatutbildning (ISCED 6) vanligast i Sveriges vuxna befolkning: 17 procent hade utbildning motsvarande kandidatnivå, 13 procent utbildning motsvarande avancerad nivå (ISCED 7) och 2 procent hade utbildning på forskarnivå (ISCED 8). Resterande 10 procent hade en kortare eftergymnasial utbildning (ISCED 5). Detta inkluderar, förutom utbildning inom ramen för yrkeshögskolan och kortare högskoleutbildningar, även två till tre års studier på fristående kurser inom högskolan utan något krav på examen. Här ingår även de som utbildat sig till exempelvis sjuksköterska eller lärare före år 1977 (då utbildningarna förlängdes och blev en del av högskolan).

I Sverige är det en förhållandevis hög andel av befolkningen som har forskarutbildning. För OECD-genomsnittet är andelen 1 procent – och endast Schweiz, Slovenien, Luxemburg och USA har högre andelar än Sverige.

Figur 109. Andel eftergymnasialt utbildade i den vuxna befolkningen (25–64 år) i OECD-länderna 2016, fördelat på olika utbildningsnivåer. För Kanada och Chile ingår ISCED 8 i ISCED 7, för Japan och Sydkorea inkluderar ISCED 6 även ISCED 7–8 och för Schweiz inkluderar ISCED 6–8 även ISCED 5. Källa: Figur A 1.1 i *Education at a Glance* 2017.

Nybörjarna i eftergymnasial utbildning

I OECD:s utbildningsstatistik kan man följa nybörjarna i eftergymnasial utbildning med avseende på kön, ålder, internationell mobilitet och studieinriktning.

Det generella mönstret i OECD-länderna är att fler kvinnor än män genomgår en eftergymnasial utbildning. Bland nybörjarna var andelen kvinnor 54 procent och andelen män 46 procent 2015. Andelen kvinnor bland nybörjarna i OECD-länderna varierade mellan 48 och 59 procent. Störst andel kvinnor bland

nybörjarna hade Island, medan Turkiet hade lägst. I Sverige var andelen kvinnor och män 57 respektive 43 procent.

Medelåldern för nybörjarna i OECD-länderna 2015 var 22 år och mer än 80 procent var yngre än 25 år. Medelåldern för nybörjarna i Sverige var 24 år, vilket alltså är högre än OECD-genomsnittet. Det hänger samman med att Sverige hade en lägre andel av nybörjarna som var under 25 år än OECD-genomsnittet. Även Island och Danmark uppvisar samma mönster, medan Norge och Finland mer liknar

Tabell 44. Könsfördelning, ålder och andelen internationella studenter bland nybörjarna för de nordiska länderna och OECD 2015. Källa: *Education at a Glance 2017* tabell C3.2 samt OECD.Stat.

	Könsfördelning (%)		Andel yngre än 25 år (%) *	Medelålder	Andel internationella nybörjare (%) ***				
	Kvinnor	Män			Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor
OECD-genomsnitt	54	46	82	21,9	**	**	11	**	**
Sverige	57	43	72	23,8	24,0	23,5	11	9	13
Danmark	56	44	72	24,9	25,1	24,6	15	14	16
Finland	53	47	82	22,5	22,6	22,3	11	9	14
Island	59	41	70	24,5	24,6	24,4	20	20	21
Norge	55	45	81	22,6	22,3	23,0	4	4	4

* Uppgiften finns inte fördelat per kvinnor och män. ** Uppgiften saknas i OECD.Stat. *** Uppgiften är exklusive utbytesstudenter.

OECD-genomsnittet. Lägst andel nybörjare under 25 år hade Schweiz med 63 procent, medan Italien hade högst andel med 96 procent.

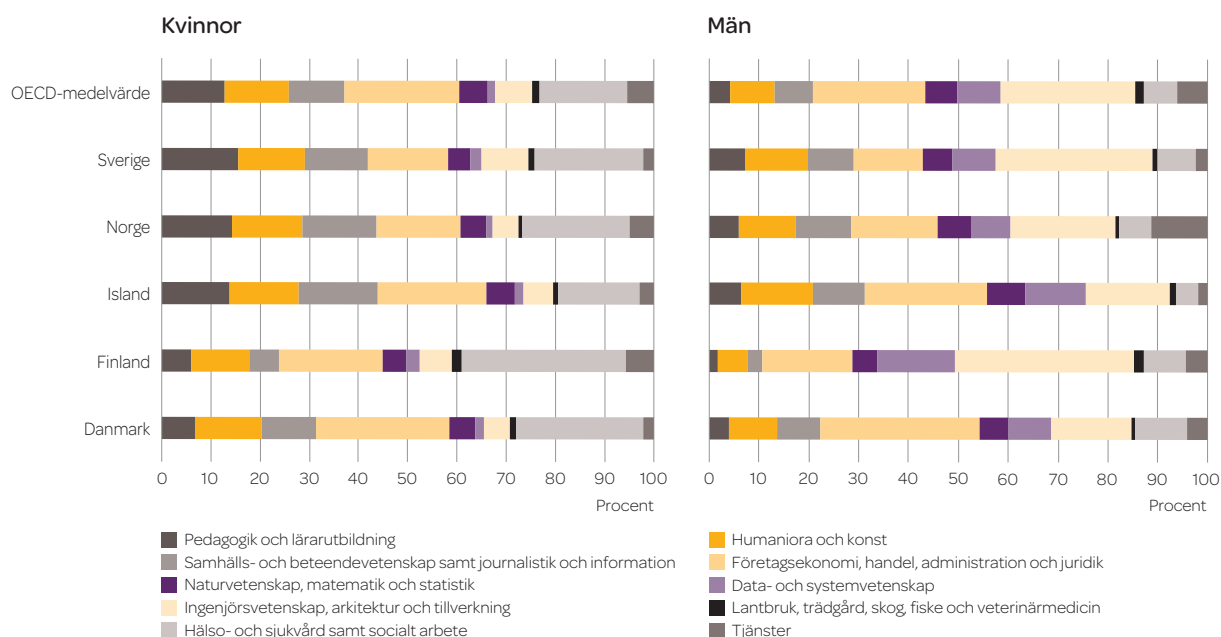
Andelen internationella studenter bland nybörjarna i eftergymnasial utbildning var 11 procent i OECD-länderna 2015, vilket också var andelen i Sverige. Notera att utbytesstudenter inte ingår i denna uppgift. Bland OECD-länderna varierade andelen stort, från 0,2 procent i Chile till 45 procent i Luxemburg. Bland de nordiska länderna hade Island högst andel internationella nybörjare med 20 procent, medan Norge hade lägst med 4 procent.

Nybörjarnas studieinriktning

Studieinriktningen för nybörjare som för första gången deltar i eftergymnasial utbildning (ISCED 5–8) skiljer sig åt mellan OECD-länderna. I internationella sammanhang klassificeras studieinriktning enligt UNESCO:s Fields of Education and Training 2013 (ISCED-F), som UKÄ här har översatt till svenska.

Den vanligaste inriktningen bland nybörjarna i OECD-länderna var företagsekonomi, handel, administration och juridik följt av ingenjörsvetenskap, arkitektur och tillverkning med 23 respektive 16 procent av nybörjarna

Figur 110. Andel nybörjare i eftergymnasial utbildning (ISCED 5–8) fördelat per kön och studieinriktning (UNESCO:s Fields of Education and Training 2013 översatta till svenska) i de nordiska länderna 2015. "OECD-medelvärde" visar ett beräknat medelvärde för de OECD-länder som rapporterat denna uppgift. Källa: *Education at a Glance 2017*, OECD.Stat.

2015. Det var ungefär lika stor andel kvinnor och män bland nybörjarna som valde inriktningen företagsekonomi, handel, administration och juridik. Inom ingenjörsvetenskap, arkitektur och tillverkning var dock andelen män som valde denna studieinriktning mer än tre gånger så stor. Mönstret var liknande för samtliga nordiska länder som ingår i denna jämförelse. Inom hälso- och sjukvård samt socialt arbete var mönstret tvärtom och andelen kvinnor som valde denna inriktning på sina studier var två till fyra gånger större än andelen män.

I Sverige var den vanligaste studieinriktningen i eftergymnasial utbildning ingenjörsvetenskap, arkitektur och tillverkning, med 19 procent av nybörjarna, där bland annat civilingenjör- och högskoleingenjörsprogram ingår. Det var en något högre andel än OECD-medelvärdet som var 16 procent. Skillnaderna mellan OECD-länderna var dock stora, från Storbritannien med knappt 8 procent till Mexico med drygt 27 procent. Bland de nordiska länderna var det bara Finland som hade högre andel nybörjare inom denna studieinriktning (20 procent).

Den näst vanligaste studieinriktningen i Sverige var hälso- och sjukvård samt socialt arbete, vilket inkluderar till exempel sjuksköterskeutbildningar, med 16 procent av nybörjarna. Även här gällde att denna studieinriktning var vanligare i Sverige än OECD-medelvärdet (13 procent) men både Finland och Danmark hade en större andel nybörjare med denna studieinriktning, 22 respektive 19 procent. Även denna studieinriktning varierade stort mellan OECD-länderna, från Tyskland med knappt 6 procent till Finland med 22 procent.

Även vid denna typ av jämförelser bör man ha i åtanke att länderna kan klassificera en likvärdig utbildning på olika sätt.

Investeringar i eftergymnasial utbildning

En förutsättning för att höja utbildningsnivån och främja utbildning av god kvalitet är att investera i utbildning. OECD publicerar årligen ett antal indikatorer avseende ländernas inves-

teringar i utbildningsväsendet på olika nivåer. Investeringarna mäts som kostnader, och de indikatorer vi använder här är utbildningsanordnarnas kostnader för minst två års eftergymnasial utbildning – dels per student, dels som andel av bruttonationalprodukten (BNP).

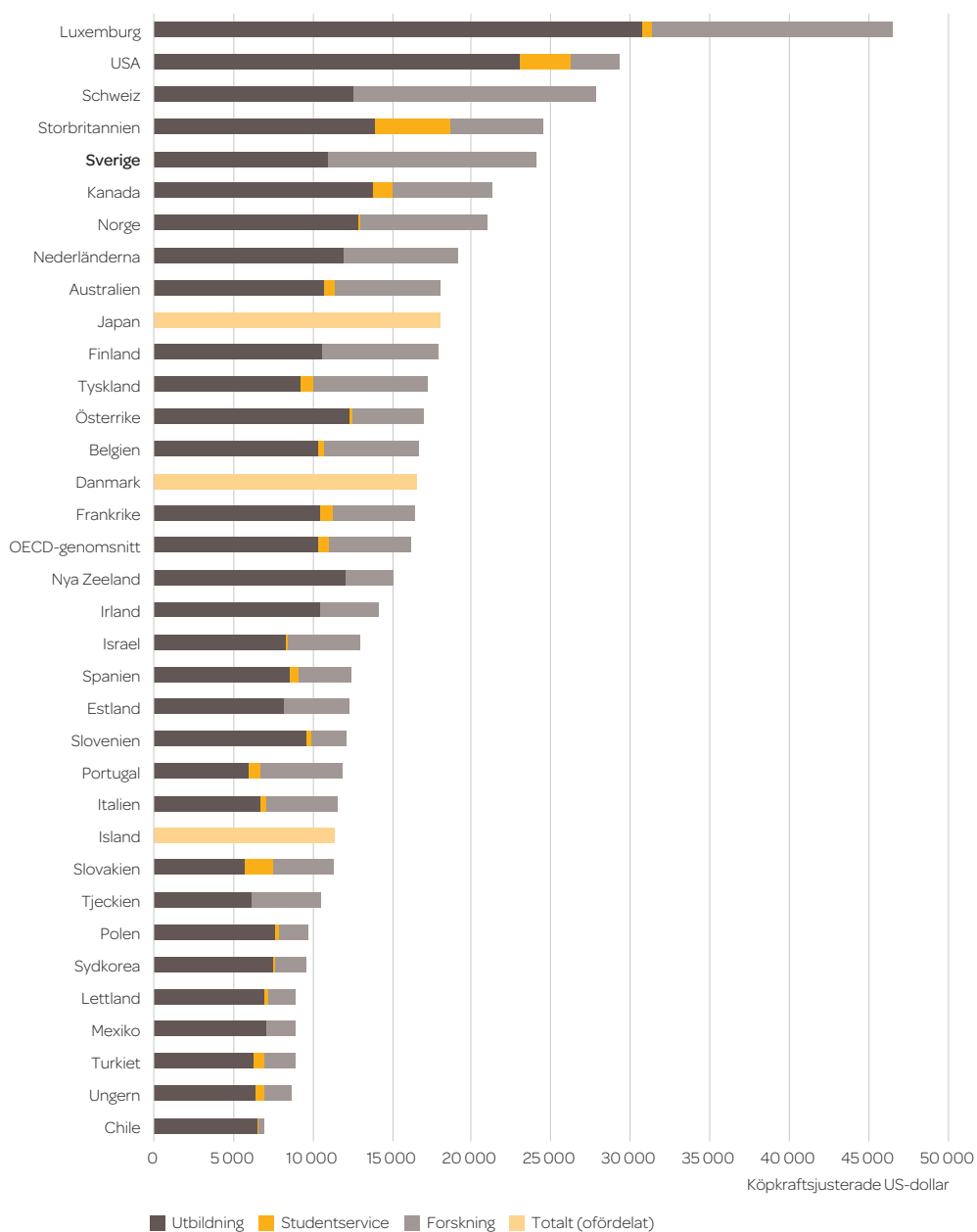
Uppgifterna ger en bild av ländernas investeringar i eftergymnasial utbildning, men inkluderar också utbildningsanordnarnas kostnader för studentservice samt den forskning som bedrivs inom högskolan.

Det finns stora variationer mellan länderna i storleken på kostnaderna, bland annat beroende på hur utbildningssystemen är organiserade. I vissa länder med studentcampus, exempelvis Storbritannien och USA, är utbildningsanordnarnas kostnader för studentbostäder och annan studentservice omfattande. I andra länder, som Sverige och Schweiz, bedriver utbildningsanordnarna en omfattande forskningsverksamhet. I dessa två länder utgör forskningens kostnader mer än hälften av lärosätenas totala kostnader. Att forskningens kostnader inkluderas är anledningen till att kostnaden per student på eftergymnasial nivå i internationell jämförelse är förhållandevis hög i Sverige.

Kostnaderna för eftergymnasial utbildning skiljer sig betydligt mellan länderna. Utbildningsanordnarnas kostnader per student varierar från 7 000 US-dollar (köpkraftsjusterade) i Chile till över 25 000 US-dollar i Luxemburg, USA och Schweiz. I Sverige, som är femte land på listan, uppgick den totala kostnaden per student till 24 100 US-dollar (köpkraftsjusterade) år 2014, varav mer än hälften avsåg kostnader för forskning.

För OECD-genomsnittet utgör forskning 31 procent av de totala kostnaderna, men andelen varierar stort mellan länderna. Kostnaden för studentservice har mindre påverkan – den utgör 4 procent av de totala kostnaderna för OECD-genomsnittet. Ser man till kostnaden för enbart utbildning när man jämför kostnaden per student framträder en annan bild. Då är det Luxemburg och USA, följda av Storbritannien och Kanada, som har högst kostnad per student, medan Sverige hamnar lite längre ner på listan (se figur 111).

Figur 111. Kostnad per student fördelad på olika verksamheter, köpkraftsjusterade US-dollar. Utbildningsanordnarnas kostnader per student för eftergymnasial utbildning (ISCED 5–8) och forskning inom högskolan i OECD-länderna 2014. Uppgifter för Grekland saknas. För Irland, Kanada, Luxemburg, Polen, Schweiz och Slovakien avser uppgifterna endast statliga lärosäten. För Japan, Danmark och Island finns endast ofördelade uppgifter och för Mexiko och Nya Zeeland ingår kostnader för studentservice i utbildningskostnaden. Källa: Tabell B1.2 i *Education at a Glance 2017*.

Kostnader som andel av BNP

Bakom de stora variationerna i kostnader per student ligger också skillnader i ländernas ekonomiska förutsättningar samt vilka prioriteringar som länderna gör. I vilken utsträckning det är offentliga medel som finansierar utbildningen eller om studenterna måste betala avgifter för sina studier varierar också. Här kan en annan indikator komplettera uppgifterna om

kostnad per student – nämligen den som visar ländernas utbildningsanordnarnas kostnader för eftergymnasial utbildning som andel av landets BNP. Exempelvis är kostnaden per student högst i Luxemburg – men som andel av BNP är istället kostnaden lägst där, medan ungefär motsatt förhållande gäller för Chile.

År 2014 investerade OECD-länderna mellan 0,5 och 2,7 procent av BNP i eftergymnasial

utbildning och forskning inom högskolan. Genomsnittet för OECD-länderna var 1,6 procent, varav 1,1 procentenhet utgjordes av offentliga medel. Andelen offentlig finansiering varierade från 0,5 procent till 1,7 procent av BNP. Mätt som andel av BNP var det USA, Kanada, Sydkorea och Chile som investerade mest i eftergymnasial utbildning och forskning inom högskolan. I dessa länder utgörs merparten av finansieringen av privata medel, till stor del studieavgifter.

Sverige investerade 1,7 procent av BNP i eftergymnasial utbildning och forskning år 2014, varav 0,2 procentenhet var privata medel. De privata medlen avser huvudsakligen forskningsfinansiering – än så länge utgör studieavgifterna för tredjelandstudenter bara en marginell del av de privata medlen i Sverige. Med nivån 1,7 procent av BNP placerar sig Sverige tillsammans med Danmark och Norge strax ovanför OECD-genomsnittet.

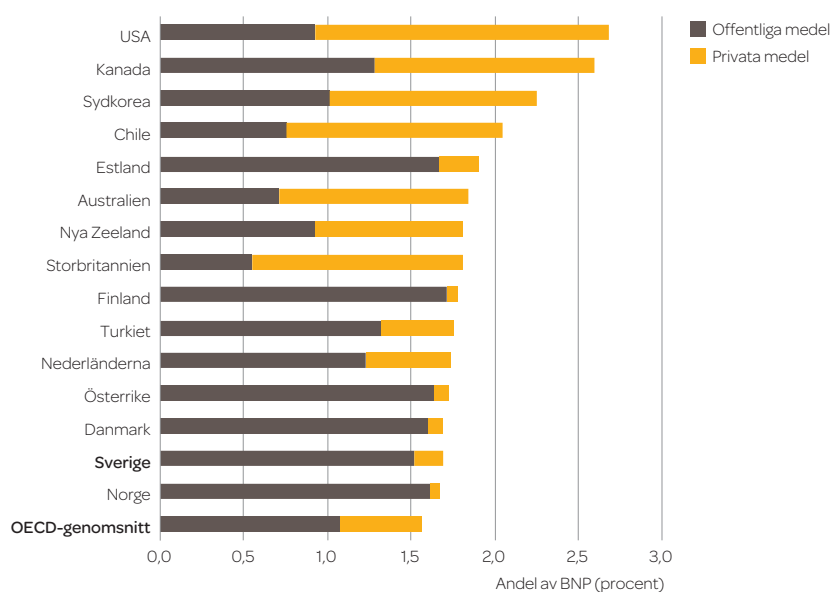
Om man ser till hur mycket offentliga medel länderna avsätter för eftergymnasial utbildning i förhållande till BNP så toppar Finland och Estland listan med 1,7 procent, åtföljt av Österrike, Norge och Danmark med 1,6 procent

vardera. Sverige hamnar här på en sjätte plats med 1,5 procent.

Som vi tidigare nämnt är ländernas utbildningssystem olika, vilket försvårar jämförelserna. Detta medför att andelen offentlig finansiering kan vara underskattad för vissa länder där det finns statliga lån eller bidrag för studieavgifter. Dessa betalas ibland ut till studenterna som i sin tur betalar hela avgiften till utbildningsanordnarna. I andra länder kan sådana statliga subventioner betalas direkt till utbildningsanordnarna, vilket medför att studenterna betalar en lägre studieavgift.

Hur systemen är uppbyggda påverkar alltså jämförelserna mellan länder. Vi har tidigare nämnt att utbildningsanordnarnas kostnader för studentbostäder och annan studentservice är höga i en del länder. I andra länder hanteras denna typ av kostnader vid sidan av utbildningsanordnarna, exempelvis i Sverige där studenterna i stället får studiemedel som ska täcka deras levnadsomkostnader. Notera dock att både Sveriges och övriga nordiska länders förhållandevis generösa studiemedelssystem inte inkluderas i dessa jämförelser.

Figur 112. Kostnader för eftergymnasial utbildning som andel av BNP 2014. Andel av BNP som investeras i eftergymnasial utbildning och forskning inom högskolan för de länder som investerar mest, samt OECD-genomsnittet. I Offentliga medel ingår eventuella bidrag för studieavgifter som kanaliseras direkt till utbildningsanordnarna. Dessa har reducerats från privata medel. Källa: Tabell B2.3 i *Education at a Glance 2017*.

FN:s och EU:s utbildningsmål

Vid Förenta nationernas (FN:s) toppmöte i september 2015 antogs resolutionen *Att förändra vår värld: Agenda 2030 för hållbar utveckling*. Agenda 2030 innehåller 17 globala mål för perioden 2016–2030 och spänner över alla politiska områden. Målen är universella och odelbara, och integrerar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga.

Mål 4 i FN:s resolution avser god utbildning för alla: att säkerställa en inkluderande och jämlik utbildning av god kvalitet, samt främja livslångt lärande för alla. Enligt regeringens skrivelse *Politiken för global utveckling i genomförandet av Agenda 2030* (skr. 2017/18:146) innebär utbildning för hållbar utveckling att alla människor ska ha tillgång till utbildning av god kvalitet. Den ska ge individen kunskap och färdigheter för att göra medvetna val för en hållbar livsstil, och främja en hållbar utveckling i

dess tre dimensioner. Liksom övriga mål omfattar mål 4 ett antal delmål som mer konkret uttrycker vad som ska ha uppnåtts 2030. De sju delmålen omfattar bland annat att avskaffa skillnaderna mellan könen inom utbildningsområdet, samt säkerställa lika tillgång till utbildning och yrkesutbildning på alla nivåer (se faktarutan *Delmål för mål 4 i Agenda 2030*). Det finns också tre så kallade implementeringsmål (4a–4c), som är en förutsättning för att delmålen ska kunna uppfyllas.

En viktig del i implementeringen av Agenda 2030 är uppföljning och översyn på nationell, regional och global nivå. I Sverige tillsatte regeringen år 2016 en särskild delegation för genomförandet av Agenda 2030 i Sverige.

Utbildningsmål i Europa 2020

I EU:s strategi Europa 2020 betonas en smart, hållbar och inkluderande tillväxt som ett sätt att stärka den europeiska unionen, och EU har satt upp åtta kvantitativa mål inom fem

DELMÅL FÖR MÅL 4 I AGENDA 2030

Delmål 4.1. Senast 2030 säkerställa att alla flickor och pojkar fullbordar avgiftsfri och likvärdig grundskole- och gymnasieutbildning av god kvalitet som leder till relevanta och ändamålsenliga kunskaper.

Delmål 4.2. Senast 2030 säkerställa att alla flickor och pojkar har tillgång till förskola av god kvalitet som ger omvårdnad och förbereder dem för att börja grundskolan.

Delmål 4.3. Senast 2030 säkerställa alla kvinnor och män lika tillgång till yrkesutbildning och eftergymnasial utbildning, inklusive högskoleutbildning, av god kvalitet till en överkomlig kostnad.

Delmål 4.4. Till 2030 väsentligen öka det antal ungdomar och vuxna som har relevanta färdigheter, däribland tekniska färdigheter och yrkeskunnande, för sysselsättning, anständigt arbete och entreprenörskap.

Delmål 4.5. Senast 2030 avskaffa skillnaderna mellan könen inom utbildningsområdet och säkerställa lika tillgång till utbildning och yrkesutbildning på alla nivåer för utsatta personer, inklusive personer med funktionsnedsättning, ursprungsfolk och barn som lever under utsatta förhållanden.

Delmål 4.6. Senast 2030 säkerställa att alla ungdomar och en väsentlig andel av alla vuxna – både män och kvinnor – lär sig läsa, skriva och räkna.

Delmål 4.7. Senast 2030 säkerställa att alla studerande får de kunskaper och färdigheter som behövs för att främja en hållbar utveckling, bland annat genom utbildning för hållbar utveckling och hållbara livsstilar, mänskliga rättigheter, jämställdhet, främjande av en kultur av fred, icke-våld och globalt medborgarskap samt värdesättande av kulturell mångfald och kulturens bidrag till hållbar utveckling.

Delmål 4.a. Bygga och förbättra utbildningsmiljöer som är anpassade för barn och personer med funktionsnedsättning, samt tar hänsyn till jämställdhetsaspekter och därmed erbjuder en trygg, fredlig, inkluderande och ändamålsenlig lärandemiljö för alla.

Delmål 4.b. Till 2020 väsentligen öka antalet stipendier i världen som kan sökas av personer från utvecklingsländer, i synnerhet de minst utvecklade länderna, små önationer under utveckling och afrikanska länder, för studier inom högre utbildning, inklusive yrkesutbildning samt informations- och kommunikationstekniska, tekniska, ingenjörsvetenskapliga och naturvetenskapliga program, i utvecklade länder och andra utvecklingsländer.

Delmål 4.c. Till 2030 väsentligen öka tillgången på utbildade lärare, bland annat genom internationellt samarbete kring lärarutbildning i utvecklingsländerna, särskilt de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling.

politiska områden för att nå dit. Målen anger riktmärken för var EU bör befinna sig år 2020, och varje EU-land har satt upp egna nationella mål utifrån sina respektive förutsättningar och ambitioner. EU:s mål ska uppnås genom en blandning av nationella och EU-gemensamma åtgärder.

Målen förstärker varandra, och två av dem berör högskolan direkt. Det ena målet är att 40 procent av befolkningen i åldern 30–34 år ska ha uppnått två års eftergymnasial utbildning år 2020. För Sveriges del omfattar detta högskoleutbildning och utbildning inom ramen för yrkes-högskolan (se faktarutan om ISCED). Det andra målet är att varje land ska avsätta 3 procent av sin BNP för forskning och utveckling (FoU).

Mål för andel eftergymnasialt utbildade

Under de senaste tio åren har andelen eftergymnasialt utbildade 30–34-åringar i EU ökat med nästan tio procentenheter, från 30 till knappt 40 procent för EU-genomsnittet. Detta tyder på att målet, det vill säga 40 procent år 2020, kommer att uppnås. Sveriges nationella mål, som det formulerats av regeringen, är att andelen 30–34-åringar som har minst en tvåårig eftergymnasial utbildning ska vara mellan 45 och 50 procent år 2020. Målets övre intervall uppnåddes redan år 2015, och år 2017 uppgick andelen eftergymnasialt utbildade i Sveriges yngre befolkning till nästan 51 procent. Sveriges utbildningsnivå är därmed betydligt högre än EU-genomsnittet. Redan 2007 hade knappt 40 procent av den yngre befolkningen (30–34 år) i Sverige minst två års eftergymnasial utbildning, och år 2017 hade andelen alltså ökat till 51 procent.

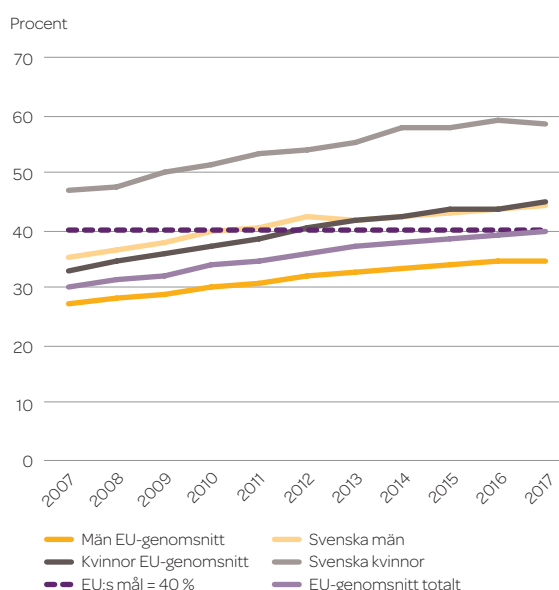
EU:s mål är inte könsuppdelat, men i ett av delmålen för Agenda 2030 ingår att avskaffa skillnaderna mellan könen inom utbildningsområdet. Det kan därför finnas anledning att titta lite närmare på utvecklingen bland kvinnor respektive män. EU:s utbildningsnivå har ökat påtagligt under det senaste decenniet, men utbildningsnivån skiljer sig betydligt mellan kvinnor och män. Medan det totalt sett var knappt 40 procent av EU:s yngre befolkning som hade minst två års eftergymnasial utbildning 2017, var motsvarande andel för män 35 procent och för kvinnor 45 procent.

I alla EU-länder förutom Tyskland är utbildningsnivån högre bland kvinnor än bland män i den yngre befolkningen, och i flera länder är könsskillnaden 15 procentenheter eller mer. Ungefär så ser det ut även i Sverige – år 2017 hade 44 procent av männen men nästan 59 procent av kvinnorna i ålder 30–34 år minst två års eftergymnasial utbildning.

Det är inte bara utbildningsnivån som skiljer sig mellan könen, utan även utvecklingen. För tio år sedan var visserligen EU-genomsnittet för kvinnornas utbildningsnivå redan högre än männens, men könsskillnaderna var inte lika stora. Då hade 27 procent av männen och 33 procent av kvinnorna minst två års eftergymnasial utbildning, en skillnad på sex procentenheter. Sedan dess har alltså kvinnornas utbildningsnivå ökat snabbare än männens, och år 2017 var könsskillnaden i utbildningsnivå 10 procentenheter (till kvinnornas fördel).

Även i Sverige har könsskillnaden i utbildningsnivå ökat sedan 2007, men inte lika mycket som EU-genomsnittet. Mellan 2016 och 2017 minskade dessutom andelen eftergymnasialt utbildade kvinnor i Sveriges yngre befolkning (30–34 år) något, medan andelen ökade bland männen.

Figur 113. Andel kvinnor respektive män i åldern 30–34 år med minst två års eftergymnasial utbildning för Sverige och EU-genomsnittet, samt EU:s mål och måluppfyllelse (totalt EU-genomsnitt). Källa: Eurostat.

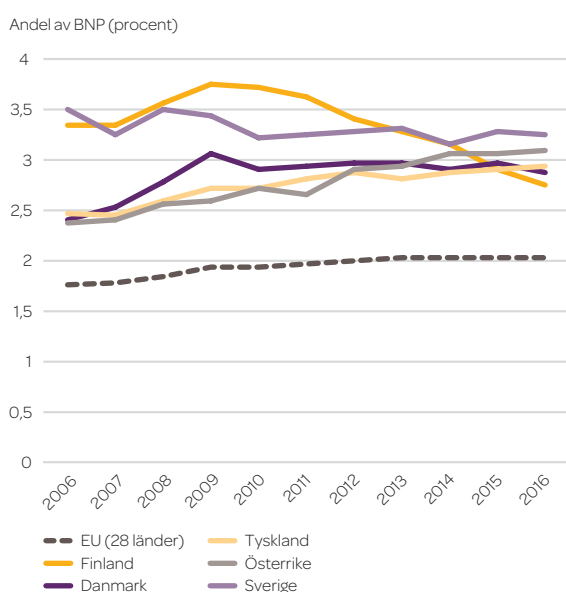
Mål för investeringar i forskning och utveckling (FoU)

EU:s mål är att 3 procent av EU:s samlade bruttonationalprodukt (BNP) ska investeras i forskning och utveckling (FoU) år 2020. Investeringarna ligger dock långt under målet. Enligt preliminära uppgifter från Eurostat motsvarade investeringarna i FoU 2,03 procent av EU:s BNP år 2016, och på den nivån har den så kallade FoU-intensiteten legat de senaste åren. Fram till 2012 ökade andelen något, men har därefter stagnerat. Enligt Eurostats senaste uppföljning av målet beror den tidigare ökningen av FoU-intensiteten på en minskad BNP-tillväxt i kombination med ökade statliga investeringar på FoU (se *Smarter, greener, more inclusive? Indicators to support the Europe 2020 Strategy*, 2017 Edition, Eurostat).

Den långsamma utvecklingen är inte så förvånande eftersom endast tio av EU:s 28 medlemsländer har satt sina nationella mål i nivå med, eller över, EU:s mål på 3 procent. Målsättningen för övriga 18 länder varierar från 0,5 till 2,7 procent. Sverige och Finland har satt sina nationella mål för FoU-intensiteten betydligt högre än EU:s mål: 4 procent. Även Österrike har höga ambitioner med 3,76 procent.

Figur 114. Investeringar i forskning och utveckling (FoU) som andel av BNP för de fem EU länder som hade högst investeringar i FoU 2016 samt för EU-genomsnittet.

Källa: Eurostat.

Enligt uppgifter från Eurostat är Sverige det EU-land som har investerat mest i FoU som andel av BNP de senaste åren – år 2016 var andelen 3,25 procent. Andra EU länder med höga andelar var Österrike (3,09 procent), Tyskland (2,94 procent), Danmark (2,87 procent) samt Finland (2,75 procent). Övriga EU-länders investeringar i FoU varierade mellan 0,5 och 2,5 procent av BNP.

Sveriges investeringar i FoU har pendlat mellan 3 och 3,5 procent av BNP de senaste tio åren. Danmark har haft en relativt stabil nivå sedan 2009 efter en tidigare ökning. I Finland har FoU-intensiteten i stället minskat kontinuerligt sedan 2009. Österrike och Tyskland har haft stadiga uppgångar, och såväl deras som Danmarks FoU-intensitet var år 2016 högre än Finlands.

TEXTILHÖGSKOLANS EXAMENSUTSTÄLLNING EXIT17
DESIGN AV AGATA CIECHOMSKA

NYCKELTAL FÖR LÄROSÄTEN

I detta kapitel redovisas tabeller med uppgifter om svenska universitet och högskolors storlek och verksamhet med ett antal kvantitativa mått, inklusive resultatmått som examina. Ett urval av uppgifter för lärosäten finns redovisade för utbildning på grundnivå och avancerad nivå respektive forskarnivå samt för personal och ekonomi.

HÖGRE UTBILDNING OCH forskning i Sverige bedrivs vid ett femtiotal universitet och högskolor. Lärosätena är av mycket varierande storlek och har olika inriktning på verksamheten för såväl utbildning som forskning. Många har sin tyngdpunkt i utbildning medan andra i stället har en tydlig tyngdpunkt i forskning. Tabellerna redovisar ett urval av kvantitativa uppgifter som på olika sätt beskriver verksamheten vid universitet och högskolor. Det är i den meningen UKÄ använder termen nyckeltal för dessa uppgifter. Nyckeltalen i tabellen beskriver skillnader och likheter mellan lärosätena det senaste året (de minsta utbildningsanordnarna med enskild huvudman särredovisas inte). Samtliga nyckeltal finns också redovisade med en totaluppgift som är nettoräknad för riket.

De uppgifter som redovisas är de senast tillgängliga. I samtliga fall är de redovisade uppgifterna baserade på de uppgifter som har rapporterats av respektive lärosäte via det studieadministrativa dokumentationssystemet eller lönesystemet till Statistiska centralbyrån eller direkt till UKÄ. I de fall ett nyckeltal har utelämnats beror det på att det grundar sig på individuppgifter och att antalet individer är för litet för att redovisa eller på att uppgiften inte kan förekomma (exempelvis har inte alla lärosäten tillstånd att utfärda examen i utbildning på forskarnivå).

Nedan definieras och förklaras nyckeltalen i den ordning som de förekommer i tabellen.

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Nyborjare vid lärosätet (högskolanyborjare).

Uppgiften anger det antal individer som för första gången började studera vid det aktuella lärosätet (till skillnad från högskolanyborjare, se nedan). Uppgiften avser antalet nyborjare läsåret 2016/17. I riksuppgiften för nyckeltalet ”nyborjare vid lärosäte” räknas en individ varje gång han eller hon byter lärosäte.

Nationell mobilitet för högskolanyborjare.

Uppgiften anger andel av högskolanyborjarna (första gången vid aktuellt lärosäte) läsåret 2016/17 som läsåret innan studerade vid ett annat svenskt lärosäte. Uppgiften anges i procent.

Antal inresande studenter bland högskolanyborjare.

Uppgiften avser antalet inresande

studenter (utbytesstudenter och studenter som på egen hand ordnat sina studier i Sverige, så kallade freemover-studenter) vid respektive lärosäte läsåret 2016/17.

Högskolanyborjare. Denna uppgift redovisar det antal studenter som för första gången påbörjade studier vid det aktuella lärosätet det läsåret 2016/17 och inte tidigare hade studerat vid något annat lärosäte i Sverige. Uppgiften är alltså en delmängd av hela antalet som är nya vid lärosätet.

Samtliga uppgifter nedan om nyborjare i utbildning på grundnivå och avancerad nivå gäller högskolanyborjare.

Andel nyborjare på förstahandsval. Andel av högskolanyborjarna höstterminen 2017 som började på den utbildning de hade sökt i första hand. Uppgiften avser de som fanns med i Universitets- och högskolerådets (UHR) antagningssystem NyA. Uppgiften redovisas inte för de lärosäten där färre än 70 procent av högskolanyborjarna fanns med i NyA. Uppgiften anges i procent.

Kvarvarande år 2. Andel av högskolanyborjarna läsåret 2015/16 som var registrerade på samma lärosäte läsåret 2016/17. I beräkningen är inresande studenter exkluderade liksom studenter som under det första läsåret var registrerade för kurser om högst 3 högskolepoäng. Uppgiften anges i procent.

Medianålder för högskolanyborjare. Medianåldern för de studenter som för första gången börjar studera vid universitet och högskolor i Sverige under läsåret 2016/17, mätt den 31 december 2016.

Andel män. Andel män bland högskolanyborjarna läsåret 2016/17. Uppgiften anges i procent.

Andel med utländsk bakgrund. Andel bland högskolanyborjarna (exklusive inresande studenter) läsåret 2016/17 som själva är födda utomlands eller har två föräldrar födda utomlands (hit räknas inte adoptivbarn). Uppgiften avser nyborjare i åldrar upp till och med 64 år. Uppgiften anges i procent. Mer ingående uppgifter om studenter med utländsk bakgrund publiceras löpande vartannat år i Statistiska meddelanden, senast i *Svensk och utländsk*

bakgrund för studenter och doktorander 2016/17, UF 19 SM 1801, Statistiska meddelanden, UKÄ och SCB.

Jämförelsetal, utländsk bakgrund. För varje lärosäte anges ett jämförelsetal som visar andelen med utländsk bakgrund bland högskolenybörjarna läsåret 2016/17 (upp till och med 64 år) vid lärosätet dividerat med motsvarande tal för ett genomsnitt av individer från samma kommuner och i samma åldrar, dvs. ett tal som visar hur stor andelen med utländsk bakgrund skulle ha varit om utländsk bakgrund inte spelade någon roll för sannolikheten att börja studera. Jämförelsetalet 0,50 visar till exempel att andelen med utländsk bakgrund bland högskolenybörjarna bara är hälften så stor som den skulle ha varit om studenter med utländsk bakgrund hade varit representerade bland högskolenybörjarna i samma utsträckning som i ett genomsnitt av befolkningen i samma åldrar och från samma kommuner som högskolenybörjarna kommer från.

Andel med högskoleutbildade föräldrar. Andel högskolenybörjare, exklusive inresande studenter, läsåret 2016/17 som kommer från en hemmiljö där minst en av föräldrarna har utbildning på högskolenivå (minst treårig eftergymnasial utbildning) enligt Svensk utbildningsnomenklatur, SUN. Se vidare *Högskolenybörjare 2015/16 och doktorandnybörjare 2014/15 efter föräldrarnas utbildningsnivå*, UF 20 SM 1602, Statistiska meddelanden, UKÄ och SCB. Uppgiften gäller nybörjare i åldrar upp till och med 34 år och anges i procent.

Jämförelsetal, högutbildade föräldrar. För varje lärosäte anges ett jämförelsetal som visar andelen med högutbildade föräldrar bland högskolenybörjarna läsåret 2016/17 (upp till och med 34 års ålder) vid lärosätet dividerat med motsvarande tal för ett genomsnitt av individer från samma kommuner och i samma åldrar, dvs. ett tal som visar hur stor andelen med högutbildade föräldrar skulle ha varit om föräldrars utbildning inte spelade någon roll för sannolikheten att börja studera. Jämförelsetalet 0,50 visar till exempel att andelen med högutbildade föräldrar bland högskolenybörjarna bara är hälften så stor som den skulle ha varit om studenter

med högutbildade föräldrar hade varit representerade bland högskolenybörjarna i samma utsträckning som i ett genomsnitt av befolkningen i samma åldrar och från samma kommuner som högskolenybörjarna kommer från.

Antal studenter (hösttermin). Antalet registrerade studenter höstterminen 2017, exklusive studenter i uppdragsutbildning.

Antal inresande studenter. Antalet inresande studenter (utbytesstudenter och freemoverstudenter) registrerade höstterminen 2017.

Antal helårsstudenter. Antalet helårsstudenter, exklusive studenter i uppdragsutbildning, läsåret 2016/17. Med helårsstudent avses antalet registrerade studenter omräknat till heltids-ekvivalenter. Nyckeltalet avser antalet studenter som är förstagsregistrerade respektive fortsättningsregistrerade på ett kurstillfälle multiplicerat med kurstillfallets högskolepoängomfattning under en viss period dividerat med 60.

Kurser med jämn könsfördelning. Andelen kurser med jämn könsfördelning vid lärosätet. Uppgiften baseras på registrerade kurspoäng för kvinnor respektive män. Andelsuppgiften anger andel kurser av alla kurser vid lärosätet där andelen kurspoäng för kvinnor och män ligger inom intervallet 40–60 procent. Uppgiften avser alla kurser läsåret 2016/17 och anges i procent.

Utbildningsprofil på grundnivå och avancerad nivå. Andelen helårsstudenter inom ett visst ämnesområde av samtliga helårsstudenter vid lärosätet läsåret 2016/17. Uppgifter redovisas för sju ämnesområden: humaniora och teologi, juridik och samhällsvetenskap, naturvetenskap, teknik, medicin och odontologi, vård och omsorg samt konst. Uppgiften anges i procent.

Andel helårsstudenter på avancerad nivå, läsåret. Andel helårsstudenter på kurser på avancerad nivå läsåret 2016/17 av det totala antalet helårsstudenter på grundnivå och avancerad nivå. Uppgiften anges i procent.

Antal avlagda examina. Det totala antalet avlagda examina läsåret 2016/17. I tabellen särredovisas även antalet examina för några större examensgrupper: yrkesexamina totalt,

kandidatexamina, magisterexamina samt masterexamina.

Förstagångsexaminerade. Med förstagångsexaminerade menas antalet individer (inklusive inresande studenter) som tog ut sin första examen läsåret 2016/17 vid ett universitet eller en högskola i Sverige.

Antal förstagångsexaminerade som har studerat utomlands. Antalet förstagångsexaminerade läsåret 2016/17 som har haft studiemedel för studier utomlands och/eller har deltagit i utbytesstudier någon gång under de senaste sex åren fram till och med examensåret. I uppgiften ingår inte inresande studenter.

Antal inresande studenter i utbytesprogram. Uppgiften anger antalet inresande studenter i lärosätenas utbytesprogram kalenderåret 2017, dvs. internationellt studerandeutbyte på utbytesprogram: EU-program, Nordplus, bilaterala program och annat studentutbyte som organiseras av lärosätena.

Antal utresande studenter i utbytesprogram. Uppgiften anger antalet utresande studenter i lärosätenas utbytesprogram kalenderåret 2017, dvs. internationellt studerandeutbyte på utbytesprogram: EU-program, Nordplus och bilaterala program som organiseras av lärosätena.

Utbildning på forskarnivå

Antal nybörjare i utbildning på forskarnivå. Uppgiften avser antalet nybörjare i utbildning på forskarnivå kalenderåret 2017.

Rekrytering från egen högskola. Andel av nybörjarna i utbildning på forskarnivå kalenderåret 2017 som avlagt någon examen på grundnivå eller avancerad nivå vid det lärosäte där personen började sina forskarstudier. Nybörjare utan grundexamen (inte uttagen eller registrerad) ingår i uppgiften om personen har minst fyra registreringsterminer i svensk högskola varav den sista terminen är vid lärosätet där utbildningen på forskarnivå påbörjats. Uppgiften anges i procent.

Andel utländska doktorandnybörjare. Uppgiften anger andel utländska doktorandnybörjare bland samtliga doktorandnybörjare höstterminen 2017 vid aktuellt lärosäte. Med

utländsk doktorand avses doktorander från annat land som kommit till Sverige med syfte att studera i utbildning på forskarnivå. Uppgiften anges i procent.

Antal doktorander. Uppgiften gäller antalet aktiva doktorander i utbildning på forskarnivå höstterminen 2017. Som aktiva doktorander räknas de som har rapporterats studera minst en procent av heltid.

Antal helårskandidater. Uppgiften gäller antalet doktorander i utbildning på forskarnivå höstterminen 2017 omräknat utifrån uppgiven aktivitetsgrad till helårskandidater.

Andel utländska doktorander. Uppgiften anger andel utländska doktorander bland samtliga aktiva i utbildning på forskarnivå höstterminen 2017 vid aktuellt lärosäte. Med utländsk doktorand avses doktorander från annat land som kommit till Sverige i avsikt att studera i utbildning på forskarnivå. Uppgiften anges i procent.

Andel anställda som doktorand (helårskandidat). Uppgiften anger andelen med doktorandanställning av samtliga aktiva doktorander omräknat i helårskandidater utifrån uppgiven aktivitetsgrad höstterminen 2017. Uppgiften anges i procent.

Antal doktorander per doktorsexamen. Uppgiften anger relationen mellan antalet doktorander (inklusive antagna till licentiatexamen) höstterminen 2017 angivet i helårskandidater och antalet avlagda doktorsexamina kalenderåret 2017. Om studietiden per helårskandidat antas vara fyra år och tillflödet av doktorandnybörjare är konstant blir talet fyra, vilket är lika med den nominella studietiden. Talet påverkas i hög grad av förändringar i inflödet av nya doktorander. Det blir högt i ett skede av ökad tillströmning eller uppbyggnad av utbildning på forskarnivå.

Antal doktorsexamina. Antalet avlagda doktorsexamina kalenderåret 2017.

Andel utländska doktorsexamina. Uppgiften anger andel utländska doktorander som avlagt doktorsexamen bland samtliga doktorsexaminerade kalenderåret 2017 vid aktuellt lärosäte.

Med utländsk doktorand avses här doktorander från annat land som kommit till Sverige för att studera. Uppgiften anges i procent.

Antal licentiatexamina. Antalet avlagda licentiatexamina kalenderåret 2017.

Andel utländska licentiatexamina. Uppgiften anger andelen utländska doktorander som avlagt licentiatexamen bland samtliga licentiatexaminerade kalenderåret 2017 vid aktuellt lärosäte. Med utländsk doktorand avses här doktorander från annat land som kommit till Sverige för att studera. Uppgiften anges i procent.

Personal

Uppgifterna redovisas för kalenderåret 2017 (mätperiod oktober månad).

Antal anställda (helårspersoner). Uppgiften gäller samtliga anställda, exklusive doktorander med anställning som doktorand.

Antal forskande/undervisande personal (helårspersoner). Uppgiften avser antalet forskande och undervisande personal exklusive doktorander med anställning som doktorand. I gruppen forskande och undervisande personal ingår professorer, lektorer, personer med meriteringsanställning, adjunkter samt annan forskande och undervisande personal.

Andel forskande/undervisande personal. Uppgiften gäller andelen forskande och undervisande personal av alla anställda (exklusive doktorander med anställning som doktorand). Antalet anställda respektive forskande och undervisande personal är omräknat till helårspersoner. I gruppen forskande och undervisande personal ingår professorer, lektorer, personer med meriteringsanställning, adjunkter samt annan forskande och undervisande personal. Uppgiften anges i procent.

Andel kvinnor av forskande/undervisande personal. Andelen kvinnor bland forskande och undervisande personal. Uppgiften anges i procent.

Antal professorer (helårspersoner).
Antal anställda professorer.

Andel professorer av forskande/undervisande personal. Uppgiften gäller andelen

professorer av all forskande och undervisande personal, båda talen räknade i helårspersoner. Uppgiften anges i procent.

Ekonomi

Totala intäkter. Uppgiften visar lärosätenas totala intäkter kalenderåret 2017 och anges i miljoner kronor.

Totala kostnader. Uppgiften gäller lärosätenas totala kostnader kalenderåret 2017 och anges i miljoner kronor. Denna uppgift ger en bild av storleken på lärosätets verksamhet (omsättning).

Andel lokalkostnader. Uppgiften avser lärosätenas lokalkostnader för kalenderåret 2017, och anges i procent av de totala kostnaderna. Uppgifterna är inte helt jämförbara mellan lärosätena eftersom det finns skillnader i vilka kostnader som olika lärosäten räknar in i lokalkostnader, till exempel kostnader för lokalvård. Annat som kan försvåra jämförelser är att lärosätena ibland kan ha tomma lokaler som hyrs ut externt. I övrigt beror skillnaderna i lokalkostnader mellan lärosätena på vilken typ av utbildning och forskning som bedrivs och var lärosätet är beläget.

Andel kostnad grundnivå och avancerad nivå. Uppgiften anger hur stor andel av kostnaderna för hela verksamheten kalenderåret 2017 som gäller utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Uppgiften anges i procent.

Andel kostnad forskning och utbildning på forskarnivå. Uppgiften anger hur stor andel av kostnaderna för hela verksamheten kalenderåret 2017 som gäller forskning och utbildning på forskarnivå. Uppgiften anges i procent.

Finansiering

Andel extern finansiering. Huvuddelen av verksamheten vid universitet och högskolor finansieras med direkta statsanslag men för forskningen kommer en stor del från externa finansörer. Den externa finansieringen kommer från forskningsråd, andra statliga myndigheter, offentliga forskningsstiftelser, organisationer utan vinstsyfte, kommuner och landsting, privata företag, EU med flera. Uppgiften avser de totala externa intäkterna i

procent av lärosätets totala intäkter för kalenderåret 2017, exklusive finansiella intäkter. Uppgiften anges i procent.

Andel anslagsmedel. De direkta statsanslagens andel av de totala intäkterna, exklusive finansiella intäkter, för kalenderåret 2017. Uppgiften anges i procent.

Andel forskningsanslag. Intäkter från anslag för forskning och utbildning på forskarnivå som andel av lärosätets totala anslag för utbildning och forskning för kalenderåret 2017. Uppgiften ger en bild av hur de statliga anslagen fördelas mellan utbildning på grundnivå och avancerad nivå respektive på forskning och utbildning på forskarnivå. Uppgiften anges i procent.

Andel uppdragsutbildning. Andelen av de totala intäkterna för utbildning på grundnivå och avancerad nivå som avser uppdragsutbildning. Uppgiften anges i procent och avser kalenderåret 2017.

Andel uppdragsforskning. Den andel av de totala intäkterna för forskning och utbildning på forskarnivå som avser uppdragsforskning. Uppgiften anges i procent för kalenderåret 2017.

Forskningsfinansiering

Forskningsintäkter. De totala intäkterna för forskning och utbildning på forskarnivå, dvs. intäkter från direkta statsanslag, externa finansierare samt finansiella intäkter kalenderåret 2017. Uppgiften anges i miljoner kronor.

Andel extern forskningsfinansiering. De externa intäkterna för forskning och utbildning på forskarnivå redovisas i lärosätenas resultaträkningar som intäkter av avgifter och bidrag. Bidrag för forskning lämnas från forskningsråd, statliga myndigheter, offentliga forskningsstiftelser, kommuner, landsting, EU, företag i Sverige, organisationer utan vinstsyfte i Sverige, företag i utlandet, organisationer utan vinstsyfte i utlandet och övriga. Uppgiften gäller intäkter från externa finansierare som andel av de totala intäkterna för forskning och utbildning på forskarnivå kalenderåret 2017, exklusive finansiella intäkter. Uppgiften anges i procent.

Andel forskningsbidrag. Andelen forskningsbidrag av de totala intäkterna för forskning och

utbildning på forskarnivå kalenderåret 2017, exklusive finansiella intäkter. Uppgiften anges i procent.

Andel intäkter från EU:s ramprogram.

Intäkter från EU:s ramprogram (inklusive European Research Council, ERC) som andel av de totala intäkterna för forskning och utbildning på forskarnivå kalenderåret 2017. Uppgiften anges i procent.

Andel intäkter från VR, Forte och Formas.

Uppgiften anger andelen intäkter från de tre forskningsråden Vetenskapsrådet (VR), Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) och Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) av de totala intäkterna för utbildning på forskarnivå och forskning under 2017. Uppgiften anges i procent.

Lärosäten i nyckeltalstabellen

Uppsala universitet	UU
Lunds universitet	LU
Göteborgs universitet	GU
Stockholms universitet	SU
Umeå universitet	UMU
Linköpings universitet	LIU
Karolinska institutet	KI
Kungl. Tekniska högskolan	KTH
Chalmers tekniska högskola	CTH
Luleå tekniska universitet	LTU
Handelshögskolan i Stockholm	HHS
Sveriges lantbruksuniversitet	SLU
Karlstads universitet	KAU
Linnéuniversitetet	LNU
Örebro universitet	ORU
Mittuniversitetet	MIU
Blekinge tekniska högskola	BTH
Försvarshögskolan	FHS
Gymnastik- och idrottshögskolan	GIH
Högskolan i Borås	HB
Högskolan Dalarna	HDA
Högskolan i Gävle	HIG
Högskolan i Halmstad	HH
Högskolan Kristianstad	HKR
Högskolan i Skövde	HS
Högskolan Väst	HV
Malmö högskola	MAH
Mälardalens högskola	MDH
Stiftelsen Högskolan i Jönköping	HJ
Södertörns högskola	SH
Konstfack	KF
Kungl. Konsthögskolan	KKH
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	KMH
Stockholms konstnärliga högskola	SKH

	Riket	UU	LU	GU	SU	UMU	LIU	KI
Utbildning på grundnivå och avancerad nivå								
Nyborjare vid lärosätet, läsår	167 312	14 274	12 272	12 428	15 779	11 218	7 592	3 033
Andel nationell mobilitet, läsår (procent)	30	35	27	28	30	38	20	26
Antal inresande studenter bland nyborjare, läsår	25 886	2 399	3 506	1 718	2 435	1 278	1 684	560
Högskolenyborjare, läsår	85 928	7 012	8 113	6 596	8 115	4 216	5 047	1 321
Andel nyborjare på förstahandsval, hösttermin (procent)	69	69		70	67	69	70	70
Kvarvarande år 2, läsår (procent)	66	57	66	65	55	67	77	71
Medianålder för högskolenyborjare, läsår	22,1	21,7	21,5	22,2	22,0	22,3	21,7	23,1
Andel män, högskolenyborjare, läsår (procent)	43	41	44	36	38	40	47	27
Andel med utländsk bakgrund, läsår (procent)	23	22	18	27	30	15	19	53
Jämförelsetal, utländsk bakgrund.	1,0	0,9	0,7	1,1	1,0	0,8	0,9	1,6
Andel med högskoleutbildade föräldrar, läsår (procent)	39	50	55	44	45	42	43	45
Jämförelsetal, högutbildade föräldrar.	1,4	1,6	1,7	1,5	1,3	1,5	1,6	1,4
Antal studenter, hösttermin	345 494	30 202	29 176	31 430	33 317	21 582	20 132	7 454
Antal inresande studenter, hösttermin	30 386	3 099	4 258	2 130	2 887	1 547	1 616	626
Antal helårsstudenter, läsår	293 812	23 536	26 602	25 215	27 477	16 247	17 474	6 172
Andel kurser med jämn könsfördelning, läsår (procent)	27	38	35	25	31	36	27	27
Andel helårsstudenter inom humaniora-teologi, läsår (procent)	14	20	14	16	25	14	11	0
Andel helårsstudenter inom samhällsvetenskap-juridik, läsår (procent)	42	38	39	51	62	43	34	11
Andel helårsstudenter inom naturvetenskap, läsår (procent)	10	16	12	10	10	10	15	2
Andel helårsstudenter inom teknik, läsår (procent)	15	9	16		0	7	21	
Andel helårsstudenter inom medicin-odontologi, läsår (procent)	6	7	6	9		11	7	53
Andel helårsstudenter inom vård-omsorg, läsår (procent)	7	5	5	6	0	10	8	34
Andel helårsstudenter inom konst, läsår (procent)	2	0	3	4		2	1	
Andel helårsstudenter på avancerad nivå, läsår (procent)	21	25	27	24	20	21	24	40
Totalt antal avlagda examina, läsår	75 996	5 688	6 820	6 346	4 629	4 510	5 440	2 810
Antal yrkesexamina, läsår	31 784	2 241	2 431	2 701	1 765	2 210	2 395	1 489
Antal kandidatexamina, läsår	27 350	1 979	2 389	2 225	2 017	1 391	1 667	509
Antal magisterexamina, läsår	5 734	360	768	333	212	511	293	636
Antal masterexamina, läsår	9 937	1 057	1 222	1 068	628	277	1 083	176
Antal förstagångsexaminerade, läsår	49 957	4 063	4 883	4 138	3 417	2 690	3 149	1 025
Antal förstagångsexaminerade som har studerat utomlands, läsår	7 257	865	1 178	618	723	312	598	151
Antal inresande studenter i utbytesprogram, kalenderår	15 971	1 513	2 102	1 198	1 552	903	1 106	300
Antal utresande studenter i utbytesprogram, kalenderår	7 981	945	1 263	565	785	289	505	159
Utbildning på forskarnivå								
Antal nyborjare i utbildning på forskarnivå, kalenderår	3 060	339	380	299	229	119	170	371
Rekrytering från egen högskola, kalenderår (procent)	43	48	54	51	38	57	47	31
Andel utländska doktorandnyborjare, hösttermin (procent)	44	40	43	28	45	28	45	42
Antal doktorander, hösttermin	17 376	2 078	2 356	1 503	1 352	831	1 046	2 167
Antal helårsdoktorander, hösttermin	12 485	1 570	1 587	981	1 035	554	713	1 679
Andel utländska doktorander, hösttermin (procent)	36	36	32	21	39	27	27	33
Andel anställda som doktorand (helårsdoktorander), hösttermin (procent)	68	74	72	68	76	71	64	53
Antal doktorander (helårsdoktorander) per doktorsexamen, kalenderår	4	4	4	4	5	3	4	5
Antal doktorsexamina, kalenderår	2 838	369	447	252	208	193	170	327
Andel utländska doktorsexamina, kalenderår (procent)	38	38	33	23	33	30	36	39
Antal licentiatexamina, kalenderår	498	43	36	19	43	7	30	4
Andel utländska licentiatexamina, kalenderår (procent)	44	51	33	21	51	29	43	
Personal, kalenderår								
Antal anställda (helårspersoner)	50 828	4 983	5 454	4 757	3 900	3 125	2 711	3 989
Antal forskande/undervisande personal (helårspersoner)	30 050	3 129	3 010	2 706	2 431	1 880	1 584	2 112
Andel forskande/undervisande personal (procent)	59	63	55	57	62	60	58	53
Andel kvinnor av forskande/undervisande personal (procent)	45	44	40	51	47	47	40	53
Antal professorer (helårspersoner)	5 118	594	660	548	468	299	312	379
Andel professorer av forsk/underv.personal (procent)	17	19	22	20	19	16	20	18
Ekonomi, kalenderår								
Totala intäkter, miljoner kronor	70 858	6 741	8 245	6 435	5 073	4 288	3 844	6 890
Totala kostnader, miljoner kronor	70 566	6 875	8 046	6 384	5 120	4 186	3 806	6 794
varav andel lokalkostnader (procent)	12,5	10,7	12,4	9,4	14,2	10,0	13,6	12,1
Andel kostnad grundnivå och avancerad nivå (procent)	41,6	29,5	31,2	39,1	44,8	42,5	43,6	15,5
Andel kostnad forskning/utb.forskarnivå (procent)	57,8	70,5	68,8	60,9	55,2	57,5	56,4	84,5
Finansiering, kalenderår								
Andel extern finansiering (procent)	39,6	41,2	45,3	36,3	35,4	35,8	33,9	57,5
Andel anslagsmedel (procent)	60,4	58,8	54,7	63,7	64,6	64,2	66,1	42,5
Andel forskningsanslag (procent)	42,2	55,5	53,5	46,2	48,2	45,4	38,6	68,5
Andel uppdragsutbildning (procent)	5,5	4,2	3,4	3,9	6,5	7,4	1,7	8,3
Andel uppdragsforskning (procent)	3,6	1,8	1,8	4,5	2,9	6,8	1,8	4,4
Forskningsfinansiering, kalenderår								
Forskningsintäkter, miljoner kronor	41 314	4 752	5 715	3 965	3 028	2 467	2 139	5 806
varav andel extern finansiering (procent)	56,3	53,7	57,7	52,1	47,9	49,4	54,2	65,4
varav andel forskningsbidrag (procent)	47,6	46,4	51,6	45,0	41,9	36,8	47,8	55,1
varav andel intäkter från EU:s ramprogram (procent)	3,7	4,5	3,8	2,7	1,7	1,2	3,1	4,5
varav andel intäkter från VR, Forte och Formas (procent)	15,5	17,7	21,0	17,0	19,0	15,2	15,9	17,4

	KTH	CTH	LTU	HHS	SLU	KAU	LNU	ORU
Utbildning på grundnivå och avancerad nivå								
Nyborjare vid lärosätet, läsår	6 902	3 155	5 117	717	1 667	5 212	12 852	5 269
Andel nationell mobilitet, läsår (procent)	30	23	35	26	30	32	39	28
Antal inresande studenter bland nyborjare, läsår	2 164	1 030	506	371	323	395	1 483	340
Högskolenyborjare, läsår	4 424	2 403	2 236	591	898	2 351	4 628	2 701
Andel nyborjare på förstahandsval, hösttermin (procent)		79	64			66	69	60
Kvarvarande år 2, läsår (procent)	80	83	69	93	76	68	58	69
Medianålder för högskolenyborjare, läsår	22,2	21,8	21,9	21,7	22,8	22,0	22,6	21,3
Andel män, högskolenyborjare, läsår (procent)	69	70	54	54	42	40	40	41
Andel med utländsk bakgrund, läsår (procent)	33	15	13	11	10	17	20	24
Jämförelsetal, utländsk bakgrund	1,1	0,7	0,7	0,5	0,5	0,9	0,9	1,0
Andel med högskoleutbildade föräldrar, läsår (procent)	57	56	40	71	48	31	32	35
Jämförelsetal, högt utbildade föräldrar	1,7	2,0	1,5	1,9	1,8	1,4	1,4	1,4
Antal studenter, hösttermin	14 956	9 760	9 314	1 722	4 671	10 207	19 383	10 727
Antal inresande studenter, hösttermin	2 920	1 435	473	446	420	299	1 713	328
Antal helårsstudenter, läsår	12 709	9 034	7 514	1 701	3 729	8 291	13 688	9 261
Andel kurser med jämn könsfördelning, läsår (procent)	25	21	22		15	27	22	30
Andel helårsstudenter inom humaniora-teologi, läsår (procent)	3	2	10	3		10	20	8
Andel helårsstudenter inom samhällsvetenskap-juridik, läsår (procent)	1	9	28	97	13	57	48	56
Andel helårsstudenter inom naturvetenskap, läsår (procent)	20	16	11		45	8	7	4
Andel helårsstudenter inom teknik, läsår (procent)	72	62	33		24	10	6	6
Andel helårsstudenter inom medicin-odontologi, läsår (procent)	1		4		17	1	4	12
Andel helårsstudenter inom vård-omsorg, läsår (procent)			8			8	6	8
Andel helårsstudenter inom konst, läsår (procent)		0	4			3	5	2
Andel helårsstudenter på avancerad nivå, läsår (procent)	42	39	18	59	33	14	12	13
Totalt antal avlagda examina, läsår	3 762	3 074	1 757	622	1 058	1 915	3 286	2 479
Antal yrkesexamina, läsår	1 352	993	872		410	1 175	1 449	1 231
Antal kandidatexamina, läsår	889	843	577	280	390	521	1 343	985
Antal magisterexamina, läsår	94	8	61	3	13	154	323	102
Antal masterexamina, läsår	1 400	1 226	142	339	242	43	104	118
Antal förstagångsexaminerade, läsår	2 130	1 544	1 344	410	670	1 360	2 491	1 724
Antal förstagångsexaminerade som har studerat utomlands, läsår	449	228	117	87	86	102	312	148
Antal inresande studenter i utbytesprogram, kalenderår	1 069	689	325	189	222	255	730	268
Antal utresande studenter i utbytesprogram, kalenderår	659	412	123	228	79	98	292	172
Utbildning på forskarnivå								
Antal nyborjare i utbildning på forskarnivå, kalenderår	360	189	92	24	109	27	53	66
Rekrytering från egen högskola, kalenderår (procent)	37	49	29	17	41	52	45	32
Andel utländska doktorandnyborjare, hösttermin (procent)	70	56	69	78	38	13	28	15
Antal doktorander, hösttermin	1 762	1 103	506	131	464	215	258	409
Antal helårsdoktorander, hösttermin	1 352	802	371	113	349	130	169	256
Andel utländska doktorander, hösttermin (procent)	58	46	54	52	46	25	23	19
Andel anställda som doktorand (helårsdoktorander), hösttermin (procent)	65	83	75	4	72	69	73	51
Antal doktorander (helårsdoktorander) per doktorsexamen, kalenderår	4	6	5	6	3	4	5	5
Antal doktorsexamina, kalenderår	307	139	68	19	100	31	35	49
Andel utländska doktorsexamina, kalenderår (procent)	64	45	50	42	46	23	29	24
Antal licentiatexamina, kalenderår	71	132	32	2	5	17	5	8
Andel utländska licentiatexamina, kalenderår (procent)	49	45	56		40	35	60	25
Personal, kalenderår								
Antal anställda (helårspersoner)	2 754	2 170	1 044	209	2 728	986	1 652	989
Antal forskande/undervisande personal (helårspersoner)	1 580	1 292	576	91	1 526	624	1 016	585
Andel forskande/undervisande personal (procent)	57	60	55	44	56	63	61	59
Andel kvinnor av forskande/undervisande personal (procent)	26	25	37	24	50	49	47	49
Antal professorer (helårspersoner)	307	214	153	34	206	86	125	101
Andel professorer av forsk/underv.personal (procent)	19	17	26	37	14	14	12	17
Ekonomi, kalenderår								
Totala intäkter, miljoner kronor	4 549	3 695	1 625	458	3 338	1 109	1 825	1 368
Totala kostnader, miljoner kronor	4 535	3 693	1 636	454	3 409	1 103	1 817	1 321
varav andel lokalkostnader (procent)	18,4	12,2	13,3	22,2	12,1	10,9	10,1	14,8
Andel kostnad grundnivå och avancerad nivå (procent)	32,3	28,1	43,3	65,3	17,1	66,0	71,4	62,0
Andel kostnad forskning/utb.forskarnivå (procent)	67,7	71,9	56,7	34,7	69,9	34,0	28,6	38,0
Finansiering, kalenderår								
Andel extern finansiering (procent)	50,2	53,7	36,0	82,8	47,4	22,5	24,9	19,6
Andel anslagsmedel (procent)	49,8	46,3	64,0	17,2	52,6	77,5	75,1	80,4
Andel forskningsanslag (procent)	52,3	49,9	35,3		63,6	26,3	23,6	27,3
Andel uppdragsutbildning (procent)	0,8	1,3	1,0		0,7	6,9	12,7	0,7
Andel uppdragsforskning (procent)	3,6	4,1	7,1		4,1	3,6	3,7	2,5
Forskningsfinansiering, kalenderår								
Forskningsintäkter, miljoner kronor	3 135	2 662	911	178	2 308	375	518	509
varav andel extern finansiering (procent)	62,2	67,9	59,8	100,0	51,6	39,7	37,5	40,9
varav andel forskningsbidrag (procent)	52,1	58,8	51,3	95,2	32,8	35,5	32,1	34,5
varav andel intäkter från EU:s ramprogram (procent)	7,3	7,5	6,0		1,0	3,5	1,3	3,0
varav andel intäkter från VR, Forte och Formas (procent)	12,1	13,7	7,9	1,7	14,1	5,2	8,3	9,8

	MIU	BTH	FHS	GIH	HB	HDA	HIG	HH
Utbildning på grundnivå och avancerad nivå								
Nyborjare vid lärosätet, läsår	6 397	2 500	389	471	2 878	6 491	6 421	4 387
Andel nationell mobilitet, läsår (procent)	41	39	43	29	21	39	39	33
Antal inresande studenter bland nyborjare, läsår	396	425	4	13	268	610	270	493
Högskolenyborjare, läsår	2 132	1 142	128	196	1 572	2 195	1 880	1 916
Andel nyborjare på förstahandsval, hösttermin (procent)	69	57	94	78	62	64	72	64
Kvarvarande år 2, läsår (procent)	60	62	73	69	71	57	52	60
Medianålder för högskolenyborjare, läsår	23,4	21,5	22,6	22,9	22,8	24,1	23,5	22,6
Andel män, högskolenyborjare, läsår (procent)	40	69	63	55	30	38	40	45
Andel med utländsk bakgrund, läsår (procent)	18	24	16	22	28	27	19	19
Jämförelsetal, utländsk bakgrund.	0,9	1,0	0,6	0,7	1,2	1,2	0,8	0,8
Andel med högskoleutbildade föräldrar, läsår (procent)	30	37	47	30	24	27	25	28
Jämförelsetal, högutbildade föräldrar.	1,3	1,5	1,6	0,9	1,0	1,2	1,1	1,2
Antal studenter, hösttermin	8 614	3 437	729	931	7 033	8 497	8 318	7 029
Antal inresande studenter, hösttermin	315	427	5	31	296	573	291	516
Antal helårsstudenter, läsår	6 818	2 931	581	768	5 328	5 953	5 879	5 153
Andel kurser med jämn könsfördelning, läsår (procent)	21	7	27	30	14	20	25	26
Andel helårsstudenter inom humaniora-teologi, läsår (procent)	15	1	8		9	39	13	11
Andel helårsstudenter inom samhällsvetenskap-juridik, läsår (procent)	47	1	46	20	50	39	46	46
Andel helårsstudenter inom naturvetenskap, läsår (procent)	5	9			4	2	7	8
Andel helårsstudenter inom teknik, läsår (procent)	13	72	11		15	7	19	20
Andel helårsstudenter inom medicin-odontologi, läsår (procent)	3	2			5	2	2	2
Andel helårsstudenter inom vård-omsorg, läsår (procent)	12	15		11	11	9	10	9
Andel helårsstudenter inom konst, läsår (procent)	3				2		1	0
Andel helårsstudenter på avancerad nivå, läsår (procent)	9	25	8	17	15	8	7	10
Totalt antal avlagda examina, läsår	1 342	806	99	135	1 830	1 207	1 339	1 346
Antal yrkesexamina, läsår	584	199	22	52	771	546	495	490
Antal kandidatexamina, läsår	521	321	42	45	752	465	697	676
Antal magisterexamina, läsår	101	86	35	27	203	107	102	138
Antal masterexamina, läsår	35	186		8	50	11	27	13
Antal förstagångsexaminerade, läsår	1 011	609	73	87	1 067	881	971	960
Antal förstagångsexaminerade som har studerat utomlands, läsår	49	27	8	4	130	19	30	92
Antal inresande studenter i utbytesprogram, kalenderår	301	114	2	4	203	333	166	302
Antal utresande studenter i utbytesprogram, kalenderår	56	17	4	2	178	45	17	69
Utbildning på forskarnivå								
Antal nyborjare i utbildning på forskarnivå, kalenderår	34	25		5	21	5	8	6
Rekrytering från egen högskola, kalenderår (procent)	50	36			62			
Andel utländska doktorandnyborjare, hösttermin (procent)	36	63		40	25	50		100
Antal doktorander, hösttermin	158	99		20	74	22	35	60
Antal helårskandidater, hösttermin	112	62		17	55	16	28	41
Andel utländska doktorander, hösttermin (procent)	27	55		20	46	41	17	47
Andel anställda som doktorand (helårskandidater), hösttermin (procent)	79	65		82	69	94	82	55
Antal doktorander (helårskandidater) per doktorsexamen, kalenderår	7	8		17	11	8	9	14
Antal doktorsexamina, kalenderår	16	8		1	5	2	3	3
Andel utländska doktorsexamina, kalenderår (procent)	44	63			60	50	67	33
Antal licentiatexamina, kalenderår	5	2			1		1	6
Andel utländska licentiatexamina, kalenderår (procent)	40	50			100			33
Personal, kalenderår								
Antal anställda (helårspersoner)	783	335	319	96	580	598	575	489
Antal forskande/undervisande personal (helårspersoner)	497	188	213	60	341	408	390	295
Andel forskande/undervisande personal (procent)	63	56	67	63	59	68	68	60
Andel kvinnor av forskande/undervisande personal (procent)	45	34	23	42	56	56	52	47
Antal professorer (helårspersoner)	65	28	19	5	29	27	34	34
Andel professorer av forsk/underv.personal (procent)	13	15	9	7	8	7	9	11
Ekonomi, kalenderår								
Totala intäkter, miljoner kronor	966	456	518	147	671	635	617	578
Totala kostnader, miljoner kronor	978	440	512	140	671	633	674	586
varav andel lokalkostnader (procent)	11,7	10,8	11,1	18,3	13,0	10,8	11,3	13,0
Andel kostnad grundnivå och avancerad nivå (procent)	61,6	68,4	77,1	72,8	78,4	83,4	78,9	71,9
Andel kostnad forskning/utb.forskarnivå (procent)	38,4	31,6	22,9	27,2	21,6	16,6	21,1	28,1
Finansiering, kalenderår								
Andel extern finansiering (procent)	21,2	27,0	53,9	16,8	19,1	25,8	14,7	24,2
Andel anslagsmedel (procent)	78,8	73,0	46,1	83,2	80,9	74,2	85,3	75,8
Andel forskningsanslag (procent)	30,9	27,8	26,1	20,2	12,4	13,2	17,6	14,5
Andel uppdragsutbildning (procent)	3,2	0,2	54,2	0,6	2,1	11,9	5,3	1,3
Andel uppdragsforskning (procent)	3,1	5,5	35,2		5,2	2,5	2,3	3,6
Forskningsfinansiering, kalenderår								
Forskningsintäkter, miljoner kronor	386	154	120	41	167	109	136	157
varav andel extern finansiering (procent)	39,2	39,8	48,0	39,6	59,7	42,8	32,1	59,5
varav andel forskningsbidrag (procent)	35,0	34,0	11,1	38,9	51,4	34,1	29,7	53,0
varav andel intäkter från EU:s ramprogram (procent)	0,9	3,2	0,2		1,5		0,3	1,4
varav andel intäkter från VR, Forte och Formas (procent)	1,1	0,8	0,6	2,5	4,3	3,0	7,3	2,4

	HKR	HS	HV	MAH	MDH	HJ	SH	KF
Utbildning på grundnivå och avancerad nivå								
Nyborjare vid lärosätet, läsår	6 433	2 731	4 224	7 026	7 326	4 756	3 910	307
Andel nationell mobilitet, läsår (procent)	47	32	32	28	37	22	32	27
Antal inresande studenter bland nyborjare, läsår	345	240	247	865	315	1 212	295	72
Högskolenyborjare, läsår	1 598	1 244	1 578	3 364	2 512	3 084	1 713	125
Andel nyborjare på förstahandsval, hösttermin (procent)	63	67	67	68	60	73	55	91
Kvarvarande år 2, läsår (procent)	53	61	65	62	69	73	58	89
Medianålder för högskolenyborjare, läsår	22,8	22,3	22,8	22,5	22,5	22,0	21,9	24,9
Andel män, högskolenyborjare, läsår (procent)	31	51	39	35	37	44	29	26
Andel med utländsk bakgrund, läsår (procent)	23	21	26	34	32	23	37	21
Jämförelsetal, utländsk bakgrund.	0,9	1,0	1,1	1,1	1,2	1,0	1,1	0,7
Andel med högskoleutbildade föräldrar, läsår (procent)	25	30	21	31	27	30	32	35
Jämförelsetal, högutbildade föräldrar.	1,1	1,3	0,9	1,1	1,1	1,3	1,1	1,2
Antal studenter, hösttermin	8 715	4 857	6 846	14 301	9 514	9 207	7 322	776
Antal inresande studenter, hösttermin	296	232	189	1 063	362	1 500	285	80
Antal helårsstudenter, läsår	5 234	3 398	4 556	11 646	7 647	7 493	6 598	662
Andel kurser med jämn könsfördelning, läsår (procent)	20	15	22	20	17	28	26	18
Andel helårsstudenter inom humaniora-teologi, läsår (procent)	4	12	8	10	9	10	36	
Andel helårsstudenter inom samhällsvetenskap-juridik, läsår (procent)	66	21	59	59	52	45	45	11
Andel helårsstudenter inom naturvetenskap, läsår (procent)	6	12	2	2	7	3	5	
Andel helårsstudenter inom teknik, läsår (procent)	6	32	12	12	12	21		
Andel helårsstudenter inom medicin-odontologi, läsår (procent)	5	6	5	5	5	6		
Andel helårsstudenter inom vård-omsorg, läsår (procent)	12	16	13	6	12	11		
Andel helårsstudenter inom konst, läsår (procent)		1	0	3	1	0	1	86
Andel helårsstudenter på avancerad nivå, läsår (procent)	8	7	8	13	12	14	8	37
Totalt antal avlagda examina, läsår	1 258	1 033	1 392	2 615	1 656	2 442	1 348	177
Antal yrkesexamina, läsår	587	263	524	1 477	850	998	339	42
Antal kandidatexamina, läsår	504	559	700	785	664	959	899	73
Antal magisterexamina, läsår	125	120	64	205	105	206	58	8
Antal masterexamina, läsår	10	10	1	100	34	156	43	54
Antal förstagångsexaminerade, läsår	762	685	1 011	2 052	1 177	1 499	1 173	134
Antal förstagångsexaminerade som har studerat utomlands, läsår	30	39	41	144	110	348	98	24
Antal inresande studenter i utbytesprogram, kalenderår	202	165	189	336	205	701	178	33
Antal utresande studenter i utbytesprogram, kalenderår	34	26	30	136	77	529	85	37
Utbildning på forskarnivå								
Antal nyborjare i utbildning på forskarnivå, kalenderår		9	11	36	28	23	14	
Rekrytering från egen högskola, kalenderår (procent)			18	44	21	30	43	
Andel utländska doktorandnyborjare, hösttermin (procent)		50	14	15	47	50	23	
Antal doktorander, hösttermin		41	55	188	196	177	64	
Antal helårskandidater, hösttermin		27	40	117	124	108	48	
Andel utländska doktorander, hösttermin (procent)		37	29	20	35	32	17	
Andel anställda som doktorand (helårskandidater), hösttermin (procent)		66	64	68	52	53	98	
Antal doktorander (helårskandidater) per doktorsexamen, kalenderår		9	40	5	5	6	3	
Antal doktorsexamina, kalenderår		3	1	24	25	18	15	
Andel utländska doktorsexamina, kalenderår (procent)		33	100	17	40	17	33	
Antal licentiatexamina, kalenderår		2	2	1	19	5		
Andel utländska licentiatexamina, kalenderår (procent)					58	20		
Personal, kalenderår								
Antal anställda (helårspersoner)	469	430	452	1 279	743	661	669	148
Antal forskande/undervisande personal (helårspersoner)	326	289	297	772	498	412	398	77
Andel forskande/undervisande personal (procent)	69	67	66	60	67	62	60	52
Andel kvinnor av forskande/undervisande personal (procent)	59	42	57	55	49	50	51	56
Antal professorer (helårspersoner)	25	25	27	81	50	49	59	12
Andel professorer av forsk/underv.personal (procent)	8	9	9	11	10	12	15	15
Ekonomi, kalenderår								
Totala intäkter, miljoner kronor	501	459	508	1 446	949	941	793	182
Totala kostnader, miljoner kronor	504	474	517	1 446	901	925	789	185
varav andel lokalkostnader (procent)	9,8	12,0	9,2	15,4	10,4	10,0	15,3	23,6
Andel kostnad grundnivå och avancerad nivå (procent)	87,4	70,4	77,9	80,3	68,7	72,0	65,5	93,1
Andel kostnad forskning/utb.forskarnivå (procent)	12,6	29,6	22,1	19,7	31,3	28,0	34,5	6,9
Finansiering, kalenderår								
Andel extern finansiering (procent)	14,9	24,2	22,3	23,4	24,9	30,8	42,3	6,7
Andel anslagsmedel (procent)	85,1	75,8	77,7	76,6	75,1	69,2	57,7	93,3
Andel forskningsanslag (procent)	12,5	13,8	12,9	12,6	14,8	17,0	12,6	5,6
Andel uppdragsutbildning (procent)	9,5	3,2	8,2	6,6	2,0	5,4	19,0	0,5
Andel uppdragsforskning (procent)	2,5	1,3	1,5	9,3	2,3	1,6	1,2	
Forskningsfinansiering, kalenderår								
Forskningsintäkter, miljoner kronor	69	138	114	293	292	254	275	12
varav andel extern finansiering (procent)	22,6	64,5	55,5	52,6	63,9	54,4	79,0	22,0
varav andel forskningsbidrag (procent)	20,2	60,6	51,7	42,0	61,0	41,6	76,3	21,5
varav andel intäkter från EU:s ramprogram (procent)		12,7	0,3	2,5	2,5	0,4	0,3	
varav andel intäkter från VR, Forte och Formas (procent)	3,6	4,2	3,7	12,8	3,9	7,1	6,2	9,2

	KKH	KMH	SKH
Utbildning på grundnivå och avancerad nivå			
Nyborjare vid lärosätet, läsår	128	372	357
Andel nationell mobilitet, läsår (procent)	28	24	21
Antal inresande studenter bland nyborjare, läsår	46	141	70
Högskolenyborjare, läsår	51	224	139
Andel nyborjare på förstahandsval, hösttermin (procent)		84	
Kvarvarande år 2, läsår (procent)	73	70	45
Medianålder för högskolenyborjare, läsår	28,2	23,4	25,3
Andel män, högskolenyborjare, läsår (procent)	37	54	30
Andel med utländsk bakgrund, läsår (procent)	36	20	24
Jämförelsetal, utländsk bakgrund.	1,2	0,7	0,8
Andel med högskoleutbildade föräldrar, läsår (procent)	22	79	50
Jämförelsetal, högutbildade föräldrar.	0,8	2,4	1,7
Antal studenter, hösttermin	219	959	541
Antal inresande studenter, hösttermin	59	301	129
Antal helårsstudenter, läsår	200	647	494
Andel kurser med jämn könsfördelning, läsår (procent)		45	26
Andel helårsstudenter inom humaniora-teologi, läsår (procent)		0	
Andel helårsstudenter inom samhällsvetenskap-juridik, läsår (procent)		8	14
Andel helårsstudenter inom naturvetenskap, läsår (procent)			
Andel helårsstudenter inom teknik, läsår (procent)			
Andel helårsstudenter inom medicin-odontologi, läsår (procent)			
Andel helårsstudenter inom vård-omsorg, läsår (procent)			
Andel helårsstudenter inom konst, läsår (procent)	99	91	86
Andel helårsstudenter på avancerad nivå, läsår (procent)	61	27	17
Totalt antal avlagda examina, läsår	37	132	54
Antal yrkesexamina, läsår		45	5
Antal kandidatexamina, läsår	17	47	28
Antal magisterexamina, läsår		7	8
Antal masterexamina, läsår	20	33	13
Antal förstagångsexaminerade, läsår	19	90	44
Antal förstagångsexaminerade som har studerat utomlands, läsår	5	18	12
Antal inresande studenter i utbytesprogram, kalenderår	15	47	15
Antal utresande studenter i utbytesprogram, kalenderår	8	19	8
Utbildning på forskarnivå			
Antal nyborjare i utbildning på forskarnivå, kalenderår			7
Rekrytering från egen högskola, kalenderår (procent)			
Andel utländska doktorandnyborjare, hösttermin (procent)			
Antal doktorander, hösttermin			19
Antal helårsdoktorander, hösttermin			14
Andel utländska doktorander, hösttermin (procent)			26
Andel anställda som doktorand (helårsdoktorander), hösttermin (procent)			93
Antal doktorander (helårsdoktorander) per doktorsexamen, kalenderår			
Antal doktorsexamina, kalenderår			
Andel utländska doktorsexamina, kalenderår (procent)			
Antal licentiatexamina, kalenderår			
Andel utländska licentiatexamina, kalenderår (procent)			
Personal, kalenderår			
Antal anställda (helårspersoner)	50	130	191
Antal forskande/undervisande personal (helårspersoner)	32	70	92
Andel forskande/undervisande personal (procent)	64	54	48
Andel kvinnor av forskande/undervisande personal (procent)	56	28	59
Antal professorer (helårspersoner)	10	18	19
Andel professorer av forsk/underv.personal (procent)	33	25	20
Ekonomi, kalenderår			
Totala intäkter, miljoner kronor	79	181	264
Totala kostnader, miljoner kronor	78	183	269
varav andel lokalkostnader (procent)	25,2	21,9	24,0
Andel kostnad grundnivå och avancerad nivå (procent)	88,1	93,8	78,0
Andel kostnad forskning/utb.forskarnivå (procent)	11,9	6,2	22,0
Finansiering, kalenderår			
Andel extern finansiering (procent)	8,9	9,6	3,9
Andel anslagsmedel (procent)	91,1	90,4	96,1
Andel forskningsanslag (procent)	8,4	5,9	19,5
Andel uppdragsutbildning (procent)			
Andel uppdragsforskning (procent)			
Forskningsfinansiering, kalenderår			
Forskningsintäkter, miljoner kronor	10	11	53
varav andel extern finansiering (procent)	40,7	12,2	5,9
varav andel forskningsbidrag (procent)	36,5	12,1	4,9
varav andel intäkter från EU:s ramprogram (procent)			
varav andel intäkter från VR, Forte och Formas (procent)	36,0	11,9	3,5

TEXTILHÖGSKOLANS EXAMENSUTSTÄLLNING EXIT16
DESIGN AV STATIRA JAZAYERI

NYCKELTAL FÖR YRKESEXAMENSPROGRAM

I detta kapitel redovisas antalsuppgifter och andra karakteristika för ett antal utbildningsprogram som leder till en yrkesexamen på grundnivå eller avancerad nivå.

DET FINNS NÅGOT fler än femtio yrkesexamina i högskolan. Utbildningar som leder fram till dessa yrkesexamina organiseras i form av program, så kallade yrkesexamensprogram. Storleksmässigt är det avsevärda skillnader mellan olika yrkesutbildningsprogram och en stor del av studenterna finns på ett fåtal program. De yrkesexamensprogram som har flest registrerade studenter är programmen mot civilingenjör, sjuksköterska, högskoleingenjör och ämneslärare.

Av de redovisade yrkesexamensprogrammen avslutas majoriteten med examen på grundnivå och resten med examen på avancerad nivå. Två yrkesexamensprogram, program mot grundläraresexamen och ämnesläraresexamen, kan avslutas på antingen grundnivå eller avancerad nivå.

Utbildningarna mot en yrkesexamen skiljer sig åt vad beträffar studentgruppens sammansättning bland annat med avseende på social bakgrund, ålder och kön. I påbyggnadsutbildningar på avancerad nivå såsom barnmorskeutbildning, speciallärarutbildning och specialistsjuksköterskeutbildning är till exempel studenterna i genomsnitt betydligt äldre än i övriga utbildningar, vilket är naturligt eftersom dessa utbildningar kräver en tidigare examen.

De fyra lärarexamensprogrammen redovisas var för sig i nyckeltalstabellen. Dessutom redovisas samtliga lärarprogram tillsammans under samlingsnamnet lärarexamen. Där ingår, förutom de fyra lärarutbildningsprogrammen, även den tidigare ospecificerade lärarexamen och de åtta lärarexamina som den ersatte 2001. Vid några lärosäten, exempelvis Sveriges lantbruksuniversitet, registreras studenter på utbildning mot en generell examen men kan senare avlägga en yrkesexamen efter fullgjorda studier.

I tabellen redovisas ett antal kvantitativa uppgifter som beskriver skillnader och likheter mellan utbildningsprogram som leder till en yrkesexamen. De uppgifter som redovisas är de senast tillgängliga. I samtliga fall är nyckeltalen baserade på registeruppgifter eller på uppgifter som har rapporterats av respektive lärosäte via det studieadministrativa dokumentations-

systemet till Statistiska centralbyrån. I de fall ett nyckeltal för en utbildning har utelämnats beror det på att antalet individer är alltför litet för att redovisas eller att uppgiften inte finns.

Nedan definieras och förklaras nyckeltalen i den ordning som de förekommer i tabellen. I nyckeltalsdatabasen för yrkesexamensprogram finns ytterligare några nyckeltal.

Förklaring av nyckeltal

Lärosäten. Uppgiften gäller antalet universitet och högskolor som hade registrerade studenter på berört yrkesexamensprogram höstterminen 2017.

Söktryck. Söktryck anger antalet behöriga förstahandssökande per antagen på respektive yrkesexamensprogram hösten 2017. Söktrycket ger en indikation på hur stor konkurrensen är om att antas på en utbildning. Antalet sökande avser behöriga sökanden som sökt aktuellt yrkesexamensprogram som sitt förstahandsval genom Universitets- och högskolerådets (UHR) antagningssystem.

Förstahandssökande. Andel av programnybörjarna som har sökt utbildningen som förstahandsval genom UHR:s antagningssystem. Uppgiften avser programnybörjare läsåret 2016/17 och anges i procent. Observera att bland programnybörjarna finns också en grupp som inte sökt genom UHR:s antagningssystem.

Programnybörjare. Uppgiften gäller antalet programnybörjare läsåret 2016/17, alltså studenter som inte tidigare har studerat på programmet.

Andel högskolenybörjare. Denna uppgift redovisar andel av programnybörjarna läsåret 2016/17 som började sina studier på det aktuella yrkesexamensprogrammet och inte tidigare hade studerat i svensk högskoleutbildning. Uppgiften anges i procent.

Medianålder. Medianåldern för nybörjarna på programmet läsåret 2016/17, mätt den 31 december 2016.

Högutbildade föräldrar. Uppgiften gäller andelen nybörjare på programmet läsåret 2016/17, exklusive inresande studenter, som har minst en förälder med utbildning på högskolenivå (minst treårig eftergymnasial utbildning) enligt Svensk utbildningsnomenklatur, SUN. Uppgiften gäller programnybörjare i åldrarna upp till och med 34 år och anges i procent.

Utländsk bakgrund. Uppgiften avser andel bland nybörjarna på programmet läsåret 2016/17 som själva är födda utomlands eller har två föräldrar som är födda utomlands. I uppgiften ingår inte adoptivbarn och inresande studenter. Uppgiften avser programnybörjare i åldrarna till och med 64 år och anges i procent.

Studenter. Uppgiften anger antalet registrerade studenter på yrkesexamensprogrammet höstterminen 2017.

Examinerade. Uppgiften anger antalet personer som avlagt en examen på programmet läsåret 2016/17.

Examinerade, andel män. Uppgiften anger andelen (procent) män bland examinerade på programmet läsåret 2016/17.

Examinerade, andel kvinnor. Uppgiften anger andelen (procent) kvinnor bland examinerade på programmet läsåret 2016/17.

Andel normalstudietid. Uppgiften anger andel av de examinerade på programmet läsåret 2016/17 som har avlagt examen inom normalstudietid. Normalstudietid är den nominella studietiden (antal högskolepoäng i examen) + en termin (för examensregistrering). Uppgiften anges i procent.

Tidigare examen. Uppgiften anger andelen av samtliga examinerade på programmet läsåret 2016/17 som har en tidigare examen i den svenska högskolan. Uppgiften anges i procent.

Studier utomlands, förstagångsexaminerade. Uppgiften anger antalet förstagångsexaminerade på programmet läsåret 2016/17

som har haft studiemedel för studier utomlands och/eller deltagit i utbytesstudier någon gång under de senaste sex åren fram till och med examensåret. Inresande studenter ingår inte i uppgiften.

Studier utomlands, alla examinerade.

Uppgiften avser antalet examinerade på programmet läsåret 2016/17 som har haft studiemedel för studier utomlands och/eller deltagit i utbytesstudier någon gång under de senaste sex åren fram till och med examensåret. Inresande studenter ingår inte.

	Lärosäten	Söktryck	Förstahands-sökande, %	Programnybörjare	Högskolenybörjare, %	Medianålder	Högutbildade föräldrar, %
Examina på grundnivå							
Arbetsterapeutexamen	8	1,7	61	510	55	23	28.1
Audionomexamen	4	1,1	69	96	43	24	32.1
Biomedicinsk analytikerexamen	12	1,1	70	520	61	21	31.1
Brandingenjörsexamen	2	1,6	80	79	62	21	46.8
Dietistexamen	3	7,6	77	107	30	24	40.9
Djursjukvårdarexamen *	0						
Folkhögskollärarexamen	1	1,8	91	57	2	42	53.3
Fysioterapeutexamen	8	5,3	90	678	52	23	44.2
Förskollärarexamen	20	1,7	84	3938	73	25	18.6
Hippologexamen *							
Högskoleingenjörsexamen	22	1,0	67	4347	68	21	37.7
Landskapsingenjörsexamen	1	1,2	83	48	31	25	48.8
Lantmästarexamen	1	1,7	100	52	81	23	28.8
Officersexamen	1	1,2	90	131	47	24	41.3
Optikerexamen	2	2,0	74	85	64	24	33.8
Ortopedingenjörsexamen	1	1,2	61	36	75	22	40.0
Receptarieexamen	5	1,1	62	362	65	22	35.6
Röntgensjuksköterskeexamen	8	1,7	64	281	58	25	28.4
Sjuksköterskeexamen	25	2,1	87	5921	70	23	30.8
Sjöingenjörsexamen	2	1,2	78	72	63	22	31.3
Sjökaptensexamen	2	1,4	82	122	70	23	40.4
Skogsmästarexamen	1	1,1	100	48	75	24	40.9
Skogsteknikerexamen *	1						
Socionomexamen	16	3,9	79	2644	56	23	34.5
Studie- och yrkesvägledarexamen	3	4,4	77	297	38	26	27.4
Tandhygienistexamen	7	2,9	68	211	62	22	22.7
Tandteknikerexamen	3	1,4	44	75	68	22	31.7
Trädgårdsingenjörsexamen *							
Yrkeslärarexamen	11	1,6	93	598	48	40	17.6
Examina på grundnivå eller avancerad nivå							
Grundlärarexamen	20	1,4	79	4060	66	23	26.0
Ämneslärarexamen	27	1,2	77	4553	46	24	39.9
Samtliga lärarexamina**	28	1,4	77	14035	59	25	28.4
Examina på avancerad nivå							
Agronomexamen	1	1,0	69	144	55	22	60.1
Apotekarexamen	3	1,4	51	306	78	20	44.9
Arkitektexamen	4	4,6	88	324	45	22	61.8
Barnmorskeexamen	13	3,2	96	406	1	30	31.6
Civilekonomexamen	12	1,9	62	1471	74	20	42.6
Civilingenjörsexamen	14	1,6	87	7219	74	20	59.9
Hortonomexamen	1	1,0	75	8	63	24	57.1
Juristexamen	7	5,1	87	1691	55	21	57.1
Jägmästarexamen	1	1,1	94	78	71	21	55.8
Landskapsarkitektexamen	1	2,3	71	111	41	22	60.2
Logopedexamen	6	1,6	69	200	45	22	46.3
Läkarexamen	7	5,9	89	1681	55	21	70.4
Psykologexamen	11	9,1	85	760	40	22	61.4
Psykiaterexamen	11	1,6	62	138	4	44	68.8
Sjukhusfysikerexamen	3	0,6	40	55	47	21	40.0
Specialistsjuksköterskeexamen	25	2,0	91	2223	1	32	31.3
Speciallärarexamen	11	1,3	72	548	1	43	12.1
Specialpedagogexamen	10	2,3	91	675	1	41	22.6
Tandläkarexamen	4	3,6	65	381	65	20	51.2
Veterinärexamen	1	6,3	91	100	60	21	63.3

* Studenter registreras på utbildning mot en kandidatexamen men kan avlägga en yrkesexamen efter fullgjorda studier.

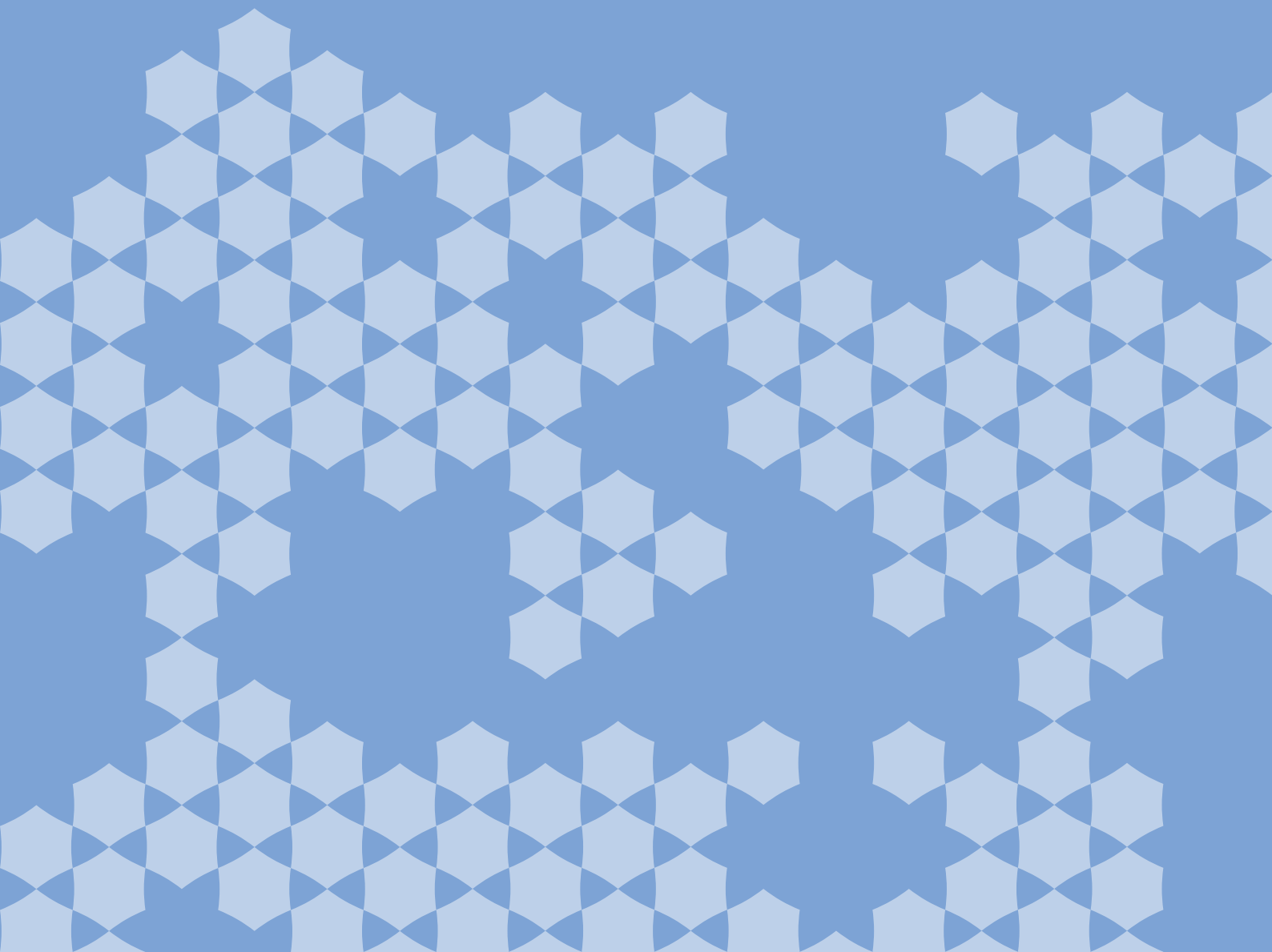
** Avser samlat den tidigare ospecificerade lärarexamen och de åtta lärarexamina som den ersatte 2001 samt de fyra nya, fr.o.m. hösten 2011, lärarexamina (förskolläraryrkes-, yrkeslärar-, grundlärar-, och ämneslärarexamen).

	Utländsk bakgrund, %	Studenter	Examine- rade	Examinerade Andel män, %	Examinerade Andel kvinnor, %	Normal studietid, %	Tidigare examen, %	Studier utomlands, ffg. examinerade	Studier utomlands, alla examinerade
	18.2	1413	412	11	89	85	5	34	36
	44.8	246	68	32	68	94	13	2	2
	44.4	1364	380	19	81	75	11	9	12
	5.1	274	58	69	31	28			
	15.7	270	88	6	94	90	7	10	10
	10.7	90	36	31	69	31	75		
	9.0	1800	563	34	66	87	6	39	42
	21.2	11858	2375	5	95	82	4	24	26
			3		100				
	27.4	12150	2262	69	31	53	4	228	232
	2.1	121	29	48	52	83		1	1
	1.9	132	38	74	26	42	3		
	6.3	341	22	77	23	33	5	2	3
	34.1	233	63	11	89	87	2	1	1
	29.6	92	19	5	95	84	5	2	2
	68.0	832	178	11	89	56	8	5	5
	43.4	654	151	26	74	81	6	7	7
	24.7	15462	4220	13	87	79	4	169	182
	22.2	245	66	94	6	3	5	2	2
	15.0	382	95	87	13	2		5	5
		157	21	76	24	24		1	1
		19							
	23.6	7968	1924	12	88	75	21	85	88
	15.9	751	151	11	89	69	19	6	6
	64.7	541	174	11	89	52	3	4	4
	65.8	159	25	16	84	76		1	1
			36	19	81		6	1	1
	13.6	1183	444	37	63	22	29	1	1
	22.6	11983	1747	18	82	80	2	52	52
	24.0	12539	1591	44	56	89	32	71	93
	23.7	39555	7689	23	77	65	13	180	208
	8.6	590	71	20	80	15	52	7	16
	68.9	1157	196	21	79	58	12	14	14
	12.0	1230	201	40	60	15	66	32	84
	13.5	578	340		100	85	99	1	12
	15.3	4516	978	43	57	70	9	429	471
	16.9	27280	3981	67	33	53	15	1124	1331
	12.5	48	2	100		50	50		1
	17.8	7211	1327	38	62	46	9	514	545
		308	53	58	42	83	34	3	6
	9.3	519	75	16	84	47	40	9	19
	21.5	653	137	7	93	83	7	12	14
	25.2	8103	1345	47	53	72	17	155	169
	14.0	3182	522	27	73	65	9	60	61
	17.5	581	179	18	82		96		
	38.0	159	20	35	65	61	5	1	1
	14.5	4229	2319	13	87	45	99	2	38
	9.0	1410	446	8	92	17	98		
	12.2	1491	365	5	95	33	97		
	65.0	1514	267	28	72	88	11	18	20
	6.4	525	82	10	90	76	6	6	6

TEXTILHÖGSKOLANS EXAMENSUTSTÄLLNING EXIT14
DESIGN AV STELLA KATSAROU

TABELLER

Tabell 1. Antal helårsstudenter i utbildning på grundnivå och avancerad nivå 2013-2017 samt antal studenter (registrerade) höstterminen 2017 per lärosäte.

	Antal helårsstudenter					Antal studenter	
	2013	2014	2015	2016	2017	HT 2017	Kv/män %
Universitet							
Uppsala universitet	23 914	24 643	24 148	23 630	24 125	30 202	59/41
Lunds universitet	27 608	27 776	27 332	26 819	26 460	29 176	55/45
Göteborgs universitet	24 996	24 355	24 636	25 054	25 558	31 430	67/33
Stockholms universitet	29 774	29 190	28 508	27 651	27 253	33 317	63/37
Umeå universitet	16 010	16 133	16 104	16 179	16 473	21 582	62/38
Linköpings universitet	17 722	17 615	17 494	17 482	17 559	20 132	55/45
Karolinska institutet	6 122	6 078	6 116	6 153	6 202	7 454	74/26
Kungl. Tekniska högskolan	12 026	12 094	12 152	12 554	12 858	14 956	34/66
Chalmers tekniska högskola	8 782	9 027	9 104	9 038	9 046	9 760	31/69
Luleå tekniska universitet	8 111	7 737	7 559	7 544	7 501	9 314	49/51
Handelshögskolan i Stockholm	1 739	1 794	1 744	1 665	1 686	1 722	45/55
Sveriges lantbruksuniversitet	3 838	3 819	3 816	3 751	3 759	4 671	68/32
Karlstads universitet	8 037	8 040	8 207	8 298	8 298	10 207	62/38
Linnéuniversitetet	14 087	13 734	13 828	13 831	13 923	19 383	63/37
Örebro universitet	8 688	8 621	8 749	9 126	9 281	10 727	62/38
Mittuniversitetet	6 961	6 816	6 779	6 918	6 683	8 614	65/35
Högskolor							
Blekinge tekniska högskola	2 983	3 208	3 410	3 019	2 807	3 437	32/68
Försvärshögskolan	495	487	514	568	615	729	34/66
Gymnastik- och idrottshögskolan	695	648	715	785	751	931	45/55
Högskolan i Borås	5 563	5 495	5 425	5 381	5 344	7 033	75/25
Högskolan Dalarna	6 019	6 109	6 196	5 958	5 884	8 497	63/37
Högskolan på Gotland**	807	-	-	-	-	-	-
Högskolan i Gävle	5 923	5 517	5 517	6 127	5 804	8 318	64/36
Högskolan i Halmstad	5 131	5 097	5 104	5 109	5 265	7 029	61/39
Högskolan Kristianstad	5 024	5 041	5 060	5 151	5 446	8 715	71/29
Högskolan i Skövde	3 986	3 882	3 875	3 575	3 303	4 857	52/48
Högskolan Väst	5 001	5 150	4 675	4 569	4 600	6 846	68/32
Malmö högskola	12 566	11 944	12 040	11 688	11 728	14 301	67/33
Mälardalens högskola	7 296	7 048	6 948	7 298	7 478	9 514	65/35
Stiftelsen Högskolan i Jönköping	7 352	7 020	7 054	7 349	7 689	9 207	62/38
Södertörns högskola	6 741	6 660	6 879	6 660	6 608	7 322	69/31
Konstnärliga högskolor							
Beckmans Designhögskola	122	121	121	122	115	124	67/33
Dans- och cirkushögskolan*	173	-	-	-	-	-	-
Konstfack	657	696	679	651	674	776	72/28
Kungl. Konsthögskolan	194	212	200	203	200	219	62/38
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	637	662	685	673	653	959	51/49
Operahögskolan i Stockholm*	37	-	-	-	-	-	-
Stockholms dramatiska högskola*	226	-	-	-	-	-	-
Stockholms konstnärliga högskola*		440	478	450	456	541	68/32
Övriga enskilda utbildningsanordnare							
Ericastiftelsen	35	37	32	29	29	63	78/22
Ersta Sköndal Bräcke högskola	870	845	874	942	1 019	1 121	86/14
Gammelkroppa skogsskola	26	25	25	23	21	19	21/79
Johannelunds teologiska högskola	98	97	99	89	90	128	51/49
Newmaninstitutet	43	48	42	45	41	68	40/60
Röda Korsets Högskola	458	496	558	657	754	811	82/18
Sophiahemmet Högskola	477	497	521	633	659	831	88/12
Stockholms Musikpedagogiska Institut	73	64	62	64	55	102	74/26
Teologiska Högskolan, Stockholm	241	243	210	222	247	383	72/28
Örebro Teologiska Högskola	83	104	112	123	130	240	57/43
Övriga ensk. psykoterapeututb.anordnare	88	75	54	49	38	70	80/20
Totalt	298 533	295 440	294 441	293 902	295 167	345 494	60/40

Uppgifterna om helårsstudenter är registeruppgifter och avser vårtermin plus hösttermin.

Totalt antal studenter höstterminen 2017 är nettoräknade.

* Dans- och cirkushögskolan, Operahögskolan och Stockholms dramatiska högskola blev Stockholms konstnärliga högskola den 1 januari 2014.

** Uppgifterna för 2013 avser endast vårterminen. Från och med 1 juli 2013 ingår Högskolan på Gotland i Uppsala universitet.

Tabell 2. Programnybörjare på yrkesexamensprogram läsåren 2012/13-2016/17.

	2012/13		2013/14		2014/15		2015/16		2016/17	
	Totalt	Kv/män %	Totalt	Kv/män %	Totalt	Kv/män %	Totalt	Kv/män %	Totalt	Kv/män %
Programnybörjare mot yrkesexamen på grundnivå	20 184	70/30	20 862	68/32	21 150	69/31	21 329	69/31	21 315	69/31
Arbetssterapeutexamen	554	85/15	507	86/14	554	84/16	548	82/18	510	79/21
Audionomexamen	111	74/26	115	63/37	109	72/28	93	67/33	96	75/25
Biomedicinsk analytikerexamen	618	77/23	641	75/25	619	76/24	572	77/23	520	73/27
Brandingenjörsexamen	85	33/67	82	29/71	77	36/64	77	34/66	79	35/65
Dietistexamen	97	88/12	122	92/8	104	86/14	98	94/6	107	89/11
Folkhögskollärarexamen	59	61/39	56	73/27	51	71/29	69	72/28	57	56/44
Fysioterapeutexamen	675	67/33	687	64/36	692	64/36	690	63/37	678	62/38
Förskollärarexamen	3 358	93/7	3 633	92/8	3 801	92/8	3 889	92/8	3 938	93/7
Högskoleingenjörsexamen	4 416	26/74	4 747	26/74	4 712	26/74	4 476	25/75	4 347	25/75
Landskapsingenjörsexamen	45	69/31	45	76/24	45	69/31	45	60/40	48	52/48
Lantmästarexamen	50	28/72	50	34/66	51	25/75	50	36/64	52	25/75
Officersexamen	95	9/91	101	10/90	111	16/84	117	12/88	131	13/87
Optikerexamen	81	85/15	78	79/21	81	80/20	83	84/16	85	76/24
Ortopedingenjörsexamen	24	54/46	38	66/34	33	73/27	40	63/37	36	58/42
Receptarieexamen	260	84/16	322	85/15	338	80/20	320	80/20	362	82/18
Röntgensjuksköterskeexamen	234	80/20	251	73/27	258	76/24	276	71/29	281	76/24
Sjuksköterskeexamen	5 175	86/14	5 385	84/16	5 440	84/16	5 738	82/18	5 921	85/15
Sjöingenjörsexamen	135	7/93	135	10/90	120	11/89	83	10/90	72	4/96
Sjökaptensexamen	184	13/87	160	17/83	151	15/85	138	8/92	122	7/93
Skogsmästarexamen	54	24/76	50	18/82	54	20/80	55	20/80	48	15/85
Skogsteknikerexamen	-		25	16/84	-		24	4/96	-	
Socionomexamen	2 603	84/16	2 407	84/16	2 509	83/17	2 585	81/19	2 644	79/21
Studie- och yrkesvägledarexamen	290	83/17	265	84/16	279	85/15	307	87/13	297	84/16
Tandhygienistexamen	253	94/6	242	92/8	266	85/15	216	88/12	211	87/13
Tandteknikerexamen	86	74/26	77	73/27	80	71/29	67	70/30	75	76/24
Yrkeslärarexamen	642	63/37	641	58/42	615	66/34	673	64/36	598	65/35
Programnybörjare mot yrkesexamen på avancerad nivå	14 942	44/56	14 666	45/55	14 313	46/54	14 284	46/54	14 529	45/55
Agronomexamen	155	74/26	162	75/25	168	83/17	154	77/23	144	70/30
Apotekarexamen	301	72/28	300	77/23	292	70/30	293	68/32	306	73/27
Arkitektexamen	394	55/45	345	62/38	335	63/37	319	62/38	324	59/41
Civilekonomexamen	2 022	50/50	1 480	53/47	1 398	53/47	1 342	51/49	1 471	47/53
Civilingenjörsexamen	7 168	29/71	7 371	31/69	7 128	31/69	7 071	32/68	7 219	32/68
Hortonomexamen	11	18/82	14	86/14	14	79/21	20	50/50	8	50/50
Juristexamen	1 791	57/43	1 766	59/41	1 717	58/42	1 791	60/40	1 691	59/41
Jägmästarexamen	82	37/63	86	37/63	78	38/62	60	43/57	78	31/69
Landskapsarkitektexamen	117	81/19	118	75/25	119	72/28	117	79/21	111	81/19
Logopedexamen	153	90/10	189	88/12	209	86/14	205	90/10	200	89/11
Läkarexamen	1 562	54/46	1 617	54/46	1 614	55/45	1 639	57/43	1 681	56/44
Psykologexamen	678	65/35	708	69/31	725	69/31	755	66/34	760	69/31
Sjukhusfysikerexamen	52	54/46	57	61/39	67	64/36	55	62/38	55	51/49
Tandläkarexamen	348	67/33	353	66/34	351	63/37	363	64/36	381	65/35
Veterinärexamen	108	89/11	100	87/13	98	88/12	100	89/11	100	90/10
Programnybörjare mot yrkesexamen på avancerad nivå, påbyggnadsutbildning	3 674	88/12	3 723	89/11	3 930	89/11	4 240	89/11	3 990	89/11
Barnmorskeexamen	312	100/0	288	100/0	326	100/0	371	100/0	406	100/0
Psykoterapeutexamen	284	81/19	227	84/16	193	77/23	268	83/17	138	79/21
Specialistsjuksköterskeexamen	2 137	85/15	2 283	86/14	2 272	87/13	2 319	86/14	2 223	86/14
Speciallärarexamen	504	92/8	526	91/9	608	94/6	681	92/8	548	91/9
Specialpedagogexamen	437	92/8	399	94/6	531	91/9	601	93/7	675	92/8
Programnybörjare mot yrkesexamen på grundnivå eller avancerad nivå	3 674	88/12	3 723	89/11	3 930	89/11	4 240	89/11	3 990	89/11
Grundlärarexamen	3 332	80/20	3 388	78/22	3 655	77/23	3 964	78/22	4 060	76/24
Lärarexamen	958	72/28	809	69/31	1 154	64/36	1 014	64/36	949	67/33
Ämneslärarexamen	3 491	54/46	3 623	52/48	4 280	52/48	4 626	52/48	4 553	51/49
Totalt	46 581	62/38	47 071	62/38	48 482	63/37	49 457	63/37	49 396	63/37

Tabell 3. Antal avlagda examina i utbildning på grundnivå och avancerad nivå läsåren 2012/13-2016/17
 Generella examina per inriktning (SUN), konstnärliga examina och yrkesexamina.

	2012/13		2013/14		2014/15		2015/16		2016/17	
	Totalt	Kv/män %	Totalt	Kv/män %	Totalt	Kv/män %	Totalt	Kv/män %	Totalt	Kv/män %
Generella examina	43 071	59/41	44 658	60/40	47 177	60/40	46 882	61/39	43 203	61/39
Högskoleexamen	1 822	54/46	1 732	54/46	1 825	56/44	1 408	51/49	1 155	53/47
humaniora och konst	198	50/50	220	53/47	213	61/39	167	53/47	109	51/49
samhällsvetenskap, juridik, handel, adm	464	74/26	490	73/27	594	72/28	457	71/29	337	77/23
naturvetenskap, matematik och data	194	34/66	195	35/65	193	38/62	144	34/66	106	31/69
teknik och tillverkning	578	25/75	522	27/73	555	32/68	462	26/74	435	29/71
hälso- och sjukvård samt social omsorg	256	90/10	222	87/13	156	85/15	102	93/7	121	86/14
pedagogik och lärutbildning	43	77/23	48	71/29	55	73/27	48	85/15	27	70/30
tjänster	88	77/23	35	66/34	58	67/33	24	29/71	18	72/28
lant- och skogsbruk samt djursjukvård	1	0/100	-	-	1	0/100	4	50/50	2	0/100
Kandidatexamen	25 397	65/35	27 342	64/36	28 588	64/36	29 095	65/35	26 742	64/36
humaniora och konst	2 265	62/38	2 458	63/37	2 557	64/36	2 482	63/37	2 267	63/37
samhällsvetenskap, juridik, handel, adm	10 801	63/37	11 427	63/37	12 485	64/36	12 573	65/35	11 009	65/35
naturvetenskap, matematik och data	2 271	43/57	2 670	42/58	2 834	45/55	3 022	46/54	2 871	45/55
teknik och tillverkning	2 653	38/62	3 176	39/61	3 317	36/64	3 276	39/61	3 267	39/61
hälso- och sjukvård samt social omsorg	5 641	86/14	5 851	85/15	5 633	86/14	5 973	86/14	5 774	85/15
pedagogik och lärutbildning	926	85/15	890	85/15	815	86/14	788	85/15	631	79/21
tjänster	674	68/32	701	73/27	764	69/31	832	70/30	727	69/31
lant- och skogsbruk samt djursjukvård	166	69/31	169	67/33	183	72/28	149	70/30	196	73/27
Magisterexamen (1993)	1 691	56/44	1 308	57/43	2 132	56/44	868	55/45	172	60/40
humaniora och konst	214	64/36	152	70/30	274	69/31	111	63/37	24	67/33
samhällsvetenskap, juridik, handel, adm	930	54/46	716	54/46	1 160	55/45	484	56/44	85	68/32
naturvetenskap, matematik och data	277	48/52	249	49/51	375	49/51	143	52/48	22	55/45
teknik och tillverkning	81	22/78	58	38/62	144	31/69	71	27/73	26	31/69
hälso- och sjukvård samt social omsorg	140	88/12	90	82/18	113	84/16	33	91/9	9	78/22
pedagogik och lärutbildning	35	80/20	35	80/20	42	76/24	21	62/38	5	60/40
tjänster	12	75/25	6	100/0	15	40/60	5	80/20	-	-
lant- och skogsbruk samt djursjukvård	2	0/100	2	50/50	9	22/78	-	-	1	0/100
Magisterexamen m. ämnesbredd	99	62/38	47	60/40	67	63/37	27	48/52	4	100/0
humaniora och konst	23	74/26	10	90/10	5	80/20	-	-	2	100/0
samhällsvetenskap, juridik, handel, adm	42	48/52	12	42/58	35	49/51	9	44/56	1	100/0
naturvetenskap, matematik och data	3	33/67	-	-	3	67/33	4	50/50	-	-
teknik och tillverkning	8	63/37	9	22/78	10	60/40	9	44/56	-	-
hälso- och sjukvård samt social omsorg	8	75/25	5	100/0	5	100/0	1	0/100	-	-
pedagogik och lärutbildning	8	88/12	6	83/17	6	100/0	2	100/0	-	-
tjänster	7	71/29	5	40/60	3	67/33	2	50/50	1	100/0
lant- och skogsbruk samt djursjukvård	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Magisterexamen (2007)	5 272	65/35	5 772	66/34	5 882	67/33	5 781	69/31	5 534	70/30
humaniora och konst	250	59/41	306	59/41	261	59/41	278	59/41	284	69/31
samhällsvetenskap, juridik, handel, adm	2 022	55/45	2 285	55/45	2 116	55/45	2 093	58/42	1 789	57/43
naturvetenskap, matematik och data	355	37/63	310	36/64	274	42/58	272	49/51	276	45/55
teknik och tillverkning	319	39/61	332	37/63	369	34/66	356	32/68	345	37/63
hälso- och sjukvård samt social omsorg	1 851	86/14	2 072	86/14	2 283	85/15	2 320	87/13	2 373	86/14
pedagogik och lärutbildning	357	80/20	349	79/21	386	82/18	372	86/14	361	87/13
tjänster	115	43/57	117	58/42	191	52/48	90	60/40	105	51/49
lant- och skogsbruk samt djursjukvård	3	67/33	1	100/0	2	50/50	-	-	1	100/0
Masterexamen	8 790	42/58	8 457	45/55	8 683	47/53	9 703	47/53	9 596	48/52
humaniora och konst	375	68/32	444	65/35	414	67/33	474	62/38	459	67/33
samhällsvetenskap, juridik, handel, adm	2 188	58/42	2 178	57/43	2 403	58/42	2 830	58/42	2 694	58/42
naturvetenskap, matematik och data	1 639	39/61	1 554	44/56	1 512	45/55	1 768	46/54	1 655	45/55
teknik och tillverkning	3 804	27/73	3 500	30/70	3 474	30/70	3 666	32/68	3 735	33/67
hälso- och sjukvård samt social omsorg	525	66/34	555	74/26	636	76/24	710	71/29	775	72/28
pedagogik och lärutbildning	93	85/15	85	76/24	114	77/23	123	88/12	143	80/20
tjänster	69	62/38	61	56/44	72	61/39	66	64/36	66	65/35
lant- och skogsbruk samt djursjukvård	97	55/45	80	68/32	58	72/28	66	67/33	69	64/36
Konstnärliga examina	973	55/45	853	61/39	988	59/41	1 031	59/41	1 007	61/39
Konstnärlig högskoleexamen	23	61/39	28	68/32	31	48/52	22	59/41	35	49/51
Konstnärlig kandidatexamen	621	55/45	497	60/40	626	58/42	692	58/42	606	60/40
Konstnärlig magisterexamen	31	71/29	20	60/40	28	86/14	16	81/19	24	75/25
Konstnärlig masterexamen	298	54/46	308	61/39	303	59/41	301	59/41	342	64/36
Yrkesexamina	30 754	69/31	32 726	69/31	33 215	67/33	33 394	68/32	31 784	69/31
Agromexamen	75	83/17	74	73/27	101	79/21	92	70/30	71	80/20
Apotekarexamen	207	73/27	209	74/26	199	77/23	237	72/28	196	79/21
Arbsterapeutexamen	358	90/10	408	91/9	423	87/13	387	88/12	412	89/11
Arkitektexamen	162	63/37	196	61/39	286	55/45	226	58/42	201	60/40
Audionomexamen	39	82/18	86	74/26	63	71/29	81	73/27	68	68/32
Barnmorskeexamen	260	99/1	313	100/0	270	100/0	295	100/0	340	100/0
Biomedicinsk analytikerexamen	310	84/16	356	83/17	358	82/18	342	80/20	380	81/19
Brandingenjörsexamen	63	29/71	68	26/74	72	35/65	60	38/62	58	31/69
Civilekonomexamen	1 053	56/44	1 179	58/42	1 244	56/44	1 014	54/46	978	57/43
Civilingenjörsexamen	3 349	29/71	3 766	31/69	4 256	30/70	4 460	32/68	3 982	33/67
Byggnadsteknik och anläggningsteknik	253	37/63	282	37/63	259	40/60	311	40/60	274	68/32
Elektronik, datateknik och automation	480	10/90	542	14/86	631	16/84	754	17/83	572	15/85
Energi- och elektroteknik	202	17/83	269	18/82	352	20/80	381	30/70	323	26/74
Fordons- och farkostteknik	76	9/91	79	11/89	101	12/88	119	15/85	89	17/83
Industriell ekonomi och organisation	540	30/70	592	35/65	632	34/66	600	35/65	627	39/61
Kemi- och bioteknik	355	56/44	396	55/45	426	52/48	441	54/46	370	52/48

	2012/13		2013/14		2014/15		2015/16		2016/17	
	Totalt	Kv/män %	Totalt	Kv/män %	Totalt	Kv/män %	Totalt	Kv/män %	Totalt	Kv/män %
Maskinteknik och verkstadsteknik	634	26/74	687	30/70	789	28/72	746	32/68	698	31/69
Samhällsbyggnad och arkitektur	263	51/49	251	46/54	287	40/60	304	50/50	303	52/48
Teknik och teknisk industri	450	22/78	565	22/78	644	27/73	688	26/74	644	29/71
Övriga inriktningar	96	46/54	103	44/56	135	39/61	116	34/66	82	55/45
Dietistexamen	101	86/14	70	94/6	98	89/11	76	92/8	88	94/6
Djursjukvårdarexamen	1	100/0	2	100/0	1	100/0	-	-	-	-
Folkhögskolläroexamen	13	23/77	46	65/35	35	77/23	34	68/32	36	69/31
Fysioterapeutexamen	563	72/28	566	72/28	531	70/30	527	68/32	563	66/34
Förskolläroexamen	-	-	17	94/6	1392	96/4	2345	96/4	2375	95/5
Grundläroexamen	-	-	50	62/38	488	77/23	1391	86/14	1749	82/18
Hippologexamen	9	100/0	8	100/0	11	100/0	5	100/0	3	100/0
Hortonomexamen	2	50/50	8	63/37	3	67/33	4	75/25	2	0/100
Högskoleingenjörsexamen	2173	27/73	2334	28/72	2442	27/73	2392	28/72	2265	31/69
Byggnadsteknik och anläggningsteknik	695	31/69	760	34/66	837	30/70	728	31/69	670	36/64
Elektronik, datateknik och automation	248	10/90	244	11/89	289	11/89	254	15/85	241	10/90
Energi- och elektroteknik	272	14/86	294	13/87	325	21/79	289	20/80	303	17/83
Industriell ekonomi och organisation	106	40/60	156	46/54	160	43/57	161	37/63	213	48/52
Maskinteknik och verkstadsteknik	628	21/79	680	22/78	630	22/78	733	23/77	609	25/75
Övriga inriktningar	224	58/42	200	55/45	201	56/44	227	54/46	229	58/42
Juristexamen	1281	63/37	1311	61/39	1401	60/40	1626	61/39	1327	62/38
Jägmästarexamen	62	26/74	68	34/66	69	38/62	68	32/68	53	42/58
Konstn högskoleexamen dans	-	-	-	-	2	100/0	1	100/0	-	-
Konstn högskoleexamen konst o design	13	85/15	10	50/50	15	67/33	27	44/56	-	-
Konstn högskoleexamen musik	19	26/74	10	20/80	48	31/69	10	30/70	11	27/73
Konstn högskoleexamen scen o medier	3	100/0	1	100/0	-	-	3	67/33	-	-
Landskapsarkitektexamen	74	81/19	91	81/19	132	79/21	72	81/19	75	84/16
Landskapsingenjörsexamen	29	66/34	39	64/36	25	92/8	33	76/24	29	52/48
Lantmästarexamen	43	33/67	37	41/59	45	33/67	22	23/77	38	26/74
Logopedexamen	164	88/12	134	89/11	142	93/7	110	95/5	137	93/7
Läkarexamen	1042	52/48	1112	54/46	1227	57/43	1176	56/44	1345	53/47
Lärarexamen	8358	81/19	8723	81/19	5513	75/25	2892	69/31	1546	71/29
Fritidshem	206	79/21	249	73/27	88	65/35	35	51/49	20	25/75
Fritidshem/grundsk tidiga år	6	67/33	3	67/33	19	63/37	4	50/50	1	100/0
Förskola/fritidshem/grundsk tidiga år	1615	91/9	1702	92/8	878	91/9	399	84/16	250	83/17
Förskola/förskolekl/grundsk tidiga år	947	92/8	938	91/9	507	92/8	164	91/9	95	85/15
Förskola/förskoleklass	1634	97/3	1709	96/4	622	96/4	163	95/5	94	91/9
Förskola/förskoleklass/fritidshem	122	95/5	158	93/7	61	90/10	31	77/23	18	94/6
Grundskolans tidigare år	737	87/13	955	86/14	510	86/14	236	88/12	168	85/15
Grundskolans tidigare och senare år	16	81/19	19	79/21	12	58/42	4	75/25	7	100/0
Grundskolans senare år	798	69/31	802	68/32	828	69/31	627	63/37	332	69/31
Grundskolans senare år/gymnasieskolan	1364	62/38	1430	60/40	1347	58/42	834	58/42	391	57/43
därav yrkeslärare	10	50/50	9	33/67	7	43/57	2	100/0	2	100/0
Gymnasieskolan	841	58/42	715	56/44	589	55/45	379	55/45	161	58/42
därav yrkeslärare	333	54/46	251	54/46	98	56/44	57	47/53	29	45/55
Övriga kombinationer av verksamheter	72	53/47	43	60/40	52	48/52	16	63/37	9	33/67
Officerexamen	61	8/92	56	13/87	73	18/82	31	10/90	22	23/77
Optikerexamen	40	88/12	49	84/16	64	88/12	51	76/24	63	89/11
Organistexamen	3	33/67	3	0/100	7	86/14	2	100/0	-	-
Ortopedingenjörsexamen	23	57/43	30	67/33	18	44/56	21	67/33	19	95/5
Psykologexamen	492	71/29	533	68/32	573	73/27	571	72/28	522	73/27
Psykoterapeutexamen	235	81/19	170	84/16	316	84/16	232	82/18	179	82/18
Receptarieexamen	128	90/10	176	89/11	186	90/10	197	90/10	178	89/11
Röntgensjuksköterskeexamen	146	80/20	174	79/21	164	82/18	210	81/19	151	74/26
Sjukhusfysikerexamen	31	52/48	25	56/44	20	60/40	39	51/49	20	65/35
Sjuksköterskeexamen	3840	86/14	3915	86/14	3876	87/13	4214	87/13	4220	87/13
Sjöingenjörsexamen	67	1/99	94	6/94	81	6/94	58	9/91	66	6/94
Sjökaptensexamen	100	18/82	114	14/86	92	18/82	95	16/84	95	13/87
Skogsmästarexamen	23	4/96	29	21/79	25	28/72	30	17/83	21	24/76
Skogsteknikerexamen	12	17/83	3	0/100	25	20/80	-	-	-	-
Social omsorgsexamen	17	94/6	20	85/15	31	90/10	12	100/0	2	100/0
Socionomexamen	2370	86/14	2427	87/13	2250	87/13	2196	86/14	1924	88/12
Specialistsjuksköterskeexamen	1944	85/15	1917	85/15	2122	85/15	2231	87/13	2328	87/13
Speciallärarexamen	200	95/5	220	94/6	334	95/5	600	92/8	448	92/8
Specialpedagogexamen	330	90/10	342	91/9	357	94/6	390	93/7	365	95/5
Studie- och yrkesvägledarexamen	183	94/6	188	89/11	207	83/17	222	86/14	151	89/11
Tandhygienistexamen	184	93/7	203	96/4	175	97/3	181	95/5	174	89/11
Tandläkarexamen	216	59/41	235	64/36	265	62/38	245	57/43	267	72/28
Tandteknikerexamen	75	80/20	41	80/20	53	74/26	38	63/37	25	84/16
Teologie kandidatexamen	33	42/58	21	67/33	31	52/48	17	65/35	2	0/100
Trädgårdssingenjörsexamen	17	82/18	35	80/20	29	72/28	28	75/25	36	81/19
Veterinärexamen	82	79/21	81	88/12	81	88/12	66	94/6	82	90/10
Yrkehögskoleexamen	7	71/29	5	20/80	9	67/33	3	67/33	-	-
Yrkeslärarexamen	63	63/37	207	61/39	454	63/37	469	58/42	444	63/37
Yrkesteknisk högskoleexamen	2	50/50	1	0/100	1	100/0	-	-	-	-
Ämneslärarexamen	4	100/0	120	61/39	404	63/37	937	59/41	1652	57/43
Äldre examina ej motsvarande generella eller yrkesexamina	2	50/50	2	100/0	12	33/67	1	100/0	3	67/33

Tabell 4. Antal nybörjare samt antal doktors- och licentiatexamen i utbildning på forskarnivå kalenderåret 2017, samt antal aktiva doktorander höstterminen 2017 per lärosäte och forskningsämnesområde.

	Naturvetenskap		Teknik		Medicin och hälsovetenskap		Lantbruksvetenskap och veterinärmedicin		Samhällsvetenskap		Humaniora och konst		Summa	
	Totalt	Kv/mån %	Totalt	Kv/mån %	Totalt	Kv/mån %	Totalt	Kv/mån %	Totalt	Kv/mån %	Totalt	Kv/mån %	Totalt	Kv/mån %
Uppsala universitet														
Nybörjare	104	43/57	28	29/71	111	54/46			57	53/47	39	44/56	339	47/53
Doktorander (aktiva)	643	35/65	179	34/66	658	54/46			379	52/48	219	50/50	2 078	46/54
Doktorsexamina	110	39/61	41	24/76	121	58/42			58	59/41	39	49/51	369	48/52
Licentiatexamen	20	10/90	6	83/17	10	60/40			7	57/43	0		43	40/60
Lunds universitet														
Nybörjare	93	40/60	67	28/72	166	59/41			48	44/56	6	83/17	380	47/53
Doktorander (aktiva)	531	40/60	439	33/67	840	57/43			341	51/49	206	50/50	2 356	47/53
Doktorsexamina	90	37/63	72	28/72	188	53/47			58	64/36	39	49/51	447	47/53
Licentiatexamen	7	57/43	26	23/77	2	100/0			1	0/100	0		36	33/67
Göteborgs universitet														
Nybörjare	43	51/49	0		173	67/33			59	59/41	24	50/50	299	62/38
Doktorander (aktiva)	177	50/50	1	100/0	752	61/39			391	61/39	182	58/42	1 503	59/41
Doktorsexamina	34	44/56	0		123	63/37			61	62/38	34	50/50	252	59/41
Licentiatexamen	8	38/62	0		3	100/0			5	80/20	3	100/0	19	68/32
Stockholms universitet														
Nybörjare	123	43/57	0		1	100/0			73	56/44	32	59/41	229	50/50
Doktorander (aktiva)	645	40/60	1	0/100	19	74/26			501	54/46	186	69/31	1 352	50/50
Doktorsexamina	87	33/67	2	50/50	4	75/25			87	51/49	28	64/36	208	46/54
Licentiatexamen	36	47/53	0		5	40/60			2	50/50	0		43	47/53
Umeå universitet														
Nybörjare	34	44/56	2	0/100	55	53/47			26	54/56	2	100/0	119	50/50
Doktorander (aktiva)	173	38/62	27	37/63	396	52/48			173	54/46	62	63/37	831	50/50
Doktorsexamina	38	47/53	6	33/67	87	55/45			49	59/41	13	54/46	193	54/46
Licentiatexamen	1	0/100	0		3	67/33			3	0/100	0		7	29/71
Linköpings universitet														
Nybörjare	52	31/69	42	21/79	53	66/34			24	46/54	0		170	42/58
Doktorander (aktiva)	237	29/71	216	25/75	374	64/36			196	58/42	23	65/35	1 046	47/53
Doktorsexamina	49	35/65	35	29/71	52	62/38			32	66/34	2	50/50	170	48/52
Licentiatexamen	10	20/80	15	20/80	0				3	67/33	2	0/100	30	23/77
Karolinska institutet														
Nybörjare	1	0/100	1	100/0	369	58/42							371	58/42
Doktorander (aktiva)	2	50/50	8	63/37	2 157	58/42							2 167	58/42
Doktorsexamina	0		1	100/0	326	59/41							327	59/41
Licentiatexamen	0		0		4	75/25							4	75/25
Kungl. Tekniska högskolan														
Nybörjare	97		242	26/74	6	50/50			11	36/64	4	25/75	360	28/72
Doktorander (aktiva)	504	26/74	1 142	30/70	36	42/58			31	61/39	51	51/49	1 762	30/70
Doktorsexamina	89	28/72	203	33/67	6	0/100			2	100/0	7	29/71	307	31/69
Licentiatexamen	17	24/76	49	24/76	1	100/0			0		4	25/75	71	25/75
Chalmers tekniska högskola														
Nybörjare	28	25/75	159	33/67							2	50/50	189	32/68
Doktorander (aktiva)	229	24/76	852	31/69							22	55/45	1 103	30/70
Doktorsexamina	31	29/71	108	28/72							0		139	28/72
Licentiatexamen	26	23/77	102	33/67							4	75/25	132	33/67
Luleå tekniska universitet														
Nybörjare	9	56/44	70	34/66	0				13	46/54	0		92	38/62
Doktorander (aktiva)	58	33/67	363	33/67	14	79/21			62	45/55	9	33/67	506	36/64
Doktorsexamina	3	33/67	57	23/77	2	100/0			4	25/75	2	0/100	68	25/75
Licentiatexamen	3	0/100	27	37/63	1	100/0			0		1	0/100	32	34/66
Handelshögskolan i Stockholm														
Nybörjare									24	42/58			24	42/58
Doktorander (aktiva)									131	40/60			131	40/60
Doktorsexamina									19	58/42			19	58/42
Licentiatexamen									2	0/100			2	0/100
Sveriges lantbruksuniversitet														
Nybörjare	51	61/39			0		54	61/39	4	25/75			109	60/40
Doktorander (aktiva)	177	58/42			1	0/100	257	57/43	29	41/59			464	56/44
Doktorsexamina	35	66/34			0		61	59/41	4	25/75			100	60/40
Licentiatexamen	1	0/100			0		4	25/75	0				5	20/80
Karlstads universitet														
Nybörjare	6	17/83	0		1	100/0			19	79/21	1	0/100	27	63/37
Doktorander (aktiva)	47	36/67	15	40/60	15	80/20			121	60/40	17	29/71	215	53/47
Doktorsexamina	7	43/57	5	20/80	3	100/0			14	64/36	2	50/50	31	55/45
Licentiatexamen	7	14/86	3	33/67	0				6	67/33	1	0/100	17	35/65
Linnéuniversitetet														
Nybörjare	17	29/71	6	17/83	10	70/30	2	50/50	16	56/44	2	50/50	53	45/55
Doktorander (aktiva)	73	36/64	20	25/75	36	78/22	14	50/50	80	68/32	35	63/37	258	55/45
Doktorsexamina	10	50/50	2	50/50	9	89/11	2	50/50	8	50/50	4	50/50	35	60/40
Licentiatexamen	1	100/0	2	100/0	0		0		1	0/100	1	100/0	5	80/20
Örebro universitet														
Nybörjare	13	23/77	0		40	60/40			10	50/50	3	67/33	66	52/48
Doktorander (aktiva)	53	42/58	7	0/100	209	60/40			118	62/38	22	64/36	409	57/43
Doktorsexamina	7	43/57	1	0/100	26	77/23			13	69/31	2	100/0	49	69/31
Licentiatexamen	0		2	0/100	4	100/0			2	50/50	0		8	63/37
Mittuniversitetet														
Nybörjare	6	83/17	5	40/60	5	60/40			18	61/39	0		34	62/38
Doktorander (aktiva)	26	54/46	48	29/71	20	85/15			59	68/32	5	60/40	158	56/44
Doktorsexamina	1	0/100	6	50/50	3	67/33			5	60/40	1	100/0	16	56/44
Licentiatexamen	2	50/50	3	33/67	0				0		0		5	40/60
Blekinge tekniska högskola														
Nybörjare	3	33/67	22	59/41									25	56/44
Doktorander (aktiva)	33	27/73	66	45/55									99	39/61
Doktorsexamina	3	33/67	5	40/60									8	38/62
Licentiatexamen	1	0/100	1	0/100									2	0/100

	Naturvetenskap		Teknik		Medicin och hälsovetenskap		Lantbruksvetenskap och veterinärmedicin		Samhällsvetenskap		Humaniora och konst		Summa	
	Totalt	Kv/mån %	Totalt	Kv/mån %	Totalt	Kv/mån %	Totalt	Kv/mån %	Totalt	Kv/mån %	Totalt	Kv/mån %	Totalt	Kv/mån %
Gymnastik- och idrottshögskolan														
Nybörjare					5	20/80							5	20/80
Doktorander (aktiva)					20	45/55							20	45/55
Doktorsexamina					1								1	0/100
Licentiatexamina					0								0	
Högskolan i Borås														
Nybörjare			5	40/60	8	88/12			5	60/40	3	100/0	21	71/29
Doktorander (aktiva)			26	38/62	17	82/18			24	71/29	7	100/0	74	65/35
Doktorsexamina			1	100/0	0				2	50/50	2	50/50	5	60/40
Licentiatexamina			0		0				0		1	0/100	1	0/100
Högskolan Dalarna														
Nybörjare	3	33/67			2	50/50			0				5	40/60
Doktorander (aktiva)	12	42/58			4	75/25			6	100/0			22	64/36
Doktorsexamina	2	100/0			0				0				2	100/0
Licentiatexamina	0				0				0				0	
Högskolan i Gävle														
Nybörjare	1	0/100	2	50/50	2	100/0			3	33/67			8	50/50
Doktorander (aktiva)	2	0/100	17	29/71	8	75/25			8	25/75			35	37/63
Doktorsexamina	0		2	0/100	0				1	0/100			3	0/100
Licentiatexamina	0		1	100/0	0				0				1	100/0
Högskolan i Halmstad														
Nybörjare			4	50/50	0				2	50/50			6	50/50
Doktorander (aktiva)			34	29/71	9	89/11			17	47/53			60	43/57
Doktorsexamina			1	0/100	1	100/0			1	100/0			3	67/33
Licentiatexamina			5	40/60	0				1	0/100			6	33/67
Högskolan i Skövde														
Nybörjare	9	44/56											9	44/56
Doktorander (aktiva)	41	27/73											41	27/73
Doktorsexamina	3	0/100											3	0/100
Licentiatexamina	2	50/50											2	50/50
Högskolan Väst														
Nybörjare			5	20/80					6	50/50			11	36/64
Doktorander (aktiva)			29	24/76					26	65/35			55	44/56
Doktorsexamina			1	0/100					0				1	0/100
Licentiatexamina			2	0/100					0				2	0/100
Malmö högskola														
Nybörjare	3	67/33			17	71/29			14	79/21	2	100/0	36	75/25
Doktorander (aktiva)	12	50/50			80	56/44			87	68/32	9	44/56	188	61/39
Doktorsexamina	1	0/100			13	54/46			8	63/37	2	0/100	24	50/50
Licentiatexamina	0				0				1	100/0	0		1	100/0
Mälardalens högskola														
Nybörjare	14	14/86	12	50/50	0				2	50/50			28	32/68
Doktorander (aktiva)	63	19/81	85	39/61	22	82/18			26	85/15			196	43/57
Doktorsexamina	7	29/71	9	44/56	7	100/0			2	50/50			25	56/44
Licentiatexamina	13	15/85	4	75/25	0				2	50/50			19	32/68
Stiftelsen Högskolan i Jönköping														
Nybörjare	0		6	0/100	11	100/0			6	67/33			23	65/35
Doktorander (aktiva)	1	0/100	37	27/73	39	90/10			100	63/37			177	61/39
Doktorsexamina	0		1	0/100	8	88/12			9	89/11			18	83/17
Licentiatexamina	0		5	40/60	0				0				5	40/60
Södertörns högskola														
Nybörjare	0								3	67/33	11	55/45	14	57/43
Doktorander (aktiva)	9	78/22							25	64/36	30	47/53	64	58/42
Doktorsexamina	4	50/50							4	75/25	7	43/57	15	53/47
Licentiatexamina	0								0		0		0	
Stockholms konstnärliga högskola														
Nybörjare											7	71/29	7	71/29
Doktorander (aktiva)											19	63/37	19	63/37
Doktorsexamina											0		0	
Licentiatexamina											0		0	
Ersta Sköndal Bräcke högskola														
Nybörjare					0				0				0	
Doktorander (aktiva)					6	100/0			9	78/22			15	87/13
Doktorsexamina					0				0				0	
Licentiatexamina					0				0				0	
Teologiska Högskolan, Stockholm														
Nybörjare											2	50/50	2	50/50
Doktorander (aktiva)											3	33/67	3	33/67
Doktorsexamina											0		0	
Licentiatexamina											0		0	
Totalt														
Nybörjare	710	40/60	677	30/70	1035	60/40	56	61/39	443	54/46	140	55/45	3060	48/52
Doktorander (aktiva)	3745	36/64	3604	31/69	5729	58/42	271	57/43	2935	56/44	1106	56/44	17376	47/53
Doktorsexamina	611	38/62	559	30/70	980	59/41	63	59/41	441	59/41	184	51/49	2838	48/52
Licentiatexamina	155	28/72	253	32/68	33	73/27	4	25/75	36	50/50	17	47/53	498	36/64

Tabell 5. Doktorandernas försörjning höstterminen 2017 per lärosäte och forskningsämnesområde omräknat till helårspersoner.

	Anställning som doktorand	Annan anst. inom högskolan	Utbildningsbidrag	Företagsdoktorand	Anställning som läkare	Annan anst. utanför högskolan	Stipendier	Övrig försörjning	Summa
Uppsala universitet	1167,0	37,7	2,0	19,8	80,8	92,8	103,4	67,1	1570,5
Naturvetenskap	456,1	10,4		5,4		18,5	27,6	6,2	524,2
Teknik	101,9	10,9		4,7		0,4	17,9	0,8	136,7
Medicin och hälsovetenskap	261,5	7,2	2,0	8,1	80,8	55,1	14,0	4,3	433,0
Samhällsvetenskap	214,4	7,4		1,6		17,1	30,6	24,3	295,3
Humaniora och konst	133,0	1,8				1,7	13,4	31,5	181,3
Lunds universitet	1143,4	24,2	0,2	49,7	93,5	35,3	142,6	98,3	1587,3
Naturvetenskap	362,1	3,5		7,7		0,3	50,5	11,1	435,2
Teknik	221,8	8,0		35,9		9,7	41,0	4,2	320,6
Medicin och hälsovetenskap	279,9	7,4	0,2	4,1	91,8	21,6	20,2	27,8	453,0
Samhällsvetenskap	186,7	3,7		1,5		3,3	23,3	31,1	249,5
Humaniora och konst	92,9	1,6		0,5	1,7	0,5	7,7	24,1	129,0
Göteborgs universitet	666,5	24,1	3,8	17,1	102,8	90,4	33,5	42,5	980,7
Naturvetenskap	134,4	0,2		1,1		1,0	3,0	2,5	142,2
Teknik		1,0							1,0
Medicin och hälsovetenskap	211,4	8,8	3,8	10,7	102,8	66,9	17,7	13,6	435,8
Samhällsvetenskap	219,0	10,1		2,3		19,6	6,3	16,7	273,9
Humaniora och konst	101,7	3,9		3,0		2,9	6,5	9,7	127,7
Stockholms universitet	785,9	60,7	1,2	24,0		19,2	70,0	73,8	1034,8
Naturvetenskap	449,6	27,1	0,3	10,8		3,7	8,8	14,9	515,1
Teknik						1,0			1,0
Medicin och hälsovetenskap	14,1						2,0	0,2	16,2
Samhällsvetenskap	228,7	29,3	0,9	13,3		13,1	51,0	37,5	373,8
Humaniora och konst	93,6	4,3				1,4	8,2	21,2	128,6
Umeå universitet	392,2	21,0		5,9	64,6	31,9	9,9	28,2	553,7
Naturvetenskap	117,3	1,2		2,8		4,1	6,8	1,4	133,6
Teknik	15,9	1,8		1,0				1,4	20,1
Medicin och hälsovetenskap	109,2	14,1		1,4	64,6	26,9	0,2	12,5	228,8
Samhällsvetenskap	114,4	3,9		0,8		1,0	2,9	6,1	129,1
Humaniora och konst	35,4							6,8	42,2
Linköpings universitet	454,4	20,2	0,4	30,5	66,7	53,9	35,6	51,3	713,0
Naturvetenskap	139,9	1,8		8,9		4,7	24,9	7,7	187,8
Teknik	128,4	4,4		17,4		2,7	4,8	2,0	159,7
Medicin och hälsovetenskap	71,2	9,4	0,4	1,6	66,7	40,8	3,0	37,2	230,2
Samhällsvetenskap	106,8	2,4		2,6		5,7	2,5	3,4	123,4
Humaniora och konst	8,1	2,4					0,5	1,0	12,0
Karolinska institutet	886,5	52,8		36,5	355,8	153,7	122,8	70,6	1678,6
Naturvetenskap	2,0								2,0
Teknik	3,6	0,3					0,8		4,7
Medicin och hälsovetenskap	880,9	52,5		36,5	355,8	153,7	122,0	70,6	1671,9
Kungl. Tekniska högskolan	875,5	42,8		132,9		20,3	209,2	70,8	1351,5
Naturvetenskap	281,6	8,0		34,2			52,2	25,7	401,7
Teknik	550,3	31,1		91,0		15,6	146,5	35,7	870,1
Medicin och hälsovetenskap	10,7	0,5		4,3			7,6	1,2	24,3
Samhällsvetenskap	7,5	2,7		2,5		4,7	0,5	2,8	20,6
Humaniora och konst	25,5	0,5		0,9			2,5	5,5	34,9
Chalmers tekniska högskola	664,8	6,5		114,0		4,9	0,5	11,7	802,4
Naturvetenskap	144,6	1,2		16,3		0,0		2,2	164,3
Teknik	509,7	4,0		95,9		4,3	0,5	9,0	623,3
Humaniora och konst	10,5	1,3		1,9		0,6		0,5	14,7
Luleå tekniska universitet	276,6	28,0		35,0		12,3	12,0	6,3	370,1
Naturvetenskap	33,3	5,5		2,6			3,7	0,3	45,3
Teknik	206,9	18,1		22,1		12,2	7,3	3,8	270,3
Medicin och hälsovetenskap	7,2	0,8		1,6				1,0	10,5
Samhällsvetenskap	24,0	3,4		8,8			1,0	1,3	38,4
Humaniora och konst	5,2	0,3				0,2			5,6
Handelshögskolan i Stockholm	5,0	2,3					84,0	22,1	113,4
Samhällsvetenskap	5,0	2,3					84,0	22,1	113,4
Sveriges lantbruksuniversitet	252,4	22,3		16,7		17,8	27,7	12,2	349,1
Naturvetenskap	119,0	3,1		5,0		1,3	8,4	5,4	142,1
Medicin och hälsovetenskap	0,9								0,9
Lantbruksvetenskap och veterinärmedicin	113,7	18,9		10,6		16,5	19,3	5,9	185,0
Samhällsvetenskap	18,8	0,3		1,1				0,9	21,1
Karlstads universitet	89,3	17,1		9,3		11,4	0,7	2,2	130,0
Naturvetenskap	27,2	3,2					0,8		31,2
Teknik	6,5			2,9		0,2		0,0	9,6
Medicin och hälsovetenskap	5,3	0,8				3,1		0,1	9,3
Samhällsvetenskap	41,9	11,8		6,5		7,1	0,7	1,6	69,6
Humaniora och konst	8,4	1,4				0,2		0,5	10,4
Linnéuniversitet	123,3	14,2		4,5		14,2	3,5	9,3	169,2
Naturvetenskap	47,0	2,5		1,0		0,2	0,5	2,9	54,1
Teknik	11,6	3,2		0,7				0,6	16,0
Medicin och hälsovetenskap	14,9	1,0		1,3		3,9	1,0		22,0
Lantbruksvetenskap och veterinärmedicin	7,3	0,6		1,6				1,0	10,4
Samhällsvetenskap	33,5	4,6				4,4	2,0	2,3	46,8
Humaniora och konst	9,1	2,4				5,8		2,6	19,8

	Anställning som doktorand	Annan anst. inom högskolan	Utbildningsbidrag	Företagsdoktorand	Anställning som läkare	Annan anst. utanför högskolan	Stipendier	Övrig försörjning	Summa
Örebro universitet	131,3	9,8		11,4	44,8	31,7	11,4	15,4	255,8
Naturvetenskap	31,8	1,9		4,0		1,1	1,0	3,9	43,7
Teknik	2,6			0,9				0,6	4,1
Medicin och hälsovetenskap	28,7	5,4		0,5	44,8	29,0	2,0	1,5	111,8
Samhällsvetenskap	57,8	1,9		6,0		0,9	8,4	6,9	81,9
Humaniora och konst	10,5	0,5				0,8		2,6	14,4
Mittuniversitetet	87,8	5,0		7,9		6,3		4,8	111,8
Naturvetenskap	18,8	1,2		0,5					20,5
Teknik	25,5	2,7		6,0		2,3		0,6	37,0
Medicin och hälsovetenskap	7,0	0,5		1,2		3,5		1,0	13,2
Samhällsvetenskap	34,0	0,6		0,3		0,5		2,2	37,6
Humaniora och konst	2,5							1,0	3,5
Blekinge tekniska högskola	40,4	5,9		7,5		1,2	5,0	2,0	62,0
Naturvetenskap	13,3	0,8		2,8			3,8	1,5	22,2
Teknik	27,2	5,1		4,7		1,2	1,2	0,5	39,8
Gymnastik- och idrottshögskolan	13,7	0,8				0,5	0,8	1,0	16,8
Medicin och hälsovetenskap	13,7	0,8				0,5	0,8	1,0	16,8
Högskolan i Borås	38,3	6,2		3,1		0,8	6,4	0,5	55,2
Teknik	10,3	3,0		2,1			6,2		21,6
Medicin och hälsovetenskap	9,6					0,3			10,0
Samhällsvetenskap	14,6	2,7				0,5	0,1	0,5	18,4
Humaniora och konst	3,8	0,5		1,0					5,3
Högskolan Dalarna	14,8			1,0					15,8
Naturvetenskap	9,6								9,6
Medicin och hälsovetenskap	2,1			1,0					3,1
Samhällsvetenskap	3,2								3,2
Högskolan i Gävle	22,7	1,0		3,9					27,6
Naturvetenskap	1,0	1,0							2,0
Teknik	8,9			3,9					12,8
Medicin och hälsovetenskap	6,1								6,1
Samhällsvetenskap	6,7								6,7
Högskolan i Halmstad	22,5	7,1		5,2		2,6	3,6		41,0
Teknik	14,8	2,5		3,1		0,1	3,6		24,1
Medicin och hälsovetenskap	3,2	0,8				2,3			6,3
Samhällsvetenskap	4,5	3,8		2,1		0,2			10,7
Högskolan i Skövde	18,0	6,3		2,8		0,1			27,2
Naturvetenskap	18,0	6,3		2,8		0,1			27,2
Högskolan Väst	25,7	2,0		12,6					40,3
Teknik	12,6	0,8		9,7					23,1
Samhällsvetenskap	13,1	1,2		2,9					17,2
Malmö högskola	79,5	5,2		2,7		21,1	4,0	4,4	116,9
Naturvetenskap	8,4	0,3							8,7
Medicin och hälsovetenskap	25,2	2,5		1,8		12,9	4,0	0,6	47,0
Samhällsvetenskap	41,7	2,3		0,9		8,2		3,8	56,9
Humaniora och konst	4,2	0,1							4,3
Mälardalens högskola	64,8	17,0		32,9		4,6	3,0	1,9	124,1
Naturvetenskap	21,5	10,2		9,5		0,1	2,0		43,2
Teknik	24,6	0,3		23,5		1,1	1,0	0,1	50,5
Medicin och hälsovetenskap	6,1	5,2				1,9		1,0	14,2
Samhällsvetenskap	12,5	1,4				1,5		0,8	16,2
Stiftelsen Högskolan i Jönköping	57,7	20,3		4,2		21,9	2,9	1,4	108,3
Naturvetenskap	0,8								0,8
Teknik	23,1			2,4		0,8			26,4
Medicin och hälsovetenskap	7,4	6,3				10,1	0,5		24,3
Samhällsvetenskap	26,4	14,0		1,8		11,0	2,4	1,4	56,9
Södertörns högskola	47,1							0,7	47,9
Naturvetenskap	8,5								8,5
Samhällsvetenskap	20,2								20,2
Humaniora och konst	18,5							0,7	19,2
Stockholms konstnärliga högskola	12,9							1,0	13,9
Humaniora och konst	12,9							1,0	13,9
Ersta Sköndal Bräcke högskola	12,1					1,5			13,6
Medicin och hälsovetenskap	5,9								5,9
Samhällsvetenskap	6,3					1,5			7,7
Teologiska Högskolan, Stockholm	1,0					0,2	1,2		2,4
Humaniora och konst	1,0					0,2	1,2		2,4
Totalt	8 472,9	460,4	7,7	591,2	808,9	650,6	893,8	599,3	12 484,7

Tabell 6. Personalen vid universitet och högskolor oktober 2017, helårspersoner. Exklusive doktorandanställda.

	Anställningskategori								Totalt
	Professor	Lektor	Meriterings- anställning	Adjunkt	Annan forskande/ undervisande personal med doktors- examen	Annan forskande/ undervisande personal utan doktors- examen *	Biblioteks- personal	Övrig personal **	
Universitet									
Uppsala universitet	594	666	323	236	599	712	114	1740	4983
Kvinnor	176	306	137	137	268	349	81	1092	2546
Män	418	360	185	99	331	363	33	648	2437
Lunds universitet	660	855	316	232	478	468	149	2296	5454
Kvinnor	177	342	132	125	204	218	96	1413	2708
Män	483	513	184	107	274	250	53	882	2746
Göteborgs universitet	548	925	333	336	295	267	147	1905	4757
Kvinnor	180	512	171	205	150	153	104	1335	2810
Män	368	413	163	132	145	114	42	570	1947
Stockholms universitet	468	682	273	193	363	452	62	1407	3900
Kvinnor	147	334	120	125	172	233	44	907	2084
Män	320	347	153	68	191	219	18	500	1817
Umeå universitet	299	688	168	234	212	279	69	1177	3125
Kvinnor	93	317	87	127	106	146	45	745	1666
Män	205	371	82	107	106	133	24	432	1459
Linköpings universitet	312	620	236	208	78	130	70	1057	2711
Kvinnor	72	251	104	119	38	58	54	702	1397
Män	240	370	132	90	40	72	17	355	1314
Karolinska institutet	379	155	728	184	348	318	55	1822	3989
Kvinnor	116	96	401	146	193	170	35	1291	2447
Män	263	59	327	38	155	148	20	532	1542
Kungl. Tekniska högskolan	307	284	232	157	262	337	26	1149	2754
Kvinnor	50	67	66	58	76	101	19	706	1143
Män	258	217	166	99	186	236	8	442	1612
Chalmers tekniska högskola	214	370	270	65	147	226	36	843	2170
Kvinnor	30	90	89	12	36	68	29	469	822
Män	184	280	180	53	112	158	7	374	1348
Luleå tekniska universitet	153	244	62	88	10	19	24	445	1044
Kvinnor	40	94	21	51	1	6	21	283	517
Män	112	149	42	37	9	13	3	162	527
Handelshögskolan i Stockholm	34	31	7	1	17	2	9	109	209
Kvinnor	6	7	3		6	1	7	78	107
Män	28	24	5	1	11	1	1	31	101
Sveriges lantbruksuniversitet	206	126	212	119	435	428	39	1163	2728
Kvinnor	63	66	96	87	203	241	24	685	1466
Män	144	60	116	32	231	186	15	478	1262
Karlstads universitet	86	271	25	211	9	22	21	341	986
Kvinnor	28	126	11	126	3	12	18	237	561
Män	59	145	14	85	7	9	3	104	425
Linnéuniversitetet	125	443	83	278	10	77	40	596	1652
Kvinnor	34	213	43	137	5	42	31	385	890
Män	91	230	40	141	5	35	9	211	762
Örebro universitet	101	240	53	151	13	26	29	376	989
Kvinnor	32	119	27	91	5	13	20	253	560
Män	69	121	26	61	8	13	9	123	429
Mittuniversitetet	65	180	17	158	27	50	31	255	783
Kvinnor	18	85	3	96	8	15	22	163	410
Män	47	95	13	62	19	36	9	92	373
Högskolor									
Blekinge tekniska högskola	28	69	13	71	0	6	9	138	335
Kvinnor	4	19	5	35		3	7	92	164
Män	25	50	8	36	0	4	2	46	171
Försvarshögskolan	19	30	7	46	5	105	14	92	319
Kvinnor	3	6	4	21	1	14	10	59	118
Män	16	24	3	25	4	91	5	33	201
Gymnastik- och idrottshögskolan	5	24	4	22	2	4	4	32	96
Kvinnor	2	13	2	7	1	2	3	20	48
Män	3	11	2	15	2	3	1	12	48
Högskolan i Borås	29	148	5	137	6	17	21	218	580
Kvinnor	8	84	1	85	4	11	15	145	351
Män	21	65	5	52	3	6	6	73	229
Högskolan Dalarna	27	156	8	191	7	19	16	173	598
Kvinnor	11	85	3	120	2	7	10	97	336
Män	16	70	5	71	5	12	6	77	262
Högskolan i Gävle	34	151	6	172	6	21	16	169	575
Kvinnor	7	72	2	108	2	13	13	107	324
Män	28	79	4	64	4	8	2	63	252
Högskolan i Halmstad	34	134	12	105	4	7	14	180	489
Kvinnor	8	66	5	56	2	3	9	113	262
Män	25	68	7	49	2	4	5	67	228
Högskolan Kristianstad	25	134	1	160	3	3	10	133	469
Kvinnor	7	76		108		3	7	82	283
Män	18	58	1	52	3		3	51	186

Anställningskategori									
	Professor	Lektor	Meriterings- anställning	Adjunkt	Annan forskande/ undervisande personal med doktors- examen	Annan forskande/ undervisande personal utan doktors- examen*	Biblioteks- personal	Övrig personal **	Totalt
Högskolan i Skövde	25	121	24	94	1	24	14	127	430
Kvinnor	10	50	12	44		6	11	83	217
Män	15	71	13	50	1	18	3	43	213
Högskolan Väst	27	118	1	119	9	22	12	143	452
Kvinnor	9	70	1	77	6	6	11	97	276
Män	19	48		43	3	16	1	46	175
Malmö högskola	81	316	28	256	10	81	38	469	1279
Kvinnor	26	165	15	161	6	51	28	328	780
Män	55	151	13	95	4	29	10	142	499
Mälardalens högskola	50	175	35	200	8	31	19	226	743
Kvinnor	18	83	13	118	4	10	14	157	417
Män	32	91	22	81	5	21	5	69	327
Stiftelsen Högskolan i Jönköping	49	177	9	147	10	20	16	233	661
Kvinnor	15	89	7	84	4	8	7	145	358
Män	34	88	1	64	6	12	9	88	303
Södertörns högskola	59	212	11	74	19	24	23	247	669
Kvinnor	17	122	6	37	8	15	20	162	387
Män	41	90	5	38	10	9	3	85	282
Konstnärliga högskolor									
Beckmans Designhögskola		9		1		1	1	8	18
Kvinnor		3				1	1	7	11
Män		6		1				1	7
Konstfack	12	30		24	3	9	4	68	148
Kvinnor	7	18		11	2	6	1	45	89
Män	5	11		13	1	3	3	23	59
Kungl. Konsthögskolan	10	5		11	1	4	1	17	50
Kvinnor	6	3		6	1	2	1	10	28
Män	5	2		6		2		7	21
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	18	28	1	21		3	3	57	130
Kvinnor	2	9	0	8		1	3	30	53
Män	15	19	0	14		2		27	77
Stockholms konstnärliga högskola	19	47		23		4	3	96	191
Kvinnor	10	31		12		1	2	51	108
Män	9	16		10		3	1	45	83
Övriga enskilda utbildningsanordnare									
Ericastiftelsen		2		8		5		5	19
Kvinnor		2		4		4		4	14
Män				4		1		1	5
Ersta Sköndal Bräcke högskola	8	34		19	6	5	9	31	113
Kvinnor	5	24		18	3	2	7	20	79
Män	3	10		2	4	2	2	11	34
Gammelkroppa skogsskola				3		1			4
Kvinnor						1			1
Män				3					3
Johannelunds teologiska högskola		6		2	1		1	5	15
Kvinnor		1		1				3	5
Män		5		1	1		1	3	10
Newmaninstitutet	2	5			0	1	0	4	12
Kvinnor		2				1	0	2	5
Män	2	3			0	1		2	7
Röda Korsets Högskola	2	17	2	21	4	2		17	65
Kvinnor	0	12	2	18	3	2		13	50
Män	2	4		3	1	0		4	15
Sophiahemmet Högskola	4	13	2	28	6		6	19	78
Kvinnor	3	10	2	26	5		6	13	65
Män	1	3		3	1			6	13
Stockholms Musikpedagogiska Institut		2		6	0	2		4	13
Kvinnor		1		3	0	1		2	6
Män		1		3	0	0		2	7
Teologiska Högskolan, Stockholm	2	11		0			2	6	21
Kvinnor		4		0			1	4	9
Män	2	7					1	2	11
Örebro Teologiska Högskola		3		4		1	2	1	10
Kvinnor				1			1		2
Män		3		3		1	1	1	8
Övr. enskilda psykioterapeut- utbildningsanordnare***		1		2	1	5		5	12
Kvinnor		0		2	0	3		5	9
Män		0			0	2			3
Totalt	5 118	8 954	3 504	4 818	3 416	4 240	1 174	19 605	50 828
Kvinnor	1 438	4 146	1 588	2 809	1 527	2 005	836	12 639	26 988
Män	3 681	4 809	1 916	2 008	1 889	2 234	338	6 965	23 840

* Samt de som saknar uppgift om utbildning. ** Teknisk och administrativ personal, arvodister.

*** Övr. enskilda psykioterapeututbildningsanordnare ingår Högskolan Evidens, Skandinavien Akademi för Psykioterapeututveckling och Svenska institutet för kognitiv psykioterapi.

"0" i tabellen betyder att det är ett tal som är t.ex. 0,2 och har avrundats till 0.

Tabell 7. Lärosätenas intäkter, kostnader, verksamhetsutfall, årets kapitalförändring och balanserad kapitalförändring enligt fastställda resultaträkningar, budgetåret 2017, tusental kronor.

	Verksamhetens intäkter					Verksamhetens kostnader			
	Stats-anslag	Avgifter och andra ersättningar	Bidrag	Finansiella intäkter	Summa intäkter	Personal-kostnader	Lokal-kostnader	Klinisk utbildn och forskning*	Övriga driftkostnader
Universitet									
Uppsala universitet	3 956 754	539 369	2 237 112	7 704	6 740 939	4 496 718	734 973	288 649	1 032 855
Lunds universitet	4 505 391	718 897	3 004 850	15 934	8 245 072	5 023 307	998 047	438 346	1 095 544
Göteborgs universitet	4 086 809	471 330	1 858 454	18 773	6 435 366	4 034 130	599 513	533 115	999 849
Stockholms universitet	3 272 826	415 592	1 380 706	4 272	5 073 396	3 523 239	725 032		737 055
Umeå universitet	2 748 787	602 705	932 616	3 494	4 287 602	2 611 487	418 041	337 084	600 760
Linköpings universitet	2 537 953	233 368	1 070 183	2 208	3 843 712	2 419 197	515 960	222 978	513 740
Karolinska institutet	2 917 690	718 180	3 222 985	30 946	6 889 800	3 524 128	822 200	623 143	1 542 657
Kungl. Tekniska högskolan	2 264 457	581 022	1 698 050	5 161	4 548 690	2 727 105	836 017		745 230
Chalmers tekniska högskola	1 710 876	377 074	1 607 494	13	3 695 457	2 251 288	452 263		817 250
Luleå tekniska universitet	1 038 345	102 942	482 229	1 353	1 624 869	1 048 365	218 183		317 618
Handelshögskolan i Stockholm	78 605	47 558	331 391	882	458 435	263 106	100 708		88 907
Sveriges lantbruksuniversitet**	1 751 526	684 731	894 930	7 015	3 338 202	2 081 586	411 364		753 436
Karlstads universitet	858 595	87 279	162 191	666	1 108 731	797 879	119 871		158 298
Linnéuniversitetet	1 369 387	228 948	226 087	826	1 825 248	1 248 725	183 903		353 362
Örebro universitet	1 099 780	77 841	189 439	718	1 367 778	828 846	196 015	71 467	189 900
Mittuniversitetet	760 228	53 089	151 556	699	965 573	663 665	114 888		169 024
Högskolor									
Blekinge tekniska högskola	332 899	56 919	65 905	157	455 880	309 663	47 432		73 727
Försvårshögskolan	238 331	265 624	13517	221	517 693	310 697	56 994		138 844
Gymnastik- och idrottshögskolan	122 397	7 892	16 781	37	147 107	85 349	25 641		24 128
Högskolan i Borås	541 974	35 872	92 440	435	670 721	458 903	87 173		101 401
Högskolan Dalarna	470 760	82 727	80 767	259	634 513	449 947	68 370		97 443
Högskolan i Gävle	525 567	42 005	48 712	348	616 633	474 486	76 413		107 915
Högskolan i Halmstad	438 364	47 335	92 334	341	578 375	393 060	75 983		98 368
Högskolan Kristianstad	426 235	55 186	19 319	149	500 889	358 969	49 244		85 686
Högskolan i Skövde	344 167	23 201	86 588	4 955	458 911	339 984	56 780		63 179
Högskolan Väst	394 521	45 737	67 705	279	508 242	371 719	47 479		78 981
Malmö högskola	1 106 875	174 482	163 643	1 235	1 446 235	993 174	222 113		188 822
Mälardalens högskola	712 300	38 786	197 649	326	949 061	619 848	93 765		167 478
Stiftelsen Högskolan i Jönköping	629 285	151 753	128 438	31 315	940 791	595 262	92 801		209 902
Södertörns högskola	457 579	120 058	215 245	161	793 042	513 416	120 530		148 152
Konstnärliga högskolor									
Beckmans Designhögskola	29 843	2 299	115	92	32 349	14 563	11 136		5 356
Konstfack	169 559	7 140	5 040	88	181 827	105 534	43 638		30 344
Kungl. Konsthögskolan	72 368	2 036	5 023	24	79 451	37 460	19 568		19 037
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	163 197	5 996	11 395	505	181 093	106 782	40 087		23 764
Stockholms konstnärliga högskola	254 091	3 426	6 766	168	264 451	153 678	64 613		41 996
Övriga enskilda utbildningsanordnare									
Ericastiftelsen	7 207	1 858		29	9 094	7 608	762		920
Ersta Sköndal Bräcke högskola	114 005	38 949	21 767		174 721	104 882	16 178		47 393
Johannelunds teologiska högskola	3 650	70	4 711		8 431	4 468	2 873		937
Newmaninstitutet	5 085	4 061	3 953	250	13 349	7 151	497		3 303
Röda Korsets Högskola	83 465	1 140	8 563	827	93 995	49 173	14 702		30 978
Sophiahemmet Högskola	81 867	10 803	14 479	2	107 151	62 495	11 904		30 934
Stockholms Musikpedagogiska Institut	13 134	828	76		14 038	8 326	3 784		1 854
Teologiska Högskolan, Stockholm	10 331	504	8 809	15	19 659	13 542	2 276		4 422
Örebro Teologiska Högskola	4 646	2 163	5 095		11 904	7 202	687		3 456
Riket totalt	42 711 711	7 168 775	20 835 108	142 882	70 858 476	44 500 112	8 800 401	2 514 782	11 944 205

Uppgifter för Gammelkroppa skogsskola saknas.

* Ingår i övriga driftkostnader i de fastställda resultaträkningarna.

** Intäkter från Fortlöpande miljöanalys (SLU) ingår med 441 700 tkr, varav anslag 137 853 tkr. Kostnader för Fortlöpande miljöanalys (SLU) ingår med 441 203 tkr.

Tabellen är en sammanställning av de statliga universitetens och högskolornas fastställda resultaträkningar samt motsvarande ekonomiska uppgifter som högskolor med enskild huvudman har lämnat till UKÄ. Summeringarna har gjorts för att ge en bild av omfattningen på den totala verksamheten vid Sveriges universitet och högskolor.

Verksamhetens kostnader			Verksamhetsutfall	Resultat från andelar i hel- och delägda företag	Uppbördsverksamhet			Transfereringar			Årets kapitalförändring	Balanserad kapitalförändring
Finansiella kostnader	Avskrivningar	Summa kostnader			Intäkter av uppbörd	Varav inlevererat	Saldo	Erhållna medel	Lämnade bidrag	Saldo		
			Saldo									
17 704	304 414	6 875 313	-134 374	3 430				520 103	520 103	0	-130 944	1 314 212
20 067	470 729	8 046 040	199 032	1 660				287 436	287 436	0	200 692	1 391 820
28 754	188 383	6 383 744	51 622	6 614				258 127	258 127	0	58 236	1 158 967
12 839	121 651	5 119 816	-46 420	821				195 619	195 619	0	-45 599	1 244 027
7 694	210 742	4 185 808	101 794	465				154 269	154 269	0	102 259	496 581
7 297	126 495	3 805 666	38 045	222				182 074	182 074	0	38 267	579 455
33 813	248 291	6 794 232	95 569	-1 598				185 557	185 557	0	93 971	1 478 701
7 566	219 432	4 535 350	13 340	229				526 925	526 925	0	13 569	736 807
50 455	122 058	3 693 315	2 141								2 141	524 652
2 835	49 034	1 636 035	-11 166	-549				48 659	48 659	0	-11 715	293 745
245	1 304	454 270	4 165	5 820							9 985	338 249
7 477	155 555	3 409 418	-71 216	-425	1 263	1 263	0	144 947	144 947	0	-71 641	625 275
2 293	24 371	1 102 712	6 019	1 068				17 517	17 517	0	7 087	118 284
3 985	26 919	1 816 894	8 354	-148				83 234	83 234	0	8 206	249 341
4 665	30 113	1 321 006	46 772	2 505				32 119	32 119	0	49 277	510 249
1 798	29 002	978 378	-12 806	1 408	589	589	0	8 028	8 028	0	-11 398	198 238
918	8 399	440 139	15 741					11 736	11 736	0	15 741	81 277
467	5 275	512 277	5 416					6 407	6 407	0	5 416	41 084
272	4 383	139 774	7 333					18 043	18 043	0	7 333	26 665
669	23 216	671 362	-641	-129				14 266	14 266	0	-770	37 288
1 605	15 206	632 571	1 942					4 693	4 693	0	1 942	122 098
1 339	14 164	674 317	-57 685					8 644	8 644	0	-57 685	184 133
838	17 562	585 810	-7 435	-444				6 199	6 205	-7	-7 886	64 200
1 040	9 363	504 302	-3 414	-86				4 538	4 538	0	-3 500	85 354
710	13 689	474 342	-15 431					10 732	10 732	0	-15 431	129 282
1 040	18 095	517 314	-9 072					6 821	6 821	0	-9 072	91 189
2 738	38 957	1 445 804	431		290	290	0	24 788	24 788	0	431	198 634
2 759	17 562	901 412	47 649					16 236	16 236	0	47 649	253 627
10 612	16 851	925 428	15 363		0	4 390	-4 390				10 973	270 712
1 915	4 628	788 640	4 403					4 534	4 534	0	4 403	117 051
717	31 772		577								577	
192	5 260	184 968	-3 141					1 014	1 014	0	-3 141	19 615
77	1 391	77 533	1 918					532	532	0	1 918	8 468
309	11 811	182 752	-1 659					675	675	0	-1 659	52 383
299	8 383	268 969	-4 518					1 597	1 597	0	-4 518	27 310
9 290			-196								-196	
354	980	169 787	4 934								4 934	21 006
4	165	8 447	-16								-16	
		10 951	2 398								2 398	
2	2 032	96 887	-2 892								-2 892	
6	2 221	107 560	-409								-409	
73	14 037		1								1	
15	20 255		-596								-596	
		11 345	559								559	
237 652	2 568 891	70 566 042	292 431	20 863	2 142	6 532	-4 390	2 786 069	2 786 075	-7	308 897	13 089 979

Tabell 8. Lärosätenas totala intäkter till forskning, konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå 2017, per finansjär, tusental kronor. Uppgift per finansjär har lärosätena hämtat ur internredovisningen.

	Anslag	Veten- skapsrådet	Forte	Formas	Vinnova	Kammar- kollegiet*	Statliga universitet och högskolor	Övriga statliga myndigheter
Universitet								
Uppsala universitet	2 195 813	729 729	32 597	78 969	42 632	10 835	164 725	193 644
Lunds universitet	2 411 345	1 047 082	48 850	106 389	114 174	5 758	52 353	224 304
Göteborgs universitet ¹	1 888 883	526 394	72 825	75 525	47 314	11 163	44 762	213 293
Stockholms universitet	1 575 994	420 607	85 574	69 412	21 033	64 920	42 557	203 087
Umeå universitet	1 248 887	274 090	47 798	53 949	19 318	8 735	110 628	151 387
Linköpings universitet	979 199	287 518	25 070	26 912	75 440	6 059	62 717	158 835
Karolinska institutet	1 997 183	846 181	132 708	31 755	35 686	8 513	173 832	85 435
Kungl. Tekniska högskolan	1 184 717	315 561	3 016	62 085	172 186	12 746	186 369	295 583
Chalmers tekniska högskola	854 090	267 670	1 227	95 200	168 286	13 766	118 833	264 358
Luleå tekniska universitet	366 023	19 443	2 939	49 660	65 580	479	24 515	94 319
Handelshögskolan i Stockholm		3 100			15 325		42	1 510
Sveriges lantbruksuniversitet ²	1 113 351	69 848		255 865	18 092		44 685	182 917
Karlstads universitet	226 090	13 449	3 522	2 531	8 301		7 922	29 210
Linnéuniversitetet	323 317	32 384	2 141	8 465	5 268		5 909	26 825
Örebro universitet	300 744	28 564	11 356	10 220	8 300		5 084	15 214
Mittuniversitetet	234 570	1 591	509	2 265	4 588	2 760	5 854	20 886
Högskolor								
Blekinge tekniska högskola	92 543		884	389	3 646		2 491	7 955
Försvårshögskolan	62 121		3	754			1 572	50 645
Gymnastik- och idrottshögskolan	24 758	211	794				1 200	1 754
Högskolan i Borås	67 186	4 174	1 821	1 238	15 074		890	4 126
Högskolan Dalarna	62 277	3 125		117	167		4 226	12 847
Högskolan i Gävle	92 354	2 738	6 133	1 072	2 522		1 818	8 934
Högskolan i Halmstad	63 458	1 962	575	1 253	12 999	-182	5 469	4 506
Högskolan Kristianstad	53 466	1 927	206	386	757		861	3 572
Högskolan i Skövde	47 423	1 856	2 653	1 276	3 430		2 447	4 808
Högskolan Väst	50 748	2 686	1 378	108	7 918	1	611	14 248
Malmö högskola	139 059	24 706	10 464	2 511	2 835		7 300	23 982
Mälardalens högskola	105 206	8 180	3 323		22 346		15 580	10 818
Stiftelsen Högskolan i Jönköping	107 060	6 641	3 052	8 376	7 554		7 317	19 594
Södertörns högskola	57 840	13 435	804	2 889	232		1 113	4 851
Konstnärliga högskolor								
Beckmans Designhögskola								
Konstfack	9 513	1 117			168			622
Kungl. Konsthögskolan	6 102	3 700					55	435
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	9 609	1 301					3	
Stockholms konstnärliga högskola	49 490	1 827						326
Övriga enskilda utbildningsanordnare								
Ericastiftelsen								
Ersta Sköndal Bräcke högskola	7 117	1 444	1 900				197	253
Johannelunds teologiska högskola								
Newmaninstitutet								
Röda Korsets Högskola			1 826					1 675
Sophiahemmet Högskola	5 000	799						
Stockholms Musikpedagogiska Institut								
Teologiska Högskolan, Stockholm		700						
Örebro Teologiska Högskola								
Totalt	18 012 536	4 965 740	505 948	949 571	901 171	145 553	1 103 937	2 336 758

Forte = Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd

Formas = Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande.

Uppgifter för Gammelkroppa skogsskola saknas.

* Avser anslagsmedel som utbetalats av Kammarkollegiet enligt regeringens beslut.

** Avser bidrag från STINT, KK-stiftelsen, MISTRA, SSF, Vårdalstiftelsen, Östersjöstiftelsen.

*** Bidrag från Cancerfonden, Hjärt-Lungfonden, Stiftelsen Riksbankens jubileumsfond, Wallenbergstiftelserna samt övriga stiftelser och organisationer utan vinstsyfte i Sverige. Här ingår också intäkter från stiftelser förvaltade av lärosätet.

¹ Göteborgs universitet redovisar inkomster per finansjär i stället för intäkter. Periodiseringen sker i kategorin "övrigt".

² Sveriges lantbruksuniversitet har redovisat 1 222 tkr anslag inom uppdragsforskningen. Dessa medel ingår här under Övriga statliga myndigheter.

Enskilda utbildningsanordnare	Kommuner och landsting	EU	Företag i Sverige	Offentliga forskningsstiftelser **	Organisationer utan vinstsyfte i Sverige ***	Företag i utlandet	Organisationer utan vinstsyfte i utlandet	Övrigt	Finansiella intäkter	Summa
1225	107 637	222 370	119 490	78 972	679 178	22 881	53 275	11 318	6 589	4 751 879
2 096	187 783	239 671	125 596	115 865	813 790	48 979	125 667	30 757	14 403	5 714 862
25 043	185 562	126 109	93 787	48 202	534 816	24 319	52 681	-24 481	18 743	3 964 940
	20 611	71 710	50 524	34 607	280 163	35 434	36 970	13 032	1 756	3 027 991
2 716	112 686	61 421	26 500	24 904	291 012	4 491	13 897	14 095	831	2 467 345
1 159	100 409	69 860	55 159	67 255	194 609	26 076	446	765	1 216	2 138 704
1 094	340 738	262 431	321 378	124 589	992 083	170 040	239 983	11 695	30 943	5 806 267
3 436	16 006	236 102	163 372	122 271	267 391	30 772	33 640	25 594	4 058	3 134 905
	45 898	214 437	120 370	111 956	286 935	25 714	59 168	13 890	10	2 661 808
	30 848	90 561	87 478	10 723	51 108	6 113	9 161	1 254	730	910 934
	2 000		53 177	19 707	82 474	478	-1 583	1 690	363	178 283
	16 855	36 386	139 217	28 414	202 780	28 359	46 153	117 998	6 718	2 307 638
	12 779	18 651	6 401	27 103	15 571	1 393	1 819	111	47	374 900
	11 966	12 143	23 141	13 353	51 244	550	102	531	198	517 537
577	15 870	18 946	7 887	58 045	17 699	1 288	5 773	3 588	206	509 361
324	13 493	37 060	9 358	38 458	12 232	605	778	274	293	385 898
	4 230	7 007	5 949	26 339	2 178	9		199	72	153 891
	622	258	261	144	2 352	232	528	11	51	119 554
	153		819	3 148	8 025		121	16	9	41 008
310	39 663	6 981	8 211	5 834	10 306	342	132	277	57	166 622
305	9 438		6 772		7 641	1 384	486	59	55	108 899
	2 492	7 938	1 559	2 563	5 563		390		69	136 145
67	13 459	8 344	8 687	26 826	6 867	1 458	682	405	91	156 926
3 128	811	1 302	15	34	1 337	711	604			69 117
	8 825	17 575	7 586	30 578	4 763	9	180	12	4 714	138 135
727	1 845	13 764	2 011	16 389	372	600	424	253	39	114 122
	20 163	11 712	6 105	19 912	15 329	1 493	7 588	137		293 296
	31 670	7 343	26 859	51 004	4 567	4 801			102	291 799
	15 172	3 437	3 065	27 883	14 473	639	1 876	8 782	18 789	253 710
1 227	2 495	2 899	1 045	173 494	11 559		824	494	57	275 258
										0
				712				65		12 197
										10 292
		17			10				25	10 965
		228					213	514	33	52 631
										0
	515		1 000		11 822			1 741		25 989
										0
					5 000					8 501
				333	14 577			10		20 719
										0
					316					1 016
										0
43 434	1 372 694	1 806 663	1 482 779	1 309 617	4 900 142	439 170	691 978	235 086	111 267	41 314 044

Tabell 9. Lärosätenas intäkter till utbildning på grundnivå och avancerad nivå enligt uppdrag i regleringsbrev, per typ av finansiering, samt omfattningen av beställd utbildning respektive uppdragsutbildning budgetåret 2017, tusental kronor. Summan utgör verksamhetsområdet utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

Uppgifterna har lärosätena hämtat ur internredovisningen.

	Utbildning på grundnivå och avancerad nivå			
	Ramanslag eller motsvarande *	Övriga anslag **	Anmälings- och studieavgifter	Övriga avgiftsintäkter (exklusive studieavgifter)
Universitet				
Uppsala universitet	1 672 179	88 762	59 201	55 753
Lunds universitet	1 974 951	119 094	92 493	193 486
Göteborgs universitet	2 028 266	169 659	23 055	51 647
Stockholms universitet	1 642 475	54 357	26 493	71 724
Umeå universitet	1 336 777	163 123	23 302	134 016
Linköpings universitet	1 483 270	75 484	29 653	37 914
Karolinska institutet	692 359	228 147	18 415	23 775
Kungl. Tekniska högskolan	1 079 740		120 963	123 275
Chalmers tekniska högskola	856 786		83 076	38 287
Luleå tekniska universitet	643 531	28 791	1 152	17 954
Handelshögskolan i Stockholm	78 605		10 938	28 504
Sveriges lantbruksuniversitet	499 100		6 352	75 202
Karlstads universitet	632 505		2 146	18 722
Linnéuniversitetet	1 029 306	16 764	40 653	21 812
Örebro universitet	770 074	28 962	2 703	28 093
Mittuniversitetet	525 658		2 357	14 356
Högskolor				
Blekinge tekniska högskola	240 356		22 314	21 966
Försvårshögskolan	176 210		16	5 585
Gymnastik- och idrottshögskolan	97 639			6 921
Högskolan i Borås	474 788		4 223	7 201
Högskolan Dalarna	408 483		6 342	17 576
Högskolan i Gävle	433 213		4 293	4 270
Högskolan i Halmstad	374 906		24 968	3 797
Högskolan Kristianstad	372 769		3 424	8 882
Högskolan i Skövde	296 744		4 686	7 953
Högskolan Väst	343 773		4 688	3 283
Malmö högskola	894 005	73 811	6 890	60 070
Mälardalens högskola	603 047	4 047	6 233	10 167
Stiftelsen Högskolan i Jönköping	522 225		51 207	19 188
Södertörns högskola	395 592	4 147	1 237	12 371
Konstnärliga högskolor				
Beckmans Designhögskola	29 843		180	2 119
Konstfack	158 731	1 315	1 871	3 591
Kungl. Konsthögskolan	62 611	3 655		1 601
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	127 185	26 403		5 995
Stockholms konstnärliga högskola	197 275	7 326	762	2 076
Övriga enskilda utbildningsanordnare				
Ericastiftelsen	7 207			774
Ersta Sköndal Bräcke högskola	104 938	1 950		6 200
Johannelunds teologiska högskola	3 650			
Newmaninstitutet	5 085			4 061
Röda Korsets Högskola	83 465			111
Sophiahemmet Högskola	76 867		374	1 190
Stockholms Musikpedagogiska Institut	11 719	1 415		578
Teologiska Högskolan, Stockholm	10 331			504
Örebro Teologiska Högskola	4 646			2 163
Totalt	23 462 885	1 097 212	686 660	1 154 713

Uppgifter för Gammelkroppa skogsskola saknas.

* För enskilda utbildningsanordnare disponeras anslagen av Kammarkollegiet och är därför i teknisk mening inte anslag utan bidrag. För att möjliggöra totalsammanställningar väljer UKÄ ändå att gruppera dessa medel bland anslag.

** Avser ersättning för klinisk utbildning samt särskilda åtaganden för universitet och högskolor.

*** Avser finansiella intäkter inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå enl. uppdrag i regleringsbrev. Finansiella intäkter från uppdragsverksamheten ingår under posterna beställd utbildning samt uppdragsutbildning.

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå		Uppdragsverksamhet		Summa
Bidrag	Finansiella intäkter ***	Beställd utbildning	Uppdragsutbildning	
26 865	1 110	2 446	82 744	1 989 060
57 791	1 379	4 119	86 895	2 530 208
73 377	21	26 891	97 512	2 470 428
112 410	2 516	2 093	133 337	2 045 405
25 137	2 639		135 263	1 820 257
48 184	992		29 508	1 705 005
24 927	3	6 107	89 798	1 083 531
63 990	1 101	14 023	10 692	1 413 784
42 294	3		13 200	1 033 646
14 791	616		7 099	713 934
161 590	519			280 156
4 202	39		3 967	588 862
29 008	619		50 831	733 831
32 851	455		165 870	1 307 711
13 872	512	8 443	5 758	858 417
16 345	406	2 010	18 542	579 674
13 519	85	3 201	548	301 989
184	78	150	215 915	398 138
836	28		672	106 096
6 729	371		10 787	504 099
30 301	178		62 734	525 614
8 281	279	4 625	25 525	480 486
9 199	250	2 984	5 343	421 447
5 384	149	69	41 096	431 773
800	241		10 351	320 775
8 711	239	1 217	32 205	394 116
40 360	1 235		76 568	1 152 939
19 679	225	476	13 387	657 261
14 812	12 526	29 813	37 310	687 081
5 307	103	532	98 495	517 784
115	92			32 349
2 421	88	830	783	169 630
1 269	24			69 160
10 065	480			170 128
4 205	135		41	211 820
	29		1 084	9 094
3 841			31 804	148 733
4 711		70		8 431
3 953	250			13 349
62	827		1 029	85 494
-2 264	2		10 263	86 432
76			250	14 038
6 961	15	832		18 643
5 095				11 904
952 246	30 859	110 931	1 607 206	29 102 712

Statistikens kvalitet

Årsrapporten ger en samlad bild av den svenska högskolesektorn, huvudsakligen baserad på officiell statistik på högskoleväsendets alla områden. Universitetskanslersämbetet (UKÄ) är statistikansvarig myndighet för högskoleväsendet. Detta enligt en till lagen om den officiella statistiken (2001:99) anslutande förordning (2001:100). Enligt förordningen ska den officiella statistiken dokumenteras, kvalitetsdeklarerar och hållas allmänt tillgänglig enligt föreskrifter som Statistiska centralbyrån (SCB) meddelar.

Källorna till UKÄ:s uppföljning av högskoleväsendet är uppgifter från universitets- och högskoleregistret och registret över högskolans personal vid SCB, samt de ekonomiska uppgifter som UKÄ samlar in direkt från lärosätena. Därutöver har uppgifter inhämtats från Centrala studiestödsnämnden och SCB:s forskningsstatistik samt från lärosätenas årsredovisningar. Vissa uppgifter samkörs också med uppgifter som ingår i andra register, exempelvis registret över befolkningens utbildning.

Uppgifterna om studenter hämtas från de lokala studieregistrarna till Universitets- och högskoleregistret. Uppgifterna till registret över högskolans personal rapporterar de statliga lärosätena via sina lönesystem till SCB:s konjunkturlönestatistik. De enskilda utbildningsanordnarna har lämnat uppgifter till SCB som motsvarar uppgifterna från de statliga lärosätena.

Den ekonomiska statistiken samlar UKÄ in direkt från lärosätena, såväl statliga som enskilda utbildningsanordnare. Resultaträkningarna överensstämmer med lärosätenas fastställda resultaträkningar. Uppgifterna avseende finansiering har lärosätena sammanställt från sina internredovisningar och även dessa uppgifter överensstämmer i summeringarna med lärosätenas resultaträkningar.

Kvalitetsdeklarationer för den officiella statistiken finns tillgängliga på UKÄ:s och SCB:s hemsida. UKÄ gör bedömningen att samtliga uppgifter som omfattas av UKÄ:s statistikansvar håller hög kvalitet.

UKÄ:s årsrapport om universitet och högskolor ger en samlad bild av den svenska högskolesektorn. Årsrapporten tar upp det som har hänt det senaste året, men även långsiktiga tendenser. Här finns också internationella jämförelser.

Årsrapporten baseras på statistik från flera källor. Framför allt utgår statistiken från registeruppgifter om studenter och personal som Statistiska centralbyrån (SCB) samlar in på vårt uppdrag samt ekonomiska uppgifter som vi själva samlar in direkt från högskolorna.

UKÄ bidrar till att stärka den svenska högskolan och Sverige som kunskapssamhälle. Vi granskar högre utbildning, analyserar och följer upp utvecklingen inom högskolan och bevakar studenternas rättssäkerhet.

Läs mer på vår webbplats www.uka.se